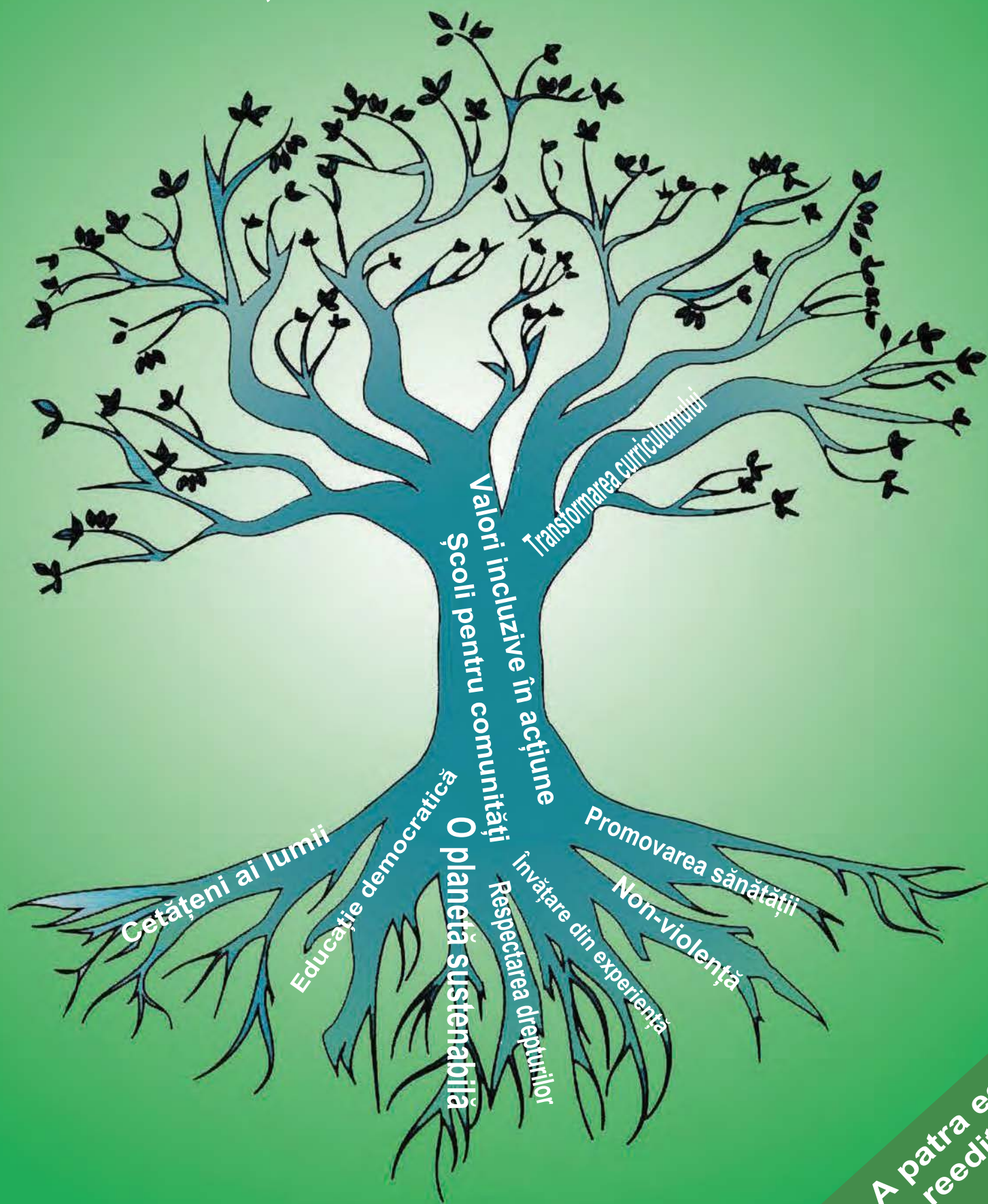

Index pentru incluziune:

un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive

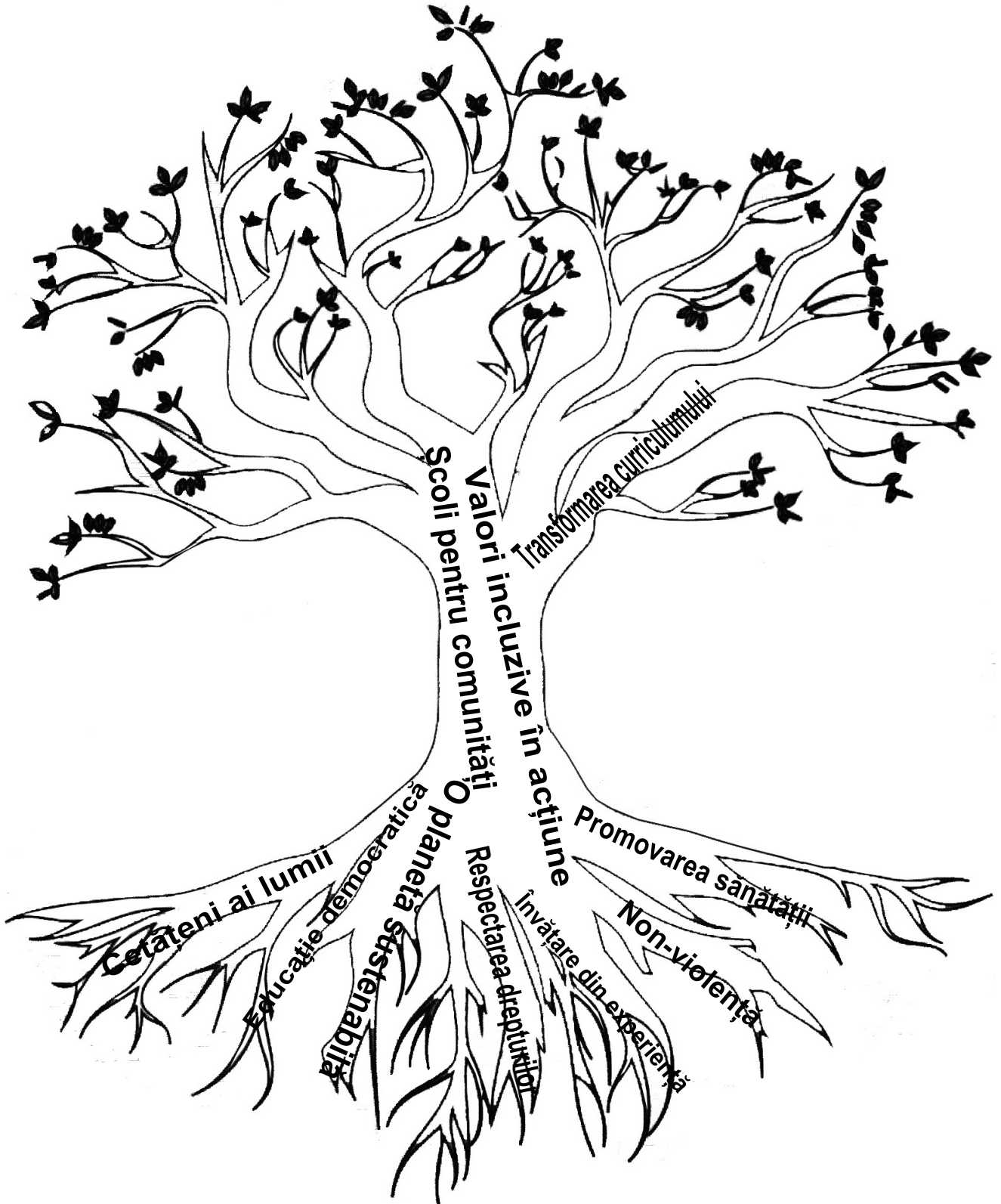
Tony Booth și Mel Ainscow

A patra ediție
reeditare

Index pentru incluziune: un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive

Tony Booth și Mel Ainscow

Index pentru incluziune: un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive

de Tony Booth și Mel Ainscow

A treia și a patra ediție au fost revizuite integral de Tony Booth

Prima ediție a fost publicată în martie 2000

A doua ediție a fost publicată în septembrie 2002

A treia ediție a fost publicată în mai 2011

A patra ediție a fost publicată în ianuarie 2016

Publicată de Index for Inclusion Network (IfIN)

3 Norwich Street, Cambridge, CB2 1ND.

Tel: 07813 974694

email: info@indexforinclusion.org

Drepturi de autor pentru publicare © Index for Inclusion Network

Se acordă permisiunea pentru a fotocopia extrase din acest document pentru uz educativ, pentru a promova formarea unui cadru educațional incluziv. Toate celelalte drepturi sunt rezervate.

Text © drepturi de autor Tony Booth 2016

Prezentare grafică adaptată pentru cea de-a patra ediție de Jannie Brightman

Ediție tipărită și legată de Colchester Print Group

Un exemplar de catalog al acestei cărți este disponibil de la
Biblioteca Britanică

ISBN 978-0-9935122-0-9

Această publicație a fost produsă cu sprijinul financiar al Consiliului Europei <https://www.coe.int/> în cadrul activității desfășurate de Echipa Romi și Travellers^[1] și al punerii în aplicare a Planului de acțiune strategic pentru incluziunea Romilor și Travellers 2020-2025, prioritatea 5.3: Susținerea accesului la educație și formare incluzivă de calitate.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Opiniile exprimate în această lucrare sunt responsabilitatea autorilor și nu reflectă neapărat politica oficială a Consiliului Europei.

[1] Termenul „Romi și Travellers” este utilizat în cadrul Consiliului Europei în așa fel încât să includă marea diversitate de grupuri care intră în sfera de acoperire a activității Consiliului Europei în acest domeniu (consultați <https://www.coe.int/en/web/portal/roma>) și nu constituie o definiție a persoanelor rome și/sau travellers.

index for
inclusion
network
www.indexforinclusion.org

Rețeaua *Index for Inclusion Network* a fost creată în anul 2012, pentru a promova Indexul pentru incluziune în întreaga lume, precum și alte activități care pun în practică valori incluzive.

Cuprins

Mulțumiri	4
Contextul celei de-a patra ediții	5
Introducere	6
Partea întâi: Prezentare generală a <i>Indexului</i>	7
Partea a doua: O abordare unică a dezvoltării școlii dumneavoastră	19
Un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive	21
Clarificarea noțiunii de incluziune	22
Dezvoltarea unui cadru de valori	24
Adăugarea principiilor pedagogice	34
Examinarea cerințelor obligatorii	35
Îndreptarea atenției către curriculum	36
Formarea alianțelor	41
Bariere, resurse și asistență	44
Materialele pentru revizuire	49
Partea a treia: Utilizarea <i>Indexului</i> pentru a acționa	53
Căi spre dezvoltarea bazată pe valori incluzive	55
Faza 1: Inițiere	56
Faza 2: Constatări comune	67
Faza 3: Elaborarea unui plan	73
Faza 4: Adoptarea măsurilor	73
Faza 5: Revizuirea procesului de elaborare	75
Partea a patra: Indicatori și întrebările aferente	77
Dimensiunea A: Crearea culturilor școlare incluzive	79
A1: Consolidarea comunității	80
A2: Stabilirea valorilor incluzive	99
Dimensiunea B: Elaborarea politicilor incluzive	101
B1: Dezvoltarea școlii pentru toți	102
B2: Asigurarea sprijinului pentru diversitate	115
Dimensiunea C: Evoluția practicilor incluzive	124
C1: Elaborarea unui curriculum pentru toți	125
C2: Organizarea învățării	163
Partea a cincea: Cadrul de planificare și chestionarele	177
Cadrul de planificare	179
Chestionarul 1: Indicatori	180
Chestionarul 2: Școala copilului meu	182
Chestionarul 3: Școala mea (pentru copii și tineri)	184
Chestionarul 4: Școala mea (pentru copiii cu vârstele cele mai mici)	186
Partea a șasea: Resurse	187

Mulțumiri

Ideile pentru această carte au fost dezvoltate pe parcursul ultimului deceniu, în colaborare cu numeroase persoane. Se cuvine ca pe unele dintre acestea să le menționăm în mod special. Încurajările și comentariile oferite de Judith Carter au fost foarte utile, mai ales prin eleganța cu care ne-a pus la dispoziție competențele sale în coordonarea lucrării cu Consiliul Comitatului Norfolk și prin angajamentul său de a face posibilă funcționarea Indexului în contextul inspecțiilor școlare care se realizează în prezent. Sue Buckingham m-a inițiat în ceea ce privește drepturile planetare, cărora m-am împotrivit, dar pe care apoi le-am adoptat. Un grup alcătuit din câteva persoane de la Transitions Cambridge, și anume Anna Mclvor, Mark Skipper, Myriam Thomachot și Margaret Parker, mi-au pus la dispoziție timpul și experiența lor. Experiența și comentariile lui Stephen Scoffham, Gill Hope, Jill Matthews și a lui Jonathan Barnes, de la Universitatea Canterbury Christ Church mi-au dat încredere că munca depusă în ceea ce privește curriculumul este utilă atât la nivel teoretic, cât și la nivel practic. Andreas Hinz și Barbara Brokamp și-au prezentat opiniile prin prisma activității lor desfășurate pe termen lung cu Indexul în Germania, iar Kari Nes a făcut acest lucru în ceea ce privește Norvegia. Kari Ness a avut o contribuție deosebită în tradiția didacticii europene prin faptul că a adresat întrebări despre conținutul programei de învățământ, iar Barbara a venit cu idei pertinente referitoare la procesul de punere în aplicare a Indexului și cu modalități prin care acesta poate fi susținut prin „parteneri pentru proces”. Sugestiile lui Susan Hart și în special faptul că a aprobat ceea ce încercam să fac au fost importante. A fost foarte utilă strădania de care a dat dovadă Em Williams privind revizuirea dualității genului, iar Artemi Sakellariadis a oferit comentarii critice pe parcursul procesului de scriere. De asemenea, Jannie Brightman, Mary Young, Jane Carpenter, Alison Peacock, Peter Pope, Hannah Booth, Katie Booth, Ben Greig, Astrid Greven, Mark Antopolski, Nigel Pickford, Pat Yarker au oferit comentarii foarte utile.

Mulțumim pentru fotografiile de la următoarele școli: Burston și Tivetshall, Caister Junior, Diss High School, Edward Worledge, Școala primară și grădinița Hanover, Hemsby Primary, Liceul Hemsby, Highgate Infants, Holloway, Parkside, Roydon Junior, Wroxham School și Tom și Clair Mein pentru Olive Tree. Stuart Beard a oferit câteva imagini extraordinare cu persoane adulte și copii la lucru și la joacă, iar Hannah Burns ne-a pus la dispoziție imagini ale activităților desfășurate la Tyrrels Wood. Mulțumim companiei de dans Candoco pentru fotografia de la pagina 47. Jill Eastland a desenat feriga și florile minunate din Partea 1, Denise Knowelden și-a adus contribuția prin editarea anumitor texte în timp util, iar Jannie Brightman s-a bazat pe una dintre numeroasele sale abilități în adaptarea prezentării grafice pentru această ediție. Le mulțumim colegilor noștri din Spania pentru permisiunea de a imita coperta Indexului în versiunea tradusă: Gerardo Echeita, Cecila Simon, Marta Sandoval și Yolanda Munoz.

Școlile din proiectul-pilot Index din Norfolk.
Creșe și grădinițe: Clover Hill. **Grădinițe:** Colman, Costessy, Lodge Lane, Recreation Road.

Învățământ primar - nivel Junior: Caister, Edward Worledge, Lingwood, St. Michael's, Wroughton.

Învățământ primar: Bignold, Bishop's, Bluebell, Cawston, Colby Ditchingham Fairstead, Hapton, Heartsease, Roydon, Sporle, Tacolneston, Terrington St John, Tilney St Lawrence, Walpole Highway, Whitefriars, Wicklewood.

Învățământ secundar: Broadland High, Downham Market High, Hewett Comprehensive, Hobart High, King Edward VII High, Springwood High.

Școli speciale: Churchill Park, Sidestrand.

Contextul celei de-a patra ediții a Indexului

Prima ediție a fost publicată în anul 2000, cu subtitlul: dezvoltarea procesului de învățare și participare în școli. Prima echipă care a realizat Indexul a fost formată din Mel Ainscow și Mark Vaughan. Conținutul final al primei ediții a fost influențat în special de lucrarea lui Tony Booth și a colegilor săi, Patricia Potts și Will Swann de la Open University, făcând legătura între incluziune și elaborarea unui sistem de învățământ comunitar preșcolar, primar și secundar complex, precum și de lucrarea lui Mel Ainscow privind îmbunătățirea școlii.

Guvernul a oferit un exemplar din prima ediție tuturor școlilor primare, secundare, speciale, precum și autorităților în domeniul educației de la nivel local din Anglia. O a doua ediție, care este, în linii mari, asemănătoare primei ediții, a fost publicată în 2002 și a fost distribuită în fiecare școală din Țara Galilor, în galeză sau în engleză, de către Adunarea Galeză.

Versiunile Indexului pentru vârstele mai mici și pentru îngrijirea copilului au fost elaborate în 2004 și 2006.¹ Pe lângă extinderea Indexului la copiii foarte mici și la bebeluși, revizuirile au dus proiectul în ansamblu mai departe, adăugând importanța bunăstării copiilor și a adulților și subliniind importanța jocului.

Deși cartea este elaborată pentru școlile din Anglia, nu este un document specific englezesc.

Acesta reflectă nenumărate dialoguri cu colegi din întreaga lume. Potrivit acestui volum, îmbunătățirile în domeniul educației sunt determinate mai mult de atenția acordată progresului înregistrat în ceea ce privește procesul de predare, învățarea, precum și relațiile, decât de urmărirea în mod exclusiv a anumitor rezultate. Abordarea adoptată de acesta privind dezvoltarea a fost considerată relevantă pentru numeroase țări și a fost tradusă și adaptată în vederea utilizării în aproximativ cincizeci de țări. O echipă internațională susținută de UNESCO a analizat modul de realizare a unor versiuni pentru zonele cu economii slabe din țările sudice.²

Am adus schimbări radicale celei de-a treia ediții publicate în anul 2011 și am dedicat-o deceniului biodiversității 2011-2020. Aceasta reflecta experiența acumulată în Anglia³ și în alte țări pe parcursul unei perioade de zece ani. Ca răspuns la întrebarea: „cum ar trebui să trăim împreună?”, a introdus un cadru de valori incluzive. A

reunit intervenții principale legate de sustenabilitatea mediului, cetățenia națională și globală, non-violență, educația democratică și promovarea sănătății în cadrul unei singure metode.

A inclus grija față de mediul înconjurător ca element esențial pentru promovarea relațiilor non-violente la nivel local și global. Îndemna la dialog cu privire la conținutul curriculumului, conturând un răspuns pentru secolul XXI la întrebarea:

„Ce trebuie să știm pentru a trăi bine împreună?” Prin aceasta, într-o măsură mai mare față de versiunea sa anterioară, Indexul a reușit să prezinte cu onestitate implicațiile valorilor incluzive pentru toate aspectele școlilor.

Modificările pe care le aduc acestei de-a patra ediții sunt relativ minore. Subtitlul este nou: un ghid al dezvoltării școlare bazată pe valori incluzive. Astfel, devine mai clar faptul că Indexul se referă la dezvoltarea și îmbunătățirea școlilor, care implică atât adulții, cât și copiii, precum și toate aspectele cadrului general.

Ar trebui să contribuie la combaterea opiniei răspândite la scară largă, potrivit căreia incluziunea se referă la un anumit grup de copii, care se consideră că „au nevoi educaționale speciale”. Realizează o comparație între dezvoltarea „bazată pe valori” și cea „bazată pe rezultate”, aceasta din urmă fiind o abordare care a dominat opinia referitoare la „îmbunătățirea școlii” în Anglia, precum și în alte țări, de-a lungul mai multor ani. Astfel, Indexul își propune să îmbunătățească sustenabilitatea unei game mai largi de rezultate.

Acum valorile sunt reprezentate într-o structură tridimensională, fără a se sugera o anumită ierarhie. Am introdus ideea de „competențe în materie de valori”, desemnând prin aceasta procesul de explorare a legăturilor dintre valori și acțiuni. Am realizat o comparație între valorile incluzive și cele exclusive. Mulți dintre colegii mei văd modul în care acestea din urmă se reflectă în aspecte ale școlilor lor. Misiunea în vederea dezvoltării constă în punerea în practică a valorilor incluzive și în întreruperea acțiunilor asociate valorilor exclusive. Am precizat modul în care o abordare bazată pe valori poate contribui la pregătirea inspecțiilor școlare, precum și a răspunsului oferit în urma inspecțiilor. Site-ul indexforinclusion.org vine în sprijinul Indexului, acesta furnizând informații cu privire la utilizarea sa în Anglia și în alte țări, precum și resurse suplimentare, fiind și o platformă unde poate fi transmis un feedback din partea practicienilor.

Tony Booth ianuarie 2016

1 Booth, T., Ainscow, M. and Kingston, D. (2004, 2006) Index for inclusion: developing play, learning and participation in early years and childcare, Bristol, CSIE.

2 Booth, T. și Black-Hawkins, K., (2001, 2005). Developing learning and participation in countries of the South; the role of an Index for inclusion, Paris, Unesco.

3 Rustemier, S. and Booth, T., (2005). Learning about the Index in use: A study of the use of the Index for inclusion in schools and LEAs in England, Bristol, CSIE.

Cum începem?

Această carte reprezintă un ghid complex pentru dezvoltarea școlii dumneavoastră.

Colegii din Germania au fost printre cei mai inventivi în încercările lor de a convinge adoptarea materialelor Indexului. Deși anumite școli folosesc Indexul pentru a sprijini întregul proces de dezvoltare școlară de la bun început, de multe ori lucrurile nu se întâmplă așa. Mici modificări pot să devină angajamente depline ale școlilor, pe măsură ce beneficiile obținute de anumite persoane care lucrează cu materialele Indexului sunt observate de colegii acestora. Îndemnul de a începe, prezentat în cele ce urmează, este adaptat după o listă de indicii furnizate persoanelor din Germania⁴. Punctul 9 a fost inspirat de colegii din Australia, care au lucrat cu materialele Indexului într-un mod la fel de flexibil, în Queensland⁵, precum și de experiența colaborării cu școlile din Norfolk, supuse presiunilor. Ideile pentru introducerea Indexului sunt prezentate mai pe larg în partea a 3-a.

1. Începeți - dacă începeți de oriunde, chiar și prin simpla identificare și distribuire a unei întrebări interesante, este mult mai bine decât dacă nu începeți deloc.
2. Păstrați o mică evidență a activității dumneavoastră, folosind un caiet și o cameră foto.
3. Implicați alte persoane care împărtășesc aceeași viziune.
4. Dacă nu sunteți o persoană cu putere de decizie/din managementul școlii, încercați să implicați o astfel de persoană?
5. Discutați cu o persoană tânără sau de vârstă adultă pe care nu o consultați în mod obișnuit cu privire la prioritățile sale în ceea ce privește dezvoltarea în contextul dat.
6. Începeți prin a aduce o schimbare mică, care ține de competența dumneavoastră.
7. Realizați o listă a inițiativelor dumneavoastră actuale din cadrul școlii. În ce mod poate Indexul să creeze legături între ele?
8. Examinați cadrul de valori din partea a doua a Indexului. Ce activitate ați putea schimba în cadrul școlii, astfel încât acțiunile să reflecte mai îndeaproape valorile dumneavoastră?
9. Gândiți-vă la o schimbare pe care dumneavoastră și/sau alte persoane sperați sau încercați să le realizați. Poate că aceasta se regăsește deja în planul dumneavoastră de dezvoltare. Găsiți indicatorul cel mai relevant. Folosiți-l pentru a vă perfecționa planul.
10. Dacă lucrați pe cont propriu, găsiți o persoană care are experiență în utilizarea Indexului în desfășurarea activității, care să vă ofere asistență.

4 Barbara Brokamp, Montag Stiftung Jugend und Gesellschaft, Indicii practice.

5 Suzanne Carrington și Robin Robinson, comunicare personală

1 Prezentare generală a *Indexului*

„Utilizarea Indexului în activitatea noastră a revitalizat planul de îmbunătățire a școlii noastre, permițându-ne să analizăm problemele și provocările într-un mod foarte diferit. Ne-a făcut mare plăcere să lucrăm cu el și vom face acest lucru în continuare...”

– June Sewell, George White Junior School

„Indexul a fost ca un prieten cu o perspectivă critică, adresând întrebările care te ajută să privești o anumită problemă într-un alt mod și care apoi generează îmbunătățiri.”

– Elly Roberts,
Highgate Infant School

„Indexul a oferit un cadru general de analiză a modului în care fiecare se implică în comunitatea noastră școlară. Ne-a oferit structuri și ne îndeamnă să căutăm perspective și opinii referitoare la modul în care ne putem îmbunătăți școala. Faptul că ne-am concentrat asupra importanței participării și a comunității ne-a permis să colaborăm pentru a obține cele mai bune rezultate pentru toți.”

– Nick Southgate, Colman Infant School

„Am utilizat Indexul drept un mijloc care ne-a ajutat să ne îndreptăm din nou atenția asupra valorilor școlare; acesta... ne-a oferit structura pe baza căreia părțile interesate se pot implica mai activ în îmbunătățirea școlii. Recomand Indexul oricărei școli care se află la începutul îmbunătățirii școlii; mie mi-a fost de un real ajutor.”

– Jane Jewson, King Edward VII High

„Indexul ne-a deschis calea către o relație de colaborare cu alte două școli, pentru a îmbunătăți rezultatele obținute de copii. Am utilizat Indexul drept un mijloc pentru explorarea vocii elevilor și pentru participarea comunității la proiecte valoroase. A fost fantastic să vedem entuziasmul elevilor atunci când explorau și discutau modalitățile prin care să lucreze împreună. Cred că acest parteneriat va continua să se dezvolte.”

– Coral Brinklow, Caister Junior

„Indexul a inspirat colaborarea dintre școala noastră, Caister Junior și Caister High. Elevilor noștri le-a plăcut în mod special să lucreze cu colegii lor mai mari... Sunt mândri că sunt reprezentanți ai școlii noastre, dar și ai noilor „Consilii” interșcolare” din care fac parte.

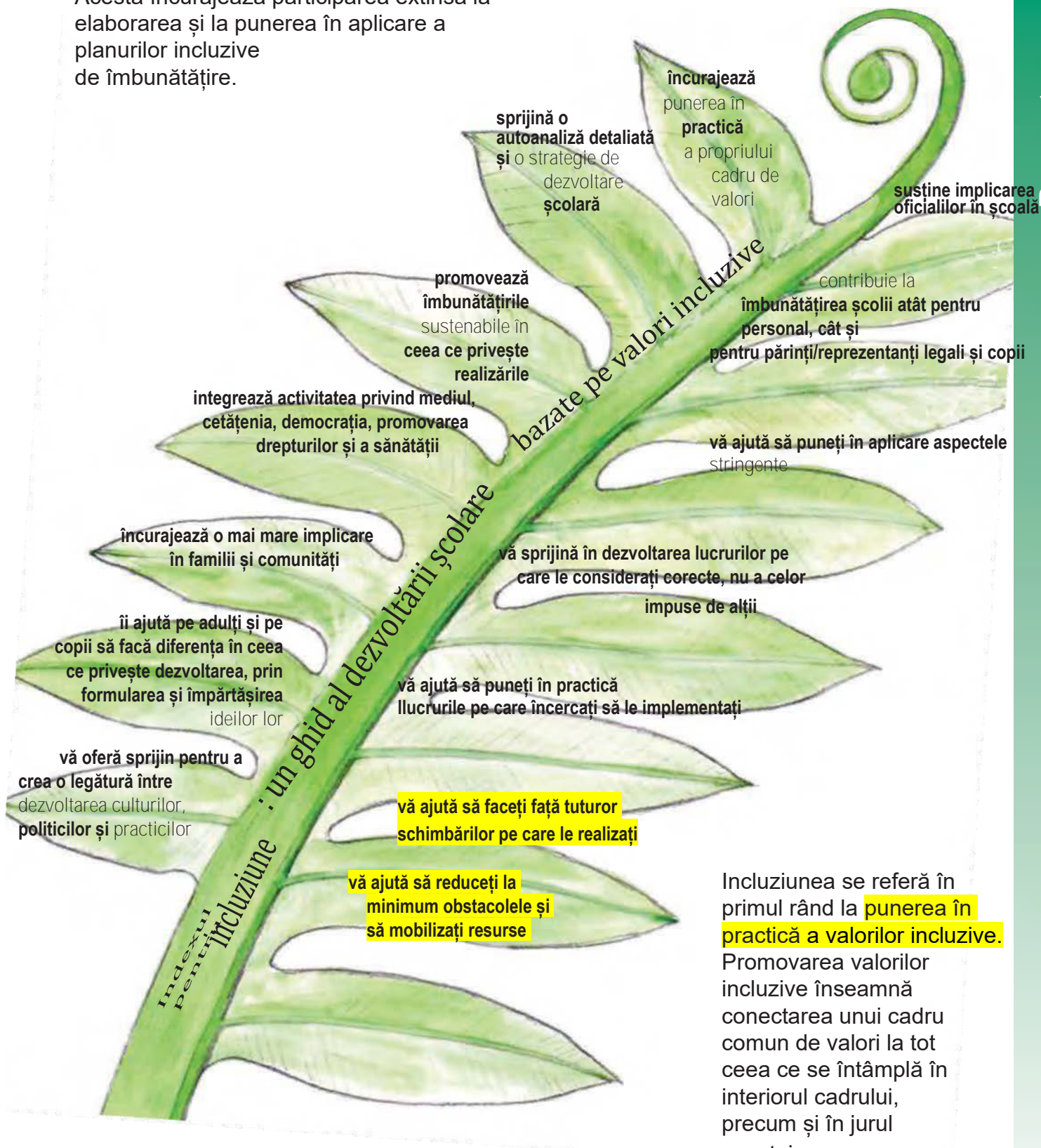
O experiență minunată atât pentru elevi, cât și pentru cadrele didactice.”

– Edward Savage, Hemsby Primary

Prezentare generală a Indexului

În ce mod vă poate ajuta Indexul pentru incluziune pentru a avea o școală mai bună?

Index pentru incluziune: un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive constituie un set de materiale care vin în sprijinul revizuirii tuturor aspectelor unui anumit cadru general: pe terenurile de joacă, în cancelarii și în sălile de clasă, precum și în comunitățile și în mediile din jurul acestuia. Acesta încurajează participarea extinsă la elaborarea și la punerea în aplicare a planurilor incluzive de îmbunătățire.

Cum ajung să se schimbe școlile?

Școlile se schimbă în permanență, în diferite moduri și din diferite motive. Doar unele dintre aceste schimbări se produc ca urmare a unui plan stabilit de comun acord, față de care fiecare persoană și-a luat un angajament.

Este posibil ca schimbările să nu fie în concordanță unele cu altele sau cu valorile incluzive:

Toate schimbările care au fost inițiate în școala dumneavoastră urmăresc aceeași direcție?

Ce este dezvoltarea incluzivă?

Recunoaștem că schimbarea înseamnă dezvoltare sau îmbunătățire atunci când aceasta reflectă valorile noastre.

Dezvoltarea incluzivă se produce atunci când are la bază valori incluzive.

Pentru a face ceea ce este corect, acțiunile și valorile trebuie să fie legate între ele. Corelarea acțiunilor voastre cu valorile poate să fie cel mai practic lucru în dezvoltarea școlii dumneavoastră.

Valorile sunt convingeri profunde care ne determină să acționăm. Înțelegem valorile prin intermediul acțiunilor, mai degrabă decât prin cuvinte. Cuvintele alese devin denumiri reprezentative pentru valori atunci când le legăm de convingerile noastre profunde, când le oferim un sens amplu și apoi, ținem seama de ele atunci când acționăm.

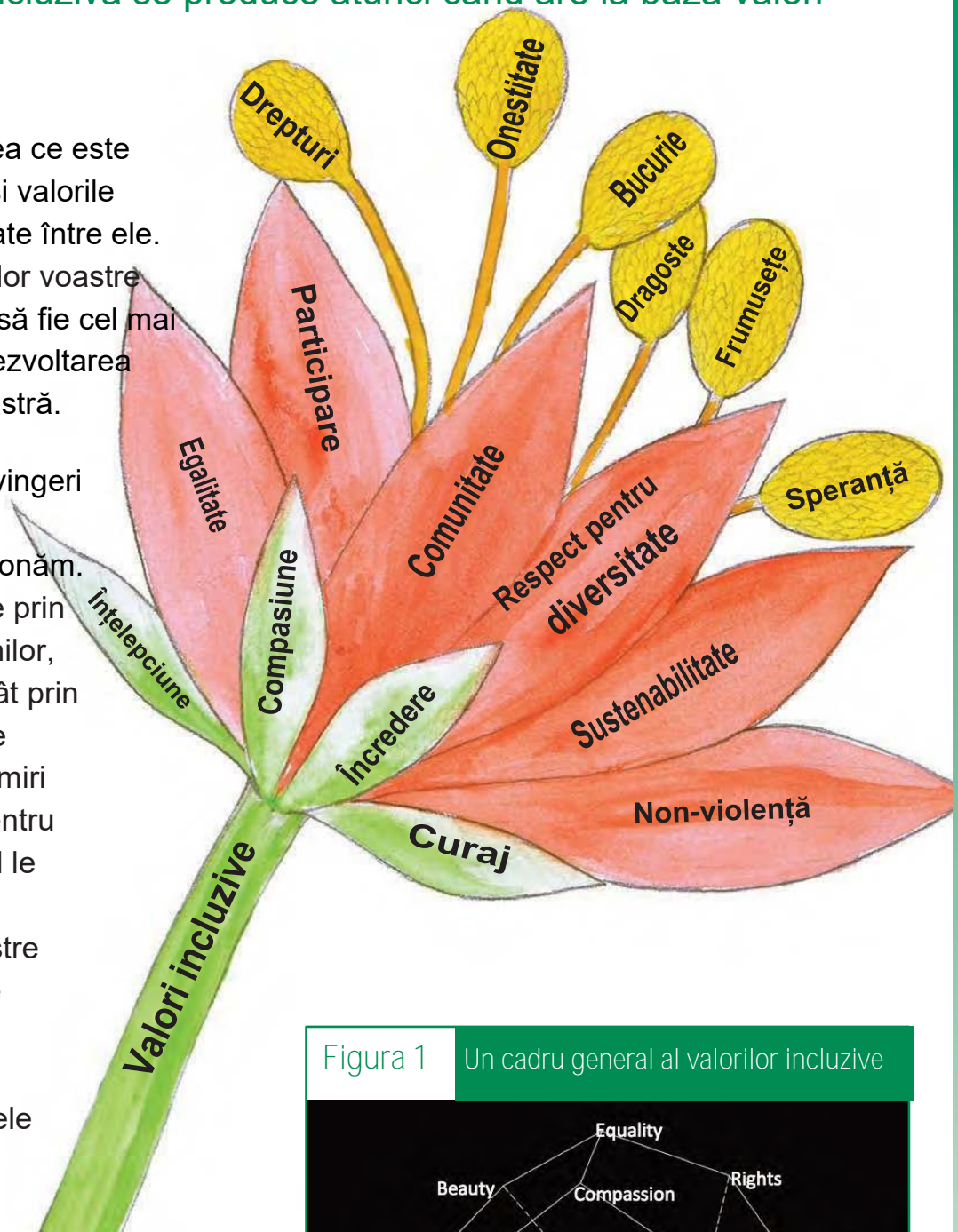

Figura 1 Un cadru general al valorilor incluzive

Un cadru sau un ansamblu al valorilor oferă răspunsul la următoarea întrebare:

„Cum ar trebui să trăim împreună?”

Indicatorii și întrebările din Index încearcă să ofere un răspuns la această întrebare în ceea ce privește educația.

Dimensiunea A: Crearea culturilor școlare incluzive**A1: Consolidarea comunității**

1 Toată lumea este binevenită.	80
2 Membrii personalului colaborează între ei.	81
3 Copiii se ajută unii pe alții.	82
4 Membrii personalului școlii și copiii se respectă reciproc.	83
5 Personalul și părinții/reprezentanții legali colaborează.	84
6 Personalul școlii și echipa de conducere (directorii, membrii Consiliului de administrație) lucrează bine împreună.	85
7 Școala, ca organizație, reprezintă un model de cetățenie democratică.	86
8 Școala sprijină înțelegerea legăturilor profunde dintre oameni la nivel global	87
9 Personalul școlii și elevii conștientizează varietatea modurilor prin care se poate exprima apartenența de gen.	88
10 Școala și comunitatea locală colaborează pentru dezvoltarea lor reciprocă.	89
11 Personalul școlii cunoaște condițiile de viață ale copiilor și adaptează activitățile educaționale în funcție de acestea.	90

A2: Stabilirea valorilor incluzive

1 Școala dezvoltă valori incluzive comune.	91
2 Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului / copilului.	92
3 Școala încurajează respectul și protejarea planetei.	93
4 Incluziunea este înțeleasă ca o deschidere către participarea tuturor.	94
5 Există așteptări înalte pentru fiecare copil.	95
6 Toți copiii sunt evaluați în mod similar.	96
7 Școala combate toate formele de discriminare.	97
8 Școala promovează interacțiunile non-violente și soluționarea pașnică a conflictelor.	98
9 Școala încurajează copiii și adulții să aibă o imagine bună despre sine.	99
10 Școala contribuie la sănătatea copiilor și a adulților.	100

Dimensiunea B: Elaborarea politicilor incluzive**B1: Dezvoltarea școlii pentru toți**

1 Școala promovează un proces de dezvoltare participativă.	102
2 Școala propune o abordare incluzivă a leadership-ului.	103
3 Angajarea și promovarea personalului sunt corecte.	104
4 Experiența personalului este cunoscută și valorificată.	105
5 Personalul nou-venit este ajutat să se integreze în școală.	106
6 Școala găsește soluții să școlarizeze toți copiii din localitate/circumscripție.	107
7 Fiecare copil nou sosit este ajutat să se integreze în școală.	108
8 Modalitatea de repartizare la clasă a elevilor și a profesorilor sprijină învățarea tuturor copiilor din școală..	109
9 Copiii sunt bine pregătiți pentru a se integra într-un alt cadru (școală nouă, alt nivel de învățământ).	110
10 Școala este, din punct de vedere fizic, accesibilă tuturor persoanelor.	111
11 Clădirile și zona de proximitate sunt proiectate pentru a sprijini participarea tuturor.	112
12 Școala contribuie la reducerea poluării mediului și a consumului de apă.	113
13 Școala contribuie la reducerea/reciclarea deșeurilor.	114

B2: Asigurarea sprijinului pentru diversitate

1 Personalul școlii colaborează pentru a oferi un sprijin coordonat copiilor.	115
2 Activitățile de dezvoltare profesională ajută personalul să răspundă nevoii de diversitate	116
3 Sprijinul oferit copiilor care vorbesc o limbă diferită de limba de predare reprezintă o resursă pentru întreaga școală.	117
4 Școala susține continuitatea în educația copiilor aflați în sistemul de îngrijire publică (ex: Centre de plasament, asistență maternală)	118
5 Școala se asigură că politicile privind „nevoile educaționale speciale” susțin incluziunea.	119
6 Abordarea școlii privind comportamentul copiilor (exprimată în Regulamentul intern, proceduri, strategii etc.) susține optimizarea învățării și a curriculumului.	120
7 Presiunile pentru sancționarea disciplinară a elevilor prin eliminarea de la cursuri sunt reduse.	121
8 Există preocupare pentru reducerea riscurilor legate de frecvența școlară a elevilor.	122
9 Există preocupare pentru reducerea la minimum a comportamentului agresiv.	123

Dimensiunea C: Evoluția practicilor incluzive**C1: Elaborarea unui curriculum pentru toți**

1 Copiii studiază ciclurile de producție și consum de alimente.	126
2 Copiii studiază importanța apei.	130
3 Copiii învață despre îmbrăcăminte și ținuta vestimentară.	132
4 Copiii învață despre locuințe și despre mediul construit.	134
5 Copiii discută despre modul în care oamenii se deplasează în localitate și în lume, precum și despre motivele pentru care fac acest lucru.	136
6 Copiii învață despre sănătate și despre importanța relațiilor interumane.	138
7 Copiii investighează pământul, sistemul solar și universul.	141
8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.	145
9 Copiii studiază sursele de energie.	150
10 Copiii învață despre comunicare și tehnologia comunicațiilor.	153
11 Copiii creează literatură, artă și muzică și se implică în aceste domenii.	155
12 Copiii învață despre muncă și o conectează cu evoluția intereselor personale.	158
13 Copiii învață despre etică, putere și guvernare.	160

C2: Organizarea învățării

1 Activitățile de învățare sunt planificate având în vedere nevoile tuturor copiilor.	163
2 Activitățile de învățare încurajează participarea tuturor copiilor.	164
3 Copiii sunt încurajați să aibă încredere să gândească critic.	165
4 Copiii sunt implicați activ în propriul proces de învățare.	166
5 Copiii învață unul de la celălalt.	167
6 Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.	168
7 Evaluările stimulează achizițiile și rezultatele fiecărui copil.	169
8 Disciplina se bazează pe respect reciproc.	170
9 Profesorii colaborează între ei atunci când planifică, predau sau evaluează.	171
10 Personalul dezvoltă resurse comune pentru a sprijini învățarea.	172
11 Personalul suport (profesorii consilieri, logopezi, profesorii de sprijin, mediatorii școlari, laboranții, bibliotecarii) susține învățarea și participarea tuturor copiilor.	173
12 Tema pentru casă contribuie la procesul de învățare al fiecărui copil.	174
13 Toți copiii sunt implicați în activități extrașcolare și extracurriculare.	175
14 Resursele din localitate sunt cunoscute și utilizate.	176

Fiecare indicator este **mai bine înțeles printr-un set de întrebări** specifice, facilitând punerea lor în aplicare

C2.3 Copiii sunt încurajați să aibă încredere să gândească critic.

C2.4 Copiii sunt implicați activ în propriul proces de învățare.

Fiecare indicator începe cu sugestii referitoare la relația sa cu alți indicatori.

- a) Personalul școlii își oferă suport reciproc pentru a fi capabili să aibă încredere să gândească critic?
- b) Există o înțelegere a faptului că dialogul funcționează cel mai bine când oamenii lasă deoparte diferențele în ceea ce privește puterea și statutul perceput?
- c) Membrii personalului demonstrează că respectă și apreciază opiniile alternative?
- d) Copiii și adulții sunt încurajați să-și exprime punctul de vedere în mod asertiv, însă nu agresiv?
- e) Sunt încurajate dezbaterile, astfel încât oamenii să poată să audă și să exerseze exprimarea unor puncte de vedere diferite de cele proprii?
- f) Copiii sunt încurajați să își formeze și să își exprime opiniile și sentimentele cu privire la evenimentele importante de la nivel local, național și internațional, de exemplu atunci când țara lor este implicată într-un război sau când s-a produs o catastrofă în țara lor sau într-o altă țară?
- g) Copiii sunt încurajați să adreseze întrebări dificile?
- h) Persoanele aflate pe poziții opuse în cadrul unei dispute recunosc importanța altor perspective pentru clarificarea opiniilor și pentru găsirea unor soluții comune pentru probleme?
- i) Copiii învață să depisteze contradicțiile din argumentele oferite de ei personal sau de alte persoane?
- j) Copiii și adulții învață să aprecieze forța argumentelor, inclusiv a celor personale?
- k) Copiii învață cum își pot da seama când o afirmație sau un argument necesită dovezi justificative?
- l) Copiii învață cum se utilizează exemplele pentru a susține un argument?
- m) Copiii învață despre modul în care exemplele selectate cu atenție pot demonstra neajunsurile generalizărilor?
- n) Copiii învață să pună întrebarea „în ce măsură....?” sau „în ce situație....?” atunci când oamenii afirmă că un anumit lucru este adevărat în ceea ce privește lumea (de exemplu, referitor la diferențele dintre genuri)?
- o) Copiii învață cum să aprecieze publicul căruia îi este destinată o lucrare scrisă?
- p) Copiii învață despre cum oamenii apreciază unele argumente ca fiind corecte, chiar dacă acestea nu sunt, deoarece par a fi prezentate de o autoritate?
- q) Copiii și adulții identifică valorile și convingerile care stau la baza diferențelor de opinie?
- r) Copiii și adulții beneficiază de sprijin pentru a-și îmbunătăți fluenta argumentării?
- s) Copiii învață despre presiunile exercitate asupra lor pentru a gândi și acționa în anumite moduri?
- t) Copiii investighează motivele care stau la baza opiniilor pe care le exprimă?
- u) Sunt susținuți toți cei care participă la dialog să își conserve stima de sine?
- v) Oamenii evită să manifeste o atitudine triumfătoare atunci când simt că au câștigat o dispută?
- w) Mentorii, atât copiii, cât și adulții, vin în sprijinul altor persoane, pentru ca acestea să își exprime părerile?
- x) Se acordă atenție deosebită sprijinului pentru cei timizi, astfel încât aceștia să își facă vocea auzită și să aducă o contribuție proprie?

aa)

ab) _____

ac) _____

Acest spațiu indică faptul că poți să adaugi propriile întrebări. Nu există nicio restricție în ceea ce privește întrebările care pot fi adresate.

Sprrijin pentru elaborarea curriculumului

Secțiunea C1 din Index conturează o modalitate nouă prin care activitățile de predare și de învățare pot fi împărțite în 13 categorii. Abordarea completează lista temelor tradiționale și, de asemenea, oferă o nouă conectare între acestea, cu scopul de a realiza curriculumul pentru secolul XXI. Această nouă modalitate vine în sprijinul școlilor în vederea extinderii curriculumului, dar și pentru a stabili o legătură mai bună cu experiența copiilor, a tinerilor și a familiilor acestora. Indexul a luat naștere din valorile, principiile și cerințele obligatorii promovate în cadrul Indexului.

Se dorește a fi un curriculum internațional, cu rol de interconectare potrivit în orice zonă a lumii. Este o modalitate prin care cunoștințele pot fi împărtășite tuturor - în școli și în afara lor - pe tot parcursul vieții.

Acesta oferă un răspuns la întrebarea:

„Ce trebuie să știm pentru a trăi bine împreună?”

Figura 2

Tematici pentru un curriculum al secolului XXI

Dezvoltarea bazată pe valori incluzive reunește toate abordările principale în ceea ce privește dezvoltarea școlilor...

Școlile sunt implicate în numeroase activități prin care își promovează dezvoltarea și care au valori comune cu cele ale Indexului. Indexul ajută la includerea acestora în cadrul unei singure abordări: un singur arbore, care își trage seva prin mai multe rădăcini.

Realizarea acestor legături reduce fragmentarea politicilor și excesul de inițiative. În acest mod, se creează alianțe pentru colaborarea în vederea formării unui mediu incluziv, bazat pe valori. Nu contează dacă se alege „incluziune”, „valori incluzive în practică”, „educație democratică” sau un alt cuvânt sau o altă frază pentru a exprima acest scop comun. Opțiunea aceasta este mult mai puțin importantă decât prezentarea explicită a legăturilor dintre activitățile care iau naștere din valori comune, în așa fel încât acestea să se susțină reciproc. Pentru noi este mai important ca dumneavoastră să folosiți un cadru de valori incluzive care să orienteze procesul de formare, decât să folosiți Indexul pentru incluziune.

Cum se lucrează cu Indexul?

Puteți începe să utilizați *Indexul* din orice punct: de la schimbările în ceea ce privește practicile, determinate de atenția acordată aplicării valorilor; de la examinarea implicațiilor pentru elaborarea unui indicator și de la întrebările aferente acestuia, care prezentau deja un interes special pentru dumneavoastră sau care au ajuns să prezinte interes în urma unei inspecții; de la atenția acordată unei singure întrebări, pentru a încuraja dialogul; de la interesul pentru revizuirea aspectelor curriculumului; sau ca modalitate de a înțelege intervențiile separate din cadrul unei școli.

Indexul încurajează implicarea puternică a personalului, a copiilor, a familiilor și a oficialităților în activitățile de revizuire și de îmbunătățire. Extinderea implicării face și ea parte din dezvoltarea incluzivă a școlii. Aceasta contribuie la coroborarea tuturor eforturilor la nivelul comunității.

Însă, deși puteți începe de oriunde, Indexul capătă cea mai mare forță atunci când este utilizat pentru a contribui la elaborarea unui program și la procesele de dezvoltare, fiind apoi integrat în acestea.

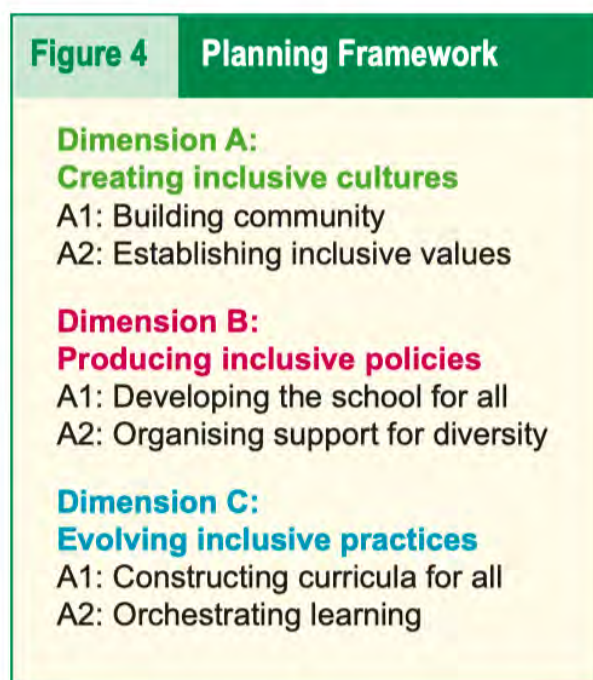
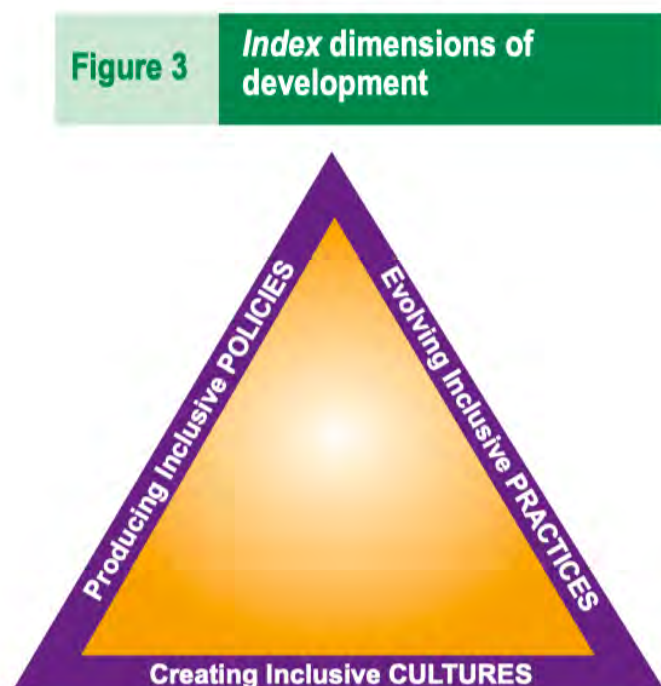
Indexul are trei dimensiuni, stabilite pentru a structura dezvoltarea cadrului:

Culturile reflectă relațiile, credințele și valorile profunde. Transformarea culturii este esențială pentru o dezvoltare susținută.

Politicile vizează modul în care școala este condusă și planurile de optimizare a leadershipului.

Practicile se referă la conținutul și modalitățile de predare-învățare.

Fiecare dimensiune este împărțită în două secțiuni. Dimensiunile și secțiunile pot forma un cadru de planificare, care acordă atenție tuturor domeniilor ce urmează a fi dezvoltate.

Cum vă poate ajuta Indexul să reacționați la factori externi de presiune?

Toate școlile sunt supuse unor presiuni externe, inclusiv cele specifice inspecțiilor, testelor naționale, politicilor și reglementărilor oficiale. Indexul poate veni în ajutorul școlilor, pentru a răspunde acestor factori în moduri ce reflectă valorile acestora.

Răspunsurile oferite în urma inspecțiilor

Indicatorii din Index sunt prezentați pornind de la cadrul de inspecție școlară externă, evidențiind modul în care aceștia surprind toate aspectele unui proces coerent de dezvoltare a școlii. Consultați site-ul nostru web pentru cea mai nouă versiune a acestui document: indexforinclusion.org. Procesul de autoevaluare participativă orientat de Index poate furniza dovezi convingătoare necesare în cadrul acestui proces. După inspecție, Indexul poate furniza idei pentru inițierea unor intervenții imediate, în baza recomandărilor rapoartelor inspectorilor. Acest lucru este util mai ales atunci când, în urma unui raport nefavorabil, moralul celor din școală poate fi scăzut. Potrivit observațiilor unui director, „Indexul aduce claritate și specificitate unui raport de evaluare externă a calității”.

Lucrul cu cifrele

Comparațiile între performanța la teste și la examene în cadrul aceleași școli sau între școli, au fost foarte semnificative în procesul de stabilire a punctajului acordat școlilor în urma unei inspecții. Acest lucru se întâmplă chiar și atunci când ele sunt îndoielnice din punct de vedere statistic, din cauză că cifrele avute în vedere în cadrul comparației sunt mici sau grupul de persoane evaluate a suferit modificări din cauza faptului că anumite comunități se alătură școlii sau o părăsesc.

Regândirea evaluării

În cazurile în care relațiile sunt de colaborare, evaluarea (*înțeleasă ca revizuirea realizată cu regularitate a modului în care personalul lucrează și este susținut*) se bazează pe cunoștințele detaliate ale cadrelor didactice cu privire la activitatea fiecăruia dintre ei; în acest caz, apar rareori informații sau sarcini noi. Cu toate acestea, în cazul în care sunt puse în alte situații, cadrele didactice se pot confrunta cu noi obiective pe care nu le înțeleg și care este posibil să nu reflecte aspirațiile lor profunde în ceea ce privește starea de bine și evoluția copiilor. De asemenea, remunerația bazată pe performanțe, în combinație cu

îndeplinirea cu succes a obiectivelor poate să submineze relațiile dintre cadrele didactice, atunci când deciziile par inechitabile. Abordarea Indexului poate fi utilizată pentru a asigura faptul că politicile de evaluare corespund valorilor școlilor.

Elaborarea planurilor de dezvoltare

Planurile de dezvoltare pot fi redactate în așa fel încât să fie documente de lucru reale, accesibile cadrelor didactice, copiilor și familiilor acestora, ridicând moralul tuturor. Acestea nu trebuie să fie redactate în conformitate cu o formulă furnizată de un site web de la nivel național sau de o autoritate de pe plan local. Implicarea copiilor și a tinerilor în stabilirea priorităților în materie de dezvoltare a școlilor poate fi integrată în activități importante de predare și de învățare. S-ar putea realiza planuri ilustrate, concepute de adulți și copii la școală așa cum s-a procedat în cadrul unui curs despre Index adresat colegilor din Ucraina.

2 O abordare unică a dezvoltării școlii dumneavoastră

O abordare unică a dezvoltării școlii dumneavoastră

În partea a doua introducem o abordare distinctivă a dezvoltării incluzive a școlilor. Definim incluziunea drept **punerea în practică a valorilor incluzive**. Oferim un cadru de valori ca bază pentru intervenții principiale și practice în procesul educațional - un răspuns la întrebarea „Cum ar trebui să trăim împreună?”. Oferim un set de principii pedagogice incluzive. Prezentăm în linii mari un curriculum sau o modalitate în care cunoștințele pot fi organizate, pentru secolul XXI, corelat cu valorile, principiile și cerințele obligatorii ale Indexului. Acest lucru oferă un răspuns la întrebarea: „Ce trebuie să știm pentru a trăi bine împreună?” Astfel, se acoperă o lacună existentă în discuțiile privind dezvoltarea bazată pe valori și procesul incluziv de predare și de învățare.

Prezentăm modul în care abordarea Indexului poate reuni puncte de vedere principiale privind dezvoltarea educațională, referitoare la drepturile, participarea democratică, sustenabilitatea mediului, cetățenia globală, promovarea sănătății, non-violența și combaterea discriminării. Susținem că aceste aspecte care se suprapun sunt puse în aplicare cel mai bine atunci când sunt coordonate într-o singură abordare.

Conceptele de „bariere în calea învățării și a participării”, „resurse care vin în sprijinul învățării și al participării” și „sprijinul pentru diversitate” pot fi utilizate pentru a valorifica cunoștințele anterioare existente la nivelul școlii și pentru a dezvolta idei utile unor noi investigații. Prezentăm elementele Indexului pentru revizuire, structurate în trei dimensiuni de dezvoltare, legate de culturi, politici și practici. Indicatorii și întrebările îndeamnă la reflecție, cu privire la implicațiile pe care valorile incluzive le au asupra activității în toate aspectele unei școli, ale mediilor și ale comunităților acesteia. De asemenea, acestea contribuie la identificarea barierelor și a resurselor. Alături de chestionare, aceste elemente oferă o modalitate suplimentară de a porni de la lucrurile care sunt cunoscute deja, realizând o revizuire a detaliilor situației actuale, pentru a produce și pune în aplicare un plan de dezvoltare incluziv. Astfel, Indexul reunește o planificare a dezvoltării mai sistematică, cu modificări improvizate pe măsură ce adulții și copiii pun în practică valorile comune, în fiecare clipă, în comunități bazate pe colaborare.

Un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive	21
Clarificarea noțiunii de incluziune	22
Dezvoltarea unui cadru de valori	24
Adăugarea principiilor pedagogice	34
Examinarea cerințelor obligatorii	35
Îndreptarea atenției către curriculum	36
Formarea parteneriatelor	41
Bariere, resurse și asistență	44
Materialele pentru revizuire	49

Un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive

Index pentru incluziune: un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive oferă un proces de susținere pentru autoevaluare și dezvoltare, ca o alternativă la un proces care are la bază inspecții, concurență și teama de eșec. Indexul vă oferă oportunitatea de a vă dezvolta școala în colaborare cu alte persoane și în conformitate cu propriile principii. Acesta poate fi utilizat în numeroase moduri. Vă poate ajuta să vă clarificați ideile și să demarați acțiuni individuale și colective, precum și să structurați dezvoltarea educațională a unei școli și a comunităților acesteia. Poate fi utilizat de cadrele didactice, de personalul nedidactic, de membrii consiliului de administrație, de părinți/reprezentanți legali și de tineri, ca modalitate prin care își pot aprecia și îmbunătăți școlile. Indexul poate să genereze discuții noi despre ceea ce ar putea învăța copiii în școli și în afara acestora.

Materialele sunt concepute astfel încât să pornească de la cunoștințele și de la experiența amplă a personalului, a copiilor, a tinerilor și a familiilor lor cu privire la natura situației lor și la modul în care aceasta poate fi îmbunătățită. Procesul de lucru cu Indexul permite ca aceste resurse bogate să fie partajate și să determine o schimbare. Este un document cuprinzător, care poate ajuta pe toată lumea să stabilească care sunt următoarele etape de parcurs pentru definirea unui cadru general de dezvoltare. Indiferent de succesul și de caracterul favorabil incluziunii dintr-o școală, Indexul poate fi utilizat ca suport pentru dezvoltarea procesului de învățare și participare a tuturor copiilor, dar și pentru reducerea presiunilor care vizează sancțiuni adresate elevilor.

La prima vizualizare a Indexului, cantitatea de idei poate să pară copleșitoare. Cu toate acestea, pe măsură ce învață să se concentreze asupra unei singure chestiuni sau asupra unui număr mic de aspecte în același timp, oamenii înțeleg semnificația unui document atât de cuprinzător. Asemenea ghidului al unui oraș sau al unei țări, Indexul le permite oamenilor să selecteze locurile pe care doresc să le viziteze, lăsând opțiunea unei reveniri atunci când ar putea fi explorate alte locuri. Așadar, Indexul poate să ajute oamenii să colaboreze, pentru a decide ce doresc să dezvolte în următoarea etapă, să elaboreze un plan și să îl urmeze. Cu toate acestea, la fel cum anumite persoane nu își planifică minuțios vizita în prealabil într-o altă țară

și pur și simplu aterizează într-un anumit loc și apoi, încep să îl exploreze, oamenii pot să găsească o anumită parte a Indexului care prezintă interes pentru ei, poate chiar o singură întrebare și apoi, să își extindă cercetările și activitățile pornind de acolo.

Indexul nu este o inițiativă suplimentară, ci o modalitate de optimizare a școlilor, în conformitate cu valorile incluzive. Nu este o alternativă la îmbunătățirea rezultatelor, ci vizează toate realizările, ale tuturor copiilor, ale tinerilor și ale adulților. Încurajează învățarea activă, în care copiii integrează ceea ce li se predă în propria experiență și interacționează cu realitățile lumii lor. Este un document practic care îndeamnă la reflecție cu privire la punerea în practică a valorilor incluzive pentru toate aspectele vieții școlii: în cancelarii, în sălile de clasă, pe terenurile de joacă, în relațiile cu școala, cu familiile și cu comunitățile. Acesta vizează schimbări culturale, de aceea dezvoltare are nevoie să fie susținută.

Pe holul de intrare din numeroase școli se prezintă o declarație privind valorile, precum și documente, afișaje care atestă faptul că școala a atins un anumit standard în promovarea unor chestiuni precum sustenabilitatea mediului, drepturile, sănătatea, buna organizare. Ne-am întrebat dacă există o incompatibilitate în acordarea unui premiu pentru incluziune deoarece punerea în practică a valorilor incluzive ar putea fi o răsplată în sine. Nu am dori ca vreo certificare să sugereze faptul că o anumită școală a ajuns la punctul final al dezvoltării. Școlile sunt într-un proces de permanentă schimbare; copiii și membrii personalului vin și merg mai departe; apar noi forme de excludere; noi resurse sunt mobilizate. Dezvoltarea incluzivă este un proces fără sfârșit. Singurul sens în care o școală este „incluzivă” este cel în care aceasta este dedicată unui parcurs de dezvoltare ghidat de valori incluzive. Cu toate acestea, sprijinim ideea ca școlile să celebreze finalizarea unei perioade de lucru cu Indexul, concepând propriile dovezi alături de membrii personalului, de părinți și copii.

Promovarea dialogului

La baza Indexului stau sute de întrebări, oricare putând reprezenta începutul unei reflecții extinse, determinând întrebări noi și răspunsuri suplimentare. Prin urmare, materialele Indexului nu oferă recomandări privind ceea ce oamenii ar trebui să facă sau să creadă, ci au rolul de a promova dialogul. Când două sau mai multe persoane poartă un dialog, se realizează o explorare reciprocă a opiniilor și a ipotezelor în spiritul egalității, al onestității și încrederii. Ascultarea devine mai importantă decât vorbirea. Oamenii se detașează de convingerile legate de pozițiile lor anterioare, cel puțin temporar, astfel încât investigația comună să fie resimțită de către toți cei implicați, ca fiind una autentică. Ceea ce este considerat un progres în cadrul conversației este negociat și devine o responsabilitate comună. S-a făcut diferența între dialog și discuție, aceasta din urmă având la bază noțiuni precum „lovire” și „ciocnire”⁶. Deși discuția poate să aibă și un sens mai blând, contrastul se poate dovedi util.

Figura 5 Incluziunea în educație implică:

- Punerea valorilor incluzive în practică
- Perspectiva potrivit căreia fiecare viață și fiecare moarte au o valoare egală
- Susținerea tuturor, astfel încât să simtă că acolo este locul lor.
- Îmbunătățirea participării la activitățile de învățare și de predare, a relațiilor și a comunităților școlilor de la nivel local.
- Îmbunătățirea unor aspecte din școală relevante pentru personal, părinți/reprezentanți legali și copii.
- Reducerea sancțiunilor, a discriminării, a barierelor în calea învățării și a participării.
- Învățarea unor lecții din reducerea barierelor pentru anumiți copii, pentru a genera beneficii pentru copii la scară mai largă.
- Restructurarea culturilor, a politicilor și a practicilor, pentru a răspunde diversității din perspectiva valorizării tuturor în mod egal.
- Realizarea unei legături între educație și realitățile de la nivel local și global.
- Perspectiva potrivit căreia diferențele dintre copii și dintre adulți reprezintă resurse pentru procesul de învățare.
- Recunoașterea dreptului copiilor la o educație de înaltă calitate în localitatea lor.
- Plasarea accentului pe dezvoltarea comunităților și a valorilor școlare, precum și pe realizări.
- Încurajarea relațiilor de susținere reciprocă a școlilor și comunităților din jurul lor.
- Recunoașterea faptului că incluziunea în educație constituie un aspect al incluziunii în societate.

Clarificarea noțiunii de incluziune

În cadrul Indexului, incluziunea reprezintă o abordare principială a dezvoltării educației și a societății. Aceasta este conectată cu participarea democratică, în domeniul educației și nu numai. Nu se referă la un aspect al educației, care vizează un anumit grup de copii. Aceasta își propune să confere coerență activităților de dezvoltare care se desfășoară sub diferite denumiri, astfel încât să încurajeze învățarea și participarea tuturor: a copiilor și a familiilor lor, a membrilor personalului și ai conducerii, precum și a altor membri ai comunității.

Fiecare înțelege incluziunea în felul său. Noțiunile complexe, precum incluziunea, nu pot fi surprinse într-o singură frază. De fapt, mulți oameni constată că noțiunea de incluziune devine mai clară pentru ei pe măsură ce interacționează cu indicatorii și cu întrebările Indexului. Examinarea acestor implicații ale incluziunii poate să genereze mai mult consens decât lungile discuții teoretice rupte de intenția unor acțiuni concrete.

Anumite trăsături ale abordării noastre sunt prezentate pe scurt în Figura 5. Considerăm că incluziunea este un proces perpetuu, care vizează implicarea persoanelor, crearea unor sisteme și cadre participative și promovarea valorilor incluzive. În fiecare dintre aceste situații, incluziunea implică o participare sporită a tuturor în ceea ce privește culturile, comunitățile și curriculumul de la nivel local, precum și reducerea tuturor formelor de excludere și de discriminare. Înseamnă să ascultăm ce au de spus copiii și să ținem cont de lucrurile auzite atunci când acționăm. Însă, incluziunea are în vedere nu doar copiii, ci, în egală măsură, familiile și personalul școlilor. Nu ne imaginăm cum sprijinul acordat participării copiilor poate fi acceptat într-o măsură semnificativă dacă adulții care lucrează cu ei nu au niciun cuvânt de spus în ceea ce privește deciziile referitoare la detaliile vieților lor profesionale. Cu toate acestea, în general, oamenii consideră că incluziunea se referă la participarea copiilor cu deficiențe sau la a celor incluși în categoria celor „cu cerințe educaționale speciale”. Considerăm că această perspectivă este problematică, deoarece nu am putea defini incluziunea în mod restrâns atunci când avem în vedere numeroasele aspecte care necesită sprijin, legate de vârstă, gen, orientare sexuală, etnie, clasă, precum și dizabilitate. Vom discuta acest lucru mai pe larg la paginile 40-43, atunci când vom aborda ideea utilizării „barierelor în calea învățării și a participării” pentru a înlocui noțiunea de „cerințe

⁶ Boem, D., (1996) On Dialogue, Londra, Routledge.

educaționale speciale”.

Ideile referitoare la incluziune sunt distorsionate din cauza modului în care a fost utilizat termenul „incluziune socială”. Acesta este folosit uneori cu sensul de „depășire a deficiențelor”, precum sărăcia sau o locuință inadecvată, deși alteori pare să însemne depășirea stigmatului asociat dezavantajului, mai degrabă decât dezavantajul în sine. De asemenea, incluziunea socială se folosește în documentele oficiale, precum și de către educatori, cu sensul de depășire a „dificultăților de comportament”. Un profesor care a luat parte la un proiect de cercetare⁷ s-a prezentat pe sine și pe colega ei astfel: „Eu sunt incluziunea - cerințe speciale, iar ea este incluziunea socială - băieți obraznici”. Însă, ideea conform căreia „incluziunea” trebuie să se refere la un anumit grup, iar „incluziunea socială” la un altul, nu este de mare ajutor. Pentru că se consideră deseori că incluziunea se referă la persoanele cu deficiențe, poate fi încurajată opinia că aceste persoane fac obiectul unui tip de excluziune non-socială, care apare în mod natural, ca rezultat direct al deficienței acestora. Toate formele de incluziune și de excluziune sunt sociale, apărând în cadrul interacțiunilor dintre oameni și medii.

O incluziune sporită implică reducerea excluziunii. Înseamnă combaterea presiunilor de excludere, care stau în calea participării. Întrucât încercăm să promovăm o perspectivă coerentă asupra modului de dezvoltare a școlilor, preferăm să avem o definiție proprie a conceptelor. În Anglia, cu toate acestea, „excluziunea” este utilizată deseori într-un mod specific ca urmare a Legii educației din 1986, făcând referire la „excluderea disciplinară”, exmatricularea temporară sau permanentă a unui copil dintr-o școală, din cauza încălcării regulilor Interne. Cu toate acestea, exmatricularea copiilor din școli, din motive disciplinare, marchează în general o etapă specifică în desfășurarea proceselor de excludere.

Îmbunătățirea participării tuturor nu se poate realiza dacă ne îndreptăm atenția exclusiv asupra unor persoane. Participarea persoanelor care au fost supuse unor presiuni de excludere va fi una limitată, dacă școala nu este deschisă și receptivă la diversitate în modalități prin care toată lumea este apreciată în mod egal. Nu este suficient să le cerem sistemelor și mediilor noastre educaționale să fie receptivă la diversitatea copiilor deoarece acest lucru se poate realiza prin crearea unei ierarhii

valorice în cadrul școlii, precum și între școli. Răspunsul școlilor la diversitate poate consta, de exemplu, în selectarea copiilor în funcție de performanțe, dizabilități, religie și stare materială. Clasificările care au la bază performanțele în cadrul școlilor și între școli sunt susținute în general de atribuirea unor etichete copiilor pe criterii de capacitate a acestora, de la o vârstă foarte fragedă. Acest lucru limitează aspirațiile privind performanțele lor viitoare și afectează așteptările privind propria persoană⁸. Atunci când apreciază pe toată lumea în mod egal, școlile sunt deschise tuturor copiilor din comunitate. Prin urmare, incluziunea este legată de dezvoltarea unei școli comune pentru toți, de o educație comunitară completă în grădinițe, în școlile primare și în cele secundare.

Cu toate acestea, pe lângă atenția acordată bunăstării persoanelor și receptivității mediului educațional, cel mai important este faptul că se consideră că incluziunea pune valorile incluzive în practică. Această legătură dintre îmbunătățirea școlii și punerea în practică a unui cadru de valori poate să transforme școlile. Ea constituie un angajament față de anumite valori, care stă la baza dorinței de a depăși excluziunea și de a promova participarea. Dacă nu este legat de valori esențiale, scopul incluziunii poate să reprezinte conformarea la o tendință de moment sau respectarea unor instrucțiuni venite de la superiori.

⁷ Ainscow, M., Booth, T. and Dyson, A. (2006) *Improving schools, developing inclusion*. Londra, Routledge.

⁸ Hart, S., Dixon, A., Drummond, M.J. and McIntyre, D. (2006) *Learning without limits*, Buckingham, Open University Press. <http://learningwithoutlimits.educ.cam.ac.uk>

Dezvoltarea unui cadru de valori

Valorile ne îndrumă și ne îndeamnă în mod fundamental la acțiune. Ele ne stimulează să mergem înainte, ne arată direcția și ne definesc destinația. Nu avem cum să știm dacă facem sau dacă am făcut ceea ce trebuie, dacă nu înțelegem relația dintre acțiunile și valorile noastre; pentru că toate acțiunile care afectează alte persoane au la bază valori. Fiecare astfel de acțiune devine un argument moral, indiferent dacă suntem conștienți de acest lucru sau nu. Este un mod de a spune „așa trebuie să facem”. Prin elaborarea unui cadru de valori declarăm cum ne dorim să trăim și să ne educăm unii pe alții, atât acum, cât și în viitor. Valorile fac parte din culturi. Pe măsură ce oamenii din școli dezvoltă un cadru comun de valori și înțeleg legătura acestora cu anumite acțiuni detaliate, acest lucru contribuie la susținerea schimbărilor pe care le aduc la nivelul politicilor sau practicilor de la clasă.

Majoritatea școlilor prezintă în mod explicit în documentele strategice (de exemplu, Planul de dezvoltare instituțională) valorile la care aderă ca organizație.. Trăsătura distinctivă a valorilor din Index este că acestea își propun să influențeze în detaliu practicile și să devină o forță care să impulsioneze dezvoltarea școlară. Prezentarea clară a relației dintre valori și acțiuni constituie etapa cea mai practică pe care o putem parcurge în educație. Beneficiem de îndrumări, pentru a ști ce trebuie să

facem în continuare și pentru a înțelege acțiunile celorlalți. Indexul vă invită să realizați un proces de dezvoltare educațională în școlile dumneavoastră, generat de valorile proprii, mai degrabă decât de o serie de programe sau inițiative concepute de alții, la baza cărora se află valori pe care le puteți respinge pe măsură ce acestea devin evidente.

Alcătuirea atentă a unui cadru de valori care, împreună, susțin dezvoltarea incluzivă a educației, a oferit o listă de titluri care au în vedere egalitatea, drepturile, participarea, comunitatea, respectul pentru diversitate, sustenabilitatea, non-violența, încrederea, compasiunea, onestitatea, curajul, bucuria, dragostea, speranța/optimismul,

frumusețea și înțelepciunea. Fiecare dintre aceste cuvinte reprezintă o valoare care trebuie să fie înțeleasă numai printr-o cercetare mai atentă a sensului său, astfel cum este cea inițiată mai jos. Fiecare dintre valori prezintă pe scurt un domeniu de acțiune și o sferă a aspirațiilor pentru educație și pentru societate în ansamblu. Lista este rezultatul a numeroase discuții cu profesorii, elevii și cu alte persoane din Regatul Unit și din întreaga lume. De exemplu, decizia de a include valori asociate sincerității, încrederii și curajului a fost luată în urma unei serii de ateliere desfășurate cu o ediție anterioară a Indexului. Colegii aflați pe poziții superioare în școli descriau procesul prin care oamenii își fac curaj să fie sinceri cu privire la slăbiciunile și punctele lor forte în școală, precum și modul în care acest lucru a fost susținut în ateliere, prin implicarea într-o sarcină comună cu alte persoane, pe a căror susținere s-a putut conta, fără critici și învinuiri.

Multe persoane ne-au spus cât de mult le place floarea valorilor de la pagina 11, însă nouă ne place și reprezentarea tridimensională a unui cadru de valori incluzive, precum cel din figura 6. Acesta contribuie la crearea imaginii unui ansamblu complet de valori care se susțin reciproc și interacționează.

În ultima ediție a Indexului am sugerat că anumite valori au o contribuție mai importantă la dezvoltarea incluzivă decât altele. Acum înțelegem că acest lucru nu este de ajutor. În numeroasele discuții pe care le-am avut în cadrul școlilor în ultimii ani am fost impresionați de modul în care diferite persoane aleg diverse valori inițiale pentru a explora modul în care le pot pune în practică. De obicei, acestea ajung să evidențieze legăturile dintre toate valorile. Dacă aveți îndoieli cu privire la contribuția pe care o are o anumită valoare, încercați să o eliminați din educație. Cum ar arăta educația fără încredere, onestitate, curaj, compasiune, bucurie, dragoste, speranță sau frumusețe? Nouă ne place

să credem că școlile pot depune eforturi pentru a fi locuri care hrănesc spiritul uman. Însă, ar fi ciudat și să susținem preocuparea de a include pe toată lumea în școli și apoi, să ometem dintr-un anumit cadru elemente precum egalitatea, drepturile, participarea și comunitatea. Drepturile apar atunci când este apreciată egalitatea, dar sunt incluse separat, din cauza importanței strategice a conceptului de drepturi în promovarea recunoașterii valorilor egale a persoanelor și în combaterea discriminării.

Pe parcursul procesului de elaborare a acestei lucrări, anumite persoane au susținut că preocuparea pentru sustenabilitatea mediului și reducerea degradării mediului, așa cum este cea care se produce prin încălzirea globală, nu au legătură cu ideea incluziunii. Acest lucru Poate fi generat de faptul că avem tendința de a ne gândi la probleme separat, aceasta fiind în sine o tendință de excludere. Însă, după ce recunoaștem importanța fundamentală pe care o au mediile viabile de trai pentru supraviețuirea generațiilor prezente și viitoare, legătura devine clară. Inundațiile care vor afecta zone mari din întreaga lume, dacă nu se va stopa creșterea temperaturii globale, va duce la dispariția comunităților, a locuințelor, a școlilor și a modului lor de viață. Oferim câteva valori precum sustenabilitatea, ca cerințe obligatorii pentru dezvoltarea educațională.

Egalitatea

Egalitatea și noțiunile aferente de echitate, corectitudine și justiție sunt esențiale pentru valorile incluzive. Inegalitatea, inechitatea, incorectitudinea și nedreptatea sunt forme de excludere. Egalitatea nu înseamnă că toți sunt la fel sau că sunt tratați în același mod, ci că toată lumea este tratată ca având valoare egală. Acest lucru influențează modul în care adulții și copiii se comportă unii cu alții în școli. Afectează modul în care copiii sunt repartizați la nivelul școlilor și al claselor, astfel încât ierarhiile de valoare să fie evitate. De asemenea, se referă la modul în care sunt gestionate școlile. O perspectivă incluzivă asupra egalității nu se referă la „egalitatea de șanse” oferită în situații inegale, în stări materiale inegale și în condiții de trai inegale, ci la reducerea acestor inegalități.

Dacă ne gândim la măsura acceptabilității inegalității pentru oameni, la nivel național și global, în ceea ce privește condițiile materiale sau condițiile de trai, constatăm că există dezacorduri profunde pe tema incluziunii. Adesea, oamenii nu se comportă ca și cum „fiecare viață și fiecare moarte au aceeași valoare”, nu doar pentru că, în mod firesc, sunt preocupați de cei care le sunt apropiați, ci pentru că ei nu consideră că suferința persoanelor din afara

famiilor lor, din afara cartierelor lor sau din afara țării lor trebuie să determine măsuri prin care aceasta să fie redusă.

Drepturile

Atenția acordată drepturilor pornește de la preocuparea pentru egalitate. Este un mod de a exprima valoarea egală a oamenilor deoarece au drepturi egale. Invocarea drepturilor echivalează cu susținerea faptului că toți au drepturi egale în ceea ce privește lipsa nevoilor și libertatea de acțiune. Așadar, toți au drepturi egale la hrană, adăpost, protecție și îngrijire, precum și dreptul de a participa în calitate de cetățeni. În cazul în care acțiunile generează inegalități, acestea nu pot implica un drept. Aceasta reprezintă o constrângere cu privire la orice idee legată de dreptul de a alege sau de proprietate dacă respectivele drepturi amplifică inegalitatea în ceea ce privește exercitarea lor de către alte persoane. Copiii și tinerii au dreptul la educație gratuită, publică (asigurată de stat), în localitatea lor. Promovarea drepturilor omului în educație încurajează dezvoltarea unor relații de reciprocitate și de grijă.

Uneori, oamenii doresc să lege drepturile de responsabilități, însă acest lucru este greșit dacă presupune că acordarea drepturilor se realizează cu condiția unui anumit comportament. Drepturile sunt necondiționate și au la bază umanitatea noastră. Însă, drepturile pot intra în conflict, ceea ce poate însemna, de exemplu, că dreptul unei persoane la siguranță ar presupune restricții asupra libertății unei altei persoane. Este evident că, la fel ca egalitatea, în practică drepturile sunt și ele contestate, în pofida unui aparent angajament universal de a le respecta, potrivit celor exprimate în documentele Națiunilor Unite. Acest lucru se întâmplă deoarece drepturile sunt ignorate la scară largă în întreaga lume și din cauza lipsei de preocupare de a discuta despre încălcarea acestora. De asemenea, o analiză a drepturilor omului poate să genereze întrebări cu privire la tratamentul ființelor, altele decât cele umane, și la ideea extinderii drepturilor la toate formele de viață și chiar la integritatea planetei (a se vedea pagina 194). Drepturile constituie punctul de pornire pentru îmbunătățirea școlilor ; această afirmație a fost dezvoltată la acordarea premiului UNICEF „Școli care respectă drepturile”. 9

Participarea

De asemenea, de multe ori nu se urmărește situația participării la educație a personalului, a tinerilor și a familiilor lor. Participarea înseamnă mai mult, dar pornește de la simpla prezență. Participarea implică două elemente care țin de acțiunea sau activitatea participativă și de prezența personală.

9 <http://www.unicef.org.uk/rights-respecting-schools/>

O persoană participă nu doar când este implicată în activități comune, ci și când se simte implicată și acceptată. Participarea înseamnă a fi cu alte persoane și a colabora cu acestea. Înseamnă implicare activă în procesul de învățare; de asemenea, înseamnă implicarea în deciziile referitoare la viața unei persoane, inclusiv în cele referitoare la educație și legăturile cu ideile de democrație și libertate. Totodată, participarea reprezintă dreptul important de a nu participa, de a afirma autonomia unei persoane față de un grup, spunând: „nu”. Acest lucru poate să necesite curaj. Când suntem conștienți de sursa și de natura acțiunilor, a intențiilor și a sentimentelor noastre, acest lucru ne poate ajuta să avem o participare activă. Participarea presupune dialogul cu alte persoane, pornind de la premisele egalității, impunând astfel necesitatea de a pune deoparte diferențele în ceea ce privește statutul și puterea. Participarea este sporită atunci când interacțiunea cu cei din jur consolidează sentimentul de identitate; atunci când suntem acceptați și apreciați pentru ceea ce suntem.

Respectul pentru diversitate

Respectul asociat incluziunii presupune aprecierea celor din jur și și tratarea lor în mod corespunzător, recunoscând contribuția acestora într-o anumită comunitate, prin personalitatea lor, precum și prin acțiunile lor pozitive. Aceasta nu înseamnă că respectăm oamenii datorită funcției sau poziției lor de autoritate. „Diversitatea include diferențe și asemănări văzute și nevăzute între oameni: se referă la diferențele care derivă din chiar umanitatea noastră. Diversitatea include pe toată lumea, nu doar pe cei care par să se abată de la o normalitate iluzorie. Cu toate acestea, modul în care este utilizată această noțiune este uneori eronat, astfel încât „diversitatea” se leagă de „alteritate”, ceea ce face referire la persoanele care nu sunt ca noi. Grupurile și comunitățile sunt considerate omogene atunci când diferențele din cadrul acestora nu sunt recunoscute.

O abordare incluzivă a diversității încurajează crearea unor grupuri diverse și respectă valoarea egală a celorlalți, indiferent de diferențele percepute ale acestora. Din acest punct de vedere, diversitatea este mai degrabă o resursă bogată pentru viață și pentru învățare, decât o problemă care trebuie depășită. O astfel de abordare se deosebește de perspectiva selectivă, prin care se încearcă să se mențină uniformitatea prin clasificarea și împărțirea persoanelor și prin încadrarea acestora în grupuri în funcție de o ierarhie valorică. Însă, aprecierea diversității are anumite limite. Aceasta nu înseamnă că acceptăm sau că apreciem eforturile distructive ale oamenilor

îndreptate împotriva altor persoane sau împotriva mediului înconjurător, care implică încălcarea drepturilor, chiar dacă acest lucru este bine integrat în identitatea lor.

Respingerea diferențelor înseamnă de obicei negarea alterității care se găsește în noi înșine. Așadar, când oamenii nu doresc să admită că și ei pot să aibă anumite deficiențe și pot îmbătrâni, acest lucru le poate consolida dorința de a nu se asocia cu persoanele vârstnice sau cu dizabilități și de a le discrimina. O abordare incluzivă a diversității înseamnă a înțelege și a combate pericolul profund distructiv pe care îl presupune asocierea diferențelor sau a ”persoanelor ciudate” cu inferioritatea. Când acest lucru devine adânc înrădăcinat într-o cultură, poate să genereze o discriminare virulentă sau chiar genocid.¹⁰

Comunitatea

Preocuparea de a consolida comunitatea implică recunoașterea faptului că trăim în relație cu cei din jur și că prietenii sunt esențiale pentru bunăstarea noastră. Comunitatea se construiește prin culturi care încurajează colaborarea. O perspectivă incluzivă asupra comunității extinde atașamentele și obligațiile dincolo de membrii familiei și de prieteni, generând un sentiment mai amplu de camaraderie. Aceasta este legată de un sentiment de responsabilitate cu privire la cei din jur, la serviciul public, cetățenia, cetățenia globală și recunoașterea interdependenței globale. O comunitate școlară incluzivă oferă un model în materie de responsabilitate și în ceea ce privește calitatea de cetățeni activi, ale căror drepturi sunt respectate în afara școlii. Comunitățile incluzive sunt întotdeauna deschise și beneficiază de contribuția noilor membri care ajută la transformarea lor. În educație, incluziunea implică dezvoltarea unor relații care se susțin reciproc, în cadrul școlilor și între școli, precum și în comunitățile din jurul lor. Preocuparea în ceea ce privește comunitatea se referă la acțiuni colaborative, colegialitate și solidaritate; aceasta generează o înțelegere a modului în care progresul din cadrul instituțiilor aflate în proces de schimbare se poate realiza cel mai bine atunci când oamenii lucrează împreună.

Sustenabilitatea

Scopul fundamental al educației constă în pregătirea copiilor și a tinerilor pentru moduri de viață sustenabile, în cadrul unor medii și comunități durabile, atât pe plan local, cât și global. Un angajament față de valorile incluzive trebuie să implice un angajament față de bunăstarea generațiilor viitoare.

¹⁰ Această ultimă frază impune o trimitere la Primo Levi 1996, *Survival in Auschwitz*, New York, Collier Books, pagina 9: „Mulți oameni - multe națiuni - se pot găsi în situația de a susține, mai mult sau mai puțin conștient, că „fiecare străin este un dușman”. În general, această convingere există

unde în profunzime, asemenea unei infecții latente; ea se trădează numai în situații aleatorii, fără legături între ele și nu se află la baza unui sistem rațional. Însă, atunci când se manifestă, când dogma nerostită devine o premisă majoră în cadrul unui silogism, la capătul lanțului se găsește [tabăra morții].”

Discuțiile referitoare la incluziune presupun întotdeauna întrebarea: „incluziune în ce?” Școlile care se dezvoltă în moduri incluzive sunt locuri care încurajează dezvoltarea sustenabilă a procesului de învățare și a participării tuturor, precum și atenuarea permanentă a excluderii și a discriminării. Acestea evită producerea unor schimbări neordonate doar pe termen scurt, înscrierea în programe și inițiative care nu sunt strâns legate de propriile angajamente pe termen lung. Durabilitatea mediului este esențială pentru incluziune în aceste vremuri în care degradarea mediului, defrișările și încălzirea globală amenință calitatea vieții fiecăruia dintre noi și subminează deja viețile a milioane de oameni din întreaga lume. Școlile care abordează dezvoltarea incluzivă trebuie să fie preocupate de conservarea mediului fizic și natural, atât pe teritoriul lor, cât și în afara acestuia. Însă, „alfabetizarea ecologică” trebuie să ia naștere din înțelegerea naturii și din respectul față de aceasta și nu din teroarea provocată de catastrofe. Aceasta trebuie să fie legată de speranța și de optimismul că pericolele pot fi depășite. Pentru a fi sustenabile, toate schimbările trebuie să fie integrate în culturile organizaționale și locale și, prin acestea, în evoluția identităților schimbate.

Non-violența

Non-violența înseamnă a asculta și a înțelege punctul de vedere al celorlalți și a evalua forța argumentelor, inclusiv a celor proprii. Aceasta necesită dezvoltarea abilităților de negociere, mediere și soluționare a conflictelor, atât la copii, cât și la adulți. Este nevoie ca adulții să fie un exemplu de non-violență prin propriul comportament. În cadrul comunităților în care toți membrii sunt egali, conflictele sunt soluționate prin dialog mai degrabă, decât prin constrângere generată de diferențele de statut și de forță fizică. Aceasta nu înseamnă că oamenii trebuie să evite să provoace, să fie supuși provocărilor sau să respingă dezacordurile, ci să folosească provocările pentru a stimula reflecția și creativitatea.¹¹ Comportamentul agresiv (bullying) are loc atunci când oamenii fac abuz de putere pentru a-i face pe ceilalți să se simtă vulnerabili, din punct de vedere fizic sau psihologic. Hărțuirea și intimidarea oamenilor din cauza etniei, a apartenenței de gen, a dizabilității, a vârstei, a orientării sexuale, a convingerilor și a religiei reprezintă forme de violență.

Angajamentul față de non-violență poate să implice modalități provocatoare de soluționare a conflictelor asociate masculinității și, prin urmare, necesitatea de a găsi căi alternative unei identități masculine robuste. Aceasta determină o analiză atentă a noțiunilor „știrbirea reputației” și „știrbirea respectului”, precum și a legăturilor pe care acestea le au cu „răzbunarea”. Este necesar să se găsească un echilibru între comportamentul asertiv și cel agresiv. Furia este considerată un indiciu important al intensității sentimentelor referitoare la o anumită persoană, însă trebuie să fie îndreptată spre acțiune productivă și să se îndepărteze de o reacție agresivă. Violența instituțională sau agresivitatea instituțională pot să apară când umanitatea și demnitatea celor din cadrul instituțiilor nu sunt respectate, când oamenii sunt tratați ca un mijloc pentru atingerea unui scop. Acest lucru se poate întâmpla atunci când școlile sau alte instituții de învățământ sunt privite drept „afaceri” sau când acestea sunt atât de preocupate de rezultate încât bunăstarea elevilor sau a personalului este neglijată. Instituțiile non-violente se dezvoltă în armonie cu nevoile oamenilor din cadrul acestora, cu mediul și comunitățile din jurul lor.

Încrederea

Încrederea sprijină participarea și dezvoltarea relațiilor și a unor identități sigure. Aceasta este necesară pentru a încuraja un proces independent și nesupravegheat de învățare, precum și pentru a stabili un dialog. Educația poate contribui la consolidarea încrederii copiilor și a tinerilor în persoane din afara familiilor lor și poate implica discuții oportune cu privire la natura întâlnirilor cu alte persoane, acestea putând fi sigure sau nesigure. Acest lucru poate fi deosebit de important pentru cei care se simt vulnerabili acasă sau care au fost determinați să se simtă neîncrezători în trecut, din cauza unei experiențe de discriminare cu caracter general. Încrederea este strâns legată de ideea de responsabilitate și autenticitate. Încrederea este necesară pentru cultivarea respectului de sine și a respectului reciproc în practica profesională. Cu cât este mai mică încrederea de care beneficiază oamenii, cu atât mai puțin demni de încredere devin aceștia.¹² Încrederea că alte persoane vor asculta și vor reacționa echitabil este necesară dacă se impune ca problemele dificile care împiedică progresul educațional să fie dezvăluite și abordate: oamenii se simt liberi să își spună părerea atunci când au încredere că persoanele din jurul lor vor avea un dialog bazat pe respect, fără a căuta obținerea unor avantaje.

11 Se cuvine să facem o trimitere la textul lui John Dewey din Boydston, J. (ed) (1988) John Dewey, Human Nature and Conduct 1922, *Morals are human*, Middle Works 1899-1924, Vol.14, p. 207. De asemenea, a se vedea postarea lui Richard Hake din arhiva DEWEY-L (2005): „Conflictul este pacostea care atacă gândirea. El

ne provoacă să observăm și să memorăm. Stimulează invențiile. Ne trezește brusc din starea de pasivitate și ne determină să observăm și să născocim.”

12 O'Neill, O. (2002) A question of trust, Reith Lectures

Onestitatea

Onestitatea nu este doar exprimarea liberă a adevărului. Lipsa onestității poate să țină mai curând de omiterea intenționată a unor informații decât de minciuna directă. Tănuirea intenționată a informațiilor sau inducerea în eroare a unor persoane împiedică participarea acestora. Poate să fie un mijloc pentru cei care au autoritatea de a-i controla pe cei cu mai puțină autoritate. Onestitatea înseamnă evitarea ipocriziei, atunci când oamenii susțin un lucru, dar procedează diferit în practică. Înseamnă respectarea promisiunilor. Onestitatea este legată de integritate și sinceritate, dar și de curaj și încredere. Este mai dificil să fii onest când acest lucru necesită curaj; este mai simplu dacă te poți baza pe sprijinul altor persoane. Onestitatea în educație implică un schimb de cunoștințe cu tinerii, cu privire la realitățile de la nivel local și global; implică încurajarea acestora, pentru a ști ce se întâmplă în lumea lor, pentru a putea lua decizii în cunoștință de cauză în prezent și în viitor. Implică încurajarea acestora, pentru a adresa întrebări dificile, precum și disponibilitatea de a recunoaște greșelile și limitele cunoștințelor deținute.

Curajul

Curajul este necesar deseori pentru a ne împotrivi convențiilor, puterii sau autorităților, precum și opiniilor și culturii fiecărui grup; pentru a gândi singuri și pentru a spune ceea ce gândim. Poate să fie nevoie de mai mult curaj pentru a susține punctul de vedere propriu sau pentru a susține alte persoane în situațiile în care nu există o cultură a sprijinului reciproc sau dacă aceasta a fost erodată. Însă, curajul necesar pentru a exprima o părere depinde de personalitatea fiecăruia și de măsura în care s-a format teama de a vorbi în public.

Ceea ce se numește avertizare în interes public, luarea atitudinii cu privire la o greșeală profesională într-o anumită organizație, riscul de a pierde o promovare, un loc de muncă sau o prietenie, toate acestea necesită în general curaj. Avertizarea în interes public poate fi considerată neloială de către cei aflați într-o poziție de autoritate, deși loialitatea inclusivă se referă la comunitate în ansamblu și la cei mai vulnerabili din cadrul acesteia. Curajul poate fi necesar în combaterea discriminării, mai întâi prin recunoașterea acesteia, iar apoi prin indicarea ei și prin întreprinderea unor acțiuni împotriva ei.

Bucuria

Valorile incluzive se referă la dezvoltarea oamenilor în ansamblu, inclusiv a sentimentelor și a emoțiilor acestora; la intensificarea

spiritului uman; cu implicare plină de bucurie în procesul de învățare, de predare, precum și în relații. Acestea determină o perspectivă care definește școlile drept locuri în care oamenii „sunt”, trăiesc bine în prezent, dar și locuri care se pregătesc pentru ceea ce „vor deveni” în viitor. Un proces educațional care are la bază bucuria, încurajează învățarea prin joc, atitudinea jucăușă și simțul comun al umorului. Acesta încurajează bucuria de a dezvolta noi interese, cunoștințe și abilități, considerând-o cea mai bună modalitate prin care pot fi susținute. Organizațiile educaționale care se concentrează numai asupra unui număr limitat de realizări de bază sau asupra rolului educației în asigurarea unui statut personal și a beneficiilor economice, pot fi locuri lipsite de bucurie și de umor. Acest lucru poate să limiteze adulții și copiii, restricționând exprimarea proprie și putând să genereze nemulțumire și lipsa implicării.

Compasiunea

Compasiunea implică înțelegerea suferinței altor persoane, precum și dorința ca aceasta să fie alinată. Compasiunea necesită un efort conștient pentru a cunoaște limitele discriminării și ale suferinței, la nivel local și global, precum și disponibilitatea de a înțelege punctele de vedere și sentimentele celorlalți. Compasiunea înseamnă că starea de bine personală este limitată de preocuparea pentru binele tuturor, dar nu în măsura în care se așteaptă ca toți oamenii din întreaga lume să zâmbescă. O atitudine caracterizată de compasiune implică înlocuirea abordărilor punitive în ceea ce privește încălcarea regulilor, dând dovadă de grijă și de creativitate. Este necesar ca adulții să își asume o anumită răspundere atunci când se produce o ruptură în relațiile cu copiii și cu tinerii. Oricât de afectată pare a fi relația dintre un tânăr și un anumit mediu, profesioniștii au totuși datoria de a adresa întrebarea: în ce mod poate fi susținut acest tânăr pentru a-și forma relații și pentru a se implica în procesul de învățare în această școală? O educație caracterizată de compasiune este una în care greșelile pot fi recunoscute, indiferent de statutul persoanei implicate, scuzele pot fi acceptate, daunele pot fi reparate, iar iertarea este posibilă.

Dragostea

Compasiunea este strâns legată de valoarea acordată dragostei sau grijii. Dragostea, văzută ca „o grijă profundă pentru alte persoane, care nu așteaptă nimic în schimb”, reprezintă principala motivație a multor cadre didactice, precum și baza vocației lor¹³. Aceasta înseamnă educarea unor persoane

¹³ Noddings, N (2005) The challenge to care in schools; an alternative approach to education, New York, Cambridge University Press.

În așa fel încât acestea să fie și să devină expresii ale propriei personalități, la fel cum oamenii prosperă atunci când sunt apreciați. Acest lucru încurajează sentimentul de identitate și de apartenență și promovează participarea. Dorința de a avea grijă de alții, precum și dorința de a fi îngrijiți, pe care o manifestă copiii la rândul lor, se află la baza creării unor comunități conectate de un sentiment al colegialității, precum și de activități comune. Însă, ca o valoare a cadrelor didactice, „dragostea” sau „grija” constituie o trăsătură a unei relații asimetrice. Grija manifestată în mod egal tuturor copiilor și tuturor tinerilor din organizația în care se află, poate să fie o datorie profesională a cadrelor didactice, fără a ține cont de căldura, de recunoștința sau de progresul manifestat de aceștia la rândul lor.

Speranța/optimismul

O valoare care se referă la speranță și la optimism poate fi considerată și ea o datorie profesională a cadrelor didactice, precum și o datorie personală a părinților și a reprezentanților legali: poate că avem obligația de a transmite senzația că dificultățile personale, cele de la nivel local, național și global pot fi atenuate. Înseamnă a arăta cum oamenii pot influența propriile vieți și ale celorlalți. Aceasta nu înseamnă că ignorăm realitățile lumii sau motivele cinice ale altor persoane și că „privim doar partea bună a vieții”. Speranța și optimismul necesită dorința de a considera realitatea o bază pentru acțiuni principale. Claritatea în ceea ce privește valorile incluzive poate să ofere un cadru pentru acțiune, făcând legătura între cei cu valori similare, dar care își denumesc activitățile diferit. Acest lucru poate să sporească forța colectivă de contracarare a presiunilor fantastice în favoarea excluderii, care se manifestă la nivel local și global. Poate să îmbunătățească probabilitatea schimbării, spre binele oamenilor și al planetei. Astfel, speranța sprijină posibilitatea de a susține un viitor în care oamenii pot prospera.

Frumusețea

Preocuparea de a crea „frumosul” poate să pară discutabilă, pentru că este evident că frumusețea se găsește în ochii și în mintea celui care o vede sau o concepe. De asemenea, este evident cât de opriment și de exclusivist este pentru mulți oameni procesul prin care sunt promovate anumite noțiuni de frumusețe. Este clar că a depune eforturi pentru a aduce „frumosul” în mediul școlar, este important pentru starea de bine a tuturor.

De asemenea, frumusețea este inclusă în această listă a valorilor pentru că, uneori, oamenii își identifică realizările cele mai pline de satisfacții în domeniul educației, de exemplu în ceea ce privește o crearea unor lucruri frumoase în cadrul unor secvențe de învățare sau frumusețea momentelor motivante din cursul zilei. De asemenea, includerea acestora le permite oamenilor să facă legătura cu împlinirea spirituală, așa cum o interpretează ei. Frumusețea poate fi întâlnită în acte de bunătate dezinteresată, în situațiile speciale în care comunicarea depășește interesele individuale, în acțiunile colective și în sprijinul acordat luptei pentru drepturi, atunci când oamenii își găsesc puterea de a vorbi și se exprimă. Frumusețea se manifestă atunci când o persoană îndrăgește un lucru creat de ea sau de altcineva, o întâlnim în aprecierea artei și a muzicii. Frumusețea incluzivă se găsește departe de stereotipuri, în diversitatea oamenilor și în diversitatea naturii.

Înțelepciunea

Înțelepciunea înseamnă a alege între anumite moduri de acțiune, evaluând justificarea și consecințele fiecăreia dintre ele: alocăm timp pentru a ne gândi și pentru a privi lucrurile și din alte puncte de vedere înainte de a ne face o părere despre o anumită persoană sau situație; ne gândim la experiența proprie și la experiența altor persoane, astfel încât să evităm repetarea greșelilor; soluționăm conflictele prin mediere, dialog și compensarea pagubelor, nu prin pedepse, agresiune sau putere. Învățând să fim înțelepți, facem legătura între valori și acțiuni și încercăm să acționăm în conformitate cu valorile pe care le susținem; ne bazăm argumentele și deciziile pe valori, pe rațiuni și pe dovezi; suntem sinceri cu privire la limitele cunoștințelor pe care le deținem și cu privire la valoarea cunoștințelor celorlalți, atât ale copiilor, cât și ale adulților; punem întrebări și ascultăm; înțelegem că suntem deopotrivă trupuri și suflete și că facem parte din lumea naturală; încercăm să facem față, nu să negăm realitățile dificile legate de noi înșine și de lumea în ansamblu, pentru a găsi resurse pentru dezvoltare; nu considerăm că modurile de gândire acceptate sunt neapărat și cele absolute; facem legături între moduri de gândire care sunt de obicei separate; explorăm ceea ce este important în viața noastră și ceea ce este important pentru alte persoane în viețile lor; încercăm să obținem cunoștințe care ne ajută să avem o viață bună împreună în casele noastre, în comunitățile noastre, în școli, în societate, precum și pe planeta noastră.

Reacția la cadrul de valori al Indexului

Cadrul de valori al Indexului nu își propune să constituie o recomandare, ci o invitație la dialog. Nu toată lumea va fi de acord cu el, deși poate că, uneori, vor fi de acord cu descrierea valorilor în ansamblu - ansamblul sensurilor - însă vor prefera să folosească denumiri diferite pentru acestea, mai apropiate de modurile de gândire, de motivația și de experiența din vieților lor. Întrucât valorile ar trebui să genereze acțiuni, cuvintele folosite pentru a le prezenta pe scurt vor fi diferite de la o persoană la alta. La o primă analiză a listei, oamenii pot afirma că o anumită valoare fundamentală, precum „responsabilitatea”, „libertatea” și „colaborarea” au fost omise. Este posibil să își dorească modificarea listei, deși, la o analiză mai atentă, constată că preocupările lor sunt incluse în semnificația valorilor. De exemplu, „libertate” este în legătură cu „drepturi” și „participare”, iar „responsabilitate” și „colaborare” cu termenul de „comunitate”.

De asemenea, pot să constate că au valori diferite. Poate să fie vorba doar despre detalii. Oamenii au opinii foarte diferite cu privire la măsura în care trebuie să fie redusă inegalitatea dintre oameni sau cu privire la cât de mult ar trebui să fie încurajată participarea oamenilor în școli și în societate. Stabilirea semnificației valorilor incluzive are rolul de a extrage aceste diferențe. Cu cât prezentăm

mai mult detaliile valorilor noastre, cu atât crește probabilitatea apariției unor diferențe în ceea ce privește pozițiile noastre.

În urma dialogului cu cadrele didactice, cu copiii, cu familiile și cu oficialii poate să rezulte un cadru de valori negociat. Acesta poate fi exprimat sub forma unor simple afirmații, așa cum sunt cele din figura 6, care sunt mai accesibile decât cadrul nostru. Ar putea fi prezentate sub forma unor direcții concepute în cadrul unei școli primare¹⁴ ca în figura Figura 7. Una dintre școlile care a lucrat cu Indexul a folosit denumirea de „respect” pentru valori, pentru a stabili cadrul unei politici privind conduita în școală: „respectul față de sine, respectul față de cei din jur, respectul față de mediu și respectul față de bunuri”¹⁵. Însă, este necesară o interacțiune detaliată cu semnificația valorilor, dacă ne dorim ca acestea să constituie un cadru general de acțiune pentru copii și adulți, suficient pentru a aborda complexitatea vieții din școli.

Cu toate acestea, este evident că anumite persoane acționează pe baza unor valori care diferă radical de cadrul de valori incluzive descrise aici. Există dovezi potrivit cărora nu toți oamenii încearcă să acționeze în baza unei convingeri că fiecare viață și fiecare moarte au o valoare egală în comunitatea lor, în țara lor sau în alte țări. Unele persoane sunt mai dornice decât altele să se răzbune și să condamne ceea ce consideră ele că reprezintă fapte rele, să urmărească obținerea unor beneficii materiale cu orice preț sau să își atingă în mod egoist obiective pe termen scurt.

Figura 7

Valorile din școala noastră

- Ne dorim ca toată lumea să fie tratată corect și să simtă că face parte dintr-o comunitate.
- Ținem la copiii și la adulții din școala noastră.
- Ne face plăcere să descoperim ce avem în comun cu alte persoane și prin ce suntem diferiți.
- Acțiunile noastre au la bază înțelegerea că locuim pe planeta noastră împreună cu toate celelalte ființe vii.
- Ne preocupă situațiile în care oamenii suferă din cauza foamei, a bolilor și a sărăciei.
- Învățăm unii de la alții și împărtășim ceea ce știm.
- Facem legătura între ceea ce învățăm acasă și la școală.
- Ne rezolvăm problemele ascultându-ne unii pe alții și găsim soluții împreună.
- Luăm atitudine când constatăm ceva greșit.
- Celebrăm diferitele plante și animale din lume.
- Încercăm să facem economie de energie și să evităm risipa.
- Ne aducem contribuția, pentru ca școala și lumea noastră să fie un loc mai bun.

14 Valori ale școlii Harbinger, Tower Hamlets, Londra.

15 Politică privind comportamentul, Dereham St. Nicholas Junior School, Norfolk.

Figura 8 Valorile pe care le avem în cadrul Școlii Harbinger		
Comuniune	Bunăstare	Învățare
Să vedem o comunitate diversă, căreia îi face plăcere să lucreze împreună	Să vedem acțiuni pline de compasiune	Să vedem cum toată lumea este implicată cu entuziasm în procesul de învățare
Să auzim cum oamenii se simt în largul lor când își aduc contribuția	Să auzim voci încrezătoare și pline de curaj	Să ascultăm momentele de liniște și momentele zgomotoase
Să observăm o participare sporită	Să observăm cum toată lumea este ascultată	Să observăm încrederea și dorința de a încerca
Să ne simțim apreciați și "ca acasă"	Să ne simțim în siguranță	Să ne simțim mândri de succesul personal și al școlii

Este important să considerăm valori acele elemente care stimulează acțiunile pe care le percepem negativ, pentru că există numeroase cadre de valori care oferă un răspuns la fel de relevant la întrebarea: „Cum ar trebui să trăim împreună?” Nu există un set de valori universale. Valorile incluzive pot fi diferențiate de valorile care vizează excluderea. Un cadru de valori care vizează excluderea este descris în Figura 9, deși denumirile nu sunt strict opuse valorilor incluzive. Oamenii recunosc că aceste valori sunt active în numeroase școli din Regatul Unit și nu numai. În acest cadru general, egalitatea este înlocuită de ierarhie, drepturile practice de oportunitățile teoretice, participarea de consumul de bunuri și „cunoștințe”,

obligățiile față de o comunitate din ce în ce mai mare de o loialitate în interiorul grupului, respectul față de diversitate de aspirația la monocultură, sustenabilitatea mediului de exploatarea continuă, non-volența de discriminare, încrederea de supraveghere prin observare continuă, evaluare și inspecție, onestitatea de preocuparea pentru imagine, curajul de respectarea necondiționată a unei opinii majoritare sau oficiale, bucuria de a învăța și de a preda de dorința de a obține recompense și de administrarea sau evitarea pedepselor, compasiunea de interesele egoiste, dragostea de autoritate, speranța/optimismul de fatalism, frumusețea de eficiența și înțelepciunea de exercitarea autorității.

Formarea competențelor în materie de valori

Procesul de punere în aplicare a valorilor incluzive presupune crearea unei legături între acțiunile noastre și valorile incluzive și separarea lor de valorile exclusive. Numim acest proces de dobândire a unor „competențe în materie de valori” - descriind astfel ceea ce fac oamenii atunci când investighează diferența dintre înțelegerea profundă a unei valori și punerea în practică, cu scopul de a descoperi ce se întâmplă în școlile lor. Grupurile de oficiali, de cadre didactice, de părinți și de copii au colaborat pentru a realiza aceste legături, identificând o valoare de interes, gândindu-se la semnificația ei și apoi, lansând o provocare pentru sine și pentru ceilalți să analizeze în ce mod ar fi afectate acțiunile din școală dacă o astfel de valoare chiar ar fi pusă în practică (a se vedea Partea a treia, activitatea 7, pagina 62). „Direcțiile de învățare”¹⁶ pot fi utilizate în școli în cadrul unei strategii colaborative pentru a sprijini procesul de predare – învățare. Una dintre școlile cu care am colaborat a venit cu ideea paralelă a „direcțiilor de valori”, în care adulții și copiii observă activitățile școlare, demonstrațiile și prezentările, notează valorile pe care acestea par să le reprezinte și apoi, se implică în dialoguri pe marginea lor. Alte școli au implicat copiii și tinerii într-o zi de activități pe tema valorilor și au fost surprinși de nivelul superior, profund, de care au dat dovadă tinerii în discuțiile lor pe marginea valorilor.

Într-o școală, în centrul atenției s-a aflat o pictură a unui cadru didactic ce înfățișa cadrul valorilor incluzive din Index pe ramurile unui copac, un ecou al cireșului atât de drag lor, care le oferea adăpost, umbră și un loc de întâlnire pe terenul școlii.

„Îmi place la nebunie cartea dumneavoastră... Am discutat despre ea cu familia mea... vorbește despre cum putem face școala un loc mai bun... în care ne iubim unii pe alții, în așa fel încât toată lumea să aibă prieteni, iar dacă vii din altă țară totul e în ordine, pentru că oamenii pot fi prieteni cu tine... vorbește despre ceea ce este important pentru tine... despre modul în care îți iubești familia.”
- Travis, 8 ani, într-o zi în care s-a lucrat cu valorile.

Crearea unei legături cu alte sisteme bazate pe valori

Faptul că la baza dezvoltării educaționale s-au aflat valorile incluzive are multe lucruri în comun cu alte abordări ale educației bazate pe valori, inclusiv Living Values („Valorile trăite”)¹⁷, preluate de la grupul religios/spiritual Brahma Kumaris și Imaginor, o organizație creștină care are legături cu scrierile referitoare la Living Values¹⁸. Figura 10 compară denumirile valorilor din Index cu aceste două sisteme. Acest exercițiu este limitat dacă nu se face o comparație a semnificațiilor profunde atribuite fiecărei denumiri. Însă, deși există anumite suprapuneri, în celelalte abordări lipsesc ideile legate de participare și sustenabilitate. Singurele denumiri comune în toate cele trei sisteme se referă la comunitate, respect și onestitate. De fapt, am introdus valoarea non-violenței în sistemul nostru după ce am interacționat cu sistemul Living Values și aceasta a devenit o cerință obligatorie pentru educație. În cadrul sistemului Living Values, valorile sunt considerate universale, însă noi considerăm că valorile sunt contestate în în variate abordări, care influențează acțiunile diferitelor grupuri de persoane. De asemenea, Indexul este unic prin

16 <https://www.teachingchannel.org/videos/the-learning-walk>
<https://creativeteachersupport.wordpress.com/2012/11/18/lets-go-for-a-learning-walk/>

17 Hawkes, N. (2003) How to inspire and develop positive values in your classroom, Cambridge, LDA. Frances Farrer (2000): A quiet revolution, The story of the development of values education at West Kidlington Primary School in Oxfordshire, Oxford, Rider.

18 <http://www.imaginor.co.uk/values/> Vickery, S, Ed. (2011) Living values, a practical guide to rooting your school in Christian values,

faptul că stabilește, prin cei șaptezeci de indicatori și cele 2000 de întrebări, ce reprezintă cadrul său de valori pentru aspectele practice.

În celelalte două sisteme, adulții și copiii sunt încurajați să se implice și în exerciții de dobândire a competențelor în materie de valori, îndreptându-și atenția asupra unei denumiri diferite a valorilor în fiecare lună, aceasta reprezentând un punct de referință constant în activitățile formale și mai puțin formale. În practică, anumite școli care au adoptat această abordare își negociază propriul cadru de valori cu personalul didactic și/sau cu copiii. Câteva dintre acestea consideră că rezultatele acestei negocieri constituie un set de valori aplicabil numai copiilor, pentru a îmbunătăți comportamentul acestora. Cadrul nostru de valori, precum și alte sisteme pe care le-am menționat, au fost concepute pentru a se aplica tuturor.

Figura 10

Comparație între denumirile valorilor

Indexul pentru incluziune	Imaginer	Living Values
Egalitate	Justiție	Responsabilitate
Drepturi	Prietenie	Libertate
Comunitate	Respect	Cooperare
Respect pentru diversitate	Compașiune	Modestie
Sustenabilitate	Perseverență	Toleranță
Participare	Încredere	Respect
Încredere	Iertare	Pace
Compașiune	Recunoștință	Onestitate
Non-violență	Sinceritate	Dragoste
Onestitate	Curaj	Fericire
Curaj	Generozitate	Simplitate
Frumusețe	Serviciu	Unitate
Dragoste		
Bucurie		
Speranță		
Înțelepciune		

Scuturile copiilor de la Școala Roydon, care prezintă elementele pe care le apreciază
 Index pentru incluziune: un ghid al dezvoltării școlare bazată pe valori incluzive

Adăugarea principiilor pedagogice

Modul în care predăm și învățăm, precum și conținutul predat și învățat, au implicații ce decurg din valorile incluzive. Acestea pot fi utilizate pentru a crea principii pedagogice incluzive - reguli care ghidează procesul de predare și de învățare prin diversitate. În anumite cazuri, acest lucru este relativ simplu, astfel încât stările de bucurie, grijă și participare, de exemplu, au implicații clare pentru interacțiunile din procesul de predare - învățare, care se reflectă în indicatori și în întrebări. Însă, atât nouă, cât și altor persoane, ni s-a părut util să definim câteva principii incluzive suplimentare în materie de predare și învățare, care nu pot fi derivate în mod evident din cadrul de valori al Indexului, dar sunt importante de reținut în dezvoltarea școlilor noastre. Asemenea cadrului de valori, aceste principii au luat naștere în urma lecturilor și a reflecțiilor avute pe parcursul mai multor ani, ca sprijin pentru dezvoltarea școlilor din perspectivă incluzivă. Dacă valorile reprezintă un răspund general

la întrebarea: Cum ar trebui să trăim împreună?, principiile au în vedere modul în care ar trebui să predăm și să învățăm împreună. Figura 11 a fost obținută prin reducerea unei liste lungi de principii, până când ceea ce a rămas a oferit un ghid pentru acțiunile suplimentare față de cadrul de valori.

Asemenea fiecăreia dintre valori, principiile pot constitui un punct de pornire pentru conceperea dezvoltării educaționale. De exemplu, ideea școlilor care promovează activitățile și interesele imediate și pe tot parcursul vieții (14) reprezintă o temă care se regăsește în cadrul Indexului. Aceasta se referă la faptul că unul dintre obiectivele școlilor constă în dezvoltarea intereselor copiilor și ale tinerilor, ceea ce contribuie la activitatea desfășurată pe tot parcursul vieții. În cele mai multe cazuri, munca plătită va avea un rol important, alături de alte interese și activități.

Figura 11

Principiile pedagogice incluzive: procesul de predare-învățare din perspectiva diversității

Educația trebuie:

- 1 să nu stabilească limite pentru ceea ce pot realiza adulții și copiii.
- 2 să dezvolte cunoașterea bazată pe experiențe personale și comune.
- 3 să implice activități de învățare în afara sălilor de clasă.
- 4 să se bazeze pe diversitate ca resursă a procesului de învățare.
- 5 să dezvolte capacitatea de dialog.
- 6 să acumuleze cunoștințe teoretice în cadrul procesului de dezvoltare a competențelor practice.
- 7 să considere abilitățile practice ca având o valoare egală cu cea a cunoștințelor academice.
- 8 să facă legături între modurile de înțelegere asociate unor teme și contexte diferite.
- 9 să considere că relațiile bune sunt importante în sine, precum și ca sprijin pentru procesul de învățare.
- 10 să recunoască importanța încrederii și siguranței pentru învățare și pentru starea de bine a copiilor.
- 11 să facă legătura între învățare și emoție.
- 12 să facă legătura între activitățile școlare și viața socială, culturală, politică și economică din afara școlilor.
- 13 să facă legătura între ceea ce se întâmplă pe plan local și ceea ce se întâmplă la nivel global.
- 14 să promoveze activități și să răspundă intereselor elevilor, atât cele imediate, cât și celor care pot să apară pe întreg parcursul vieții.
- 15 să considere la fel de importante asigurarea unui trai bun în prezent, dar și pregătirea pentru viitor.
- 16 să recunoască faptul că procesul de învățare în anii tinereții modelează personalitatea noastră și influențează ceea ce facem mai târziu în viață.
- 17 să se concentreze asupra promovării jocului, a învățării și a predării, mai mult decât asupra obținerii unor rezultate.
- 18 să considere școlile un sprijin pentru toți cei din comunitățile lor.
- 19 să sprijine cetățenia activă, democratică, locală și globală.
- 20 să promoveze conștientizarea interdependenței dintre oameni, celelalte viețuitoare, plante sau forme de viață.

Examinarea cerințelor obligatorii

Un cadru de valori sau un set de principii pedagogice reprezintă o modalitate subtilă prin care se pot exprima angajamente și prin care se poate stabili modul în care trebuie să predăm și să învățăm, precum și ce anume trebuie să predăm și să învățăm. Însă, uneori, poate fi important să "însușim" aceste procese. Spre sfârșitul vieții, Theodor Adorno, un teoretician în sociologie, a ținut un discurs în care își exprima îngrijorarea cu privire la modul în care educația reacționase la lecțiile Holocaustului:

„Principala cerință a întregului proces educațional constă în evitarea unui nou Auschwitz. Prioritatea sa în raport cu orice alte cerințe este atât de evidentă încât cred că nu este necesar și nu trebuie să o justific. Nu înțeleg de ce a beneficiat de atât de puțină atenție până acum.”¹⁹

Adorno a folosit Holocaustul ca pe o metaforă a conflictelor distructive, sfâșietoare care au loc în lume, în a căror evitare educația ar putea îndeplini un rol important. Acesta ne cere să fim conștienți de faptul că societățile pot deveni ușor barbare, și să avem în vedere acest aspect atunci când educăm copiii.

Indexul are indicatori care au o legătură directă cu non-violența și respectul pentru diversitate, care pot să fie valorile cele mai apropiate de preocupările lui Adorno. Argumentele care susțin crearea unei noi relații între oameni și mediu lor înconjurător sau conservarea resurselor, sunt la fel de importante ca necesitatea de a evita rasismul și alte conflicte. Acest lucru înseamnă că trebuie să învățăm despre produselor pe care le consumăm și despre modul în care putem face alte alegeri în acest sens. În textele sale de specialitate, un fost guvern încuraja crearea unor școli sustenabile, conștiente de mediul înconjurător și active; asemenea nouă, sugera că sustenabilitatea ar putea deveni un principiu director pentru revizuirea întregului curriculum.

„Dezvoltarea sustenabilă reprezintă o dimensiune transversală a curriculumului național... un curriculum conceput pentru a genera... un viitor în care totul trebuie să fie prețuit... ar fi diferit de ceea ce se predă în multe școli.”²⁰

Am folosit valori incluzive, principii și cerințe obligatorii pentru a crea un curriculum - o modalitate prin care cunoștințele sunt organizate pe categorii - pentru secolul XXI.

¹⁹ Adorno, T. (1966) Prezentată pentru prima oară ca prelegere radiofonică la data de 18 aprilie 1966, sub titlul „Padagogik nach Auschwitz”. Traducerea în limba engleză „Education after Auschwitz” în Adorno, T. (2005) *Critical Models: Interventions and Catchwords*, New York,

Columbia University Press. Disponibil online la <http://ada.evergreen.edu/~arunc/texts/frankfurt/auschwitz/AdornoEducation.pdf>

²⁰ Department for Children, Schools and Families (2009): S3: *Sustainable school self-evaluation*, Londra, DCSF.

Îndreptarea atenției către curriculum

Care sunt implicațiile valorilor, principiilor și cerințelor favorabile incluziunii, ce stau la baza definirii conținutului și modului în care învățăm și predăm? Dacă valorile se referă la modul în care ar trebui să trăim împreună, curriculumul se referă la ceea ce am putea învăța pentru a trăi bine împreună. După publicarea edițiilor anterioare ale Indexului, am susținut uneori că acesta stabilea implicațiile valorilor incluzive asupra tuturor aspectelor unei școli. Însă, am omis un lucru important, pentru că nu am specificat implicațiile cadrului nostru de valori în ceea ce privește conținutul activităților de învățare și de predare. În lunga perioadă de rigiditate a planificării curriculumului în școli, care a urmat după introducerea curriculumului național în Anglia la finalul anilor '80, părea imposibil să fie combătut conținutul predării stabilit de stat.

Am încercat de această dată să corectăm lacuna din curriculum, deși facem acest lucru într-un moment în care încă mai există restricții în ceea ce privește inovațiile din curriculum, în special în învățământul secundar. Sugestiile pentru curriculum constituie o nouă secțiune în Dimensiunea C a acestei ediții revizuite a Indexului (a se vedea paginile 124-158). Sperăm că acest lucru va stimula dialogul cu privire la ce reprezintă un curriculum incluziv, conținuturile predate în școli, precum și felul în care trebuie să fie dezvoltat un curriculum pentru secolul XXI. Considerăm că este urgent să modificăm modul în care cunoștințele și competențele sunt structurate în școli, dacă ne dorim ca educația să reprezinte o parte a soluției la probleme sociale și de mediu, stringente la nivel național și global. Așadar, sperăm că ideile noastre referitoare la curriculum vor atrage atenția, alături de alte inițiative în această direcție.

Semnificația noțiunii de "curriculum școlar" vizează două aspecte. Poate face referire la intențiile de predare, la activitățile de învățare planificate și la modul în care acestea sunt structurate în categorii de subiecte. De asemenea, poate să desemneze toate celelalte lucruri învățate de copii și de adulți prin experiența lor din cadrul școlii. Modul în care învățăm și în care predăm poate să facă parte din acest curriculum mai puțin formal. Acesta oferă adulților și copiilor oportunitatea de a prelua o parte din controlul exercitat asupra aspectelor mai puțin formale și uneori mai influente ale curriculumului.

De exemplu, atunci când se contestă crearea unor ierarhii, prin care copiii și adulții învață care este locul lor, Indexul promovează dialogul referitor la modul în care educația poate transforma, în loc să reproducă pur și simplu tiparele existente ale relațiilor sociale.

Însă, de asemenea, am analizat îndeaproape implicațiile pe care le are cadrul nostru de valori, principiile și cerințele obligatorii favorabile incluziunii, experiența și lecturile noastre, asupra atenției sporite acordate aspectelor formale ale curriculumului, structurii și conținutului activităților noastre de predare și de învățare. Cadrul nostru general îndreaptă atenția asupra naturii curriculumului, în așa fel încât acesta să facă legătura între experiența anterioară a copiilor și familiilor lor și o mișcare extrem de importantă în dărâmarea barierelor din calea învățării și a participării școlare. Ne-am dorit să concepem o resursă care să ofere copiilor un anumit control asupra vieților lor, pregătindu-i pentru a fi cetățeni activi la nivel național și global. Curriculumul propus reflectă drepturile omului, încurajează acțiunile în materie de sustenabilitate, creează legături între oameni la nivel global și face diferența între educația academică, practică și învățământul profesional, asociindu-le cu realitățile din lume, inclusiv cu modul în care oamenii câștigă bani.

Am fost influențați de numeroase conversații pe care le-am purtat cu profesorii și cu alți colegi. De exemplu, o colegă din Hong Kong a răspuns la un draft de proiect referitor la curriculumul adaptat nevoilor oamenilor în ceea ce privește alimentele, îmbrăcămintea, adăpostul, sănătatea și îngrijirea. Aceasta a sugerat că „Sun Yatsen²¹ a afirmat că nevoile fundamentale sunt hrana, îmbrăcămintea, adăpostul și transportul”.²² În urma acestei conversații, transportul a fost inclus ca subiect esențial al curriculumului, care a fost extins, în așa fel încât să cuprindă „momentul, motivul și modul în care oamenii se deplasează în localitatea lor și în lume”. Include modalitățile de transport, comerțul și migrația din interiorul țărilor și de la o țară la alta. Permite abordarea în cadrul curriculumului a uneia dintre cele mai importante întrebări referitoare la incluziune pentru toate țările: „Ce este o politică etică în domeniul imigrației?” În analiza unei astfel de întrebări, copiii pot fi ajutați să se gândească la neîncrederea arătată multor persoane care își părăsesc țara din cauza conflictelor sau a sărăciei și solicită azil sau un loc de muncă într-o altă țară.

Considerăm crearea unui curriculum drept o expresie a modului în care noi, adulți și copiii deopotrivă,

21 Lider politic din China de la mijlocul secolului XX.

22 Heung, V. (2000), comunicare personală

Un curriculum bazat pe drepturile globale	Un curriculum tradițional
Hrană	Matematică
Apă	Limbă și literatură
Îmbrăcăminte	Limbi străine moderne
Locuințe/construcții	Fizică
Mobilitate și transport	Chimie
Sănătate și relații interpersonale	Biologie
Pământul, sistemul solar și universul	Geografie
Viața pe pământ	Istorie
Surse de energie	Design și tehnologie
Comunicații și tehnologia comunicațiilor	Artă
Literatură, artă și muzică	Muzică
Muncă și activități	Religie
Etică, putere și conducere	Educație fizică
	Educație socială, pentru sănătate și pentru dezvoltare personală

ne structurăm procesul de învățare și cunoștințele privind lumea. Prin urmare, curriculumul nu reprezintă un simplu element al educației formale, ci se referă la cunoștințele destinate tuturor. Ele reflectă resursele pe care profesorii, în calitate de cetățeni, le oferă pentru a sprijini educația copiilor.

Domeniile curriculare și prezentări generale

Am prezentat cele doua domenii curriculare în Figura 12. În partea dreaptă se găsește un set tradițional de rubrici ale curriculumului. Acestea sunt recunoscute la nivelul școlilor din majoritatea țărilor în ultimii o sută de ani. Dacă ne gândim la originea lor, am putea concluziona că ele nu au fost concepute pentru a capta interesul tuturor copiilor din prezent, ci pentru a pregăti un grup de elită din trecut pentru o educație universitară tradițională. În partea stângă se găsesc denumirile pentru un curriculum bazat pe drepturi, global și sustenabil. Aceste denumiri nu reprezintă domenii de studiu, dar intenționează să obțină același statut ca disciplinele tradiționale.

Titlurile din partea stângă a figurii 12 surprind preocupările comune ale oamenilor de pretutindeni. Acestea pot fi utilizate pentru a elabora un curriculum în orașele și în satele din China, Burma sau Republica Democrată

Congo, precum și în Anglia sau Germania și astfel, pot să facă legătura între oamenii din aceste țări. Ele oferă baza unui curriculum pentru oameni cu vârsta între 3 ani și 103 ani, pentru învățământul preșcolar, primar, secundar și superior. Sunt titluri care pot fi legate de experiențele comune ale tuturor copiilor, indiferent de realizările lor. Ele vizează activitățile oamenilor din comunitățile aflate în preajma școlilor și astfel consolidează contribuția pe care o pot avea familiile tuturor copiilor la dezvoltarea curriculumului.

Activitățile și munca, așa cum s-a sugerat mai devreme, sunt abordate împreună, astfel încât școlile să poată pregăti copiii pentru a considera munca remunerată drept o activitate plătită, care se desfășoară printre alte activități care le aduc împliniri în viață. Atunci când reflectă diferitele tipuri de muncă pe care o desfășoară oamenii în mod obișnuit, un astfel de curriculum poate să facă diferența între educația profesională și cea academică. Curriculumul bazat pe drepturi, care se găsește în figura 9, este schițat prin indicatorii și întrebările de la Dimensiunea C, secțiunea 1: Elaborarea unui curriculum pentru toți (a se vedea figura 10). Vă sugerăm să răsfoiți acum secțiunea dedicată curriculumului. Am colorat diferit paginile acestuia, în semn de recunoaștere a statutului său special în cadrul Indexului, fiind o parte pe care

școlile o pot aborda în moduri diferite. Câteva pagini inițiale oferă îndrumări cu privire la fiecare indicator, acestea putând fi extinse și adaptate situației din orice școală. Fiecare domeniu este împărțit în mai multe secțiuni, iar aceasta este o altă trăsătură distinctivă a acestei părți a Indexului. Rezultatul constă într-o schiță prezentată suficient de detaliat pentru ca școala să își creeze propriul curriculum; și să își recreeze modul în care lucrează înainte ca instituțiile centrale să impună curriculumul național. Fiecare domeniu a fost verificat în detaliu, cu ajutorul experților și prin consultarea unei ample literaturi de specialitate.

Indicatori pentru dimensiunea C,	
Figura 13	Secțiunea 1: Elaborarea unui curriculum pentru toți
1	Copiii studiază ciclurile de producție și de consum de alimente.
2	Copiii studiază importanța apei.
3	Copiii învață despre îmbrăcăminte și ținuta vestimentară.
4	Copiii învață despre locuințe și despre mediul construit.
5	Copiii se gândesc la modul în care oamenii se deplasează în localitate și în lume, precum și despre motivele pentru care fac acest lucru.
6	Copiii învață despre sănătate și despre importanța relațiilor interumane.
7	Copiii investighează pământul, sistemul solar și universul.
8	Copiii studiază formele de viață de pe Terra.
9	Copiii studiază sursele de energie.
10	Copiii învață despre comunicare și tehnologia comunicațiilor.
11	Copiii creează literatură, artă și muzică și se implică în aceste domenii.
12	Copiii învață despre muncă și o conectează cu evoluția intereselor personale.
13	Copiii învață despre etică, putere și guvernare.

Însă, este posibil să constatați că există omisiuni și aspecte prezentate într-o manieră neclară. Vă încurajăm să ne comunicați acest lucru.

Contactați-ne la
info@indexforinclusion.org

Fiecare domeniu urmează un model al aspectelor asociate la nivel local și global, luându-se în considerare etica și politica, făcând legătura între trecut și prezent.²³ În majoritatea domeniilor, întrebările adresate vizează legăturile cu afacerile și cu economia. Oficialitățile consideră că stimulează activitatea economică prin faptul că se concentrează asupra îmbunătățirii rezultatelor la matematică, științe și abilitățile de a citi și a scrie în cadrul testelor Programului privind evaluarea internațională a elevilor (PISA). Acest lucru ar putea fi contestat, având în vedere relația sensibilă dintre conținutul predat în școli și activitățile economice care se realizează efectiv în societățile noastre. Rugăm oamenii să ia în considerare și echilibrul dintre contribuția pe care o are activitatea economică pentru bunăstarea oamenilor și pentru sănătatea planetei noastre.

Forma curriculumului reflectă o tradiție îndelungată în care se încurajează dezvoltarea activităților de învățare din experiența comună a copiilor. Un loc foarte important este ocupat de aspectele de mediu. Fiecare școală este încurajată să se conecteze la o sursă de apă: un izvor sau un râu din localitate și, de asemenea, la un râu dintr-o altă parte a lumii.²⁴ Înțelegerea râurilor din alte țări oferă o perspectivă asupra vieții, asupra climatului și poate asupra originii conflictelor din respectivele țări.

Adaptarea curriculumului tradițional

Școlile primare și secundare din Anglia își extind curriculumul așa cum am sugerat, prin activități „transcurriculare”, în baza subiectelor din rubricile din stânga. Multe școli au integrat deja în activitățile de predare și învățare diverse aspecte ale sugestiilor cu privire la cetățenie, sustenabilitate și promovarea sănătății, conferind o dimensiune globală subiectelor transcurriculare, proiectelor și soluționării problemelor. Școlile instituie zile

²³ Kari Nes a descris o discuție similară privind elaborarea unui curriculum principal dezvoltat în Norvegia: Nes, K. (2003) Why does education for all have to be inclusive education? în Allan, J. (ed.) Inclusion, Participation and Democracy: What is the purpose? Londra, Kluwer Academic Publishers.

²⁴ Ideea conectării la un râu de la nivel local a fost preluată din „Ecological Literacy”: Stone M. and Barlow, Z. (2005) Ecological Literacy: Educating our children for a sustainable world. San Francisco, Sierra Club Books. De asemenea, prin aceasta se arată respectul față de practica poporului Maori de a identifica râul, sursa vieții unei persoane, aceasta reprezentând prima etapă de inițiere formală.

dedicate ecologiei, săptămâni ale sustenabilității, sărbătorind deceniul biodiversității. De asemenea, școlile utilizează teatrul pentru a explora interdependența globală, aspectele financiare, alimentele, etica, puterea și structurile de conducere. Acestea realizează proiecte în domeniul tehnologiei pentru a transmite informații și pentru a explora reciclarea și conservarea energiei. Școlile pot utiliza materialele pentru a crea o legătură între un curriculum tradițional și viețile și experiența copiilor, preluând idei în domeniile care au avut parte de mai puțină atenție precum „îmbrăcăminte” și „transport”.

Călătorie în timp pentru crearea unui curriculum pentru secolul XXI

În Figura 13 există două săgeți. La schițarea unui curriculum alternativ, am dorit să ne asigurăm că noul sistem include cunoștințe asociate curriculumului tradițional. Domeniile fizică și chimie sunt asociate foarte bine cu studiile despre: Pământ, sistemul solar, universul; de asemenea, fizica este potrivită atunci când se are în vedere studiul energiei. Biologia apare în înțelegerea ciclurilor alimentare și a sănătății, dar are și un loc central în înțelegerea biodiversității. Desigur, orice școală va dori ca elevii să dețină competențe în ceea ce privește scrisul, cititul și matematica. În acest sistem, se acordă atenție competențelor în domeniul comunicării și în toate domeniile curriculumului.

Istoria apare în fiecare parte a curriculumului datorită necesității de a face legătura dintre trecut, prezent și viitor, o concepție care pare să vină în concordanță cu poziția Asociației Istoricilor, exprimată cu ocazia revizuirii de către guvern a curriculumului pentru învățământul primar în 2009:

„Noi sprijinim pe deplin (...) elaborarea unui curriculum național mai puțin prescriptiv și mai flexibil, care valorifică discipline precum istoria ca instrumente de învățare.”²⁵

De asemenea, matematica devine o materie multicurriculară. Au existat persoane care și-au exprimat îngrijorări cu privire la faptul că natura ierarhică a cunoștințelor din domeniul matematicii impune ca aceasta să fie predată ca materie separată și că, dacă o tratăm ca pe o disciplină care oferă informații pentru mai multe materii, acest lucru ar afecta înțelegerea. În același timp, sunt exprimate neliniști cu privire la motivația copiilor de a dobândi competențe matematice și eventuale realizări limitate, atunci când matematica este predată ca materie fără legătură cu lumea reală. Abordarea matematicii ca resursă transcurriculară nu este incompatibilă cu

studierea matematicii ca sistem complex de gândire pe măsură ce copiii înaintază în școală. Atunci când facem lucrurile diferit, ne confruntăm cu noi probleme care trebuie rezolvate.

Comparații

Analiza Rose a fost una din cele trei analize cu privire la învățământul primar care a venit cu propuneri pentru un curriculum revizuit la sfârșitul primului deceniu al secolului XXI. Structurile propuse de aceasta sunt prezentate în Figura 14. Opiniile exprimate se bazează pe principii care se suprapun cu cadrul de valori al Indexului. Totuși, ele sunt structurate conform structurilor familiare ale curriculumului. În pofida faptului că sunt evidențiate abordările transversale, rubricile sunt în continuare marcate de abordările tradiționale. Fiecare dintre acestea avea rolul de a corela curriculumul pentru învățământul primar cu un curriculum pentru învățământul secundar, care are la bază discipline, iar acest lucru le limitează aspirațiile.

Ce se poate realiza prin propunerea unor modificări aduse curriculumului?

Analiza Rose și analiza mai extinsă Alexander, nu au fost implementate de guvern, prin urmare, nu ne așteptăm ca sugestiile noastre să fie adoptate imediat la nivel național. Singura noastră putere provine din forța ideilor noastre de a implica alte persoane în dialog. Suntem încurajați de faptul că, în comparație cu un curriculum tradițional, propunerea noastră este mult mai apropiată de ceea ce învață oamenii în general în afara școlii și în procesul educațional extracurricular.

Este curriculumul care reflectă cel mai îndeaproape viața, experiența și viitorul copiilor. Considerăm că este necesar să fie modificat curriculumul școlar, în aceeași măsură în care oamenii trebuie să nu mai fie dependenți de petrol, să se detașeze de convingerea că

pot continua să consume tot mai multe alte resurse finite ale planetei și că aceasta poate să absoarbă într-un mod sănătos cantități tot mai mari de deșeuri care nu sunt biodegradabile. Credem că aceste aspecte sunt legate între ele. Și ne păstrăm optimismul.

Figura 14 Curricula noi în locul celor vechi?

Analiză independentă (la inițiativa Guvernului) a curriculumului pentru învățământul primar (<i>Analiza Rose</i>)	Analiza Cambridge pentru învățământul primar (<i>Analiza Alexander</i>)	Bacalaureatul internațional Programul pentru învățământul primar ²⁶
Înțelegerea limbii engleze, comunicare și limbi străine	Limbă, comunicare orală, competențe de scris și citit	Limbă
Înțelegerea matematicii	Matematică	Matematică
Competențe științifice și tehnologice	Știință și tehnologie	Științe
Înțelegerea istoriei, a geografiei și a științelor sociale	Loc și timp	Studii sociale
Înțelegerea dezvoltării fizice, a sănătății și a bunăstării	Sănătatea fizică și emoțională	Educație socială, educație fizică și educație și dezvoltare personală
Înțelegerea artelor Educație religioasă Educație civică	Arte și creativitate Religie și credințe Educație civică și etică	Arte

26 www.ibo.org/pyp/curriculum/Index.cfm

Formarea alianțelor

Indexul ajută la unificarea tuturor activităților care promovează valorile incluzive și astfel, reduce fragmentarea politicilor și excesul de inițiative. Figura 15 conține o listă de activități care pot fi încadrate împreună în categoria dezvoltării incluzive.

Așadar, școala promovează în mod activ educația democratică, educația civică și

Figura 15

Alianțe pentru formarea unui cadru educațional incluziv?

- Educație bazată pe valori
- Îmbunătățirea școlii/dezvoltarea școlii
- Educație democratică
- Educație civică/pentru cetățenie globală
- Educație bazată pe drepturi²⁷
- Educație comunitară cuprinzătoare
- Coeziune comunitară²⁸
- Pace/educație non-violentă
- Școli care promovează sănătatea²⁹
- Școli prietenoase copiilor³⁰
- Educație pentru toți³¹
- Educație spirituală, morală, socială și culturală³²
- Aspecte sociale și emoționale ale învățării(SEAL)³³
- Combaterea discriminării/combaterrea educației părintoare³⁴
- Educație privind egalitatea
- Educație pentru mediu, educație pentru sustenabilitatea mediului
- Învățarea în afara sălii de clasă³⁵
- Școala din pădure (Forest School)³⁶
- Învățarea prin cooperare
- Învățarea bazată pe experiență
- Filozofia pentru copii³⁷
- Gândirea inovatoare³⁸
- Învățare fără etichetarea abilităților³⁹

²⁷ www.unicef.org/rsa

²⁸ Legea privind educația și inspecțiile, din anul 2006, a introdus o nouă secțiune,

²¹⁽⁵⁾ la Legea educației din 2002, introducând datoria organismelor de conducere ale școlilor de a promova coeziunea comunității.

²⁹ http://www.who.int/school_youth_health/gshl/hps/en/

³⁰ <http://www.unicef.org/cfs/>

³¹ <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/>

³² <http://www.doingsmsc.org.uk>

³³ <http://www.sealcommunity.org>

³⁴ Derman-Sparks, L. and Olsen Edwards, J. (2010) Anti-Bias education for young children and ourselves, Washington, National

cetățenia globală, pornind de la recunoașterea drepturilor omului. Școlile se adresează tuturor persoanelor din comunitățile lor, astfel încât comunitățile și școlile să aibă o relație de susținere reciprocă. Aceasta este cea mai bună contribuție pe care o pot aduce la

„coeziunea comunitară”. Prin faptul că sparg barierele dintre grupurile din cadrul comunităților lor, acestea promovează sănătatea, ocupându-se de starea de bine a adulților și a copiilor și de sănătatea lor fizică.

Devin parte a mișcărilor internaționale pentru dezvoltarea școlilor, precum sunt cele promovate de UNICEF, „școala prietenoasă copilului” sau mișcarea de stimulare de la nivel global, coordonată de UNESCO, care își propune să asigure o educație de calitate pentru toți, denumită „Educația pentru toți”. Școlile integrează „educația spirituală, morală, socială și culturală”, precum și „învățarea socială și emoțională” în modul în care se desfășoară relațiile, precum și activitățile de predare și de învățare. Se manifestă o preocupare de a reduce toate formele de discriminare, în așa fel încât să depășească limitele impuse de cerințele legislației privind „egalitățile”. Activitățile de predare și de învățare răspund unei cerințe obligatorii legate de mediu, care creează o legătură între copii și mediile locale și globale, corelându-le cu modul în care școlile își folosesc terenurile, energia, hrana și cu abordarea lor privind deșeurile. Toate acestea sunt legate între ele în curriculumul școlii. Școala din pădure (Forest School) devine o opțiune de promovare a sensibilității cu privire la mediu, a învățării în cooperare, a implicării spirituale și a reevaluării riscurilor. Această recunoaștere a importanței procesului de „învățare în afara clasei” face legătura între învățare și experiență, facilitând extinderea conexiunilor pe care le fac copiii și tinerii în modul lor de gândire, de vorbire, de scriere și în exprimarea lor artistică. Atât copiii, cât și adulții, își dezvoltă capacitatea de a gândi critic, aceasta putând fi susținută prin dialoguri încurajate în cadrul abordării învățării bazate pe investigație din „Filozofia pentru copii”. Atunci când școlile nu limitează dificultățile copiilor doar la cele care rezultă din „cerințele educaționale speciale” și se preocupă de barierele care apar oriunde în cultura, politicile și

³⁵ <http://www.lotc.org.uk>

³⁶ www.forestschoolassociation.org/what-is-forest-school/

³⁷ <http://www.philosophy4children.co.uk>, <http://p4c.com/>

³⁸ Hart, S. (1996) *Beyond special needs: enhancing children's learning through innovative thinking*, Londra, Paul Chapman Publishing. Hart, S. (2000) *Thinking through teaching: a framework for enhancing participation and learning*, Londra, David Fulton.

³⁹ Hart, S., Dixon, A., Drummond, M.J. and McIntyre, D. (2006) *Learning without limits*, Buckingham, Open University Press., Swann, M., Peacock, A., Hart, S and Drummond, M. Buckingham, Open University Press.

practicile unei școli, acestea identifică soluții creative pentru depășirea dificultăților pe care le întâmpină copiii, soluții asemănătoare celor indicate în „gândirea inovatoare”. Acestea evită etichetarea copiilor în funcție de capacitățile lor, ceea ce poate să genereze o ierarhie a valorii copiilor, poate să determine nemulțumiri, să limiteze așteptările altor persoane și chiar să influențeze în mod negativ identitatea copiilor.

„Dezvoltarea educațională incluzivă” se folosește în titlul Figurii 14 deoarece „incluziv” poate fi utilizat drept concept supraordonat, care reprezintă un cadru de valori ce promovează o gamă largă de activități educative, desemnate în mod obișnuit cu ajutorul altor etichete. Se pot utiliza și alte cuvinte în același scop - precum „democratic” sau „bazat pe valori” sau „sustenabil” sau „de imparțialitate pentru a evidenția o abordare globală. Ne este indiferent ce cuvânt este ales pentru a îndeplini funcția integratoare, cu condiția să se recunoască necesitatea de a unifica aceste activități.

Numeroase organizații își oferă programele sau inițiativele referitoare la unul dintre domeniile din figura 14, pentru a sprijini dezvoltarea școlilor. Profesorii au rolul de a integra aspectele semnalate și lecțiile învățate, în propriile planuri viitoare de predare și de învățare. Numeroase astfel de programe sunt selectate cu atenție și ne inspiră. Cu toate acestea, sustenabilitatea lor poate fi contestată, dacă nu există deja spațiu și un angajament de a le integra în activitățile de învățare ale școlii. Momentul acestor intervenții este esențial, astfel încât să fie încorporate într-o școală în momentul în care pot impulsiona în continuare ceea ce a început deja să se producă. Există posibilitatea ca o inovație la scară mai mică în domeniu, care este cercetată de cadrele didactice

și bine integrată în curriculum și în programe, să aibă un impact mai de durată. Indexul arată modul în care aceste activități pot să aibă legături între ele, potrivit exemplurilor de mai jos.

Învățând despre drepturi

Indexul încurajează practici similare cu *Premiul acordat Școlilor pentru Respectarea Drepturilor*, inițiat de UNICEF în Marea Britanie, însă le încorporează în schimbările mai ample din culturile, politicile și practicile școlare, care pot genera schimbări de durată. Acesta identifică drepturile ca pe o valoare integratoare într-un cadru alcătuit din cincisprezece alte valori. Este posibil ca învățarea despre drepturi să nu fie o activitate obișnuită în anumite școli, prin urmare, este introdusă la indicatorul A2.2, „Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului/copiilor”; **paginile 192-193 introduc documentele privind drepturile omului, iar pagina 194** face referire la drepturile planetare sau la „drepturile planetei Pământ”, legate de indicatorul A2.3, „Școala încurajează respectul și protejarea planetei.”

Integrarea sustenabilității, a conștientizării globale și a dezvoltării bazate pe valori

Figura 16 indică modul în care documentele oficiale anterioare au separat aspectele din *Cadrul Național pentru Școli Sustenabile* și cele din *Dimensiunea Globală a Școlilor*. Apoi, figurile 17 și 18 prezintă indicatorii din Index care au legătură cu fiecare dintre aceste programe, indicând modul complex în care sunt reprezentate. Alte intervenții enumerate în Figura 15 pot fi reflectate în mod similar în anumiți indicatori.

Figura 17

Indicatori pentru opt căi de acces către școli sustenabile³⁹

Dimensiunea globală

- A1.8 Școala sprijină înțelegerea legăturilor profunde dintre oameni la nivel global
- C2.6 Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.
- C1.7 Copiii investighează pământul, sistemul solar și universul.
- C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.

Incluziune și participare

- A2.9 Personalul școlii și elevii conștientizează varietatea modurilor prin care se poate exprima apartenența de gen.

Toți ceilalți indicatori

Achiziții și deșeurile

- B1.13 Școala contribuie la reducerea/reciclarea deșeurilor.

Energie și apă

- B1.12 Școala contribuie la reducerea poluării mediului și a consumului de apă.
- C1.2 Copiii studiază importanța apei.
- C1.9 Copiii studiază sursele de energie.

Alimentele și băuturile

- C1.1 Copiii studiază ciclurile de producție și de consum al alimentelor.
- C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.

Călătoriile și traficul

- C1.5 Copiii se gândesc la modul în care oamenii se deplasează în localitate și în lume, precum și la motivul pentru care fac acest lucru.

Cădirile și terenurile

- B1.11 Clădirile și zona de proximitate sunt proiectate pentru a sprijini participarea tuturor.
- C1.4 Copiii învață despre locuințe și mediul construit.

Bunăstarea la nivel local

- A1.10 Școala și comunitatea locală colaborează pentru dezvoltarea lor reciprocă.
- A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să aibă o imagine bună despre sine.
- A2.10 Școala contribuie la sănătatea copiilor și a adulților.
- C1.6 Copiii învață despre sănătate și despre importanța relațiilor interumane.

Figura 18

Indicatori pentru opt concepte-cheie pentru dimensiunea globală⁴⁰

Cetățenie globală

- A1.7 Școala, ca organizație, reprezintă un model de cetățenie democratică.
- A1.8 Școala sprijină înțelegerea legăturilor profunde dintre oameni la nivel global

Dimensiunea C, în cadrul căreia toți indicatorii trebuie să fie conectați la nivel local și global

Diversitate

- A1.9 Personalul școlii și elevii conștientizează varietatea modurilor prin care se poate exprima apartenența de gen.
- C2.6 Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.

Dezvoltarea sustenabilă

- A2.3 Școala încurajează respectul și protejarea planetei.
- B1.12 Școala contribuie la reducerea poluării mediului și a consumului de apă.
- B1.13 Școala contribuie la reducerea/reciclarea deșeurilor.
- C1.7 Copiii investighează pământul, sistemul solar și universul.
- C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.
- C1.9 Copiii studiază sursele de energie.

Valorile și percepțiile

- A2.1 Școala dezvoltă valori incluzive comune.

Drepturile omului

- A2.2 Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului/copiilor

Justiția socială

- A2.7 Școala combate toate formele de discriminare.

Interdependența

- A1.8 Școala sprijină înțelegerea legăturilor profunde dintre oameni la nivel global
- C1.1 Copiii studiază ciclurile de producție și de consum al alimentelor.
- C1.2 Copiii studiază importanța apei.
- C1.3 Copiii învață despre îmbrăcăminte și ținuta vestimentară.
- C1.5 Copiii discută despre modul în care oamenii se deplasează în localitate și în lume, precum și despre motivele pentru care fac acest lucru.
- C1.7 Copiii investighează pământul, sistemul solar și universul

Soluționarea conflictelor

- A2.8 Școala promovează interacțiunile non-violente și soluționarea pașnică a conflictelor.

39 <http://esdgc.escalate.ac.uk/doorways>

40 <https://globaldimension.org.uk/pages/8444>

Bariere, resurse și asistență

„Barierele în calea învățării și a participării”, „resursele care sprijină procesul de învățare și participarea” și „susținerea diversității” sunt trei concepte de bază ale Indexului. Acestea pot contribui la ghidarea cunoștințelor comune ale adulților și ale copiilor. Întrebările din Figura 19 fac legătura între ele. Atunci când sunt distribuite printr-un proces participativ și asociate dezvoltării valorilor incluzive, ele pot genera idei pentru analiză, planificare și punere în aplicare, chiar și fără ajutorul indicatorilor și al întrebărilor din Partea a patra. Uneori există probleme foarte mari, cunoscute de aproape toată lumea, despre care se știe că împiedică îmbunătățirea unei școli, însă rămân nerostite. Acestea devin aspecte evidente.

Barierele în calea învățării și a participării

Barierele în calea învățării pot apărea în legătură cu orice aspect al unei școli: clădirile și terenurile acesteia, modul în care este organizată, relația în rândul copiilor și al adulților, precum și între copii și adulți, și, de asemenea, în modul de abordare a procesului de predare și de învățare. De asemenea, se pot găsi bariere în afara limitelor școlii, în cadrul familiilor și al comunităților, precum și în cadrul evenimentelor naționale / internaționale și la nivelul politicilor. Însă, este bine să nu vedem barierele în calea învățării și a participării numai în afara sferei noastre de răspundere și de acțiune. Încercările noastre

de a elimina barierele din școli trebuie să se concentreze asupra acelor cu privire la care cadrele didactice, copiii și familiile lor pot face ceva, mai ales atunci când lucrează împreună.

Identificarea barierelor în calea învățării și a participării nu se referă la identificarea vinei aferente unei școli. Incluziunea este un proces perpetuu, care implică descoperirea și eliminarea progresivă a limitelor în ceea ce privește participarea și învățarea în cadrul comunităților care cooperează. Descoperirea barierelor și conceperea unor planuri pentru a le reduce reprezintă întotdeauna acțiuni pozitive.

Înlocuirea cerințelor educaționale speciale

Folosirea noțiunii de „bariere în calea învățării și a participării” pentru a contribui la soluționarea dificultăților în materie de educație poate să înlocuiască încadrarea copiilor în categoria celor cu „cerințe educaționale speciale”. Ideea conform căreia dificultățile educaționale pot fi soluționate prin etichetarea copiilor în acest mod și apoi, prin intervenția individuală este destul de limitată. Dacă privim deficiențele copiilor ca fiind principala cauză a dificultăților educaționale, pierdem din vedere barierele provenite din celelalte aspecte ale mediilor și sistemelor și ometem dificultățile întâmpinate de copiii neetichetați. Astfel, copiii sunt văzuți prin prisma „deficienței”, nu ca persoane în ansamblu, care ar putea fi supuse unui întreg șir de presiuni de excludere.

Figura 19

Bariere, resurse și asistență

- Ce bariere apar în calea învățării și a participării în cadrul școlii și al comunităților sale?
- Cine resimte barierele în calea învățării și a participării?
- Cum pot fi reduce la minimum barierele în calea învățării și a participării?
- Ce resurse sunt disponibile pentru a susține învățarea și participarea?
- Cum pot fi mobilizate resurse suplimentare care să sprijine învățarea și participarea?
- Cum trebuie să fie utilizate resursele pentru a sprijini învățarea și participarea?

Atunci când încadrăm copiii în categoria celor cu „cerințe educaționale speciale”, este posibil să ignorăm reprezentarea excesivă în cadrul categoriei, în funcție de gen, clasă și etnie. De exemplu, în Anglia aproape de două ori mai mulți băieți decât fete sunt clasificați ca „având cerințe educaționale speciale”⁴¹. Acest dezechilibru este observat în mod similar și în rândul celor care nu sunt încadrați în această categorie, dar se consideră că au realizări relativ scăzute sau că manifestă dificultăți de comportament. Aceste cifre se mențin de câteva decenii, însă li s-a acordat destul de puțină atenție. Ele sugerează că dificultățile în materie de educație pot fi legate de interacțiunea dintre gen și modul în care copiii învață în școli și că reducerea barierelor depinde de un mod de gândire și de acțiune diferit în ceea ce privește genurile. Indexul îndeamnă personalul din școli să reevalueze modul în care promovează sau răspund la formele de masculinitate și de feminitate și la alte identități de gen.

De asemenea, etichetarea copiilor ca „având cerințe educaționale speciale” poate să genereze așteptări mai mici. Atunci când aceasta este corelată cu încadrarea copiilor în categoria celor „supradotați și talentați”, poate să facă parte din crearea unei ierarhii valorice în rândul copiilor, considerați a avea o capacitate „mai puțin decât normală”, „normală” și „peste normală”. Acest lucru se poate întâmpla chiar dacă, în practică, unii copii sunt considerați atât ca „având cerințe educaționale speciale”, cât și ca „fiind supradotați și talentați”. Numeroase școli depun eforturi mari pentru a evalua toți copiii în mod egal, în pofida etichetelor atribuite și încearcă să depășească tocmai percepțiile pe care le încurajează încadrarea în categorii.

Trebuie să ne gândim bine înainte de a eticheta pe cineva ca având „cerințe educaționale speciale” sau „CES”, sau cu oricare dintre acronimele pentru categoriile de „anormalitate”, precum „TCE” („tulburare comportamentală emoțională”, uneori adăugându-se litera „S”, de la „socială”), sau „ADHD” (tulburare hiperkinetică cu deficit de atenție) și sugestia mai recentă despre copiii care nu se conformează că „au ODD” (tulburarea opoziționismului sfidător). A reduce copilul la un acronim, o practică obișnuită, reprezintă o deosebită lipsă de respect.

În alte țări, s-a oferit un răspuns stereotipizat la dificultățile educaționale, prin curricula separate,

„diferențiate” și individualizate și prin atenția acordată de personalul de sprijin care poate să afecteze relațiile cu alți copii și cu alte persoane adulte. Când o activitate desfășurată în clasă presupune lucrul în echipă, putem constata frecvent că un profesor de sprijin care de obicei este mai puțin calificat decât un profesor, lucrează cu copiii în grup, deoarece se consideră că le este greu să se descurce singuri. Utilizarea în continuare a unui model de grupare pentru a oferi sprijin copiilor care se consideră că au dificultăți, în pofida numeroaselor recomandări de a avea alte abordări, este un tribut adus noțiunii de „cerințe educaționale speciale”, care limitează gândirea creativă cu privire la modul în care se poate oferi sprijin.

Conceptul de „cerințe educaționale individuale” a înlocuit noțiunea de „cerințe educaționale speciale” în practica anumitor autorități locale și a anumitor școli. Acest lucru are meritul de a reuni politici și practici pentru toți copiii vulnerabili la presiunile care vizează excluderea. Însă, acesta menține răspunsul individual, în loc să se concentreze asupra eliminării barierelor și asupra mobilizării resurselor din culturile, politicile și practicile aferente respectivelor cadre în ansamblu.

Ideea că dificultățile de învățare trebuie să fie depășite prin „eliminarea barierelor în calea învățării și a participării” a fost utilizată la scară largă în Marea Britania în deceniul de după introducerea Indexului pentru incluziune în anul 2000, în parte datorită influenței sale. Cu toate acestea, utilizarea acestei idei în documentele oficiale nu a fost însoțită de o combatere adecvată a vechilor concepții și astfel, presiunile de a continua utilizarea termenului „cerințe educaționale speciale” s-au menținut. Acesta este utilizat în recomandările privind redactarea „planurilor educaționale, de sănătate și de îngrijire”⁴², pentru identificarea dificultăților cu care se confruntă elevii în *Codul de practici*⁴³ privind cerințele educaționale speciale și dizabilitățile, precum și în informarea pe care școlile trebuie să o furnizeze cu privire la cheltuielile lor. Deși utilizarea acestei denumiri nu este impusă prin lege, școlile sunt încurajate în „Codul de practici” să numească o persoană drept „coordonator pentru cerințe educaționale speciale”, funcție întâlnită de obicei în abrevierea „coordonator CES”. Sunt preferabili termenii alternativi „coordonator pentru sprijinirea procesului de învățare”, „coordonator pentru dezvoltarea învățării” sau

41 Biroul pentru standarde în educație, (2010) The special educational needs and disability review, Londra, Ofsted.
42 Ministerul Educației (2014) Legea privind copiii și familiile, Londra, HHSO.

43 Ministerul Educației, Ministerul Sănătății (2015) Codul de practici privind cerințele educaționale speciale și dizabilitățile: 0-25 ani, Londra, HMSO

„coordonator pentru incluziune” deoarece aceștia încurajează un răspuns mai creativ și mai flexibil la barierele în calea învățării și a participării, la modul în care acestea pot fi reduse și în care pot fi mobilizate resursele.

În România, dacă personalul didactic dorește să preia controlul în ceea ce privește modul în care concep dificultățile educaționale, acesta poate folosi termenul „cerințe educaționale speciale” numai când îndeplinește cerințele oficiale și să permită un mod de gândire alternativ, care are la bază barierele în calea învățării și a participării, care să pătrundă în cultura, politicile și practica școlii lor. Această analiză a modului în care se folosesc conceptele este importantă, dacă ne dorim să nu revenim la vechile moduri de gândire. „Un copil care resimte bariere în calea învățării și a participării”, poate să fie redus cu ușurință la „un copil cu dificultăți”, acesta fiind un eufemism pentru „un copil cu cerințe educaționale speciale”.

Modele sociale și individuale de dizabilitate

Utilizarea conceptului „bariere în calea învățării și a participării” pentru dificultățile cu care se confruntă copiii, în locul termenului „cerințe educaționale speciale” face diferența între perspectiva asupra unui deficit social și cea asupra unui deficit „medical” sau „individual” în ceea ce privește dificultățile educaționale. Acest lucru poate fi corelat cu modelele sociale și medicale de dizabilitate. Deficiența poate fi definită drept o „limitare a funcției fizice, intelectuale sau senzoriale”⁴⁴ pe termen lung, deși noțiunea de dizabilitate intelectuală este problematică și poate să sugereze o cauză fizică nejustificată a dificultăților de învățare. Dizabilitățile pot fi considerate a fi bariere în calea participării persoanelor cu deficiențe, dureri sau boli cronice.

Un model medical sau individual de dizabilitate percepe barierele cu care se confruntă persoanele cu dizabilități ca pe o consecință directă a dizabilităților lor. O versiune a modelului social consideră că dizabilitatea provine din experiența interacțiunii dintre persoanele cu dizabilități și mediul social și fizic. Deseori, dizabilitățile sunt rezultatul unor atitudini și practici discriminatorii, precum și

al faptului că nu se elimină obstacolele în calea accesului și a participării. Alteori, acestea iau naștere din interacțiunea dintre mediu și o persoană cu o dizabilitate, o durere sau o boală cronică.

Există neajunsul ca școlile să nu poată să facă prea multe pentru a depăși deficiențele, deși prevenirea bolii și atenția acordată unui mediu sigur poate contribui la evitarea acestora în cazul unor copii. Cu toate acestea, școlile pot reduce considerabil barierele produse de atitudini și acțiuni discriminatorii, precum și barierele instituționale ridicate în calea copiilor și a adulților cu dizabilități. Școlile au obligația legală de a efectua „ajustări rezonabile” pentru a sprijini participarea copiilor cu dizabilități.⁴⁵ Schimbările la nivelul culturii școlare pot fi susținute prin deschiderea față de încadrarea personalului cu dizabilități.

Discriminarea instituțională

Barierele care afectează participarea anumitor grupuri și care se manifestă în modul în care instituțiile sunt structurate sau administrate, implică „discriminare instituțională”. În Marea Britanie, *Raportul Macpherson*⁴⁶, în urma anchetei asupra modului în care poliția a tratat omorul unui adolescent de culoare, Stephen Lawrence, a adus în atenția publică „rasismul instituțional” manifestat în rândul organelor de poliție și în serviciile educaționale, de sănătate și sociale, deși, desigur, o astfel de discriminare nu se limitează la sectorul public. Rasismul instituțional a fost considerat drept serviciu discriminatoriu „prin prejudecățile involuntare, ignoranța și stereotipurile rasiste care dezavantajează persoanele de etnie minoritară”⁴⁷, conform unei definiții formulate de Stokely Carmichael în SUA, cu patruzeci de ani în urmă. Însă, discriminarea instituțională este mai amplă decât rasismul. Ea include modurile în care instituțiile dezavantajează oamenii din cauza sărăciei, sexului, dizabilității, clasei, etniei, orientării sexuale, identității de gen, religiei, convingerilor și vârstei. Discriminarea instituțională devine profund încorporată în culturi și influențează modul în care sunt percepuți oamenii, precum și felul în care sunt tratați. Discriminarea instituțională este responsabilitatea tuturor membrilor instituției. Așadar, chiar dacă discriminarea instituțională a existat la locul de muncă înainte ca un anumit

44 Adaptare din Disabled People's International, (1982) Proceedings of The First World Congress, Singapore: Disabled People's International.

45 Ministerul Educației și al Formării Profesionale (2006) Punerea în aplicare a

legii privind discriminarea pe motive de dizabilitate în școli și în cadrele destinate vârstelor mici,

Londra, DFES.

46 Macpherson, W. (1999) Stephen Lawrence inquiry (Macpherson report) Command Paper 4261, vol 1, Londra, Stationery Office.

47 Ibid alineatul 6.34

angajat să i se alăture și chiar dacă angajatul a fost supus presiunilor, fiecare persoană este în continuare responsabilă pentru orice discriminare rezultată și pentru daunele cauzate de practici discriminatorii, pe care aceștia le preiau fără să își dea seama. Discriminarea instituțională creează bariere în calea participării, iar în educație ea poate împiedica procesul de învățare. Discriminarea repetată poate genera un istoric educațional slab și calificări limitate, ceea ce face ca oamenii să fie mai puțin capabili să lucreze. Aceasta poate să creeze situația în care cadrele didactice nu sunt reprezentative pentru comunitățile locale. Adoptarea incluziunii poate să implice oamenii într-un proces dureros, în care aceștia își contestă propriile practici, atitudini și culturi instituționale discriminatorii.

Rasismul, sexismul, discriminarea pe criterii de gen, discriminarea pe criterii de clase sociale, homofobia, transfobia, discriminarea pe motive de dizabilitate, discriminarea pe motive de vârstă și discriminarea pe criterii de religie și convingeri provin din intoleranță în fața diferențelor și din uzul de putere, cu scopul de a crea și de a perpetua inegalitățile. Întrucât oamenii sunt de multe ori mai obișnuiți cu discuțiile referitoare la rasism sau sexism decât cu cele referitoare la discriminarea pe motive de dizabilitate, aceștia pot să conștientizeze mai puțin rolul pe care îl joacă oamenii și instituțiile în ceea ce privește crearea dizabilităților. Faptul că în școli se acceptă pe larg excluderea copiilor din cauză că aceștia au o deficiență sau sunt etichetați ca „având dificultăți de învățare” constituie un act de discriminare instituțională.

Intoleranța față de diferențe este legată de „monoculturalism”, termen prin care instituțiile sau grupurile de persoane definesc un anumit mod de viață, iar identitățile pe care le susțin sunt singura variantă acceptată. Atunci când oamenii nu se simt acceptați în instituțiile monoculturale, ei pot să resimtă această respingere sub forma rasismului, a discriminării pe motive de dizabilitate, a sexismului etc. În primele decenii ale secolului XXI, politicienii europeni, dar și o serie de persoane și de organizații care, altfel, vizau reducerea inegalității, s-au pronunțat împotriva „multiculturalismului”⁴⁸. S-a sugerat că multiculturalismul a eșuat ca modalitate prin care au fost reuniți oamenii de diferite etnii. Însă, respingând o anumită formă de multiculturalism, aceștia promovau, în mod conștient sau nu, continuarea monoculturalismului și a discriminării instituționale.

Indexul vine în sprijinul școlilor, pentru ca acestea să dezvolte medii culturale, susținute de elaborarea unor politici de combatere a discriminării. Natura acestor politici ar putea să aibă la bază instrumente oficiale precum *Legea privind egalitatea din 2010*, precum și să depășească limitele acesteia. Toate aceste cerințe pot fi stabilite în contextul unei școli care are o reacție clară la diversitatea apreciată a tuturor membrilor săi. Apoi, s-ar pune în aplicare politici de combatere a discriminării pentru că acestea promovează valorile comune din cadrul unei școli, ci nu pentru a respecta legislația.

48 Alibhai-Brown, Y. (2000) After multi-culturalism, Londra, Foreign Policy Centre.
Phillips. T (2004) Guardian, 28 mai 2004

Resurse care susțin învățarea și participarea

Îndepărtarea barierelor în calea învățării și a participării presupune mobilizarea unor resurse. Dacă valorile sunt explicite și împărtășite la nivelul comunității, acest lucru devine o resursă importantă a școlii. Se creează o direcție comună de dezvoltare, se influențează deciziile și se contribuie la soluționarea conflictelor. Valorile incluzive îi motivează constant pe copii și pe adulți să îmbunătățească participarea la procesul de învățare și la viața unei școli, în sens mai larg. În mod similar, unificarea unor intervenții principiale în cadrul școlii, fapt care presupune existența unor programe cu o multitudine de titluri în contextul unei abordări unice de dezvoltare, devine o resursă datorită clarității și coerenței sporite. La fel ca în cazul barierelor, resursele se găsesc în toate aspectele vieții școlii: în cultura, politicile și practicile acesteia; în clădiri, echipamentele din sala de clasă, cărți și calculatoare; la cadrele didactice și nedidactice, la copii și la tineri, la părinți/reprezentanți legali, în comunități și la membrii Consiliului de administrație.

Întotdeauna există mai multe resurse pentru a sprijini procesul de învățare și participare, decât cele utilizate în prezent în orice mediu. Există numeroase cunoștințe/experiențe într-o școală, referitoare la aspectele care împiedică învățarea și participarea copiilor. Unul dintre scopurile principale ale Indexului este acela de a ajuta școlile să se bazeze pe aceste cunoștințe/experiențe pentru a-și susține dezvoltarea. Ideea că diversitatea poate fi o resursă pentru învățare se regăsește în indicatorii care presupun colaborarea dintre copii și adulți. Se poate ca resursele copiilor legate de capacitatea lor de a-și ghida propriul proces de învățare și joacă și de a se susține reciproc la joacă în procesul de învățare și în vederea participării, să fie utilizate insuficient, așa cum se întâmplă și în cazul potențialului pe care îl au cadrele didactice de a-și susține reciproc dezvoltarea.

Propunerile de restructurare a curriculumului, conform principiilor incluzive, creează legături între fiecare domeniu din curriculum la nivel local și global, iar acest lucru determină școlile să se bazeze pe resursele locale pentru a sprijini curriculumul. Întrucât noul curriculum are o legătură apropiată cu viața copiilor și cu viața oamenilor din comunitățile lor, devine evident modul în care mediul uman și fizic local devine o resursă pentru curriculum. Sala de clasă cuprinde întreaga comunitate, chiar și întreaga lume.

Sprijin pentru diversitate

Când se consideră că dificultățile în materie de educație decurg din „cerințele educaționale speciale” ale copiilor și ale tinerilor, pare firesc să ne gândim că sprijinul constă în furnizarea unor cadre didactice suplimentare pentru a lucra cu anumiți copii, pentru a-i ajuta să-și depășească problemele. Adoptăm o noțiune mult mai amplă de „sprijin”, acesta constând în „toate activitățile care sporesc capacitatea unei școli de a răspunde diversității copiilor și tinerilor, astfel încât ei să fie evaluați în mod egal”. Așadar, eforturile depuse pentru a identifica și îndepărta barierele în calea învățării și a participării, precum și mobilizarea resurselor, reprezintă activități de sprijin.

Conform definiției noastre, dezvoltarea incluzivă a procesului de predare - învățare este o activitate de sprijin, care implică toți membrii personalului, copiii și familiile lor. Dacă activitățile de învățare sunt concepute în așa fel încât să sprijine participarea tuturor copiilor, necesitatea sprijinului individual scade. Profesorii oferă sprijin atunci când își planifică lecțiile gândindu-se la toți copiii, recunoscând diferențele în ceea ce privește punctul de la care pornesc aceștia, interesele, experiența și abordarea procesului de învățare. Copiii oferă sprijin atunci când se ajută între ei. Este același lucru dacă profesorul îi explică unui copil care are dificultăți în a înțelege terminologia unei lecții despre biodiversitate sau dacă acesta revizuește activitatea, în așa fel încât să pornească de la o experiență comună a copiilor, să extindă procesul de învățare și limbajul să fie accesibil. Sprijinul individual acordat copiilor trebuie oferit de fiecare dată cu intenția de a încuraja o mai mare independență, de a spori capacitatea copiilor de a învăța și capacitatea adulților de a-i include pe copii în activitățile de învățare.

Materialele pentru revizuire

Dezvoltarea unei școli în baza unui cadru de valori sau prin identificarea barierelor, a resurselor și a oportunităților de a oferi sprijin, se poate realiza mai mult sau mai puțin sistematic. Aceasta poate să implice persoane, grupuri sau școli întregi. Dimensiunile, secțiunile, indicatorii, întrebările și chestionarele din Index oferă un cadru viitor care poate contribui la un dialog amplu despre ceea ce adulții și copiii vor să facă în continuare în procesul de dezvoltare a școlii lor. De asemenea, aceste materiale pot fi folosite în mod sistematic pentru a revizui cadrul, a elabora un plan de dezvoltare incluzivă și a-l pune în aplicare. Dacă nu ați făcut deja acest lucru, ar putea fi o idee să răsfoiți lista de indicatori de la paginile 12-13 și indicatorii cu întrebări din *Partea a patra*, observând modul în care aceștia sunt structurați și modul în care ei servesc drept categorii ale întrebărilor care le conferă un înțeles.

Dimensiunile și secțiunile Indexului

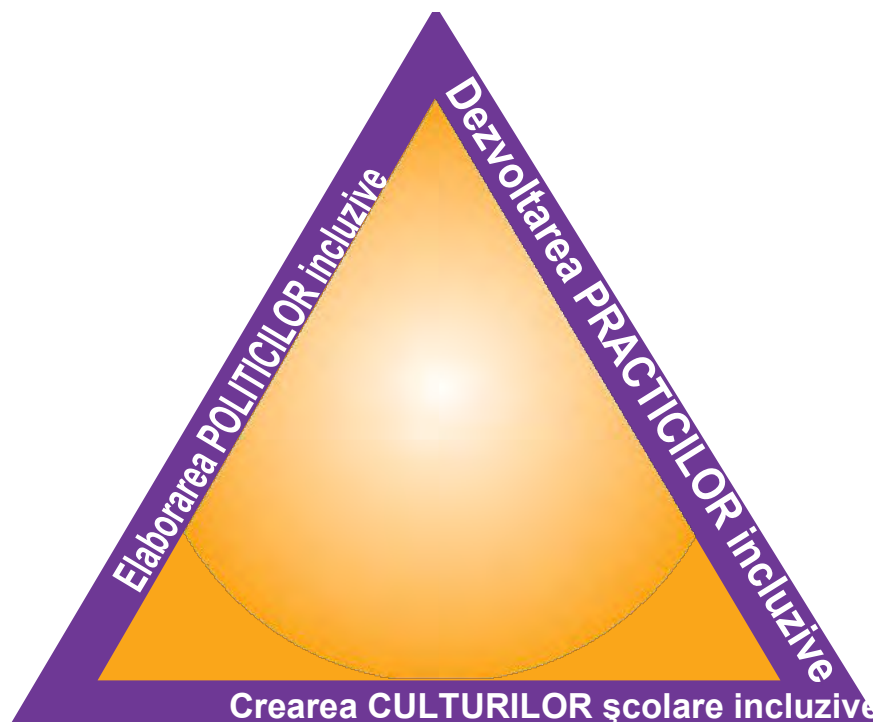
Analiza unei școli cu ajutorul materialelor *Indexului* explorează posibilitățile de dezvoltare pe trei dimensiuni interconectate: crearea culturilor școlare incluzive,

elaborarea politicilor incluzive și dezvoltarea practicilor incluzive. Figura 20 repetă triunghiul din prezentarea generală care ilustrează modul în care dimensiunile sunt conectate, iar figura 21 de pe pagina următoare oferă un rezumat al conținutului fiecăreia.

Experiența de utilizare a Indexului în multe școli din numeroase țări confirmă faptul că, în general, aceste dimensiuni sunt considerate semnificative pentru structurarea procesului de dezvoltare a școlii. Deși fiecare dintre ele reprezintă un domeniu important de interes în ceea ce privește dezvoltarea, totuși acestea se suprapun parțial. Numai în practică putem detecta influența culturilor și a politicilor. La fel cum valorile trebuie să fie înțelese prin observarea acțiunilor, înțelegerea caracterului politicilor depinde de observarea încercărilor de a influența practicile. Introducerea cuvântului „politică” pe coperta unui document nu îl transformă într-o politică semnificativă, cu excepția cazului în care acesta reprezintă o intenție evidentă de a reglementa practicile. Fără o strategie de punere în aplicare, un așa-numit document de politică devine retoric, util doar pentru a impresiona inspectorii și vizitatorii.

Figura 20

Dimensiunile Indexului în sfera dezvoltării școlii

Dimensiunea A: Crearea culturilor școlare incluzive

Această dimensiune se referă la crearea unor comunități sigure, deschise, cooperante, încurajatoare, primitoare, în care toată lumea este apreciată. Valorile incluzive comune sunt dezvoltate și transmise tuturor membrilor personalului, copiilor și familiilor acestora, oficialilor, comunităților și tuturor celorlalți, care lucrează în cadrul școlii și interacționează cu aceasta. Valorile culturilor incluzive ghidează deciziile referitoare la politici și la practicile curente, astfel încât procesul de dezvoltare să fie unul coerent și continuu. Încorporarea schimbării în cultura școlii asigură asimilarea acesteia la nivelul identității adulților și a copiilor, fiind transmisă celor nou-sosiți în școală.

Dimensiunea B: Elaborarea politicilor incluzive

Această dimensiune asigură prezența incluziunii în toate planurile școlii și implică pe toată lumea. Politicile încurajează participarea copiilor și a membrilor personalului din momentul în care aceștia încep să meargă la școală. Politicile încurajează școlile să se adreseze tuturor copiilor din localitate și să reducă la minimum presiunile de excludere. Politicile de susținere includ toate activitățile care sporesc capacitatea unui anumit mediu de a răspunde la diversitatea celor care fac parte din el, în moduri care asigură aprecierea egală a tuturor. Toate formele de sprijin sunt unificate într-un cadru comun, menit să asigure participarea tuturor, precum și dezvoltarea școlii ca un tot unitar.

Dimensiunea C: Dezvoltarea practicilor incluzive

Această dimensiune se referă la dezvoltarea a ceea ce se predă și se învață și la modul în care are loc predarea și învățarea, astfel încât să reflecte valorile și politicile incluzive. Implicațiile valorilor incluzive pentru structurarea conținutului activităților de învățare sunt prezentate în secțiunea „Elaborarea unui curriculum pentru toți” (a se vedea paginile 125-162). Astfel, învățarea se leagă de experiență, la nivel local și global, precum și de drepturi și de sustenabilitatea mediului. Învățarea este dirijată astfel încât activitățile de predare și de învățare să corespundă diversității tinerilor din cadrul școlii. Copiii sunt încurajați să fie activi, reflexivi, critici, fiind considerați o resursă pentru învățare reciprocă. Adulții lucrează împreună și astfel, își asumă cu toții responsabilitatea pentru învățarea tuturor copiilor.

Importanța culturilor

Am așezat culturile la baza triunghiului din figura 20, iar semnificația acestora este evidențiată. Politicile și practicile se vor dovedi durabile numai dacă vor reuși să transforme cultura unei școli. Însă, menținerea aceleiași culturi face posibilă, dar și dificilă, dezvoltarea comunităților, a instituțiilor și a sistemelor. Culturile care se schimbă pot fi susținute, dar și respinse.

Culturile sunt moduri de viață relativ permanente, care creează și sunt, la rândul lor, construite de către comunitățile de oameni. Culturile sunt stabilite și exprimate prin limbă și valori, prin povești, istorii, cunoștințe, abilități, credințe, texte, obiecte de artă, artefacte, reguli formale și informale, ritualuri, sisteme și instituții. Culturile pot conferi, consolida sau contesta diferențele de autoritate. Ele instaurează o idee colectivă despre cum se fac sau ar trebui făcute lucrurile. Contribuie la formarea identității, astfel încât oamenii se percep prin intermediul acesteia. Identificarea

cu activitățile unui grup oferă un motiv pentru a le arăta nou-veniților modurile de funcționare a grupului. La fel ca identitățile, culturile se dezvoltă ca urmare a mai multor influențe care interacționează între ele, ceea ce le face complexe. Ele reflectă influențele diferite și similare asupra oamenilor și astfel, de regulă, încorporează rețele de subculturi care se suprapun. Noi utilizăm termenul „culturi” pentru a exprima această pluralitate. În general, evităm termenii „etos” sau „climat instituțional”, care riscă să reprezinte o imagine limitată a școlii, una promovată de către managerii instituției, mai degrabă, decât o imagine a experienței comune a tuturor.

Culturile presupun norme explicite sau implicite în ceea ce privește modul de identificare a vizitatorilor și a persoanelor din exterior și, de asemenea, modul în care aceștia sunt tratați. Culturile incluzive încurajează o recunoaștere a faptului că pot să coexiste diferite moduri de viață și forme de identitate, iar comunicarea dintre ele este foarte benefică și impune ca diferențele în materie de

putere să fie lăsate deoparte. Dacă flexibilitatea și diversitatea activităților sunt excluse, orice modificare poate fi resimțită ca o pierdere a identității de către membrii comunității, care îi vor opune rezistență. Culturile incluzive, care se întrepătrund prin valori comune, sunt primitoare pentru noii membri și, prin urmare, sunt mereu pregătite pentru schimbare.

Fiecare dimensiune din *Index* este împărțită în două secțiuni, potrivit celor ilustrate în *Cadrul de planificare* (Figura 22 de pe pagina următoare, precum și la pagina 179). Cadrul poate încuraja școlile care încearcă să dezvolte un aspect corelat cu una dintre dimensiunile *Indexului*, să analizeze ce trebuie să fie dezvoltat în alte domenii, dacă își doresc să își vadă schimbarea dorită pusă în aplicare și apoi, susținută.

Indicatorii și întrebările

Indicatorii și întrebările din Partea a patra a *Indexului* alcătuiesc cea mai mare parte a acestuia și reprezintă contribuția pe care ne-o aducem noi pentru a oferi un răspuns la întrebarea: „Ce reprezintă valorile incluzive pentru activitățile legate de toate aspectele școlii?” Indicatorii sunt aspirații pentru dezvoltare. Fiecare secțiune conține cel mult 14 indicatori. Aceștia pot fi folosiți pentru a analiza cadrele existente, în scopul stabilirii priorităților în materie de dezvoltare. Indicatorii reprezintă categorii concepute în așa fel încât să surprindă un eventual obiectiv important pentru o școală dedicată efortului de dezvoltare incluzivă. Uneori, importanța unui aspect precum etnia sau deficiențele se reflectă în faptul că acesta se regăsește în toți indicatorii în ansamblu, în loc să fie atribuit unui indicator propriu. Aspectelor legate de gen li se atribuie propriul indicator, dar, în același timp, ele sunt întâlnite în numeroase alte locuri. Prezenta tematicilor / aspectelor în mai multe întrebări limitează riscul de a avea prioritati de dezvoltare definite strict prin prisma indicatorilor.

Întrebările definesc sensul indicatorilor. Acestea stimulează examinarea unui anumit indicator și evidențiază cunoștințele anterioare despre școală. Întrebările rafinează studiul cu privire la situația actuală din școală, oferă idei suplimentare pentru activitățile care vizează dezvoltarea, reprezentând criterii pentru evaluarea progresului. De multe ori, oamenii încep să înțeleagă valoarea practică a *Indexului* după ce lucrează cu întrebările. Unele școli care folosesc *Indexul* pornesc de la dialoguri pe marginea

unei întrebări sau a unui număr foarte mic de întrebări, selectate de un grup de colegi care lucrează împreună. Indicatorii și întrebările pot fi utilizate pentru a iniția dialogul cu privire la valori și la conexiunea dintre valori și acțiuni. La finalul fiecărui set de întrebări se află invitația de a adăuga și altele. Astfel, adulții și copiii din fiecare școală își pot crea propria versiune a *Indexului*, adaptând și modificând întrebările existente și adăugând întrebările proprii.

Anumiți indicatori și anumite întrebări fac referire la aspectele de care școlile sunt responsabile împreună cu autoritățile locale, precum accesul la clădirile școlii, planurile privind educația, sănătatea, serviciile de îngrijire, sau politicile privind înscrierile. Sperăm că școlile și autoritățile locale vor avea o colaborare constructivă, pentru a produce planuri de dezvoltare, proceduri de elaborare a planurilor privind educația, sănătatea și serviciile de îngrijire, precum și politici privind înscrierile care să încurajeze participarea tuturor elevilor din circumscripția școlii.

În anumite școli, este posibil ca membrii personalului și ai Consiliului de administrație să ajungă la concluzia că nu doresc să lucreze cu anumiți indicatori în acest moment, sau că aceștia nu indică direcția pe care doresc ei să o urmeze. Se preconizează că școlile vor răspunde în diferite moduri și că își vor adapta materialele la propriile cerințe. Cu toate acestea, adaptarea ar putea fi întârziată dacă este generată de un indicator sau o întrebare care ridică o problemă incomodă.

În alte școli, unii indicatori și unele întrebări nu se pot aplica din cauza caracterului specific al școlii. Școlile de fete sau de băieți și numeroase școli ale confesiunilor religioase nu își propun să includă toți elevii din localitatea lor. Cu toate acestea, de multe ori, personalul din aceste școli dorește să planifice dezvoltarea incluzivă a școlii lor și poate să dorească să adapteze indicatorii și întrebările în așa fel încât acestea să corespundă scopurilor lor. Când *Indexul* a fost publicat pentru prima oară, nu s-a preconizat că acesta urma să fie folosit pentru a stimula dezvoltarea școlilor speciale. *Indexul* încurajează în mod evident școlile să includă copiii din localitățile lor. Însă, anumite școli speciale l-au folosit pentru a elimina restricțiile referitoare la participarea copiilor și a personalului propriu.

Figura 22 Cadrul de planificare

Crearea culturilor școlare incluzive	
Consolidarea comunității	Stabilirea valorilor incluzive
Elaborarea politicilor incluzive	
Dezvoltarea școlii pentru toți	Coordonarea sprijinului acordat
Dezvoltarea practicilor incluzive	
Elaborarea unui curriculum pentru toți	Organizarea învățării

Chestionarele

În Partea a cincea a *Indexului* se află patru chestionare care pot fi folosite pentru a stimula dialogul și exprimarea inițială a opiniilor privind prioritățile de dezvoltare, lansate de către copii, părinți/reprezentanți legali, managerii și personalul școlii. Primul se bazează pe indicatori și se adresează oricărei persoane implicate în școală. Acesta trebuie să fie utilizat în raport cu întrebările, astfel încât sensul oricărui indicator să poată fi explorat. Celelalte trei se adresează părinților și copiilor. Acestea, asemenea indicatorilor și întrebărilor, au fost concepute cu gândul la implicațiile *Cadrului de valori al Indexului* în ceea ce privește "personalitatea" școlilor. În momentul în care îndeplineam această sarcină, chestionarele au devenit în scurt timp foarte lungi și a trebuit să le reducem. Am fost încurajați de modul în care cadrul de valori a fost transpus în afirmații atât de practice. Este posibil ca școlile să le scurteze și mai mult sau să le adapteze scopurilor proprii.

Utilizarea materialelor

Modul de utilizare a chestionarelor este discutat mai detaliat în următoarea parte a *Indexului*, care descrie modul în care acestea pot fi valorificate în procesele participative. Am subliniat faptul că nu există modalități corecte și greșite de utilizare a materialelor. Dezvoltarea incluzivă a școlilor poate fi stimulată de: interesul acordat valorilor; sesizarea importanței pe care o are integrarea inițiativelor suprapuse; contestarea curriculumului planificat și pus în practică; folosirea conceptelor de „bariere în calea învățării și a participării”, „resurse pentru a sprijini învățarea și participarea” și „sprijin”, pentru a schimba modul în care sunt privite dificultățile educaționale, bazându-se pe rolul culturilor în susținerea și rezistența la schimbare. Toate aceste activități pot fi efectuate separat. Însă, acestea sunt aspectele care au determinat elaborarea indicatorilor și a întrebărilor din *Index*. Așadar, au fost reunite în procesul de revizuire a materialelor, pentru a face posibilă o analiză detaliată a ceea ce se întâmplă în școală și a eventualelor schimbări necesare pentru a promova dezvoltarea incluzivă.

3. Utilizarea *Indexului* pentru a acționa

Utilizarea Indexului pentru a acționa

În Partea a treia, sugerăm moduri în care se poate lucra cu materialele Indexului. Mii de persoane au folosit *Indexul*, prin urmare știm cât de variat este modul în care îl folosesc. Acesta este folosit ca resursă de idei în numeroase situații, începând cu școlile și până la proiectele studenților, precum și pentru a influența cursurile universitare. Una dintre modalitățile prin care *Indexul* poate fi folosit în școli are ca punct de pornire un angajament comun de a pune în practică valorile incluzive și vizează elaborarea unui plan cuprinzător de dezvoltare a unei școli incluzive, realizat și pus în aplicare în colaborare cu toți cei implicați în comunitățile școlii. Însă, utilizarea *Indexului* poate să aibă în vedere un singur aspect al școlii sau chiar activitatea unui singur cadru didactic, deși acest lucru poate să genereze dialoguri care, în cele din urmă, vor determina răspândirea mai amplă a valorilor incluzive. Însă, indiferent de modul în care este utilizat *Indexul*, scopul ar trebui să fie dezvoltarea susținută, nu finalizarea unui proiect de incluziune.

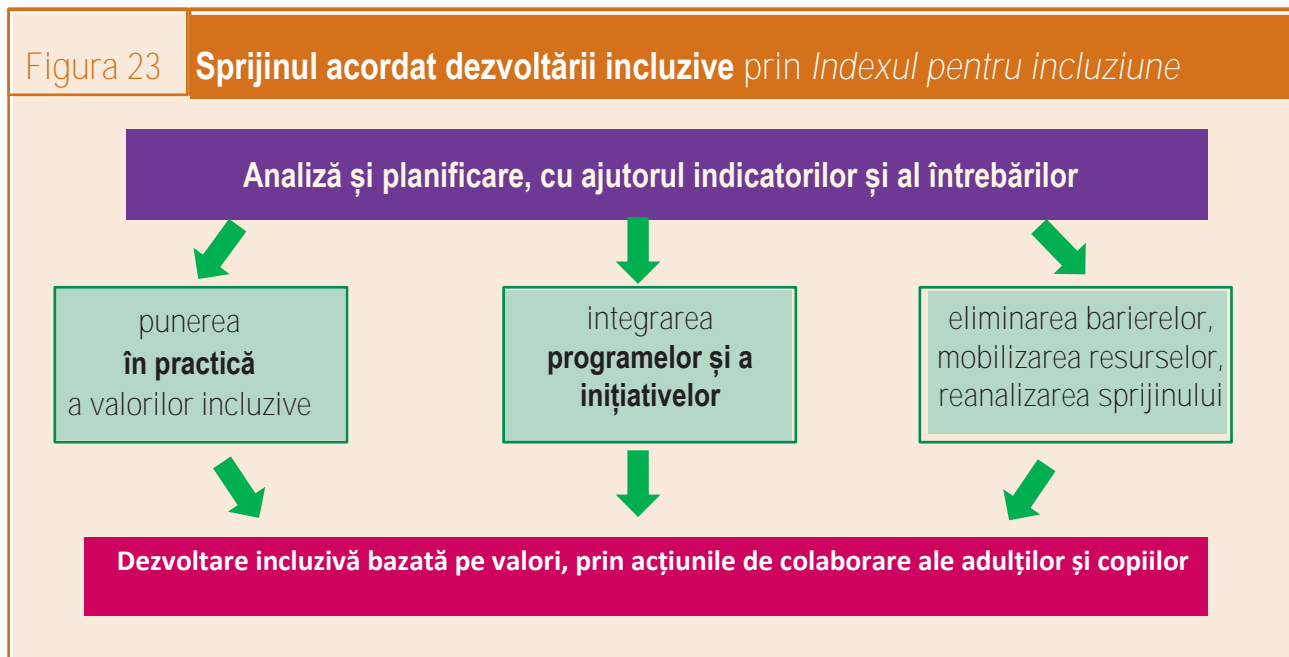
Includem o serie de relatări ale experienței altor persoane care au utilizat *Indexul*. Acestea, la fel ca și restul conținutului prezentat în această carte, au rolul de a stimula idei și nu reprezintă o practică desăvârșită.

Căi spre dezvoltarea bazată pe valori incluzive	55
Faza 1: Inițiere	56
Faza 2: Constatări comune	67
Faza 3: Elaborarea unui plan	73
Faza 4: Adoptarea măsurilor	73
Faza 5: Revizuirea procesului de elaborare	75

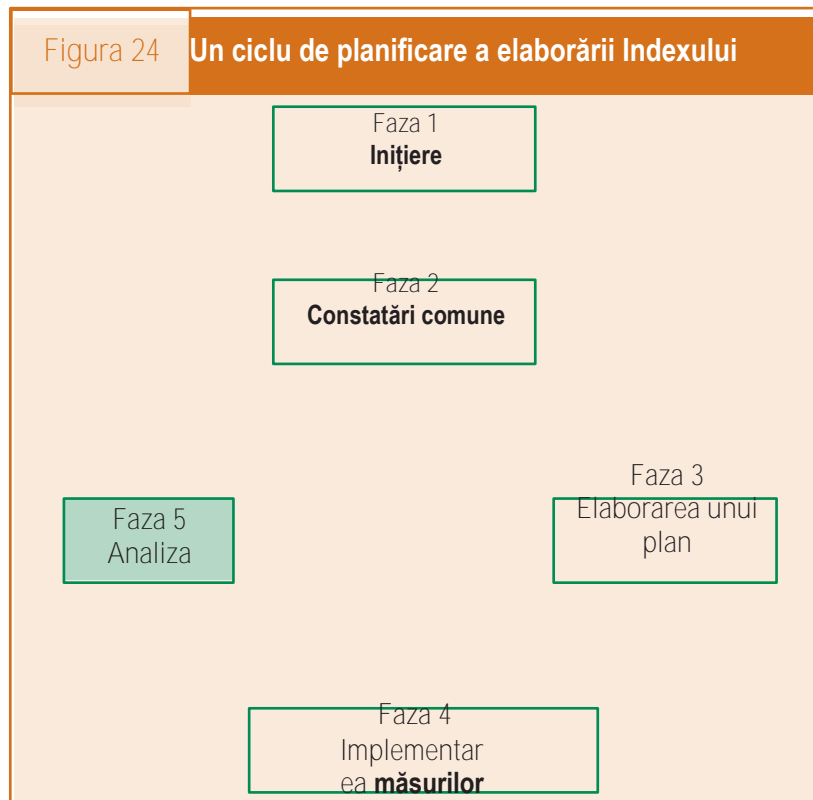
Căi spre dezvoltarea bazată pe valori incluzive

Sunteți implicat în procesul de dezvoltare bazat pe valori încă de la începutul interacțiunii cu *Indexul*, din momentul în care vă gândiți la modul în care acesta poate contribui la soluționarea celor mai stringente probleme, la crearea unei legături între acțiuni și valorile incluzive, între principiile pedagogice și cerințele obligatorii, atunci când vă gândiți la modul în care puteți elimina barierele și mobiliza resursele, în care puteți integra programele și inițiativele și puteți colabora cu ceilalți în ceea ce privește planificarea și punerea în aplicare.

Indicatorii și întrebările *Indexului* promovează toate aceste activități, conform celor ilustrate în figura 23. La baza acestei diagrame se află un element care ne reamintește că orice proces de dezvoltare este rezultatul eforturilor depuse de adulți și de copii și că le aparține acestora. Diagrama îmbină o abordare sintetică cu modul în care procesul de dezvoltare este improvisat pe măsură ce valorile și conceptele din cadrul *Indexului* afectează practice din fiecare moment.

Un proces de dezvoltare a școlii bazat pe valori poate fi ilustrat în ciclul indicat în figura 24, deși, în școlile care au un proces continuu de dezvoltare, activitățile din fiecare fază se pot desfășura simultan. Faza 1 are în vedere un grup de planificare a procesului de dezvoltare care învață să folosească *Indexul*, ceea ce implică o interacțiune cu cadrul de valori. Am împărțit fiecare fază într-o serie de activități, potrivit celor prezentate în figura 24, urmând ca ulterior să le tratăm detaliat pe fiecare dintre acestea.

Faza 1: Inițiere

Începeți de unde puteți și în orice mod posibil

Îmboldul în ceea ce privește procesul de dezvoltare din cadrul unei școli poate să vină nu doar de la cadrele didactice cu grad superior, ci și de la părinți/reprezentanți legali, de la manageri sau de la Consiliul Elevilor. Relatarea nr. 2 despre *Index* prezintă prima întâlnire a unei profesoare ce îndeplinește rolul de coordonator pentru incluziune, desemnată de școala sa pentru a lucra cu *Indexul*. La prima vedere, am putea considera că din cauza modului oportunistic în care aceasta și-a reunit grupul de lucru, se poate confrunta cu dificultăți în ceea ce privește inițierea activităților din *Index*. Însă, întrucât acesta e modul în care procesul e început, este ideal. O întâlnire în care un dialog veritabil este inițiat este o realizare în sine și are potențialul de a lăsa o impresie permanentă.

Creați grupul de planificare

Însă, potrivit celor indicate în raportul profesoarei, se vizează punerea în aplicare a unei abordări unice și incluzive în ceea ce privește dezvoltarea școlii. Introducerea unui grup care să lucreze într-o școală ce abordează în paralel activitățile tradiționale și cele de dezvoltare implică mai multă muncă pentru personal. Acest lucru ridică problema coerenței activităților școlii și sustenabilitatea schimbărilor efectuate.

Uneori, lucrul cu *Indexul* este inițiat de membrii unei echipe de planificare a dezvoltării școlare deja existente. Indiferent de modul în care este inițiat, este posibil să fie necesară sporirea numărului de membri ai grupului, astfel încât acesta să reprezinte atât personalul didactic cât și pe cel nedidactic, părinții, copiii și tinerii, precum și oficialitățile. Este important ca un grup să reflecte componența de gen și pe cea etnică a școlii. Pot fi cooptate și alte persoane pe măsură ce activitatea înregistrează progrese. Într-o școală gimnazială mai mare, fiecare departament poate să aibă propriul grup de planificare, care colaborează cu un grup central.

Materialele *Indexului* trebuie să fie accesibile tuturor celor care lucrează cu el. Încurajăm școlile să facă fotocopieze materialele pe care le vor utiliza; de asemenea, acestea pot fi transmise în format electronic și pot fi disponibile, de exemplu, pe un calculator aflat în într-un spațiu accesibil în școală (cancelarie, bibliotecă, sală a părinților etc.).

Index pentru incluziune: un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive

Figura 25 Fazele procesului de dezvoltare propuse de Index

Faza 1: Inițiere

- Începeți de unde puteți și în orice mod posibil
- Creați grupul de planificare
- Găsiți sprijin
- Desfășurați-vă activitatea într-un mod favorabil incluziunii
- Identificați rolul dumneavoastră
- Țineți o evidență
- Folosiți indicatorii și întrebările
- Participați la dialoguri despre valori
- Dezvoltați un limbaj comun: incluziune, bariere, resurse și sprijin pentru diversitate
- Analizați schimbările și dezvoltarea resimțită în școală
- Luați în considerare integrarea intervențiilor
- Studiați Cadrul de planificare
- Abordați barierele în calea utilizării *Indexului*

Faza 2: Constatări comune

- Creșteți gradul de conștientizare
- Puneți la dispoziție materialele *Indexului*
- Analizați ideile personalului și pe cele ale oficialilor
- Analizați ideile copiilor
- Analizați ideile părinților/ale reprezentanților legali și pe cele ale membrilor comunității locale
- Negociați prioritățile pentru dezvoltare
- Integrați consultările în activitatea de zi cu zi

Faza 3: Elaborarea unui plan

- Introduceți prioritățile în planul de dezvoltare

Faza 4: Implementarea măsurilor

- Puneți prioritățile în practică
- Susțineți dezvoltarea

Faza 5: Revizuirea procesului de elaborare

- Analizați progresul și celebrați-l
- Reflectați asupra activității desfășurate cu *Indexul*
- Gândiți-vă la pașii următori

Găsiți sprijin

Poate să fie deosebit de util să beneficiați de sfatul unei persoane cu experiență în utilizarea sau în introducerea Indexului în școli. Aceasta poate susține conceperea unei maniere potrivite de a pune lucrurile în mișcare și în care membrii personalului și alte persoane pot fi implicate în proces. O persoană cu experiență poate să faciliteze accesul la materiale și să reducă temerile legate de volumul de muncă suplimentar. Acest lucru poate să contribuie la punerea în aplicare în cadrul școlii a unui proces colaborativ de dezvoltare bazată pe valori.

Unele persoane au considerat că a fost utilă includerea unui „prieten critic” în echipa lor de planificare. Acesta poate fi și o persoană din afara școlii care cunoaște școala bine, care oferă sprijin și provocări. Printre persoanele care au fost rugate să îndeplinească rolul de ”prieten critic” se numără profesorii din alte școli, consilieri educaționali,

membri ai Consiliului de administrație, psihologi școlari și cadre universitare. O școală primară și una secundară au ales să se folosească de oportunitățile oferite de *Index* pentru a stabili legături mai strânse între ele, coordonatorul pentru dezvoltarea procesului de învățare din fiecare școală fiind ”prietenul critic” al celuilalt.

Cu toate acestea, oricine vine din afara școlii va trebui să se implice în observarea din interior a procesului pentru o perioadă îndelungată, până la final; și este mai bine pentru membrii grupului de planificare să devină prieteni critici unul pentru celălalt, decât să ia drept prieten critic pe cineva care, în timp, nu se poate interesa de modul în care decurge lucrul cu *Indexul*. Toți membrii grupului pot fi dispuși să-și provoace ușor colegii, cerându-le să aducă dovezi în sprijinul opiniilor și concluziilor cu privire la școală.

Relatarea nr. 1 despre Index

Cum am profitat de oportunitatea de a demara procesul la Winterburn High School

Prima întrunire a fost extraordinară. Am profitat de această împrejurare pentru a invita cât mai multe persoane. Era prezent superiorul meu direct, în calitate de reprezentant al echipei de conducere. Am chemat un copil cu ”certificat de nevoi educaționale speciale” care avea însoțitor. Am invitat o fetiță asiatică, înregistrată ca „supradotată și talentată” și părintele unor băieți sportivi, mai rebeli, un membru al Consiliului de administrație care se ocupă de orientarea profesională și altul care e responsabil de protecția copilului și face parte din personalul nostru de conducere. Am invitat profesorii care erau liberi la acel moment.

Am vrut ca întâlnirea să fie informală, așa că am oferit gustări – este uimitor ce poți realiza cu un pachet de fursecuri și o pungă de struguri. Am făcut o introducere simplă și am folosit ideea observată cu ocazia lansării proiectului în regiunea noastră: în grupuri de câte trei, persoanele își spun reciproc două adevăruri și o minciună despre ei înșiși, pentru a sparge gheața, doar pentru a-i face pe toți să vorbească. I-am făcut să-și împărtășească ideile despre incluziune – și părerea generală a fost că aceasta înseamnă „a implica pe toată lumea”.

Când am discutat despre bariere, copiii au spus că nu este corect ca elevilor clasei a VI-a să li se ierte comportamente care nu sunt tolerate în clasele mai mici, iar părinții și profesorii au fost de acord. De asemenea, a fost remarcabil faptul că profesorii, părinții și elevii au venit cu aceleași probleme referitoare la comunicare. Dacă un elev este scos afară din clasă, se întâmplă să treacă o săptămână până scrisoarea din partea școlii ajunge la părinți prin poștă. Școala adoptase un sistem prin care se făcea economie de hârtie, iar acest lucru presupunea ca părinții să aibă acces la Internet, deși mulți dintre ei nu au calculatoare acasă. Chiar dacă la școală erau disponibile calculatoare, ei nu se simțeau suficient de încrezători ca să le folosească. Chiar în timpul ședințelor cu părinții, acestora nu li se dădea nimic în scris despre copiii lor – se dorea ca ei să consulte informațiile online, acasă. A fost abordată și problema fumatului. O parte din personalul cantinei școlare merge să fumeze în același loc cu elevii clasei a VI-a.

Au fost menționate aspecte pozitive și negative cu privire la ”cerințele educaționale speciale” și s-a stabilit că există o bună comunicare la nivelul școlii; Consiliul Elevilor și Consiliul Profesoral prosperă. S-a decis că școala deține o mulțime de resurse bune, însă acestea sunt foarte solicitate deoarece școala se extinde, fiind una apreciată.

Am convenit să ne întâlnim de două ori pe semestru pentru a continua acest proces. Au înțeles că acesta a fost doar începutul și că lucrul cu *Indexul* va presupune schimbări profunde, în urma unei examinări mai detaliate a materialelor. Am prezentat *Indexul* persoanei care se ocupă de rapoartele de autoevaluare a școlii și aceasta a apreciat că este un instrument de autoevaluare foarte bun. *Indexul* ne-a oferit posibilitatea să ne îndepărtăm de modalitatea „de sus în jos” stipulată în *Planul de dezvoltare a școlii*. Aici lucrurile se realizează invers. Nu ne-am fi descurcat fără sprijinul *Indexului*. Probabil că ne-am fi descurcat sau ar fi trebuit să ne descurcăm, însă *Indexul* ne-a dat un motiv pentru a organiza lucrul în acest fel și mie îmi place.

Coordonatorul pentru incluziune, Winterburn High School

Desfășurați-vă activitatea într-un mod favorabil incluziunii

Relațiile de "prietenie critică" și trecerile de la discuție la dialog reprezintă un proces incluziv. Grupul de planificare trebuie să fie un model pentru practicile incluzive în cadrul școlii, funcționând în colaborare, asigurându-se că toată lumea este ascultată cu atenție, indiferent de sex, trecut sau statut

și că nimeni nu monopolizează interacțiunea. Membrii grupului trebuie să simtă că pot avea încredere unul în altul și că Pot vorbi liber și în siguranță. Fiecare membru al grupului trebuie să-și prezinte opiniile într-un mod care va invita la dialog. Diferențele de opinie ar trebui să fie privite ca o resursă care ajută grupul să își schimbe modul de gândire.

Țineți o evidență

Înregistrările vor fi neprețuite atunci când ajungeți în etapa de a reflecta asupra progreselor înregistrate în ultimele trei luni, șase luni sau în ultimul an. Merită să țineți minte că veți avea nevoie de dovezi privind progresul înregistrat pentru a le prezenta altor persoane, inclusiv persoanelor cu responsabilități de inspecție școlară. Portofoliul poate conține rapoarte ale întrunirilor și ale intervențiilor, gânduri, întrebări, fotografii, filme. Pe măsură ce activitatea înregistrează progrese, câteva persoane ar putea contribui la realizarea unui jurnal comun. Este important să se includă detalii specifice, menționându-se indicatorii și întrebările utilizate pentru a stimula dezvoltarea. Lucrul cu *Indexul* într-o școală poate fi stimulat atunci când personalul care studiază pentru grad didactic sau care frecventează ale cursuri, folosește munca realizată la elaborarea dizertației sau la rezolvarea unor teme.

pe care le împărtășesc colegilor. Pentru păstrarea unei evidențe a intervențiilor, întrebările pot fi utile.

Figura 26

Ce schimbări au apărut ca urmare a utilizării *Indexului* în școală

- Care a fost domeniul de activitate sau de interes?
- Cine a fost implicat?
- Care era situația înainte de utilizarea *Indexului*?
- Ce s-a realizat?
- Ce schimbări au rezultat în urma utilizării *Indexului*?
- Care sunt dovezile în ceea ce privește schimbarea?
- Ce bariere au apărut?
- Cum au fost depășite acestea?

Folosiți indicatorii și întrebările

În cadrul unei prime întâlniri, poate fi oportun să intrăm în esența *Indexului*, introducând indicatorii, iar întrebările din figura 26 pot fi utile. Relatarea nr. 3 ne arată modul în care un director adjunct a prezentat *Indexul* profesorilor sceptici din cadrul unei școli secundare mari, pe când relatarea nr. 4 prezintă modul în care opiniile profesorilor în materie de incluziune s-au schimbat rapid atunci când aceștia au interacționat cu indicatorii, printr-o discuție pe marginea răspunsurilor oferite de ei într-un chestionar referitor la indicatorii *Indexului*.

Relatarea nr. 2
despre *Index*

Confruntarea cu realitatea

La Școala St. Simon directorul adjunct a prezentat personalului *Indexul* în urma unei sesiuni de formare inițială, organizată de autoritățile de pe plan local. A fost alcătuit un grup de coordonare, compus din director, directorul adjunct, un profesor, asistenta care oferă fizioterapie și alte tipuri de asistență pentru copii, interpretul pentru cei cu deficiențe de auz, un supraveghetor al pauzelor de prânz care era, de asemenea, și părinte, precum și paznicul, care era și membru al Consiliului de Administrație. Un coleg de la autoritatea locală pentru educație a fost invitat în calitate de prieten critic. Anterior, școala nu s-a facilitat discuții despre incluziune, care până atunci însemna că elevii cu „cerințe educaționale speciale” trebuie să învețe împreună cu ceilalți, în clasele obișnuite. Iată raportul directorului adjunct despre ședința de prezentare a *Indexului*:

„La prima întrunire am explicat întregul proces. Am făcut un mic exercițiu [cu indicatorii]... iar apoi am parcurs întrebările legate de indicatorul A1.1 „Toată lumea este binevenită” și am discutat despre ele. Când am început, am declarat cu toții că, fără îndoială, suntem incluzivi, nu am respinge niciodată pe nimeni și aveam o mulțime de exemple. Dar când am început să analizăm întrebările *Indexului*, am început să ne dăm seama și de lucrurile pe care nu le-am făcut...”

La Școala Medie Garside, directoarea adjunctă s-a adresat personalului în cadrul unei ședințe, după ce a distribuit chestionarele. Pentru început, ea a sugerat că procesul *Indexului* ar fi o modalitate de a consolida și promova performanța:

„Am început prin a spune că incluziunea nu înseamnă că ne dorim ca toată lumea să fie fericită tot timpul sau că nu există reguli pentru nimeni. Am prezentat *Indexul* ca pe o oportunitate de a analiza obiectiv în ce măsură școala noastră este o comunitate ce facilitează incluziunea. Astfel s-a încheiat prezentarea. Apoi, directoarea a mai adăugat ceva și a plecat, lăsând lucrurile să se întâmple de la sine. Vă închipuiți 140 de persoane într-un amfiteatru, care aveau discuții aprinse despre lucrurile ce urmau să fie notate în chestionare. Dintr-o situație în care incluziunea fusese extrem de marginalizată, aceasta a devenit un curent principal. La șase fără un sfert mai erau încă prezenți oameni care dezbăteau în continuare, după ce veniseră la ora trei și douăzeci de minute deoarece s-a întâmplat ceva care a declanșat o reacție intelectuală ce spunea: „la stați, păi, de fapt, aceasta ne aparține nouă – este vorba și despre mine și despre fata de acolo [clasificată ca având cerințe educaționale speciale]. Incluziunea se referă, de fapt, la noi toți.”

În perioada în care s-a lucrat cu *Indexul* în Norfolk, Judith Carter, consultant senior, a realizat o prezentare de cinci minute. Astfel, s-a evitat preocuparea exprimată de anumiți oameni cu privire la numărul de probleme pe care le ridică *Indexul* și s-a trecut direct la scopul principal al acestuia: acela de a ajuta cadrele didactice, membrii echipei de conducere, copiii și familiile lor, să ia măsuri în domeniile care îi preocupă. Prin faptul că recunosc că acesta le poate oferi ajutor în rezolvarea unei probleme stringente, oamenii se simt încurajați să îl integreze în planificările lor pe termen mai lung. Este o idee bună pentru cei care coordonează lucrul cu *Indexul*, pentru a căpăta încredere în această sarcină. Figura 27 poate fi de ajutor, oferind un scurt rezumat.

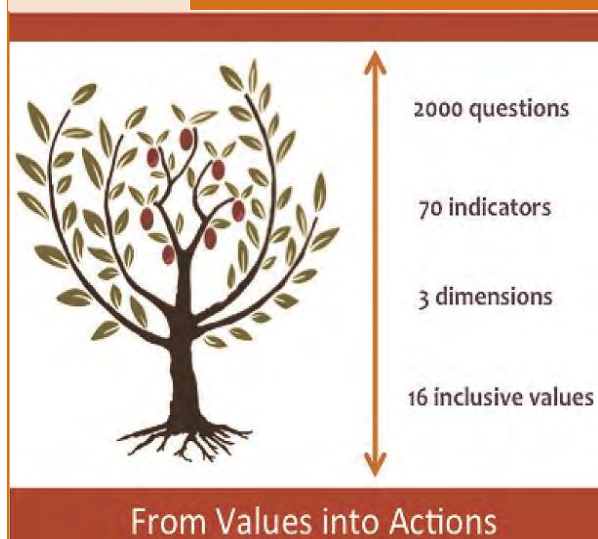
Activitatea 1: O prezentare a *Indexului* în cinci minute

Analizați cadrul de valori de la pagina 11, acesta fiind considerat baza *Indexului*. Misiunea activității desfășurate cu *Indexul* constă în punerea în practică a unui astfel de cadru de valori. Uitați-vă la indicatorii de la paginile 12-13, observând modul în care sunt organizați în dimensiuni și secțiuni. Alegeți un indicator, acesta fiind legat de o problemă stringentă sau de un anumit interes în ceea ce privește dezvoltarea, apoi deschideți la pagina (paginile) cu întrebări aferente acestuia, pentru a vă aprofunda studiul.

Activitatea 2: Întrebări preferate

Membrii grupului pot fi rugați să analizeze o parte dintre indicatorii și întrebările din *Partea a patra a Indexului* înainte de o întrunire și să aducă în discuție o întrebare preferată, care, în opinia lor, se referă la o problemă importantă pentru școală. Fiecare persoană își poate prezenta întrebarea, explicând unde poate fi găsită aceasta în *Index* și de ce este importantă. Alternativ, persoana care coordonează grupul poate veni cu trei sau mai multe întrebări selectate din diferite părți ale *Indexului*, care au potențialul de a provoca discuții și de a-i motiva pe oameni să exploreze materialele. Unii au descoperit deja că, oricare ar fi întrebarea selectată, discutarea ei va conduce, în general, la analiză principalelor provocări pe care le întâmpină școala.

Figura 27 Structura *Indexului*

Activitatea 3 oferă oportunitatea de a discuta importanța folosirii chestionarelor. Analiza detaliată a chestionarelor, realizarea unor grafice, a unor diagrame și tabele, poate să necesite mult timp și să amâne inițierea activității de dezvoltare. Poate ar fi important să reținem că, atunci când aplicăm chestionarele, în cursul consultațiilor cu personalul, părinții sau copiii, trebuie comparate prioritățile de dezvoltare avute în vedere de actorii școlii, și nu întregul chestionar. Toți indicatorii sunt formulați astfel încât acordul că aceștia se referă la școala în cauză, să poată fi privit drept o evaluare pozitivă. Uneori oamenii își reprezintă școala ca fiind mai incluzivă decât este în realitate. Pe măsură ce crește încrederea dintre membrii grupului și ei se simt în stare să fie sinceri unul cu celălalt, se poate constata că incluziunea în școală se diminuează. Acest lucru limitează măsura în care chestionarele *Indexului* pot fi utilizate fără investigații suplimentare pentru a evalua progresele înregistrate în dezvoltarea incluziunii.

Activitatea 3: Utilizarea chestionarelor aferente indicatorilor pentru a identifica prioritățile în ceea ce privește schimbarea

Scopul acestei activități este acela de a utiliza indicatorii pentru a identifica problemele care ar trebui să fie examinate în continuare. Lista completă a indicatorilor de la paginile 12-13 se regăsește și în formularul de chestionar de la paginile 180-181. Persoanele pot să lucreze individual pentru a răspunde la chestionare și apoi să compare răspunsurile lor cu altele din grup, astfel încât diferențele să poată fi discutate. Pentru fiecare indicator se selectează una dintre cele patru variante de răspuns: „acord total”, „acord și dezacord în egală măsură”, „dezacord” și „necesită mai multe informații”. În mod alternativ, indicatorii pot fi notați pe fișe, acestea fiind sortate în teancuri ce specifică aceleași denumiri ale categoriilor. Se alege categoria „necesită mai multe informații” atunci când sensul indicatorului este neclar sau când sunt disponibile informații insuficiente pentru a lua o decizie.

La finalul chestionarului există un loc în care se pot menționa trei lucruri apreciate și trei priorități pentru dezvoltare în școală. Grupul ar trebui să își împărtășească prioritățile în materie de schimbare și să le discute.

Activitatea 4: Răspunsul la secțiunea C1: Elaborarea unui curriculum pentru toți

Grupul poate să se gândească în mod specific la maniera în care au reacționat la indicatorii din secțiunea C1. Rezultatul poate să difere în școlile primare și cele secundare, deși ambele funcționează în limitele unui curriculum impus. Grupul poate reveni la argumentele în favoarea unui curriculum alternativ, expuse la paginile 36-40 din *Partea a doua*.

- În ce măsură indicatorii și întrebările din C1 oferă o modalitate logică de a structura curriculumul?
- În ce măsură unele aspecte ale C1 pot fi folosite pentru a îmbunătăți un curriculum mai tradițional?
- Cum ar putea grupul folosi *Indexul* pentru a implica alte persoane într-un dialog cu privire la conținuturile curriculumului?

Activitatea 5: Discutarea dovezilor

Membrii grupului ar putea conveni asupra unui indicator sub aspectul căruia ei consideră că școala funcționează bine și asupra altuia în privința căruia ei cred că există loc pentru dezvoltare. În fiecare caz, se vor prezenta dovezi care să susțină punctul de vedere înaintat. Se mai poate discuta în ce mod formularea dovezilor este înlesnită de prezența întrebărilor care însoțesc indicatorii.

Activitatea 6: Analiza indicatorilor și a întrebărilor rămase

Această activitate ar putea fi realizată în afara întrunirilor. Toți membrii grupului de coordonare trebuie să se familiarizeze cu indicatorii și cu întrebările *Indexului*, dacă nu au făcut acest lucru pentru prima activitate. Ei urmează să vadă cum unele întrebări sugerează un aspect al școlii care poate fi schimbat cu ușurință, în timp ce alte întrebări pot declanșa reflecții despre transformări profunde și pe scară largă care trebuie făcute neapărat. Membrii grupului își pot împărtăși gândurile rezultate la următoarea ședință.

În cadrul Școlii Elementare Gregory White, un profesor și o persoană de sprijin au coordonat activitatea desfășurată cu *Indexul*. Aceștia au fost de acord să analizeze Indicatorul C2.9, „Cadrele didactice planifică, predau, analizează și revizuiesc împreună” și în special două dintre întrebările d) și e): „Profesorii planifică activități în așa fel încât să valorifice cunoștințele și competențele celorlalți?” și „Profesorii folosesc predarea colaborativă ca pe o ocazie de a învăța unii de la ceilalți?” Acest lucru a determinat profesoara să împărtășească competențele TIC pe care le deține unui coleg care era specializat în educație fizică, predând fiecare orele celuilalt. În scurt timp, colegii au început să lucreze într-un mod similar „bazându-se fiecare pe competențele celuilalt”.

Întrebările din *Index* au fost deosebit de interesante:

„Unul dintre cele mai utile lucruri în ceea ce privește această resursă, spre deosebire de oricare altele cu care am lucrat, este faptul că totul este formulat sub forma unei întrebări. Simplul fapt că este redactat ca întrebare te determină să te gândești la lucrul respectiv în mod adecvat.”

Întrebările *Indexului* au ajutat membrii echipei de conducere să facă față mult mai bine provocărilor și au confirmat ceea ce profesorii susțineau că se întâmplă în școală.

Au început să folosească *Indexul* pentru a sprijini atenția pe care o acordă școala mediului înconjurător. Personalul folosise deja foarte bine terenurile ample ale școlilor, transformând locurile de joacă prin adăugarea aparatelor de fitness, prin amenajarea spațiului verde alăturat cu o livadă, o zonă sălbatică, bucătării în aer liber în care copiii să se joace, un fotoliu uriaș pentru citit și un teatru. Indicatorul A1.7 „Școala este un model de cetățenie democratică” i-a determinat să facă legătura între activitățile din mediul înconjurător, calitatea de cetățeni și participarea părinților. Cadrele didactice discutaseră despre întrebarea l) „Copiii se implică în activități care contribuie la dezvoltarea școlii?”

„Nu este o legătură ecologică evidentă, însă faptul că toată lumea are grijă de mediul său cred că are o legătură cu calitatea de cetățeni. Apoi, ne-am uitat la lista de locuri de muncă și imediat am găsit: compostarea, gătitul alimentelor, plantarea de copaci, sunt multe lucruri acolo... Sau la întrebarea b) de la indicatorul „Cadrele didactice, copiii și familiile creează intenționat o cultură a participării și a colaborării?” Cred că am evoluat mult în ceea ce privește implicarea părinților, însă în principal este vorba despre mame; poate în activitățile de grădinarit, activitățile practice de exterior îi putem implica și pe tați...”

Dar cea mai mare contribuție a *Indexului* a constat în faptul că i-a ajutat să preia controlul asupra propriei dezvoltări:

„A trebuit să facem o alegere conștientă în ultimii ani, ca să nu ni se mai spună ce să facem și să începem să analizăm ceea ce credem că funcționează pentru copiii noștri, precum și direcția în care dorim să ne îndreptăm. Este interesant faptul că, în momentul în care am început să ne autodezvoltăm, să analizăm *Indexul* și să privim către alte școli, atunci am început să nu mai fim „Satisfăcători” și am devenit „Buni”. Ne îndreptăm rapid către realizarea unor lucruri remarcabile. *Indexul* ne-a ajutat cu adevărat să gândim singuri.”

Discutați despre valori

Este posibil ca explorarea indicatorilor și a întrebărilor să fi dat naștere unor discuții despre valori, chiar dacă acest lucru nu a fost inclus în discuțiile de grup de la bun început. Grupul ar putea continua o asemenea discuție, începând un dialog despre valori cu sprijinul indicatorului „A2.1 Școala dezvoltă valori incluzive comune.” Membrii acestuia pot analiza cadrul de valori de la paginile 24-33 și modul în care să ne autodezvoltăm, să analizăm *Indexul* și să privim către alte școli, acest lucru este transpus în declarațiile unei școli în figura 7 de la pagina 30.

Activitatea 7: Valori și acțiune

Grupul poate fi împărțit în subgrupuri, fiecare dintre acestea acceptând să examineze o anumită valoare. Acestea trebuie să scrie denumirea valorii în centrul unei coli mari de hârtie, să descopere sensul ei și să se gândească ce acțiuni din școală, prin care se adoptă o astfel de valoare, încurajează și descurajează. În jurul denumirii valorii, aceștia trebuie să scrie ce diferență ar face absorbția valorii în cultura școlii, pentru ceea ce se întâmplă în sala de clasă, în cancelarie, în școală și în relații. Rezultatele acestor discuții pot fi împărtășite în cadrul grupului. Ar putea genera următoarele întrebări:

- *În ce mod s-ar schimba activitățile din școală dacă ar exista un acord privind cadrul de valori incluzive?*
- *În ce măsură dialogul despre valori dintre cadrele didactice și copii ar putea promova schimbări în ceea ce privește acțiunile din școală?*

Activitatea 8: Ce este incluziunea?

Grupul coordonator își poate prezenta opiniile referitoare la incluziune, precum și pe cele ale celorlalte persoane din școală folosind Indicatorul A.2.4 „Incluziunea este privită din perspectiva unei mai bune participări a tuturor.” Ar putea analiza figura 4 de la pagina 22. Ideile din figura 4 prezintă pe scurt aspecte ale modului în care incluziunea este abordată în *Index*, iar fiecare element ar putea fi discutat pe scurt. Cel dintâi se referă la ideea incluziunii sub forma punerii în practică a valorilor, conform celor discutate la paginile 24-33.

Conversațiile despre incluziune dezvăluie adesea opinii bine înrădăcinate. Este puțin probabil ca toți să fie de acord cu fiecare aspect din *Index* ce ține de incluziune. Sperăm, însă, că este clar de ce percepem incluziunea ca referindu-se la toți copiii și toți adulții, de ce aceasta se referă la valori fundamentale și de ce presupune implementarea unor schimbări în cadrul culturilor, al politicilor și al practicilor școlare. Dincolo de acest consens larg, diferențele profunde pot fi pur și simplu recunoscute sau rezolvate pe parcursul unei perioade de timp mai extinse.

Elaborați un limbaj comun

Ar fi o idee bună ca grupul de coordonare să-și împărtășească mai întâi reciproc opiniile cu privire la conceptele *Indexului*, înainte de a le prezenta celorlalți. Activitățile 8, 9 și 10 sunt deosebit de reușite dacă oamenii au citit în prealabil indicatorii și întrebările care se referă la aceste concepte. Utilizatorii *Indexului* au constatat că, pe măsură ce aplică acest instrument, ei își revizuiesc și își extind abordarea față de incluziune, resurse, bariere și susținerea diversității.

Analiza schimbărilor și a dezvoltării resimțite în școală

Indexul poate oferi oportunitatea de a analiza modul în care dezvoltarea are loc în școală. Există mari deosebiri între abordarea procesului de planificare a dezvoltării în școli diferite. Unele implică un grup mai mare de oameni care lucrează împreună într-un mod relativ sistematic. În alte școli, se poate elabora un document care va fi redactat de câteva persoane sau chiar de una singură. *Indexul* poate ajuta pe oricine

Index pentru incluziune: un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive

Activitatea 9: Bariere și resurse

Grupul coordonator poate să examineze barierele în calea învățării și a participării, precum și resursele care susțin procesul de învățare și participare, după ce citește despre ele în *Partea a doua a Indexului*, la paginile 44-48. Se pot lua în considerare următoarele întrebări:

- Ce bariere apar în calea învățării și a participării în cadrul școlii?
- Cine resimte barierele în calea învățării și a participării?
- Ce resurse pentru a sprijini învățarea și participarea există la adulți, copii și în mediile din cadrul și din afara școlii?
- Cum pot fi mobilizate resurse suplimentare care să sprijine învățarea și participarea în cadrul școlii?

Ideea de a mobiliza resursele adulților, ale copiilor și ale comunității se subliniază pe întreg parcursul *Indexului* și poate fi util ca membrii grupului să se gândească la modul în care o idee este evidențiată în indicatori și întrebări. Aceasta se regăsește pe tot parcursul curriculumului, de exemplu, în ideea că toate zonele curriculare din secțiunea C1 trebuie să fie conectate la nivel local și global, în ideea că toată lumea trebuie să aibă un loc de muncă în cadrul școlii, de la indicatorul A1.7 „Școala reprezintă un model de cetățenie democratică”, până la numeroși alți indicatori.

Activitatea 10: Ce este sprijinul pentru diversitate?

Noțiunea de sprijin în sens larg este prezentată la pagina 48, și anume: „toate activitățile care sporesc capacitatea unei anumite școli de a răspunde la diversitate în moduri care asigură o apreciere egală a tuturor”. Grupul coordonator ar putea lua în considerare următoarele întrebări:

- Ce activități din cadrul școlii sunt considerate sprijin?
- Care sunt implicațiile definiției din *Index* privind sprijinul pentru munca desfășurată de cadrele didactice?
- Care sunt implicațiile definiției din *Index* privind sprijinul acordat pentru coordonarea acestuia?

să se gândească la ce să scrie într-un *Plan de dezvoltare instituțională (PDI)*. Sperăm că o astfel de implicare îi va încuraja pe oameni să perceapă beneficiile aferente extinderii și aprofundării participării personalului, a copiilor, a tinerilor și a familiilor acestora, astfel încât cunoștințele și ideile lor să poată face diferența.

Majoritatea școlilor sunt implicate într-o varietate de activități de dezvoltare școlară sau programe care nu apar în *Planul de dezvoltare instituțională*. Ele pot fi inițiate din interiorul școlii sau ca răspuns la o inițiativă locală ori națională sau la o vizită de inspecție. Grupul de lucru cu *Indexul* ar putea face o listă a activităților de acest tip pentru a evalua dacă pot fi incluse în planul formal și în ce măsură sunt legate de valorile incluzive.

Activitatea 11: Revizuirea Planului de dezvoltare instituțională

Membrii grupului ar putea examina PDI-ul actual. Ei pot discuta despre procesul de planificare a dezvoltării în școală, răspunzând la întrebările din indicatorul B1.1: „Școala promovează un proces de dezvoltare participativă”. Aceștia pot să analizeze orientările din Figura 28 și să revizuiască planul, folosind următoarele întrebări:

- Cum s-a schimbat școala în ultimul an și de ce?
- Care este conținutul planului și în ce măsură reflectă acesta schimbările care s-au produs și care se produc în continuare?
- Ce activități de dezvoltare se desfășoară, care nu fac parte din plan?
- În ce măsură contribuie prioritățile din plan la punerea în practică a valorilor incluzive?
- Cum este pus în aplicare planul?
- Cum poate fi îmbunătățit procesul și conținutul planificării, precum și punerea în aplicare a planului?
- Cum poate contribui *Indexul* la îmbunătățirea planului?
- Cum se poate produce un plan care este accesibil tuturor adulților și copiilor care au legătură cu școala, îmbunătățindu-le starea de spirit?

Școala Primară Turner pune *Indexul* în centrul procesului de îmbunătățire a școlii. Aceasta a constituit o nouă echipă, care să extindă consultarea cu membrii Consiliului de administrație, cu părinții și copiii însă, după ce un copil a adresat întrebarea „Ce să facem cât timp adulții vorbesc?”, și-a revizuit abordarea, în așa fel încât să încorporeze opiniile acestor copii mici. Părinții au completat chestionarele și au fost implicați în grupuri tematice. Opiniile părinților și ale copiilor în ceea ce privește comportamentul, agresivitatea și modul în care este utilizat terenul de joacă a generat o schimbare semnificativă. Una dintre primele acțiuni a constat în împărțirea terenului de joacă în zone cu activități diferite, precum și în sporirea supravegherii de către adulți. Aceste consultări au fost transformate în proceduri anuale, cu grupuri tematice alcătuite din părinți, coordonate de alți părinți, care au marcat un moment important în ceea ce privește încrederea dintre profesori și părinți în cadrul școlii.

Școala a integrat *Indexul* în ceea ce trebuia să facă pentru a obține premiul acordat școlilor pentru respectarea drepturilor. S-a discutat cu părinții și cu membrii Consiliului de administrație, în momentul în care aceștia părăseau școala, un moment oportun pentru o atitudine deschisă și pentru analiză, care au oferit informații noi cu privire la ceea ce putea fi îmbunătățit. S-a încercat utilizarea mai creativă a experienței cadrelor didactice după ce directorul le-a spus membrilor personalului următorului lucru: „Nu vă faceți vocea auzită suficient!”. Prin urmare, cadrele didactice au invitat și alte persoane să vină și să vadă activitățile de învățare care considerau ei că au un succes deosebit. Un cadru didactic a abordat aspectele de mediu (amenajarea unui parc public, reciclarea deșeurilor alimentare din sălile de clasă și din bucătării), având la bază indicatorul referitor la deșeuri (B1.13), ceea ce a generat și o discuție referitoare la masa de prânz fără pachete, adoptată de numeroși copii.

După desfășurarea unei serii de activități, *Indexul* este integrat acum în *Planul de îmbunătățire a școlii*. Planul cuprinde o rubrică referitoare la contribuția *Indexului* în ceea ce privește realizarea unei anumite priorități, în așa fel încât „să constrângă persoanele care sunt responsabile de domeniul respectiv din plan să analizeze efectiv *Indexul* și să îl folosească”. *Indexul* a contribuit la îmbunătățirea școlii. Așa cum spunea directorul, „Trebuie să funcționeze, pentru că ne împărtășește valorile.”

Plan de dezvoltare a unei școli, realizat în domeniul culturilor, al politicilor și al practicilor, de către colegii din Azerbaidjan. Însă, în calea dezvoltării apar obstacole.

Un plan poate să cuprindă:

- Trimiteri la valorile care ghidează dezvoltarea cadrului general.
- Priorități pe termen scurt, mediu și lung, după ce au fost luate în considerare:
 - consultarea amplă cu personalul didactic, cu părinții și cu alte persoane relevante
 - cunoștințele existente, experiența și autoanaliza conducătorilor școlii
 - cerințele impuse pe plan intern
 - analiza legăturilor dintre evaluare și *Planul de dezvoltare*
 - oportunitățile care au apărut
 - necesitatea de a crea legături între culturi, politici și practici

- Trimiteri la indicatorii/întrebările care vor susține punerea în aplicare.
- Specificații privind acțiunile, inclusiv, după caz:
 - ce trebuie făcut
 - cine își va asuma responsabilitatea pentru diferitele activități necesare
 - resursele care pot fi mobilizate pentru a oferi sprijin
 - intervalele de timp

Analiza și revizuirea planului:

- trebuie să se realizeze o dată la trei luni
- trebuie să ia în considerare noile priorități care au apărut
- trebuie să verifice dovezile privind dezvoltarea

Luați în considerare integrarea programelor și a inițiativelor

Școlile se pot implica în activitățile inițiate, din diferite motive: datorită entuziasmului personalului și al părinților; pentru că a apărut o posibilitate de finanțare sau din cauza presiunilor din partea guvernului. Uneori inițiativele guvernamentale nu reușesc să se bazeze pe ceea ce realizează cadrele didactice cu privire la un anumit aspect. De exemplu, promovarea „învățării în afara sălilor de clasă”⁴⁹ riscă să nu cadreze cu modul în care cadrele didactice reacționează în timpul lecțiilor la ceea ce au învățat copiii acasă - a se vedea **activitatea 12**.

Explorați cadrul de planificare

La **pagina 179** există un cadru de planificare pe care grupul îl poate fotocopia și folosi pentru a-și înregistra prioritățile de dezvoltare. Membrii grupului ar putea examina modul în care, pentru a fi susținute adecvat, schimbările trebuie să aibă loc la nivelul fiecărei dimensiuni și secțiuni din Index. O prioritate ar putea fi definirea unei probleme conectate cu un indicator sau grup de indicatori, o întrebare sau un grup de întrebări.

Activitatea 12: Economia de efort

Grupul poate examina intervențiile, inițiativele și programele care au avut loc în școală în anul precedent și care sunt planificate pentru viitor, atât în cadrul, cât și în afara *Planului de dezvoltare instituțională*. Apoi, s-ar putea uita peste lista de activități reunite în rubrica referitoare la dezvoltarea educațională incluzivă din **Figura 14 de la pagina 41**. Ar putea analiza exemplul în care se arată că eforturile autorităților de a spori implicarea școlilor în soluționarea problemelor globale și a celor legate de sustenabilitate se suprapun, după cum vedem la paginile 42-43, precum și modul în care ambele ar putea fi promovate în cadrul unei abordări principale unice față de elaborarea *Indexului*. S-ar putea purta dialoguri pornind de la următoarele întrebări:

- În ce măsură se suprapun intervențiile, inițiativele și programele din școală?
- Cum s-ar putea coordona mai bine inițiativele și programele?
- Cum am putea integra mai bine inițiativele și programele în activitățile obișnuite ale școlii?
- Cum ar putea un cadru de valori să contribuie la unificarea intervențiilor și la sprijinirea implementării lor?

49 Ministerul Educației și al Formării Profesionale (2006). Learning outside the classroom. Londra, DfES.

Activitatea 13: Susținerea priorităților și planificarea intervențiilor

Când dintr-o dimensiune se selectează o prioritate, este clar că, pentru a o susține, trebuie să aibă loc schimbări și la nivelul altor dimensiuni. De exemplu, când dezvoltarea unei politici de combatere a atitudinii agresive este adoptată ca o prioritate pentru activitatea de dezvoltare de la dimensiunea B, aceasta ar trebui să fie legată de indicatorii privind relațiile din dimensiunea A. Grupul ar putea selecta o prioritate propusă pentru dezvoltare, care va fi, probabil, una apărută în cursul discuției privind răspunsurile lor anterioare la indicatorii din chestionar. Prioritatea va fi plasată în cadrul de planificare, iar apoi se va ține cont de următoarele:

- Ce schimbări ar trebui să aibă loc în alte secțiuni pentru a se asigura că dezvoltarea este durabilă?
- Cum ar putea fi implementată prioritatea pentru dezvoltare?

Activitatea 14: Cum ar putea ajuta Indexul la implementarea acțiunilor prevăzute de Plan la un moment dat ?

Membrii grupului ar putea examina acțiunile preconizate în *Planul de dezvoltare instituțională* pentru a explora modul în care lucrul cu Indexul ar putea îmbunătăți procesul de implementare a acestora.

Abordați barierele în utilizarea Indexului

După revizuirea materialelor, grupul ar putea dori să împărtășească idei proprii referitoare la cele mai bune modalități de prezentare a *Indexului* altor persoane în cadrul școlii, la obstacolele cu care se pot confrunta, precum și la strategiile folosite pentru a le depăși.

Faza 2: Constatări comune

Creșteți gradul de conștientizare

Înainte de a se lua o decizie concretă privind planificarea, comunitatea școlară extinsă va trebui să fie informată cu privire la *Index*. Acest lucru se poate realiza într-o zi dedicată perfecționării personalului, conform sugestiilor de mai jos. O sesiune de sensibilizare poate fi condusă de unul sau mai mulți membri ai echipei de planificare, care cunosc materialele *Indexului*. Ar putea implica o persoană din afara școlii, în care participanții au încredere, și căreia îi vor prezenta opiniile în mod deschis, de exemplu un membru în Consiliul de Administrație care reprezintă autoritatea locală, al cărei rol nu este considerat a fi cel de inspector, sau un coleg de la o altă școală, care a lucrat deja cu *Indexul*. Poate fi necesar să asigurați personalul că nu vă așteptați ca totul să se schimbe în școală pe loc. *Indexul* contribuie la selectarea priorităților pentru planul de dezvoltare școlară și pentru a aduce schimbări incluzive și coerente. Ca urmare a acestei prezentări, la grupul de planificare ar putea adera și alte persoane.

Puneți la dispoziție materialele *Indexului*

Discuțiile despre *Index* funcționează cel mai bine atunci când oamenii au acces la materiale. Poate fi foarte simplu să negociați anumite lucruri dacă aveți la îndemână cartea în format fizic, dar la cumpărarea unei cărți este furnizată și o versiune în format pdf, astfel încât mai multe persoane să poată avea acces la ea. Astfel, oamenii își pot folosi computerele, laptopurile și pentru a pune materialele

la dispoziția părinților sau a oricăror persoane care au legătură cu școala și care nu au un exemplar fizic al *Indexului*. De asemenea, este posibil să se realizeze fotocopii ale chestionarelor și ale altor pagini, în vederea purtării unor discuții pe un anumit subiect, în cadrul întrunirii.

O zi pentru perfecționarea personalului și a reprezentanților managementului

O zi dedicată perfecționării personalului, în care membrii personalului și membrii Consiliului de administrație pot colabora, este una dintre modalitățile prin care se poate începe extinderea consultărilor. O prezentare în linii mari a unui astfel de eveniment este oferită în figura 27. Ziua ar putea implica o colaborare între mai multe școli. Unul dintre scopurile care ar putea fi atinse la finalul zilei ar putea consta în comunicarea priorităților în ceea ce privește dezvoltarea școlii, acestea fiind puse la dispoziție de echipa de planificare. Însă, impulsul generat de ziua respectivă poate stimula în direcții care nu au fost preconizate.

Va fi necesar să se selecteze și să se adapteze anumite activități înainte de ziua respectivă. Va trebui să decideți dacă doriți să inițiați dialoguri despre valori, dezvoltarea unui cadru de valori și dacă da, atunci în ce mod; cum vor fi explorați indicatorii și dacă e nevoie de copii ale chestionarului aferent unui anumit indicator, ale cadrului de planificare și ale planului de dezvoltare instituțională. Se poate realiza o prezentare de cinci minute, iar participanții pot fi încurajați să vină cu o întrebare preferată, ca în Activitatea 2; de asemenea, organizatorii zilei pot selecta întrebări pe care le consideră ca fiind cele mai relevante pentru problemele școlii. Va trebui să aveți grijă să înregistrați opiniile exprimate de diferite grupuri.

Grupul coordonator va putea aprecia, din experiența proprie în materie de activități desfășurate cu materialele, de cât timp este nevoie pentru ca participanții să reușească să-și realizeze sarcinile. Dacă își doresc să parcurgă toate activitățile planificate, va trebui să-i stimuleze pe colegi să lucreze operativ.

Prezentarea *Indexului*, eventual sub forma unei prezentări în colaborare, ar putea începe cu ilustrația de la pagina 9, care prezintă pe scurt unele dintre modurile în care *Indexul* contribuie la dezvoltarea școlilor. Se poate discuta cadrul de valori, modul în care pot fi integrate inițiativele, precum și utilizarea conceptelor de *obstacole*, *resurse* și *sprijin*.

Figura 29 Ziua dedicată perfecționării cadrelor didactice și a celor de conducere: valori incluzive în acțiune

9.00 – 9.30	Prezentarea Indexului (în plen)
9.30 – 10.30	Întrebări preferate (Activitatea 2) Utilizarea indicatorilor pentru a identifica preocupările (Activitatea 3)
10.30 – 11.00	Ceai/cafea
11.00 – 11.30	Valori în acțiune (Activitatea 7)
11.30 am – 12.30	Incluziune, obstacole, resurse și asistență (Activitățile 8, 9,10)
12.30 – 1.30	Prânzul
1.30 – 2.30	Revizuirea planului de dezvoltare școlară (Activitățile 11, 12, 13)
2.30 – 3.30	Schimbul de idei despre prioritățile pentru dezvoltare și investigații suplimentare (în grupuri, apoi în plen)
3.30 – 3.45	Următoarele etape ale procesului (sub conducerea grupului coordonator)
3.45	Ceai/cafea

Domenii provizorii pentru dezvoltare și investigații suplimentare

În general, după ce oamenii interacționează cu indicatorii și cu întrebările, aceștia pot identifica domenii specifice în care consideră că trebuie să se realizeze dezvoltarea școlii în ansamblu, dar, de asemenea, pot să identifice și lucruri pe care doresc să le schimbe imediat, pe cont propriu sau împreună cu ceilalți colegi. Se pot identifica unele zone care necesită să fie examinate înainte de a se lua o decizie. Cu toate acestea, unele priorități vor apărea numai când informațiile de la diferite grupuri vor fi unificate și procesul de consultare va fi extins și finalizat.

Planificarea etapelor următoare

La sfârșitul zilei președintele grupului de planificare ar putea preciza ce urmează să se întâmple cu informațiile colectate și opiniile exprimate. Echipa de coordonare trebuie să încheie colectarea informațiilor de la personal și administrație și să le clasifice. Este posibil să se identifice domenii pentru care se vor cere informații suplimentare de la copii, părinți/reprezentanți legali și alți membri ai comunității. Grupul va trebui să planifice cum intenționează să afle opiniile persoanelor care nu au putut participa.

Analizați ideile copiilor

Școlile care utilizează *Indexul* au constatat că realizarea unor consultări cu tinerii și copiii poate dezvălui domenii importante de dezvoltare, inclusiv bariere în învățare și resurse pentru depășirea lor, la care nimeni nu s-ar fi gândit înainte. Procesul de colectare a informațiilor despre școală de la copii, poate fi integrat în curriculum – de exemplu, ca un exercițiu de lectură și scriere, de examinare a dovezilor științifice sau într-un joc de modelare a structurilor democratice, ca în Indicatorul A1.7. Toți copiii din școală trebuie să aibă posibilitatea de a contribui într-un fel, chiar dacă numai o parte dintre ei participă la un dialog detaliat.

Chestionarele pot fi utile pentru colectarea de informații de la copii, însă sunt deosebit de eficiente atunci când se aplică în cadrul unui grup pentru a stimula dialogul. Am inclus în *Partea a cincea* două chestionare despre „școala mea”, unul potrivit pentru copiii din școala primară și secundară și altul pentru cei mai mici, pe care școlile le pot adapta. Este posibil să fie necesar să le acordați copiilor ajutor pentru a răspunde la afirmațiile din chestionar. În cazul copiilor mici, cel mai bine ar fi să le citiți fiecare întrebare și să le oferiți ajutor aceluia care au dificultăți cu înțelegerea limbajului, cu instrucțiunile sau cu scrierea priorităților la sfârșitul chestionarelor. Copiii ar putea avea nevoie de încurajare pentru a oferi o imagine bine gândită și sinceră, mai degrabă decât una care își propune să fie pe placul cadrelor didactice sau al altor copii. Chestionarele pot fi adaptate, de exemplu, la o anumită grupă de vârstă pentru a reflecta chestiunile dintr-un anumit domeniu, așa cum este situația *Relatării nr. 7* despre *Index*.

În Leander, o școală gimnazială dintr-o zonă mai săracă a orașului, aproape toți copiii proveneau din Bangladesh, deși în zona școlii exista o populație semnificativă de copii care provin din familii caucaziene. Școala avea mai mulți băieți decât fete deoarece unii părinți musulmani din circumscripție preferau să-și trimită fiicele la școli pentru fete. Una din probleme era apartenența băieților la găștile de cartier și modul în care acest fapt genera conflicte în cadrul școlii. Membrii comunității locale explicau aceste probleme, în parte, prin lipsa de spațiu în apartamentele și casele lor și lipsa în zonă a unor oportunități pentru tineri. În școală exista o diferență de opinii privind cauza numărului mic de copii care alegeau să studieze limba bengali pentru examenele GCSE (Certificatul General de Educație Secundară). Coordonatorul catedrei de limbi moderne considera că elevilor nu le pasă, în timp ce alți membri ai corpului didactic, și ei de origine bengaleză, erau de opinie că în cadrul cursurilor oferite de școală nu se valorifica suficient limba vorbită acasă de acești elevi - sylheti, un dialect bengalez.

De asemenea, părinții s-au plâns din cauza lipsei de intimitate oferită la dușuri.

Au fost adăugate următoarele afirmații specifice la chestionarul general adresat școlilor:

- Aș dori ca în această școală să fie fete și băieți în număr egal.
- Aș dori să existe o mai mare varietate în ceea ce privește mediul din care provin copiii.
- Aș dori să studiez bengali la GCSE.
- Familia mea și-a făcut o idee cu privire la ceea ce se întâmplă în școală.
- Profesorii înțeleg bine comunitățile din jurul acestei școli.
- Copiii ar trebui să poată discuta în dialectul sylheti în timpul lecțiilor.
- Copiii care învață limba engleză primesc ajutorul de care au nevoie.
- Sunt mulțumit de modul în care sunt organizate dușurile pentru orele de educație fizică.
- Nu mă simt în largul meu la anumite lecții, din cauza convingerilor mele religioase.
- Mă îngrijorează faptul că pot să am probleme cu găștile de cartier.
- Mă pot înțelege cu copiii din școală care nu locuiesc în zona mea.
- Mă pot înțelege cu copiii din afara școlii care locuiesc în zona mea.
- Familia mea nu ar accepta persoanele cu care îmi petrec timpul la școală.
- E mai simplu să mă înțeleg cu copii de sex opus, în școală decât în afara ei.
- Acasă am un loc în care îmi fac temele.

Pe lângă aplicarea chestionarelor, există mai multe modalități prin care profesorii îi pot motiva pe copii să comunice despre ce le place și ce nu le place la școală și despre modul în care percep ei obstacolele și resursele aferente procesului de învățare. Dacă suntem atenți la ceea ce spun și la ceea ce nu spun copiii, putem obține cel mai bun ghid privind problemele lor, la fel cum se întâmplă, de altfel, și în cazul adulților.

De asemenea, se pot face fotografii cu locuri care sunt de dorit sau de evitat în școală sau în zona din jurul acesteia. Anumite idei referitoare la modul în care

Activitatea 15: Surprinderea unor imagini referitoare la bariere și resurse

Camerele digitale sau smartphone-urile pot fi folosite ca instrumente eficiente pentru a surprinde opiniile copiilor privind școala. Copiii pot face fotografii semnificative pentru următoarele întrebări:

- Ce te ajută să înveți?
- Ce te împiedică să înveți?
- Ce te face să te simți bine în ceea ce privește școala?
- Ce ți-ar plăcea să schimbi?

se poate îmbunătăți școala se pot obține folosind hărți, desene, dramatizarea, teatrul de păpuși, precum și reacțiile la povești și filme. Toată lumea poate fi implicată în procesul de observare, documentare și raportare cu privire la practicile utilizate, pentru a realiza o analiză comună și pentru a oferi sugestii în ceea ce privește schimbările. Atât în școlile primare, cât și în cele secundare, dar în special în cele din urmă, observarea unui grup pe parcursul unei zile poate să ofere o înțelegere a experienței copiilor în ceea ce privește diferite activități de predare-învățare sau de pe terenurile de joacă, relațiile cu prietenii, profesorii și personalul suport. O serie de imagini ilustrative pentru experiența copiilor pot fi alăturate într-un mozaic.⁵⁰

Analizați ideile părinților/ale reprezentanților legali și pe cele ale membrilor comunităților locale

Consultările cu părinții/reprezentanții legali și alți membri ai comunității, pot dezvălui și alte perspective cu privire la școală, oferite de persoane care se gândesc mult la educația copiilor. Un chestionar pentru părinți/reprezentanți legali, „Școala copilului meu”, este, de asemenea, prevăzut în *Partea a cincea*. Ca și alte chestionare, acesta ar putea fi folosit ca o invitație pentru părinți la un dialog mai profund despre barierele și resursele din școală.

Școlile au încercat mai multe modalități de a-i încuraja pe părinți să completeze chestionarele. Într-una dintre școli, s-au adunat opiniile părinților în cadrul târgului școlar anual de vară. Într-o altă școală din aceeași circumscripție, chestionarele le-au fost distribuite părinților în seara dedicată întâlnirii cu profesorii pentru consultări; părinții le-au completat cât timp își așteptau rândul să discute cu profesorii. A doua zi, chestionarele le-au fost expediate prin poșta părinților care nu fuseseră prezenți. Fiecare chestionar conținea un cupon detașabil pentru participarea la o tombolă organizată de școală.

Grupul de planificare ar putea lua în considerare și alte modalități de a spori implicarea părinților, în special în cazul în care participarea anterioară la întâlnirile cu părinții fusese redusă. Dacă există șanse ca mai mulți părinți să accepte să vină la întrunire în afara școlii, atunci ședințele pot fi organizate și în alt spațiu. Probabil, e cazul să vă gândiți la o varietate de posibilități pentru a le permite tuturor să participe la discuție. Într-o școală, de exemplu, profesorul cu responsabilități în implicarea părinților și un

membru al grupului de planificare, au organizat traducerea întrebărilor pentru părinții/reprezentanții legali care nu erau vorbitori fluenți de engleză și au participat în calitate de interpreți în cadrul grupurilor de discuții. Alte școli au făcut schimb de traduceri ale chestionarelor.

Întâlnirile vor avea la bază dorința de a asculta opiniile părinților/ale reprezentanților legali și pot fi organizate sub forma unei colaborări între cadrele didactice și părinți/reprezentanți legali. În cadrul întâlnirilor se pot explora următoarele întrebări:

- Care sunt punctele forte ale școlii?
- Ce anume ar fi util pentru a contribui la îmbunătățirea procesului de învățare al copilului/copiilor dumneavoastră în această școală?
- Ce s-ar putea face, astfel încât copilul/copiii dumneavoastră să fie mai fericiți/fericiți la școală?
- Ce vă doriți cel mai mult să schimbați în ceea ce privește această școală?

Părinții pot veni la ședință după ce au completat chestionarul sau pot completa chestionarul după ședință. Mai mult, acest poate fi o modalitate de colectare a informațiilor de la cei care nu au putut să participe. Pe lângă părinți/reprezentanți legali, poate fi util să aflați și opinia celorlalți, din comunitatea din jurul școlii. Populația de copii poate să nu reflecte structura populației din zonă, în ceea ce privește originea etnică, deficiențele sau clasa. Identificarea opiniilor membrilor comunității poate să vină în sprijinul școlii, pentru ca aceasta să devină reprezentativă pentru nevoile tuturor copiilor.

⁵⁰ Clark, A. and Moss, P. (2005) Spaces to Play, More listening to young children using the mosaic approach, Londra, National Children's Bureau.

La Liceul Redlands, directoarea adjunctă, care era și profesoară de geografie, era preocupată de lipsa de implicare a părinților. Directoarea a decis că s-ar putea ca părinții să fie interesați să vadă ce înseamnă să fii elev al școlii; prin urmare le-a trimis o invitație de a participa la o lecție de geografie. A primit optzeci de răspunsuri pozitive și a organizat trei lecții separate, seara. Era o profesoară foarte încrezătoare; această idee nu ar încânta pe toată lumea, de aceea alte persoane ar găsi propriile modalități creative în care să sporească implicarea părinților. Aceasta își menționase intenția în cadrul unei discuții referitoare la impactul utilizării *Indexului* în școala ei; s-a subliniat faptul că deși au existat multe încurajări pentru ca școlile să aibă relații strânse cu părinții, totuși, această sugestie specifică nu era acolo. Răspunsul ei a fost următorul: „Da, aveți dreptate, dar *Indexul* m-a ajutat să am curajul de a face acest lucru.”

Negociați prioritățile pentru dezvoltare

Pentru a contura un plan, grupul coordonator va trebui să reunească și să analizeze prioritățile în materie de dezvoltare, propuse de toți cei care au fost consultați. Poate cel mai bine ar fi ca acest lucru să se realizeze imediat după colectarea informațiilor. Este important să fie explorate diferențele dintre perspectivele copiilor, ale părinților/reprezentanților legali, ale personalului și reprezentanților conducerii. Poate fi important să analizăm punctele de vedere ale unor subgrupuri din rândul personalului, precum cele ale personalului de sprijin sau ale celor din diferite compartimente/comisii.

Ar putea fi ales un susținător din afara școlii, pentru a sprijini procesul de stabilire a priorităților, deși este important să se încurajeze implicarea membrilor personalului, a părinților/reprezentanților legali, a copiilor, a directorilor, precum și a membrilor comunității locale și asumarea răspunderii de către aceștia în ceea ce privește dezvoltarea. Când responsabilitatea este împărțită, pot să apară noi oferte de a contribui la activitatea de dezvoltare.

Este posibil să fie necesare informații suplimentare, înainte de a se finaliza prioritățile. Pe perioada consultărilor, se vor identifica probleme care pot fi clarificate prin colectarea de informații suplimentare. De exemplu, este posibil să fie necesar să se analizeze dovezile privind prezența sau rezultatele copiilor la teste, în funcție de gen și de etnie. Este posibil ca necesitatea de a colecta informații suplimentare să fi apărut în procesul consultativ, de exemplu nevoia de a cere părerea noilor membri ai personalului, cu privire la succesul procesului lor de acomodare. Colectarea de informații suplimentare poate fi integrată în activitatea de dezvoltare, de exemplu atunci când profesorii și personalul de sprijin contribuie la îmbunătățirea procesului de predare învățare și la analiza reciprocă a practicilor lor.

Echipa coordonatoare va trebui să se asigure că opiniile grupurile mai puțin influente nu sunt pierdute și că vocile copiilor și ale părinților/reprezentanților legali, în special, sunt reflectate în planul final, astfel încât aceștia să știe că părerea lor contează cu adevărat. Prioritățile pot să difere mult în ceea ce privește timpul și resursele necesare pentru a le pune în aplicare.

Figura 30 oferă câteva exemple de priorități identificate de școli. Relatarea nr. 6 despre *Index* prezintă rezultatele consultării dintr-o școală.

Integrați consultările în activitatea zilnică

Încurajarea unei ample implicări în procesul de planificare este un aspect al formării unei comunități incluzive și aceasta trebuie să fie susținută și după entuziasmul consultării inițiale. Așadar, extinderea căilor prin care aceste grupuri pot contribui în mod obișnuit cu idei este la fel de importantă ca organizarea unei singure consultări ample. Grupul coordonator poate revizui procesul de consultare a membrilor personalului, a copiilor, a părinților/reprezentanților legali și a managerilor, extinzând acest proces, astfel încât vocea tuturor să fie auzită. S-ar putea face schimb de idei cu alte școli sau cu autoritățile locale. Copiii ar putea explora modalități de sporire a participării, ca un proiect la orele de comunicare sau de educație civică. Se poate desemna o sală pentru părinți; o dată pe lună, sala de festivități ar putea deveni spațiul unui forum democratic. Participarea este una dintre valorile care stau la baza *Indexului*, de aceea indicatorii și întrebările conțin multe sugestii pentru ca vocea adulților și a copiilor să fie auzită în școlile lor.

Figura 30 Exemple de priorități ale școlilor

- Introducerea unor ritualuri de întâmpinare a copiilor noi și a noilor membri ai personalului, precum și de marcare a plecării acestora.
- Stabilirea unor activități de dezvoltare pentru ca lecțiile să țină mai mult cont de diversitate.
- Introducerea unor planuri de dezvoltare profesională pentru personalul de sprijin.
- Corelarea activităților legate de cultivarea legumelor în grădinile școlii, cu gătitul în bucătăria școlii și producerea de alimente la fermele locale.
- Îmbunătățirea accesului în școală pentru copiii și adulții cu dizabilități.
- Integrarea tuturor formelor de sprijin în cadrul școlii.
- Introducerea activităților de alfabetizare cu privire la valorile copiilor/adulților, inclusiv „valorile lunii”.
- Organizarea unor formări comune pentru personalul de sprijin și profesori.
- Dezvoltarea învățării colaborative pentru copii.
- Cercetarea cazurilor de comportament agresiv și revizuirea politicii împotriva comportamentului agresiv.
- Sporirea implicării copiilor în procesul decizional referitor la politicile școlii.
- Promovarea opiniilor pozitive privind diversitatea etnică în procesul de predare și în cadrul expozițiilor.
- Îmbunătățirea comunicării dintre școală și părinți/reprezentanți legali.

Faza 3: Elaborarea unui plan

Introduceți prioritățile în planul de dezvoltare

Pentru a spori probabilitatea ca noile acțiuni întreprinse de școală să se dovedească sustenabile, este posibil ca echipa de planificare să trebuiască să revizuiască prioritățile deja incluse în planul de dezvoltare școlară și să sugereze anumite modificări. Acest lucru va necesita sprijin din partea directorului și a altor membri ai consiliului de administrație. Poate să fie necesar să se facă anumite compromisuri, în semn de recunoaștere a variatelor interese din cadrul școlii și din afara acesteia. Această negociere referitoare la legăturile dintre prioritățile școlii și valorile incluzive reprezintă una dintre cele mai importante misiuni ale grupului de planificare.

Pentru fiecare nouă prioritate, grupul va trebui să aibă în vedere intervalele de timp, resursele, alocarea responsabilităților și nevoile în planul dezvoltării profesionale a staff-ului. Existența unor obiective pe termen scurt și mediu poate să contribuie la susținerea atenției acordate priorităților mai ambițioase. Răspunderea de a verifica progresul înregistrat de fiecare prioritate poate fi alocată unui membru al echipei de planificare, însă progresul înregistrat în punerea în aplicare a planului va constitui răspunderea tuturor.

Vor trebui elaborate criteriile pentru evaluarea punerii în aplicare a priorităților. Întrebările din *Index* pot să reprezinte baza acestor criterii, dacă prioritățile au apărut ca urmare a vizualizării unor indicatori. Poate fi util să se analizeze interconexiunile dintre indicatori, astfel încât întrebările relevante să poată fi extrase dintr-o serie de indicatori.

Faza 4: Adoptarea măsurilor

Puneți prioritățile în practică

Nu este necesar ca oamenii să aștepte apariția unui plan școlar pentru a pune în practică dezvoltarea valorilor comune, precum modul în care sunt valorificate resursele umane sau în care activitățile de învățare sunt strâns legate de mediile și de evenimentele de la nivel local și global. O dovadă a activității desfășurate cu *Indexul* poate să încerce să surprindă acest impact. Anumite prezentări ale activității desfășurate cu *Indexul* sunt incluse în relațiile din această secțiune, acestea fiind disponibile pe suport de hârtie⁵¹, cât și pe site-ul indexforinclusion.org.

Susțineți dezvoltarea

Pe măsură ce prioritățile sunt puse în practică, trebuie menținut angajamentul. Activitățile care vizează crearea unor culturi incluzive pot susține și pot fi susținute de implicarea activă a reprezentanților personalului, ai structurilor de conducere, ai copiilor și părinților/reprezentanților legali. În cazurile în care prioritățile contestă convingeri profunde, poate să fie necesar un efort considerabil pentru a combate opoziția. Echipa de planificare poate încuraja dialogul referitor la diferențe și este posibil să fie necesar să revizuiască propunerile de schimbare, schimbările, astfel încât acestea să fie sprijinite la scară largă. Relatarea nr. 9 oferă un exemplu de caz în care activitatea desfășurată cu *Indexul* a oferit sprijin adulților și copiilor dintr-o școală, în vederea unor schimbări ample, după un început mai dificil.

51 Rustemier, S. and Booth, T. (2005) Learning about the Index in use, a study of the use of the Index in schools and LEAs in England, Bristol, CSIE.

Înainte de a utiliza *Indexul*, Școala primară Hind se afla în categoria „necesită măsuri speciale”, fiind considerată o școală cu probleme de personal și de disciplină. Relațiile dintre personal, Consiliul de Administrație și părinți erau necorespunzătoare. Directoarea a recunoscut că personalul „presupunea că știe” ce își doresc părinții. Personalului i se cerea „să facă lucruri în care ei nu prea credeau”. Profesorii se declarau dezamăgiți de rezultatele copiilor, ignorându-le, în același timp, realizările pozitive. Grupul de coordonare a *Indexului* era alcătuit din membrii ai Consiliului de Administrație, părinți și personal, fiind condus de un „prieten critic”, o persoană respectată în școală și de către autoritatea locală. Consultările au fost ample, iar rezultatele au fost „foarte contradictorii”. De exemplu, părinții/reprezentanții legali și-au formulat astfel opinia referitoare la atitudinea personalului față de copiii lor: „nu le pasă de ei”, „au elevi preferați”.

Prima grijă a directorii a fost comunicarea cu părinții, care necesita atenție deosebită. Ea a început prin a se asigura că părinții/reprezentanții legali și membrii Consiliului de Administrație erau mai bine informați. Broșura școlii a fost rescrisă într-un limbaj simplu. Directoarea a stabilit ședințe la care a vorbit despre curriculum, despre teme pentru casă și despre oportunitățile pentru părinți de a participa la activități împreună cu copiii lor. Ea crezuse că personalul se simțea suficient de implicat, însă a constatat că era necesar să organizeze ședințe regulate cu angajații, deoarece ei se simțeau marginalizați.

Prezentarea copiilor noi în școală și „părăsirea școlii” au ajuns să fie considerate „rituri de trecere” importante. Dimineața de „prezentare a noilor elevi” îi implica pe părinți, pe profesori, pe președintele Consiliului de Administrație și pe președintele Comitetului Reprezentativ al Părinților. Ritualul începea cu „întâlnirea de dimineață” și se încheia cu masa de prânz, servită tuturor. Părinții erau invitați la următoarea întrunire, în cadrul căreia copiilor li se oferea o mapă cu materiale cu emblema școlii. La sfârșitul anului, se organiza un picnic pentru absolvenți, cu părinți, membri ai CA și muzică live.

Personalul a introdus modificări suplimentare: la intrarea în școală au fost așezate poze cu toți membrii personalului, cu un interfon bidirecțional și televiziune cu circuit închis, pentru a înlătura temerile părinților/reprezentanților legali legate de securitate; copiii realizau un portofoliu cu cele mai bune lucrări, pe toată durata școlii; Clubul TIC al clasei a VI-a publica un buletin școlar săptămânal; directoarea a devenit mai abordabilă și putea fi văzută la începutul și la sfârșitul zilei; la activitățile în comun se laudau comportamentele pozitive și activitatea desfășurată; erau disponibile persoane de sprijin pentru a ajuta pe parcursul zilei copiii cu dificultăți la domiciliu să se integreze mai ușor în activitățile școlare.

Personalul a simțit că *Indexul* a ajutat școala să se concentreze asupra elevilor:

„Toată lumea, supraveghetorii din sala de mese, profesorii, personalul de sprijin și de la bucătărie, administratorul, persoanele de serviciu, toți stau în cerc în jurul acestui copil, toți au de spus ceva. Este vorba despre învățarea copilului și despre așteptările mari, dar nu uităm că și copilul are un cuvânt de spus; sunt persoane care fac lucruri pentru el, dar și el face câte ceva.”

S-a organizat și s-a ales un Consiliu al elevilor, iar copiii aleși au beneficiat de formare în ceea ce privește comportamentul asertiv și gestionarea conflictelor, pentru a putea să ofere sprijin copiilor izolați sau supuși comportamentelor agresive. Directoarea a considerat că utilizarea *Indexului* „i-a îndreptat pe toți către un scop comun”:

„Deși cred că toate școlile ar putea obține beneficii, cele care au trecut prin perioade de transformări și tulburări, așa cum este aceasta, găsesc în *Index* o cale bună de urmat.”

Faza 5: Revizuirea procesului de dezvoltare

Analizați progresul și celebrați-l

Persoana responsabilă de punerea în aplicare a unei priorități în planul de dezvoltare va coordona verificarea și înregistrarea progresului și va propune orice ajustări necesare ale planului. Se poate distribui o prezentare a progresului înregistrat, de două ori pe semestru, prin intermediul buletinelor informative, înregistrări/tutoriale pe site-urile web, în cadrul întrunirilor, ședințelor cadrelor didactice, zilelor dedicate formării personalului, la cercurile organizate în școală, evenimentele în comunitate etc. Schimbările incluzive din cultura unei școli pot să depășească prioritățile planificate și vor fi dezvăluite prin comunicarea observațiilor și a relatărilor despre progresul înregistrat la punerea în practică a valorilor incluzive.

Echipa poate să invite alte școli care folosesc *Indexul* să se alăture pentru a celebra din ultimul an. Aceștia pot să implice membrii personalului, părinții/reprezentanții legali, membrii Consiliului de Administrație și membrii comunității, în prezentarea creativă a experienței lor, verbal sau în imagini. O fotografie a acestei expoziții poate să reprezinte premiul pentru incluziune din anul respectiv, expus în holul de la intrare.

Reflecțați asupra activității desfășurate cu *Indexul*

Echipa de planificare poate să analizeze activitatea din trecut și să decidă asupra modului în care pot fi folosite cel mai bine materialele pentru a sprijini dezvoltarea școlară în viitor, în raport cu întrebările din figura 31.

Pașii următori

Faza finală a procesului poate să coincidă cu finalul unui an de activitate desfășurată cu *Indexul*. În anumite școli, cei mai mulți membri ai personalului cunosc *Indexul* în această etapă, însă este posibil ca noii membri ai personalului să solicite explicații referitoare la acest proces, în cadrul programului de inițiere în ceea ce privește culturile, politicile și practicile școlii. Reexaminarea indicatorilor și a întrebărilor în cadrul unei analize a progresului înregistrat poate să genereze noi priorități pentru dezvoltare în ciclul de planificare a dezvoltării, concomitent cu procesul continuu de punere în practică a valorilor incluzive.

Figura 31 Analiza activității desfășurate cu *Indexul*

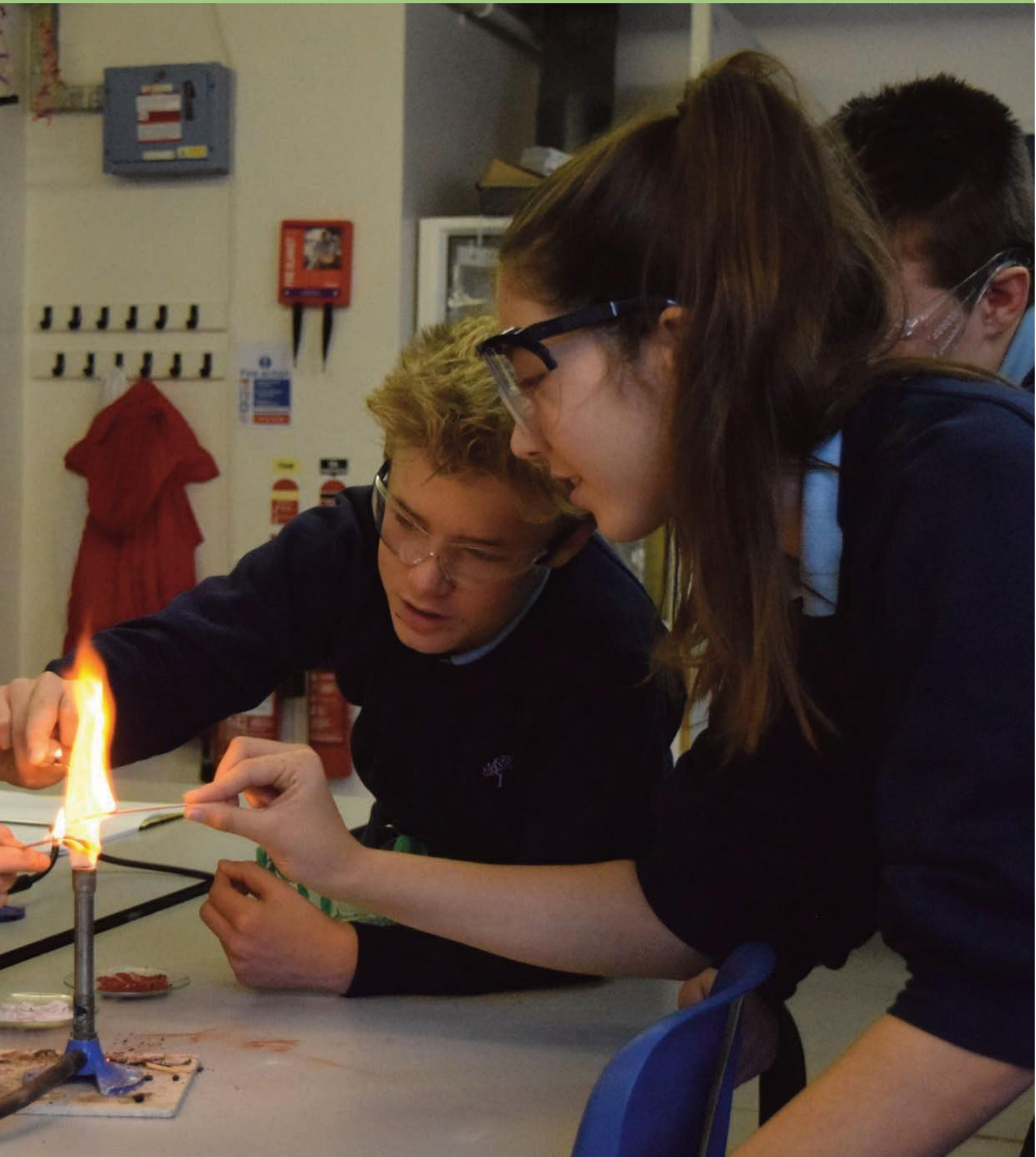
În ce mod și în ce măsură:

- a avut succes grupul de planificare în ceea ce privește componența sa, egalitatea participării, distribuirea sarcinilor, consultarea cu alte persoane și sprijinirea dezvoltării incluzive?
- a influențat *Indexul* schimbările din școală?
- a existat o schimbare în ceea ce privește angajamentul față de modalitățile incluzive de lucru în cadrul școlii?
- a influențat *Indexul* dialogurile despre valori?
- a ajutat *Indexul* la realizarea unor intervenții, inițiative și programe?
- a promovat *Indexul* acordarea unei atenții sporite culturilor școlare?
- conceptele *Indexului* (incluziune, bariere, resurse și sprijin pentru diversitate) au afectat gândirea referitoare la politica și practicile școlii?
- a fost incluziv procesul de dezvoltare și cine altcineva ar putea contribui la acesta în următorii ani?
- au ajutat indicatorii și întrebările la identificarea priorităților care fuseseră omise?
- au fost utile dimensiunile și secțiunile *Indexului* în structurarea planului de dezvoltare școlară?
- au fost susținute schimbările și cum poate fi îmbunătățit acest proces?

Index pentru incluziune: un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive

4 Indicatorii și întrebările

Indicatorii și întrebările

Secțiunea 4 conține indicatorii cu întrebările care le definesc semnificația și asigură analiza detaliată a unei școli.

O listă completă a indicatorilor se găsește în partea întâi a *Indexului*, la paginile 14-15. Sub majoritatea indicatorilor din această secțiune am făcut trimitere la o serie de alți indicatori, pentru a prezenta legăturile existente în cadrul dimensiunilor și între acestea. Cele pe care le-am menționat sunt teoretice. Vă încurajăm să realizați propriile legături atunci când este vorba de planificarea dezvoltării în școala dumneavoastră. Fiecare dimensiune este caracterizată de un cod de culoare, vizibil pe marginea paginii, iar o schimbare de nuanță indică schimbarea secțiunii. Pentru toți indicatorii din dimensiunea A și B și pentru secțiunea 2 din dimensiunea C am pus întrebări suplimentare în limitele unei pagini. Am evitat, de asemenea, să depășim litera "z" în numerotare, ceea ce a însemnat că unele întrebări au fost combinate. Este posibil să constatați că aveți și alte întrebări importante, pe care veți dori să le includeți, în urma cercetării culturilor, politicilor și practicilor școlii dumneavoastră, iar rândurile libere de la finalul fiecărui indicator sugerează că ați putea face acest lucru.

Secțiunea 1 din Dimensiunea C reprezintă o excepție. Aceasta conține o schiță de curriculum, unde fiecare indicator include întrebări nenumerate, care conturează o arie curriculară, grupate sub un număr de subpuncte, care întotdeauna încep cu „Relaționare la nivel local și global” și întotdeauna se încheie cu „Relația dintre trecut, prezent și viitor”. Pentru facilitarea consultării, am numerotat subpunctele cu litere. Fiecărui domeniu i s-au alocat cel puțin două pagini.

Dimensiunea A: Crearea culturilor școlare incluzive	79
A1: Consolidarea comunității	80
A2: Stabilirea valorilor incluzive	91
Dimensiunea B: Elaborarea politicilor incluzive	101
B1: Dezvoltarea școlii pentru toți	102
B2: Asigurarea sprijinului pentru diversitate	115
Dimensiunea C: Evoluția practicilor incluzive	124
C1: Elaborarea unui curriculum pentru toți	125
C2: Organizarea învățării	163

Dimensiunea A: Crearea culturilor școlare incluzive

A1: Consolidarea comunității

- 1 Toată lumea este binevenită.
- 2 Membrii personalului școlii colaborează între ei.
- 3 Copiii se ajută unii pe alții.
- 4 Membrii personalului școlii și copiii se respectă reciproc.
- 5 Personalul și părinții/reprezentanții legali colaborează.
- 6 Personalul școlii și echipa de conducere (directorii, membrii Consiliului de administrație) lucrează bine împreună.
- 7 Școala, ca organizație, reprezintă un model de cetățenie democratică.
- 8 Școala sprijină înțelegerea legăturilor profunde dintre oameni la nivel global.
- 9 Personalul școlii și elevii conștientizează varietatea modurilor prin care se poate exprima apartenența de gen.
- 10 Școala și comunitățile locale contribuie la dezvoltarea lor reciprocă.
- 11 Personalul școlii cunoaște condițiile de viață ale copiilor și adaptează activitățile educaționale în funcție de acestea.

A2: Stabilirea valorilor incluzive

- 1 Școala dezvoltă valori incluzive comune.
- 2 Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului / copiilor.
- 3 Școala încurajează respectarea integrității planetei noastre.
- 4 Incluziunea este înțeleasă ca o deschidere către participarea tuturor.
- 5 Există așteptări înalte pentru fiecare copil.
- 6 Toți copiii sunt evaluați în mod similar.
- 7 Școala combate toate formele de discriminare.
- 8 Școala promovează interacțiunile non-violente și soluționarea pașnică a conflictelor.
- 9 Școala încurajează copiii și adulții să aibă o imagine bună despre sine.
- 10 Școala contribuie la sănătatea copiilor și a adulților.

A1.1 Toată lumea este binevenită.

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să aibă o imagine bună despre sine;
B1.6 Școala găsește soluții să școlarizeze toți copiii din localitate/circumscripție.

- a) Este încurajator primul contact pe care îl au oamenii cu școala?
- b) Personalul, copiii și familiile formează o comunitate în cadrul școlii?
- c) Școala are o atitudine primitoare față de toți părinții/reprezentanții legali și față de alți membri ai comunității?
- d) Școala are o atitudine primitoare față de cei care au sosit recent din altă parte a țării sau din alte țări?
- e) Personalul, copiii și părinții/reprezentanții legali se salută reciproc într-un mod politicos și prietenos?
- f) Personalul, copiii, părinții și administrația fac efortul de a-și învăța numele unii altora?
- g) Moralul oamenilor este îmbunătățit în urma unei vizite la școală?
- h) Calitatea relațiilor este considerată ca fiind mai importantă pentru a face oamenii să se simtă bineveniți, decât calitatea clădirilor și a echipamentului?
- i) Școala este primitoare pentru toți copiii din comunitatea sa, indiferent de situația financiară, situația familială a acestora, de tradiția lor și de realizări?
- j) Școala acordă atenție primirii celor care, probabil, s-au confruntat cu situații de excludere și discriminare, cum ar fi persoanele din grupurile etno-culturale itinerante (Travellers), refugiații, solicitanții de azil și copiii cu dizabilități?
- k) Documentele, avizele și afișajele demonstrează că școala este deschisă persoanelor cu identități care nu sunt reprezentate în cadrul școlii în prezent?
- l) Reiese clar din informația pusă la dispoziția părinților/reprezentanților legali și candidaților la un loc de muncă în școală, faptul că a avea copii și personal cu trecut divers este important pentru școală?
- m) Este informația despre școală accesibilă tuturor, de exemplu: tradusă, imprimată în alfabetul Braille, înregistrată audio sau imprimată în dimensiuni mari, atunci când este necesar?
- n) Sunt interpreți ai limbajului semnelor sau ai altor limbi materne disponibili, atunci când este necesar?
- o) Reflectă holul de la intrare toți membrii școlii și comunitățile acestora, prin intermediul simbolurilor și al afișajelor?
- p) Afișajele prezintă legăturile dintre școală și alte părți ale țării sau lumii?
- q) Intrarea este concepută astfel încât să bucure mai curând adulții și copiii care au tangență cu școala, decât să impresioneze inspectorii?
- r) Este evitată folosirea jargonului și a clișeeilor în simboluri și în afișaje?
- s) Există ceremonii pozitive pentru primirea noilor copii și a noilor profesori sau pentru a marca plecarea lor, indiferent de momentul în care se întâmplă acest lucru și indiferent de persoanele implicate?
- t) Copiii simt că sunt responsabili de clasele lor sau de clasele diriginților lor?
- u) Copiii, părinții/reprezentanții legali, personalul, administrația și membrii comunității simt că au o răspundere în ceea ce privește școala?
- v) _____
- w) _____
- x) _____

A1.2 Membrii personalului colaborează între ei.

C2.9 Profesorii colaborează între ei atunci când planifică, predau sau evaluează.

C2.10 Personalul școlii dezvoltă resurse comune pentru a sprijini învățarea.

- a) Personalul creează o cultură de colaborare pentru toată lumea din școală?
- b) Personalul descoperă care sunt obstacolele în calea unei mai bune colaborări și încearcă să le depășească?
- c) Munca în echipă depusă de cadrele didactice este un model pentru colaborarea copiilor?
- d) Sunt toți membrii personalului buni ascultători?
- e) Membrii personalului se înțeleg bine între ei?
- f) Cadrele didactice își manifestă unii față de alții interesul în ceea ce privește viața și activitatea lor?
- g) Toți membrii personalului, atât ai celui didactic, cât și ai celui nedidactic, lucrează împreună cu plăcere?
- h) Membrii personalului se tratează unii pe alții cu respect, indiferent de rolurile lor și de statutul perceput?
- i) Membrii personalului se respectă unii pe alții indiferent de sex, orientare sexuală, etnie sau dizabilități?
- j) Fiecare membru al personalului se simte apreciat și susținut?
- k) Membrii personalului se implică mai degrabă într-un dialog explorator, decât într-o discuție competitivă?
- l) Se înțelege faptul că membrii personalului care provin din zonă au o contribuție deosebită pentru dezvoltarea culturilor din cadrul școlii?
- m) Membrii personalului care provin din zonele apropiate școlii simt că sunt apreciați și valorizați pentru cunoașterea zonei?
- n) Toți membrii personalului se simt bineveniți la toate evenimentele sociale destinate personalului?
- o) În mod obișnuit, membrii personalului fac schimb de idei despre activitățile școlare și extrașcolare?
- p) Evenimentele importante, cum ar fi nașterile, aniversările, decesele, nunțile și cununiile civile, beneficiază de aceeași atenție, indiferent de rolul și statutul perceput al angajatului?
- q) Sunt invitați, participă și își aduc contribuția toți membrii personalului în cadrul ședințelor?
- r) Personalul simte că își poate exprima liber dezacordul în cadrul ședințelor?
- s) Membrii personalului se simt în largul lor atunci când își cer reciproc sfaturi privind predarea și învățarea?
- t) Membrii personalului se simt în largul lor când discută cu alți colegi despre dificultățile pe care le au în relațiile cu elevii?
- u) Membrii personalului observă când colegii lor sunt stresați sau au altfel de dificultăți și le oferă sprijin?
- v) Pot fi discutate și soluționate în mod constructiv dificultățile de colaborare dintre membrii personalului?
- w) Membrii personalului se gândesc la modul în care pot fi depășite obstacolele care apar în calea colaborării atunci când mai mulți membri ai personalului părăsesc școala sau se alătură acestora?
- x) Membrii personalului se susțin reciproc, dacă aceștia sunt agresați de alți membri ai personalului?
- y) Cadrele didactice suplinoare și alți angajați temporari sunt încurajați să se implice activ în viața școlii?
- z) Sindicatele sunt încurajate să își aducă contribuția la viața școlii?
- aa) _____
- ab) _____

A1.3 Copiii se ajută reciproc.

B1.7 Fiecare copil nou sosit este ajutat să se integreze în școală; C2.5 Copiii învață unul de la celălalt.

- a) Copiii manifestă interes în ceea ce privește viața celorlalți și lucrurile pe care le învață fiecare?
- b) Copiii și adulții identifică barierele în calea unei colaborări mai bune a copiilor?
- c) Copiii înțeleg că aprecierea și acceptarea altor persoane îi ajută să aibă o părere bună despre sine?
- d) Prietenii bazate pe susținere sunt încurajate în mod activ?
- e) Copiii învață să își împartă prietenii cu alți copii, în loc să concureze pentru ei?
- f) Copiii invită alți copii să li se alătore la joacă atunci când văd că aceștia nu au cu cine să vorbească sau să se joace în pauze sau în perioada servirii prânzului?
- g) Toți membrii personalului încurajează consolidarea relațiilor dintre copii în timpul pauzelor, precum și înainte și după școală?
- h) Copiii înțeleg cum să privească lucrurile dintr-o altă perspectivă?
- i) Copiii se implică împreună în afara școlii, în activități pe care le desfășurau la școală?
- j) Copiii își cer reciproc ajutorul?
- k) Copiii sunt conștienți atât de lucrurile pe care le pot face pentru a-i ajuta pe alții, dar și de modalitățile prin care ceilalți îi pot ajuta pe ei?
- l) Copiii sunt dornici să împărtășească propriile cunoștințe și competențe?
- m) Copiii își oferă ajutor reciproc, atunci când cred că este necesar, fără a aștepta ceva în schimb?
- n) Copiii refuză ajutorul într-un mod politic, atunci când nu au nevoie de el?⁵²
- o) Copiii se bucură de realizările celorlalți?
- p) Există vitrine/expoziții care celebrează munca bazată pe colaborarea copiilor, precum și realizările individuale?
- q) Copiii apreciază eforturile depuse de alți copii, indiferent de rezultatele obținute?
- r) Copiii înțeleg că pot exista diferite grade de conformitate cu regulile școlii pentru copii diferiți?
- s) Copiii se adresează unui membru al personalului atunci când ei sau altcineva au nevoie de ajutor?
- t) Copiii simt că disputele dintre ei sunt tratate corect?
- u) Copiii învață cum să soluționeze conflictele care apar între ei?
- v) Copiii învață să ia atitudine în favoarea altor persoane despre care simt că au fost tratate nedrept de către alți copii sau adulți?
- w) _____
- x) _____
- y) _____

52 Această întrebare a fost preluată din Sapon-Shevin, M. (1999) Because we can change the world: a practical guide to building cooperative, inclusive classroom communities, Boston, Allyn and Bacon.

A1.4 Membrii personalului școlii și copiii se respectă reciproc.

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să aibă o imagine bună despre sine;
C2.8 Disciplina se bazează pe respect reciproc.

- a) Modul de adresare al tuturor este respectuos, pronunțându-se corect apelativul preferat de copii?
- b) Fiecare persoană este apelată cu pronumele de gen pe care îl preferă?
- c) Membrii personalului percep copiii ca pe ființe umane, asemenea lor și nu ca pe ființe inferioare?
- d) Copiii percep membrii personalului ca pe ființe umane, asemenea lor, ci nu ca pe dușmani sau asupritori?
- e) Copiii și adulții își respectă reciproc nevoile în ceea ce privește viața intimă?
- f) Copiii și adulții respectă lucrurile celorlalți?
- g) Fiecare copil este cunoscut bine de unii membri ai personalului?
- h) Copiii simt că sunt plăcuți de către profesori și alte categorii de personal?
- i) Tratează copiii cu respect toți membrii personalului, indiferent de rolurile lor în școală?
- j) Copiii îi ajută pe membrii personalului, atunci când li se cere?
- k) Copiii oferă ajutor atunci când constată că este nevoie?
- l) Copiii și membrii personalului au grijă de mediul fizic al școlii?
- m) Facilitățile de bază pentru copii și adulți, precum toaletele, dușurile și dulapurile, sunt păstrate în condiții bune?
- n) Elevii știu la cine să apeleze atunci când au o problemă?
- o) Copiii sunt siguri că atunci când spun că au o problema sunt luați în serios?
- p) Copiii sunt siguri că vor primi ajutor în cazul în care întâmpină dificultăți?
- q) Toți membrii școlii, atât elevii, cât și profesorii, sunt luați în considerare?
- r) Evenimentele importante, precum: nașterile, căsătoriile, parteneriatele civile, decesele și îmbolnăvirile, divorțurile, despărțirile și bolile sunt recunoscute în mod corespunzător?
- s) Este recunoscut faptul că toți membrii, nu doar cei ai "minorităților etnice", se identifică cu propria cultură?
- t) Este recunoscut faptul că toate culturile și religiile sunt exprimate și acceptate la nivelul școlii?
- u) Pot fi ajutați copiii și adulții să recunoască faptul că se simt răniți, deprimați sau supărați într-o anumită zi?
- v) Atunci când personalul se simte supărat sau frustrat, continuă să se adreseze respectuos copiilor?
- w) Este acceptat ca sentimentele personale negative despre alții să fie exprimate în privat, ca o modalitate de depășire a acestora?
- x) Membrii personalului și copiii respectă confidențialitatea conversațiilor private, cu excepția cazului când acest lucru poate dăuna unei alte persoane?
- y) _____
- z) _____
- aa) _____

A1.5 Personalul și părinții/reprezentanții legali colaborează

B1.1 Școala promovează un proces de dezvoltare participativă; Secțiunea C1 (Relaționare la nivel local și global).

- a) Se respectă părinții/reprezentanții legali și personalul unii pe alții, indiferent de poziția sau statutul perceput?
- b) Toți părinții/reprezentanții legali simt că proprii copii sunt apreciați de școală?
- c) Membrii personalului simt că părinții/reprezentanții legali apreciază munca lor?
- d) Părinții/reprezentanții legali sunt bine informați cu privire la ce se întâmplă în școală?
- e) Părinții sunt informați în mod clar și fără întârziere atunci când apare în școală o problemă de interes larg?
- f) Există mai multe oportunități pentru ca părinții/reprezentanții legali să se implice în școală?
- g) Contribuția părinților/a reprezentanților legali în școală este apreciată în mod egal?
- h) Membrii personalului își folosesc propria experiență de a fi părinte pentru, a îmbunătăți relațiile lor cu părinții/reprezentanții legali ai copiilor din școală?
- i) Membrii personalului evită să considere/să afirme că problemele copiilor rezultă din faptul că aceștia provin din „familii monoparentale” sau „familii destrămate”?
- j) Membrii personalului apreciază sprijinul pe care îl primesc copiii de la părinți/reprezentanți legali, indiferent dacă locuiesc sau nu permanent în aceeași casă cu doi părinți?
- k) Personalul cunoaște varietatea familiilor extinse ale copiilor?
- l) Membrii personalului și părinții/reprezentanții legali negociază modul în care aceștia preferă să li se adreseze?
- m) Membrii personalului evită să utilizeze denumirile generice „mama” sau „tata” ca apelative sau pentru a discuta despre părinți?
- n) Părinții/reprezentanții legali știu exact cui să se adreseze pentru a discuta despre temerile pe care le au?
- o) Părinții/reprezentanții legali simt că temerile lor sunt luate în serios?
- p) Sunt toți părinții/reprezentanții legali invitați la discuții și informați cu privire la educația copiilor?
- q) Membrii familiei extinse sunt bineveniți să contribuie la educația copiilor?
- r) Membrii personalului evită să ia legătura cu părinții/reprezentanții legali doar pentru a se plânge de copil?
- s) Există un schimb periodic de informații între familie și școală?
- t) Există un loc unde părinții/reprezentanții legali se pot întâlni, pot face schimb de idei și unde pot să-și prepare o ceașcă de ceai/cafea sau o băutură răcoritoare?
- u) Părinții/reprezentanți legali încurajează alți părinți/reprezentanți legali să participe la activitățile școlare, astfel încât nimeni să nu se simtă exclus sau marginalizat?
- v) Se împărtășesc în cadrul adunărilor cu părinții cunoștințe despre copii în mod bilateral, în loc să se transmită informații doar dinspre cadrele didactice către părinți?
- w) Părinții/reprezentanții legali știu exact cum pot sprijini învățarea copiilor acasă?
- x) Membrii personalului îmbunătățesc participarea părinților/reprezentanților legali, prin organizarea de reuniuni cu diverse ocazii și în locuri diferite?
- y) Membrii personalului conștientizează temerile pe care le pot avea părinții/reprezentanții legali despre vizitele la școală și întâlnirile cu profesorii?
- z) Membrii personalului evită să se simtă amenințați de părinții/reprezentanții legali pe care îi percep ca având un statut superior și cunoștințe mai vaste decât ei?
- aa) _____
- ab) _____

A1.6 Personalul școlii și echipa de conducere (directorii, membrii Consiliului de administrație) lucrează bine împreună.

A1.2 Membrii personalului colaborează între ei;

A1.5 Personalul și părinții/reprezentanții legali colaborează.

- a) Membrii personalului se întâlnesc cu membrii CA și au ocazia să-i cunoască personal?
- b) Sunt expuse în școală pozele și intențiile membrilor CA în ceea ce privește instituția?
- c) Le este pusă la dispoziție membrilor CA informația de care au nevoie pentru a-și înțelege rolul și a-și exercita atribuțiile aferente funcției?
- d) Membrii CA înțeleg modul în care este organizată și funcționează școala?
- e) Membrii personalului și ai CA cunosc și sunt de acord cu rolurile și sarcinile ce le revin?
- f) Noilor membri ai CA li se prezintă școala și modul în care funcționează, de către copii și personalul de orice categorie?
- g) Membrii CA reflectă componența comunității școlii?
- h) Membrii CA depun eforturi pentru a anula orice diferențe de statut percepute între ei?
- i) Contribuția tuturor membrilor CA este apreciată în mod egal?
- j) Toate ședințele Consiliului de Administrație sunt prezidate în mod corespunzător, se alocă durata convenită punctelor de pe ordinea de zi, inclusiv oricăror alte activități, și se încheie la ora stabilită?
- k) Întâlnirile Consiliului de Administrație sunt agreabile?
- l) Membrii Consiliului de Administrație le povestesc altor persoane despre satisfacțiile pe care le oferă această calitate, astfel încât numărul de persoane care își doresc să facă parte din această echipă să sporească?
- m) Membrii CA sunt încurajați să pună în discuție probleme de interes, pentru care se acordă timp suficient, chiar dacă acestea nu au fost anterior incluse pe ordinea de zi?
- n) Întâlnirile CA se desfășoară într-o atmosferă agreabilă, cu gustări și băuturi la dispoziția celor cărora le este foame sau sete?
- o) Întâlnirile CA încurajează participarea tuturor membrilor săi?
- p) Membrii CA care sunt și membri ai personalului școlii simt că sunt liberi să își exprime opinia în mod independent?
- q) Hotărârile sunt adoptate prin vot secret, dacă este cazul?
- r) Membrii CA au o modalitate stabilită de a vizita școala și de a contribui la viața școlii?
- s) Membrii CA depun eforturi pentru a cunoaște copiii din școală?
- t) Competențele și cunoștințele membrilor CA sunt cunoscute și apreciate?
- u) Toți membrii CA sunt implicați în elaborarea și revizuirea politicilor școlare?
- v) Membrii CA sunt invitați să împărtășească membrilor personalului oportunitățile de dezvoltare profesională?
- w) Membrii personalului și ai CA au aceeași abordare privind modul în care școala ar trebui să răspundă la dificultățile întâmpinate de către copii și cum poate fi oferit sprijin acestora?
- x) Membrii personalului și ai CA au ca scop reducerea la minimum a încadrării copiilor în categoria celor cu „cerințe educaționale speciale”?
- y) Membrii personalului și ai CA își atrag atenția unii altora dacă au atitudini discriminatorii?
- z) _____
- aa) _____

Index pentru incluziune: un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive

A1.7 Școala, ca organizație, reprezintă un model de cetățenie democratică.

B1.1 Școala promovează un proces de dezvoltare participativă; C1.13 Copiii învață despre etică, putere și guvernare.

- Învață toată lumea, prin frecventarea școlii, să se înțeleagă și să fie buni cetățeni?
- Membrii personalului, copiii și familiile creează în mod deliberat o cultură a participării și colaborării?
- Copiii învață să fie cetățeni activi unii de la ceilalți, precum și de la adulți?
- Toți membrii personalului încurajează participarea activă a copiilor și adulților în școală?
- Participarea activă a copiilor și adulților este evidentă în sălile de clasă, în cancelarii, în curtea școlii, înainte și după ore, la expozițiile și evenimentele școlare?
- Copiii și adulții vorbesc despre semnificațiile democrației?
- Copiii și adulții iau în considerare măsura în care școala lor încurajează participarea democratică?
- Are școala o rețea de comunicare publică (site, forum, facebook, grupuri whatsapp etc.) în care adulții și copiii își împărtășesc regulat ideile?
- Sunt sărbătorite la nivelul școlii momentele importante din istoria sa, inclusiv cele legate de progresul în recunoașterea drepturilor și evoluția practicilor democratice?
- Există momente, stabilite la intervale regulate, când clasele și întreaga școală decid, prin vot, în privința problemelor de importanță majoră pentru școală?
- Au toți copiii oportunitatea de a face parte din Consiliul Elevilor sau alte grupuri de lucru ale copiilor?
- Sunt toți copiii implicați în activități care contribuie la dezvoltarea școlii?

Activitățile pot include:

Vizitarea comunității	Ambasadorii limbilor	Rezolvarea conflictelor
Compostarea	Amenajarea bibliotecii	Restituirea bunurilor pierdute
Prepararea mâncării, servirea, strângerea meselor	Îngrijirea școlii	Grădinaritul în școală
Realizarea unor obiecte de artă	Îngrijirea animalelor școlii	Ghizi școlari
Organizarea unor expoziții cu colecții din tezaurul școlii	Îngrijirea iazului/lacului din apropierea școlii	Regizare/punerea în scenă a pieselor
Amenajarea/curățarea terenurilor școlii	Monitorizarea consumului de energie	Predarea șahului
Documentarea despre animalele și păsările care vizitează locul	Tehnicienii de rețea	Plantarea copacilor
Documentarea istoriei școlii	Organizarea poștei școlare	Reducerea deșeurilor, de pildă conceptul de prânz fără deșeuri
Sporirea biodiversității	Coordonarea jocurilor	Primirea personalului nou-venit/primirea vizitatorilor
Antrenamente sportive	Realizarea unor obiecte de artă și predarea artelor	Scrierea poeziilor, a cronicii școlare
Organizarea unor interviuri pentru locuri de muncă	Realizarea/redactarea ziarului școlii	etc., etc., etc....
	Furnizarea unor activități de divertisment în comunitate	
	Lectură în beneficiul altor persoane	
	Reciclare	

m) _____

n) _____

A1.8 Școala sprijină înțelegerea legăturilor profunde dintre oameni la nivel global

Secțiunea C1 (Relaționare la nivel local și global);

C2.6 Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.

- a) Legăturile adulților și ale copiilor din școală cu alte persoane din întreaga lume sunt utilizate ca un punct de pornire pentru extinderea înțelegerii conexiunilor globale?
- b) Amplasarea școlii (la nivel regional și national) și legăturile cu lumea sunt abordate dintr-o varietate de perspective istorice și geografice fiind evidențiate în expoziții, afișe etc.?
- c) Copiii își fac o idee despre modul în care interconexiunile dintre oamenii la nivel mondial se schimbă în timp?
- d) Copiii sunt conștienți de modul în care viețile oamenilor dintr-o parte a lumii le afectează pe cele din altă parte a lumii?
- e) Copiii explorează influențele globale asupra a ceea ce învață, asupra cuvintelor pe care le rostesc, asupra obiectelor de artă pe care le privesc, asupra muzicii pe care o ascultă, asupra energiei pe care o consumă, asupra alimentelor pe care le mănâncă, asupra ziarelor și cărților pe care le citesc, asupra sportului și jocurilor pe care le practică și le urmăresc?
- f) Adulții și copiii demonstrează că a fi un cetățean global presupune acțiuni zilnice?
- g) Copiii sunt buni vecini pentru persoanele care sosesc în țara lor din altă parte a lumii?
- h) Copiii cercetează natura relațiilor constructive și opresive între țări?
- i) Copiii sunt ajutați să înțeleagă sensul rasismului și al xenofobiei și modul în care acestea afectează atitudinile dintre popoare și țări?
- j) Copiii învață despre modul în care țările sunt conectate prin intermediul comerțului?
- k) Adulții și copiii cercetează posibilitățile de a face cumpărături/achiziții într-un mod etic?
- l) Școala are un angajament în ceea ce privește comerțul echitabil, în activitățile sale de achiziție și în cele bancare?
- m) Copiii învață despre ce se întâmplă în cazul împrumuturilor și ajutoarelor acordate țărilor sărace din punct de vedere economic?
- n) Copiii învață despre măsura în care relațiile dintre țări se bazează pe un angajament față de valorile de egalitate, participare și non-violență?
- o) Copiii învață despre semnificația comerțului cu arme în țara lor?
- p) Copiii înțeleg modul în care activitățile corporațiilor, ale băncilor, precum și ale guvernelor pot afecta, pozitiv și negativ, viețile oamenilor din întreaga lume?
- q) Școala este conectată cu o școală aflată în circumstanțe economice foarte diferite, la nivel național și/sau internațional?
- r) Se asigură școala că relațiile cu adulți și copiii din altă școală parteneră, se bazează pe egalitate, respect și dezvoltare a dialogului, mai degrabă decât pe acțiuni caritabile generate de milă?
- s) Este școala conectată cu o școală aflată într-o locație diferită, din mediul urban sau din cel rural?
- t) _____
- u) _____
- v) _____

A1.9 Personalul școlii și elevii conștientizează varietatea modurilor prin care se poate exprima apartenența de gen.

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să aibă o imagine bună despre sine;

C1.6 Copiii învață despre sănătate și despre importanța relațiilor interumane.

- a) Adulții și copiii recunosc că nu toți oamenii se percep pe sine ca bărbat sau femeie?
- b) Membrii personalului se gândesc la complexitatea propriilor identități, ca ființe cu un anumit gen?
- c) Membrii personalului se simt capabili să le permită copiilor libertatea de a-și dezvolta apartenența la gen în moduri care îi ajută pe copii să se simtă în largul lor?
- d) Copiii învață că cineva poate avea un puternic sentiment de apartenență de gen, ca bărbat, femeie sau transgen, fără ca acest lucru să îi determine sentimentele, interesele și atitudinea față de realizări?
- e) Adulții discută despre măsura în care au opinii stereotipe asupra rolurilor de gen și despre modul în care exprimarea unor astfel de atitudini poate restrânge numărul copiilor care își exprimă apartenența la un anumit gen?
- f) Adulții și copiii evită să considere alte persoane ca având un anumit stil în care se manifestă ca băiat sau fată, etichetând, de exemplu, o fată drept „băiețoi”?
- g) Adulții și copiii sunt implicați în găsirea modalităților de a reduce etichetarea excesivă a băieților ca fiind „obraznici” sau ca având dificultăți în procesul de învățare?
- h) Adulții și copiii folosesc un limbaj comun pentru a vorbi despre gen, sex, ambiguitatea și fluiditatea genului, masculinitate și feminitate?
- i) Membrii personalului au o listă alfabetică a copiilor și nu liste separate de băieți și fete?
- j) Copiii au posibilitatea de a se implica în activități de educație fizică și sportive mixte, din punct de vedere al apartenenței de gen?
- k) Adulții și copiii contestă ideea că bărbații și femeile ar trebui să aibă roluri diferite în școală, în alte activități, la îngrijirea copiilor sau la treburile casnice?
- l) Activitatea pe care adulții și copiii o realizează în calitate de reprezentanți legali este apreciată, indiferent de sex?
- m) Membrii personalului educă toate sexele să recunoască faptul că a fi părinte/reprezentant legal al unor copii mici este adesea una dintre activitățile cele mai importante și pline de satisfacții din viață?
- n) Este clar că apartenența la un anumit gen este, pentru unele persoane, un aspect extrem de important al identității, și că această importanță se poate schimba în timp, cum se întâmplă cu religia sau identitatea etnică?
- o) Grădinițele, școlile primare, precum și școlile secundare încurajează în mod activ numirea bărbatilor într-o varietate de funcții?
- p) Școala evită încurajarea stereotipurilor de gen în aspectul uniformei școlare?
- q) Membrii personalului și copiii discută despre presiunile culturale asupra bărbatilor și femeilor pentru a acoperi sau descoperi anumite părți ale corpului?
- r) Sunt încurajați toți copiii să vină la școală în haine și încălțăminte care le permit să se miște liber?
- s) Copiii sunt descurajați de la a considera un anumit sex sau o anumită formă de masculinitate sau feminitate ca fiind mai importantă decât alta?
- t) _____
- u) _____
- v) _____

A1.10 Școala și comunitatea locală colaborează pentru dezvoltarea lor reciprocă.

Secțiunea C1 (Relaționare la nivel local și global);
C2.14 Resursele din localitate sunt cunoscute și utilizate.

- a) Se implică școala în activități care implică comunitățile din jur, inclusiv a persoanelor în vârstă, a persoanelor cu dizabilități, a magazinelor și firmelor locale, precum și a unor persoane aparținând minorităților etnice locale?
- b) Școala se bazează pe experiența variată a localnicilor în sprijinirea activităților curriculare din cadrul școlii?
- c) Ziarul școlar evidențiază membri ai comunității, evenimente și firme locale?
- d) Are școala un calendar al sărbătorilor sau zilelor/săptămânilor cu activități de interes local care sunt împărtășite la nivelul comunității?
- e) Reprezentanții comunității locale participă în mod egal la activitățile școlii, indiferent de clasa socială, religia sau etnia lor?
- f) Oamenii din comunitatea locală simt că școala le aparține, chiar dacă aceștia nu au copii la școală?
- g) Școala oferă evenimente muzicale, teatrale, de dans și expoziții de artă pentru persoanele din comunitățile din apropiere?
- h) Școala organizează anumite cursuri, cum ar fi cele de artă, limbi, alfabetizare și matematică, la cererea părinților și a membrilor comunității?
- i) Contribuie școala la evenimentele organizate de comunitatea locală?
- j) Este școala conștientă de existența unui plan de dezvoltare comunitară la care poate contribui?
- k) Consultă școala persoane din localitate (consilieri, lucrători comunitari și de tineret, ofițeri de poliție și reprezentanți ai organizațiilor caritabile locale etc.), în momentul planificării implicării sale la nivel local?
- l) Școala colaborează cu privire la acordarea serviciilor de sănătate și de asistență socială localnicilor?
- m) Membrii comunităților locale folosesc în comun cu personalul și cu elevii, facilități precum biblioteca, sala de festivități și cantina?
- n) Mesele servite în școală se bazează pe achiziții de la producătorii și furnizorii locali de fructe și legume?
- o) Sunt toate ariile comunității locale văzute ca o resursă pentru școală?
- p) Există în cadrul comunității locale o opinie pozitivă despre școală?
- q) Există în cadrul școlii o opinie pozitivă despre comunitatea locală?
- r) Școala încurajează cererile de angajare în cadrul școlii din partea localnicilor?
- s) Școala încurajează proiecte pentru a îmbunătăți și conserva mediului înconjurător (izvoarele, râurile și canalele)?
- t) Școala colaborează cu alții pentru a menține o zonă din localitate curată și fără obiecte aruncate?
- u) Școala încurajează plantarea copacilor?
- v) Contribuie școală la amenajarea zonelor verzi din localitate, prin plantarea copacilor, semănarea semințelor?
- w) _____
- x) _____
- y) _____

A1.11 Personalul școlii cunoaște condițiile de viață ale copiilor și adaptează activitățile educaționale în funcție de acestea.

A1.5 Personalul și părinții/reprezentanții legali colaborează; B1.7 Fiecare copil nou sosit este ajutat să se integreze în școală; Secțiunea C1 (Relaționare la nivel local și global); C2.4 Copiii sunt implicați activ în propriul proces de învățare.

- a) Membrii personalului cunosc varietatea de culturi de origine ale copiilor și situațiile lor familiale?
- b) Membrii personalului recunosc faptul că unii copii se pot simți mai în largul lor la școală decât alții?
- c) Adulții și copiii recunosc faptul că oamenii pot simți un disconfort mare atunci când culturile și identitățile lor nu sunt respectate?
- d) Se asigură adulții că toți copiii se regăsesc pe ei înșiși și culturile lor reflectate în școală, în materiale și afișaje, precum și în legăturile pe care aceștia le stabilesc între cunoștințele anterioare și activitățile de învățare?
- e) Școlile recunosc faptul că unii copiii resimt școlile ca pe un refugiu sigur, în comparație cu propriile case?
- f) Recunosc adulții că unii copii pot manifesta acasă abilități și interese pe care nu le arată la școală, cum ar fi: vorbesc, glumesc, îngrijesc, gestionează, citesc, numără, desenează, gătesc, colectează etc.?
- g) Se străduiesc adulții să încurajeze copiii să valorifice toate cunoștințele și abilitățile pe care le afișează acasă, în activitatea de învățare și în relațiile din școală?
- h) Adulții și copiii recunosc că pentru a cunoaște o altă persoană este nevoie mai degrabă de dorința de a intra în dialog cu ea, decât de o cunoaștere prealabilă, detaliată a situației sale culturale sau specifice originii?
- i) Membrii personalului își ridică semne de întrebare cu privire la orice tendință de a face activitățile de învățare mai potrivite pentru copiii pe care îi percep ca având un mediu similar cu al lor?
- j) Membrii personalului din afara localității înțeleg că ei pot fi considerați de către localnici (adulți și copii) drept vizitatori în comunitate?
- k) Membrii personalului evită să facă presupuneri despre activitățile și convingerile unui anumit copil în baza originii sale?
- l) Adulții și copiii recunosc posibilul disconfort al cuiva care s-a mutat departe de familie și/sau prieteni?
- m) Adulții și copiii recunosc sentimentele de dislocare culturală, care pot fi resimțite de către oamenii care s-au alăturat școlii, cum ar fi refugiații și solicitanții de azil?
- n) Cultura școlii reflectă varietatea de genuri, clase, etnii, patrimoniul, relații de familie, orientări sexuale din rândul copiilor, părinților/reprezentanților legali și ai personalului?
- o) Evenimentele importante din viața copiilor sunt marcate în moduri care să respecte culturile acestora?
- p) Normele culturale și preferințele personale ale copiilor, în ceea ce privește modestia sunt respectate în modul în care sunt organizate dușurile și activitățile de înot?
- q) Membrii personalului încurajează copiii să aibă acces la cluburile și evenimentele din apropierea casei lor, chiar dacă școala nu se află în zona de lângă casă?
- r) _____
- s) _____

A2.1 Școala dezvoltă valori incluzive comune.

Acest indicator se află în legătură cu toți ceilalți indicatori.

- a) Membrii personalului, ai Consiliului de Administrație (CA), părinții/reprezentanții legali și copiii alocă timp pentru discuții despre valori, implicațiile lor pentru acțiuni, natura propriilor lor valori și modul în care acestea diferă de la om la om?
- b) Se înțelege faptul că valorile sunt evidențiate prin acțiuni și nu prin cuvinte?
- c) Toată lumea din școală este dedicată ideii de egalitate a valorilor tuturor oamenilor și de participare a tuturor?
- d) Adulții și copiii explorează valorile care se găsesc în spatele modurilor lor de lucru și acțiune din școală?
- e) Adulții și copiii evită să presupună că toți membrii unei comunități împărtășesc aceleași valori?
- f) Se înțelege faptul că exprimarea sinceră a valorilor care ne orientează acțiunile, necesită exercițiu și încredere?
- g) Se înțelege faptul că un acord cu privire la valori este, de obicei, o chestiune subiectivă, deoarece diferențele de opinie, de exemplu, cu privire la participare și egalitate, pot fi dezvoltate pe măsură ce conversațiile devin mai profunde?
- h) Membrii personalului, copiii, părinții/reprezentanții legali sunt în mare parte de acord asupra unui cadru de valori care poate să aibă la bază modelarea acțiunilor din cadrul școlii?
- i) Este promovat la nivelul școlii un set de valori stabilite de comun acord, utilizate pentru a rezista presiunilor din afara școlii de a acționa în baza unor valori diferite?
- j) Membrii personalului analizează practicile pedagogice în funcție de valorile convenite și propun modificări în cazul în care aceste practici sunt inspirate din valorile respinse?
- k) Se înțelege faptul că aplicarea valorilor comune poate presupune coordonarea intereselor concurente, de exemplu, atunci când participarea unui copil o împiedică pe cea a altuia?
- l) Adulții și copiii acordă atenție acțiunilor din interiorul și din afara școlii, care sunt incompatibile cu cadrul de valori convenit?
- m) Revizuieste personalul practicile proprii în lumina valorilor convenite și propune schimbări în acest sens ?
- n) Discuțiile depășesc limitele denumirilor atribuite valorilor, referindu-se în schimb la complexitatea înțelesurilor lor?
- o) Membrii personalului și copiii fac legătura între orice situație rezumativă privind valorile școlare și înțelegerea lor detaliată?
- p) Sunt explorate limitele ideilor de valori naționale, globale sau occidentale?
- q) Școala își face publice valorile sale și îi încurajează pe alții să se implice, împreună cu membrii personalului și copiii, în baza valorilor convenite în cadrul școlii?
- r) Un cadru de valori convenit se aplică în mod egal adulților și copiilor?
- s) Este recunoscut faptul că noi toți trebuie să lucrăm din greu pentru a acționa în conformitate cu valorile noastre?
- t) Se înțelege faptul că persoanele fără apartenență la o religie, precum și o mulțime de religii pot să aibă un important set de valori?
- u) Se înțelege apartenența religioasă sau o anumită poziție politică nu reprezintă garanția valorilor incluzive?
- v) Oamenii fac legătura între modul în care acționează în afara și în interiorul școlii?
- w) Se înțelege faptul că promovarea unor valori, cum ar fi grija egală pentru toți și încurajarea speranței în viitor, reprezintă îndatoriri profesionale ale personalului?
- x) _____

A2.2 Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului/copiilor.

A2.3 Școala încurajează respectul și protejarea planetei.

- a) Școala încurajează convingerea că fiecare are drepturi în mod egal?
- b) Este încurajat respectul pentru drepturi prin modul în care adulții și copiii se tratează reciproc?
- c) Se înțelege faptul că noțiunea de drepturi presupune un set comun de valori referitoare la egalitate, compasiune și respect pentru diversitate?
- d) Este recunoscut faptul că drepturile unei persoane pot fi limitate doar atunci când exercitarea acestora încalcă în mod direct drepturile altei persoane?
- e) Se consideră că limitarea drepturilor unei persoane, ale cărei acțiuni nu le aprobăm (de exemplu, în ceea ce privește dreptul la vot al unui deținut), reduce respectarea drepturilor pentru toți?
- f) Copiii și adulții percep un angajament față de drepturi ca pe o modalitate de apreciere a tuturor în mod egal, indiferent de trecutul, opiniile și identitățile lor?
- g) Sunt considerate drepturi fundamentale: dreptul la hrană, îmbrăcăminte, adăpost, îngrijire, educație, siguranță, libertatea exprimării opiniei, munca plătită, implicarea în decizii și respectul pentru identitatea și demnitatea unei persoane?
- h) Copiii învață despre istoria sclaviei și despre amploarea prezenței acesteia în propria lor țară și în întreaga lume?
- i) Copiii învață despre campaniile actuale și anterioare pentru drepturile omului din Marea Britanie și din alte țări?
- j) Copiii învață cum pot contribui la campaniile pentru drepturile omului?
- k) Școala face legătura între justiția națională și internațională și ideea de drepturi?
- l) Copiii învață cum s-ar schimba lumea dacă ar fi existat mai puțină nedreptate?
- m) Noțiunea de drepturi este legată de ideea de cetățenie globală?
- n) Se înțelege faptul că inegalitățile în societate privesc oamenii de capacitatea de a-și exercita drepturile?
- o) Se înțelege faptul că drepturile nu sunt recunoscute în mod frecvent?
- p) Se explorează în cadrul școlii măsura în care se pot preveni foamea și bolile?
- q) Copiii învață despre documentele privind drepturile omului, cum ar fi *Declarația Universală a Drepturilor Omului* și *Convenția cu privire la Drepturile Copilului* (a se vedea lista de la pagina 188)?
- r) Adulții și copiii analizează măsura în care conținutul documentelor privind drepturile omului poate fi îmbunătățit?
- s) Adulții și copiii analizează modul în care susținerea drepturilor omului este inclusă în legislația națională?
- t) Copiii sunt conștienți de abuzurile împotriva drepturilor omului în propria lor țară și în alte țări, chiar și acolo unde documentele privind drepturile omului sunt semnate și aparent au fost acceptate de guverne?
- u) Se înțelege faptul că toți copiii au dreptul de a frecventa școala din localitatea lor sau una din școlile din localitate?
- v) Copiii și adulții iau apărarea celor care nu sunt tratați corect în cadrul școlii?
- w) Copiii și adulții găsesc modalități de a-i susține pe cei care nu sunt tratați corect la nivel național și internațional?
- x) Este invocată existența drepturilor pentru a contesta inegalitățile și prejudecățile, cum ar fi: sexismul, discriminarea pe criterii de clasă socială, rasismul, islamofobia, discriminarea în baza dizabilităților, homofobia și transfobia?
- y) Consiliul Elevilor contribuie la promovarea *Convenției cu privire la drepturile copilului*?

A2.3 Școala încurajează respectul și protejarea planetei.

A2.2 Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului/copiilor; C1.7 Copiii investighează pământul, sistemul solar și universul; C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.

- a) Adulții și copiii recunosc drepturile naturii, cu sau fără viață?
- b) Adulții și copiii explorează sensul sustenabilității mediului, în ceea ce privește continuitatea și neafectarea speciilor, ecosistemelor și a peisajelor?
- c) Adulții și copiii analizează *Declarația Universală a drepturilor Mamei Terra* (a se vedea un extras la pagina 190)?
- d) Sunt conștienți adulții și copiii că depind de bunăstarea planetei noastre?
- e) Își însușesc adulții și copiii responsabilitatea de a arăta grijă față de mările și terenurile planetei noastre?
- f) Adulți și copiii dezbateau ideea că Pământul există pentru a fi îmblânzit, exploatat și cucerit de oameni?
- g) Adulții și copiii analizează ideea că oamenii ar trebui să trăiască în armonie cu Pământul, printre alte specii și formațiuni naturale ale planetei?
- h) Adulții și copiii ajung să își formeze propria perspectivă asupra relației lor cu Terra?
- i) Discută adulții și copiii despre faptul că economia ar trebui să se dezvolte doar în măsura în care aceasta menține sănătatea planetei?
- j) Adulții și copiii analizează faptul că, dacă toată lumea va consuma la nivelul celor mai bogate națiuni, atunci oamenii ar avea nevoie de mai multe planete Pământ pentru a supraviețui?
- k) Adulții și copiii analizează faptul că, în timp ce unele resurse ale planetei sunt finite, educația, cultura, muzica, jocurile, informația, prietenia și dragostea nu sunt?
- l) Adulții și copiii analizează opinia potrivit căreia un comportament care poluează, epuizează și pune existența vieții în pericol, ar trebui să fie considerat drept crimă internațională?
- m) Adulții și copiii se gândesc la posibilitatea ca poluarea apelor și a terenurilor să fie considerată o infracțiune, indiferent dacă se poate dovedi sau nu, că dăunează oamenilor?
- n) Adulții și copiii analizează cine poate deține terenurile, mările, râurile și lacurile de pe Pământ?
- o) Adulții și copiii analizează drepturile istorice în ceea ce privește utilizarea terenurilor popoarelor indigene, care nu au avut contracte oficiale de proprietate?
- p) Adulții și copiii analizează consecințele pierderii accesului la terenurile comune împărțite între cetățeni în propriile lor țări și în altele?
- q) Adulții și copiii analizează cine deține și cine pretinde că deține aerul și apa?
- r) Adulții și copiii analizează cum pot oamenii combate poluarea mediului și ce se întâmplă atunci când o fac?
- s) Adulții și copiii analizează implicațiile angajamentului fiecărei generații pentru a transmite o planetă înfloritoare generațiilor viitoare?
- t) Sunt considerate drept crime împotriva generațiilor viitoare acțiunile care pun în pericol sănătatea, supraviețuirea și siguranța, deteriorează grav mediul, epuizează resursele, defrișează pădurile și amenință supraviețuirea altor specii și ecosisteme?
- u) Adulții și copiii analizează datoria ecologică pe care aceștia o au față de planetă și generațiile viitoare și pe care generațiile din prezent trebuie să o plătească?
- v) Adulții și copiii recunosc că o datorie mai mare față de planetă o au cei care au consumat cel mai mult?
- w) Adulții și copiii analizează modul în care o mică poluare suplimentară a terenurilor, mărilor și a aerului poate avea efecte disproporționate?

A2.4 Incluziunea este înțeleasă ca o deschidere către participarea tuturor.

A2.1 Școala dezvoltă valori incluzive comune.

- a) Incluziunea este înțeleasă ca un proces permanent de sporire a participării tuturor?
- b) Participarea este înțeleasă ca depășind limitele accesului la un mod de viață și de învățare bazat pe cooperare și ca o apreciere reciprocă a identităților?
- c) Incluziunea este înțeleasă ca o abordare principală pentru dezvoltarea tuturor aspectelor legate de o școală, precum și de educație și societate, în ansamblu?
- d) Se consideră că incluziunea vizează modul în care școlile, familiile, mediile și societatea la scară largă pot fi dezvoltate pentru a promova și susține participarea, cât și încurajarea participării fiecărei persoane?
- e) Incluziunea este văzută ca vizând participarea adulților, precum și a copiilor?
- f) Incluziunea se referă la toți, nu doar la copiii cu dizabilități sau cei considerați ca având „cerințe educaționale speciale”?
- g) Membrii personalului evită să vadă obstacolele în calea învățării și participării, ca fiind cauzate de deficiențe sau dizabilități ale copiilor?
- h) Se înțelege faptul că oricine poate întâmpina obstacole în învățare și participare?
- i) Se înțelege faptul că persoanele care întâmpină obstacole în învățare și participare, diferă în funcție de context?
- j) Se consideră că barierele în calea învățării și a participării pot apărea în legătură cu toate aspectele vieții școlii: culturi, politici, clădiri, curriculum și abordările față de predare și învățare?
- k) Sunt obstacolele în învățare și participare văzute ca provenind din politicile naționale, culturile și valorile locale și naționale și din alte presiuni din afara școlii?
- l) Sunt combătute atitudinile cu privire la limitele integrării într-o comunitate, cum ar fi opinia conform căreia niște copiii cu deficiențe grave sau multiple nu se pot integra în societate?
- m) Este „școala incluzivă” percepută ca una care se îndreaptă ”spre incluziune” mai curând decât ”spre o destinație”?
- n) Se înțelege faptul că sporirea incluziunii presupune combaterea excluziunii și a discriminării?
- o) Excluziunea este înțeleasă ca un proces care poate începe în sălile de clasă, pe terenurile de joacă și cancelarii și se încheie cu un copil sau adult care abandonează școala?
- p) Presiunile de excludere sunt recunoscute ca fiind mereu prezente, necesitând neutralizare continuă?
- q) Se pune accentul mai degrabă pe aprecierea diferenței decât pe conformitatea cu o singură „normalitate”?
- r) Diversitatea este evaluată și considerată mai degrabă o resursă pentru învățare, decât o problemă?
- s) Există o voință comună privind reducerea la minimum a inegalităților de oportunități în școală?
- t) _____
- u) _____
- v) _____

A2.5 Există așteptări înalte pentru fiecare copil.

C2.2 Activitățile de învățare încurajează participarea tuturor copiilor; C2.7 Evaluările stimulează achizițiile și rezultatele fiecărui copil; C2.12 Temele pentru acasă contribuie la procesul de învățare al fiecărui copil.

- a) Simte fiecare adult și copil că în școala lor sunt posibile cele mai mari realizări?
- b) Înțeleg toți copiii și adulții că nu există nicio limită cu privire la ceea ce pot ei realiza?
- c) Membrii personalului conștientizează eforturile care trebuie făcute pentru a contracara așteptările scăzute în ceea ce privește copiii, inclusiv cei care trăiesc în sărăcie, copiii aflați în grija statului, persoanele din grupurile etno-culturale itinerante (Travellers), cei care învață limba engleză ca limbă secundară și copiii considerați ca având „cerințe educaționale speciale”?
- d) Conducerea școlii evită distribuirea personalului cel mai puțin calificat și cu puțină experiență la clasele în care există copii care se confruntă cu dificultăți în învățare și participare?
- e) Copiii și adulții înțeleg cât de mult pot ei realiza atunci când se simt apreciați pentru ceea ce fac și cine sunt?
- f) Adulții și copiii sunt mândri de realizările lor?
- g) Membrii personalului evită transmiterea unui sentiment de eșec copiilor și familiilor, considerând că acești copii nu țin ritmul cu „dezvoltarea normală”?
- h) Realizările copiilor sunt mai degrabă o valoare în sine, decât în comparație cu ale altora?
- i) Membrii personalului recunosc faptul că atunci când copiii se autopercep ca „nepricepuți” într-un domeniu al curriculumului, le va trebui o viață întreagă să îndrepte acest lucru?
- j) Membrii personalului evită să facă comparații între realizările unui copil și cele ale unui frate sau soră, sau vecin?
- k) Membrii personalului și copiii încearcă să contracareze opiniile negative ale copiilor care consideră lecțiile dificile?
- l) Evită personalul să eticheteze copiii drept „cei mai buni” sau „cei mai puțin buni”, pe baza realizărilor lor curente?
- m) Membrii personalului și copiii evită utilizarea etichetărilor defăimătoare privind performanța scăzută?
- n) Membrii personalului și copiii contracarează opiniile negative și utilizarea etichetărilor defăimătoare pentru copiii care sunt dornici de învățare, care sunt entuziasmați sau obțin rezultate bune la lecții?
- o) Membrii personalului evită crearea unei categorii de copii considerați ca având „cerințe educaționale speciale” și deci, un „potențial” limitat?
- p) Membrii personalului evită crearea unei categorii de copii considerați a fi „supradotați și talentați”, care ar avea un „potențial” mai mare decât alții?
- q) Membrii personalului încurajează opinia conform căreia toata lumea este înzestrată și talentată?
- r) Copiii sunt înscriși la evaluări publice mai degrabă atunci când sunt pregătiți pentru acest lucru, decât la o anumită vârstă?
- s) Există tentative de a combate frica de eșec a unor copii?
- t) _____
- u) _____
- v) _____

A2.6 Toți copiii sunt evaluați în mod similar.

B1.8 Modalitatea de repartizare la clasă a elevilor și a profesorilor sprijină învățarea tuturor copiilor din școală.

- a) Diversitatea mediilor de proveniență ale adulților și copiilor aduce o contribuție pozitivă pentru școală și comunitate?
- b) Sunt accentele și dialectele naționale și regionale văzute ca îmbogățind școala și societatea?
- c) Există o înțelegere comună la nivelul școlii de a valoriza limbile vorbite de toți copiii, în activitățile de învățare, activitățile extracurriculare și în evaluările curente?
- d) Adulții evită să aibă favoriți și resping orice sentimente de antipatie pentru anumiți copii?
- e) Procesul de învățare al copiilor "liniștiți" este încurajat la fel de mult ca și cel al copiilor "gălăgioși"?
- f) Adulții evită criticarea anumitor copii, prin intermediul unor povești despre faptele lor negative?
- g) Membrii personalului manifestă sensibilitate față de preocupările din familiile copiilor, atunci când vorbesc despre ocazii precum *Ziua Mamei* sau *Ziua Tatălui*?
- h) Au toți copiii posibilitatea să facă parte din echipele școlii (muzică, teatru, sport, dans, etc.)?
- i) Diferențele familiale sunt recunoscute și apreciate?
- j) Membrii personalului evită să-i considere pe copiii din clasa de mijloc ca fiind mai valoroși la școală decât copiii din clasa muncitoare?
- k) Personalul evită folosirea performanțelor și a rezultatelor la evaluările curente sau naționale ca modalitate de a-i face pe unii copii să se simtă mai valoroși și pe alții mai puțin valoroși?
- l) Persoanele lesbiene, gay, bisexuale, transgen și intersexuale sunt apreciate în cadrul școlii și reprezentate în curriculum?
- m) Membrii personalului evită să promoveze sau să considere o religie ca fiind mai importantă decât altele sau decât absența oricărei religii?
- n) Copiii, membrii personalului și părinții/reprezentanții legali cu dizabilități sunt la fel de bine primiți în școală ca cei fără dizabilități?
- o) Există multe ocazii pentru aprecierea eforturilor copiilor cu reușite mai mici și mai mari, inclusiv ale celor care au rezultate bune la evaluări?
- p) Raportarea performanțelor în interiorul și în afara școlii include toți copiii?
- q) Este vizibilă munca tuturor elevilor în sălile de clasă și în școală?
- r) Toți copiii finalizează învățământul secundar cu o diploma recunoscută?
- s) Se acordă sprijin și importanță egală realizărilor tuturor copiilor, indiferent de sex?
- t) Membrii personalului evită crearea de ierarhii ale copiilor, comparându-i pe cei din învățământul de masă cu cei cu „cerințe speciale” sau chiar cu copiii „integrați”?
- t) _____
- u) _____
- v) _____

A2.7 Școala combate toate formele de discriminare.

A1.8 Școala sprijină înțelegerea legăturilor profunde dintre oameni la nivel global; A1.9 Personalul școlii și elevii conștientizează varietatea modurilor prin care se poate exprima apartenența de gen; A2.4 Incluziunea este înțeleasă ca o deschidere către participarea tuturor; A2.2 Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului/copiilor. B2.9 Există preocupare pentru reducerea la minimum a comportamentului agresiv; C2.6 Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.

- a) Este recunoscut faptul că toată lumea se preocupă de prejudecățile împotriva altora, ceea ce necesită efort pentru a le identifica și a le reduce?
- b) Adulții analizează propriile atitudini față de diversitate și își identifică prejudecățile, astfel încât să ofere un sprijin mai bun copiilor în identificarea și reducerea prejudecăților acestora?
- c) Adulții și copiii identifică zonele de discriminare care trebuie să fie abordate?
- d) Se înțelege că toate formele de discriminare implică intoleranță față de "cei diferiți" și abuz de putere?
- e) Se acordă atenție modului în care intoleranța față de "persoanele diferite" poate fi resimțită personal ca, discriminare după clasa socială, rasism, sexism, discriminare în baza dizabilităților, homofobie, transfobie și islamofobie?
- f) Este recunoscut faptul că discriminarea instituțională poate proveni din culturi și politici care devalorizează identitatea sau discriminează în alt mod unele grupuri de oameni?
- g) Este recunoscut faptul că o cultură în care respectul pentru diversitate este împărtășit la scară largă ca valoare, reprezintă cel mai bun mod de a preveni și de a reduce discriminarea?
- h) Cerințele legale de reducere a „inegalităților” în ceea ce privește etnia, dizabilitatea, sexul, orientarea sexuală, identitatea sexuală, religia, convingerile și vârstă, fac parte din planurile extinse de contracarare a tuturor formelor de discriminare?
- i) Desconsiderarea persoanelor pe motive de greutate este identificată drept discriminare și contracarată?
- j) Membrii personalului evită să sugereze că există o singură identitate națională sau "un mod de a fi" în școală?
- k) Membrii personalului evită rolurile stereotipizate pentru copii în producțiile școlare, de exemplu, în funcție de culoarea părului, culoarea pielii sau sex?
- l) Este recunoscut faptul că nivelul cunoștințelor despre dizabilități reprezintă doar o contribuție limitată la procesul de planificare a educației pentru copii?
- m) Membrii personalului contracarează atitudinile stereotipizate față de persoanele cu dizabilități, atunci când sunt descrise, de exemplu, ca "demne de milă" sau ca "luptători eroici împotriva necazurilor"?
- n) Se înțelege că dizabilitățile pot apărea în interacțiunile dintre persoanele cu deficiențe și mediul lor, dar pot fi, de asemenea, generate în întregime de atitudinile discriminatorii și de barierele instituționale?
- o) Excluziunea copiilor cu dizabilități grave este înțeleasă ca reflectând limitele culturii, ale atitudinii și politicii școlii, mai mult decât a dificultăților de ordin practic?
- p) Evită copiii atunci când se adresează unii altora orice formă de apelare discriminatorie bazată pe: rasism, sexism, homofobie, dizabilitate etc.?
- q) Școala evită, în mod inechitabil, restricționarea accesului la site-uri, de exemplu, cele relevante pentru experiența persoanelor lesbiene, gay, bisexuale, transgen și intersexuale?
- r) _____
- s) _____

A2.8 Școala promovează interacțiunile non-violente și soluționarea pașnică a conflictelor.

A1.9 Personalul școlii și elevii conștientizează varietatea modurilor prin care se poate exprima apartenența de gen; B2.9 Comportamentul agresiv este redus la minimum.

- a) Non-violența este înțeleasă ca o interacțiune necoercitivă, precum și ca lipsă de conflict fizic?
- b) Conflictul din școală sunt soluționate prin dialog, mai degrabă decât prin constrângere bazată pe diferențele dintre statutul perceput și forța fizică?
- c) Promovează adulții, prin exemplu personal, interacțiunea non-coercitivă?
- d) Învăță oamenii să răspundă provocărilor venite din partea celorlalți față de propriile idei, astfel încât acestea să conducă la reflecție asupra a ceea ce ar trebui gândit și făcut diferit?
- e) Toată lumea dobândește abilități de negociere, de soluționare a conflictelor și de mediere a disputelor?
- f) Abuzul, discriminarea, hărțuirea și intimidarea sunt percepute ca forme ale violenței?
- g) Se înțelege că este mai ușor să colaborezi atunci când persoanele simt siguranță pentru identitatea lor?
- h) Discuțiile sunt gestionate astfel încât să nu fie dominate de o singură persoană, grup sau sex?
- i) Cei care sunt adesea excesiv de furioși sunt ajutați să găsească alte modalități de exprimare?
- j) Copiii sunt orientați către activități și cluburi de arte marțiale, ca o modalitate de dezvoltare a încrederii în sine și a comportamentului asertiv fără agresiune?
- k) Oamenii se ajută reciproc să își exprime opiniile, respectând și opiniile altora?
- l) Oamenii se gândesc la modul în care sentimentele lor față de alții afectează interacțiunea cu aceștia?
- m) Copiii recurg la poezie, literatură, muzică, teatru, teatru de păpuși pentru a înțelege sentimente și trăiri?
- n) Copiii învață despre consecințele pe care le are dorința de răzbunare pentru perpetuarea conflictelor personale și internaționale?
- o) Copiii și adulții discută despre limitele acceptabile ale violenței, inclusiv ale relațiilor degradante dintre sexe, în filme și jocuri pentru calculator?
- p) Școala pune accent pe prioritățile umane și nu cele financiare?
- q) Evită școala să trateze copiii drept „material de studiu”?
- r) Copiii învață despre originea conflictelor din cauza teritoriilor, identităților, resurselor și a incapacității de a tolera diferențele, precum și despre modul în care acestea pot fi reduse prin mijloace pașnice?
- s) Copiii învață să pună la îndoială necesitatea ca reprezentanții unui sex să-i domine pe reprezentanții celuilalt?
- t) Copiii se gândesc la violența dintre sexe și la modul în care se poate pune sfârșit unor asemenea modele de violență?
- u) Este analizat modul în care unii reprezentanți ai sexului masculin încurajează violența față de bărbați și femei?
- v) Se înțelege modul în care bărbații și femeile pot contribui la dezvoltarea masculinității agresive la copii?
- w) Copiii analizează ce câștigă și ce pierde prin aderarea la anumite bande/găști și modul în care violența dintre bande poate fi evitată în interiorul și în afara școlii?
- x) Sunt ajutați copiii să găsească activități în afara școlii care reduc orice implicare în acte de violență între bande?
- y) Sunt ajutați copiii să evite purtarea de cuțite sau alte arme?
- z) Se ține cont de faptul că violența îndreptată în interior poate produce depresie și autovătămare?

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să aibă o imagine bună despre sine.

A1.4 Membrii personalului școlii și copiii se respectă reciproc; A2.10 Școala contribuie la sănătatea elevilor și adulților; B2.9 Există preocupare pentru reducerea la minimum a comportamentului agresiv; C1.6 Copiii învață despre sănătate și despre importanța relațiilor interumane.

- a) Sunt încurajați adulții și copiii să învețe cu plăcere și să interacționeze cu bucurie?
- b) Școala ajută copiii și adulții să scape de presiunea ideii de "normalitate"?
- c) Copiii învață că este un lucru obișnuit și normal să se simtă diferiți de ceilalți?
- d) Adulții și copiii evită să pună prea mult preț pe "o siluetă slabă"?
- e) Adulții și copiii ajută în contracararea stereotipurilor de frumusețe din mass-media și din propriile lor culturi?
- f) Se simt adulții și copiii "îmbogățiți" de o gamă variată de identități, medii de proveniență, etnii, genuri și moduri de a privi lumea, la școală?
- g) Adulții și copiii simt că este bine să-și exprime diferențele de identitate și opinii?
- h) Școala încurajează ideea de stare de bine, care este legată de starea de bine a persoanei în școală, comunitate și la nivel global?
- i) Școala încurajează ideea de stare de bine, care este legată de îmbunătățirea mediului și de integritatea planetei?
- j) Depune școala un efort pentru a se asigura că toată lumea din școală poate avea prieteni?
- k) Copiii învață despre relații bune din modul în care oamenii se tratează unii pe alții în școală?
- l) Școala încearcă să îmbunătățească stima de sine a copiilor și adulților care întâmpină dificultăți?
- m) Adulții și copiii recunosc că pierderea respectului de sine poate reduce realizările și poate spori atitudinea agresivă?
- n) Adulții și copiii înțeleg că aspectul unei persoane sau modul în care se face referire la aceasta poate să nu reflecte genul pe care îl resimt?
- o) Membrii personalului cunosc faptul că folosirea facilităților de gen, cum ar fi toaletele sau vestiarele, poate fi o sursă de suferință pentru unii copii care sunt transgen sau persoane intersexuale?
- p) Adulții și copiii sunt conștienți de stresul pe care îl pot provoca maturizarea și pubertatea, în ceea ce privește viziunea unor oameni asupra genului lor?
- q) Există locuri corespunzătoare, sigure, curate, în care adulții și copiii să se îngrijească atunci când sunt în perioada de menstruație?
- r) Copiii și adulții sunt sensibili la tensiunile pe care ciclul menstrual le poate pune pe unele persoane?
- s) Sunt evitate distanțe lungi pentru copii cu dizabilități, spre și de la școală, prin încurajarea viziunii conform căreia copiii și tinerii au dreptul de a merge la școala din localitate?
- t) Se acordă sprijin fetelor însărcinate și băieților care sunt implicați într-o sarcină, la o vârstă școlară?
- u) Școlile evită stigmatizarea fetelor care rămân însărcinate sau au copii?
- v) Membrii personalului și copiii discută probleme delicate, ca în cazurile de deces, astfel încât aceștia să știe cum să se sprijine reciproc în cazul în care un copil sau un adult din școală decedează?
- w) Este recunoscut faptul că moartea unui prieten, membru al familiei o altă persoană importantă poate afecta pe cineva timp de mulți ani și mai mult în anumite momente, cum ar fi aniversările?

A2.10 Școala contribuie la sănătatea elevilor și adulților.

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să aibă o imagine bună despre sine; C1.1 Copiii studiază ciclurile de producție și consum de alimente; C1.6 Copiii învață despre sănătate și despre importanța relațiilor interumane.

- a) Adulții și copiii analizează contribuțiile aduse sănătății ale unui mediu sănătos, ale jocurilor, activităților agreabile, prietenilor, lipsei de stres, ale unei diete bune și ale exercițiilor fizice?
- b) Adulții și copiii evită să îi perceapă pe oameni ca fiind "nesănătoși" sau ca având o afecțiune medicală deoarece aceștia par diferiți de ei?
- c) Sunt identificate obstacole în ceea ce privește sănătatea în cadrul școlii, comunităților și mediului înconjurător?
- d) Există proceduri clare pentru distribuirea și monitorizarea utilizării medicamentelor de către copiii?
- e) Adulții și copiii sunt instruiți în acordarea primului ajutor și știu cum să reacționeze în cazul unei crize în materie de sănătate, de exemplu, în ceea ce privește diabetul zaharat sau epilepsia?
- f) Există un spațiu privat disponibil pentru copii și adulți, pe care să îl folosească atunci când presiunile sunt prea mari și în cazul în care simt nevoia să vorbească cu cineva?
- g) Se consideră că stările de furie și de stres sunt generate de situații de viață dificile ale unor copii?
- h) Copiilor li se acordă oportunitatea de a medita și de a învăța despre meditație?
- i) Este disponibilă consilierea pentru cei care se confruntă cu situații stresante pentru o perioadă îndelungată sau pentru cei care sunt nervoși de obicei?
- j) Este disponibilă o cameră pentru asistență medicală, îngrijire sau fizioterapie obișnuită?
- k) Există apă potabilă accesibilă și suficientă?
- l) Personalul, copiii și familiile propun diete de promovare a sănătății la școală și acasă?
- m) Există oportunități pentru ca oamenii să-și împărtășească preocupările de sănătate, cum ar fi mâncatul reflexiv/excesiv?
- n) Copiii sunt ajutați să reziste presiunilor producătorilor de a consuma alimente care contribuie la apariția problemelor de sănătate?
- o) Activitățile fizice sunt promovate ca activitate recreativă, precum și pentru beneficiile pentru sănătate pe care le aduc?
- p) Copiii iau parte în mod regulat la activități de învățare în afara sălilor de clasă, inclusiv la activități în aer liber?
- q) Jocurile și lecțiile de educație fizică încurajează sportul și condiția fizică bună pentru toți și includ sport, dans, aerobic, arte marțiale, Tai Chi și yoga?
- r) Copiii și adulții sunt încurajați să se implice în activități fizice în fiecare zi și să se bucure de mersul pe jos sau mersul cu bicicleta la școală?
- s) Se simt copiii în siguranță în toate zonele școlii?
- t) Există un echilibru între grija pentru siguranță și încurajarea experienței copiilor?
- u) Sunt evaluate și abordate riscurile drumului spre și dinspre școală?
- v) Părinții parchează departe de școală, atunci când aduc și își iau copiii?
- w) Siguranța vehiculelor școlare este verificată în mod regulat?
- x) Se oferă lecții de mers cu bicicleta în condiții de siguranță?
- y) Adulții și copiii poartă cască atunci când merg cu bicicleta la școală?
- z) Copiii învață cum să evite pericolele rețelelor sociale și ale altor site-uri de pe Internet?
- aa) _____
- ab) _____

Dimensiunea B: Elaborarea politicilor incluzive

B1: Dezvoltarea școlii pentru toți

- 1 Școala promovează un proces de dezvoltare participativă.
- 2 Școala propune o abordare incluzivă a leadership-ului.
- 3 Angajarea și promovarea personalului sunt corecte.
- 4 Experiența personalului este cunoscută și valorificată.
- 5 Personalul nou-venit este ajutat să se integreze în școală.
- 6 Școala găsește soluții să școlarizeze toți copiii din localitate/circumscripție.
- 7 Fiecare copil nou sosit este ajutat să se integreze în școală.
- 8 Modalitatea de repartizare la clasă a elevilor și a profesorilor sprijină învățarea tuturor copiilor din școală.
- 9 Copiii sunt bine pregătiți pentru a se integra într-un alt cadru (școală nouă, alt nivel de învățământ).
- 10 Școala este, din punct de vedere fizic, accesibilă tuturor persoanelor.
- 11 Clădirile și zona de proximitate sunt proiectate pentru a sprijini participarea tuturor.
- 12 Școala contribuie la reducerea poluării mediului și a consumului de apă.
- 13 Școala contribuie la reducerea/reciclarea deșeurilor.

B2: Asigurarea sprijinului pentru diversitate

- 1 Personalul școlii colaborează pentru a oferi un sprijin coordonat copiilor.
- 2 Activitățile de dezvoltare profesională ajută personalul să răspundă nevoii de diversitate.
- 3 Întreaga școală are acces la resursele de predare a englezei ca limbă secundară.
- 4 Școala susține continuitatea în educația copiilor aflați în sistemul de îngrijire publică.
- 5 Școala se asigură că politicile privind „nevoile educaționale speciale” susțin incluziunea.
- 6 Abordarea școlii privind purtarea copiilor (exprimată în Regulamentul intern, proceduri operaționale, strategii etc.) susține optimizarea învățării și a curriculumului.
- 7 Presiunile pentru sancționarea disciplinară a elevilor prin eliminarea de la ore sunt reduse.
- 8 Există preocupare pentru reducerea riscurilor legate de frecvența școlară a elevilor.
- 9 Există preocupare pentru reducerea la minimum a unui comportament agresiv sau a diferitelor forme de bullying (hărțuire, intimidare) în școală.

B1.1 Școala promovează un proces de dezvoltare participativă.

A1.4 Personalul școlii și copiii se respectă reciproc; A1.5 Personalul și părinții/reprezentanții legali colaborează; A1.6 Personalul școlii și membrii Consiliului de Administrație lucrează bine împreună; A1.10 Școala și comunitatea locală colaborează pentru dezvoltarea lor reciprocă; A2.4 Incluziunea este înțeleasă ca o deschidere către participarea tuturor; Secțiunea C (Relaționare la nivel local și global).

- a) Există „un plan de dezvoltare” pentru școală și împrejurimile sale, care este bine cunoscut și aprobat de personal, administrație, părinți și copii?
- b) Sunt solicitate opiniile copiilor, părinților/reprezentanților legali și ale membrilor CA cu privire la natura obstacolelor în calea învățării și a participării și la modul în care ar putea fi îmbunătățită școala?
- c) Sunt solicitate opiniile membrilor comunității cu privire la modul în care școala și comunitățile se pot sprijini reciproc în procesul de dezvoltare?
- d) Opiniile personalului, ale copiilor, părinților, ale membrilor CA și ai comunității, influențează ceea ce se întâmplă în școală?
- e) Părinții/reprezentanții legali, copiii, administrația consideră că a fi consultați reprezintă o rutină a implicării lor în școală?
- f) Este implementat activ Planul de dezvoltare instituțională și revizuit periodic cu modificări introduse atunci când este necesar?
- g) Reflectează membrii școlii la finalul anului asupra schimbărilor care au avut loc în ultimele douăsprezece luni și motivele pentru care acestea au intervenit?
- h) Poate recunoaște personalul ce schimbări au avut loc ca rezultat al intervenției Planului de dezvoltare și care au avut loc din alte motive?
- i) Membrii personalului consideră că schimbarea devine dezvoltare atunci când reflectă valorile dorite?
- j) Adulții și copiii își măresc influența asupra dezvoltării școlii lor, bazându-se pe un cadru comun de valori incluzive?
- k) Este recunoscut faptul că stabilirea unei legături între valorile și acțiunile privind culturile, politicile și practicile școlii poate contribui la dezvoltarea continuă și susținută a școlii?
- l) Membrii personalului recunosc faptul că obstacolele în calea învățării și participării, pe care le experimentează copiii, pot fi reduse prin îmbunătățirea activităților și strategiilor de predare-învățare?
- m) Membrii școlii se gândesc la modul în care cultura școlii poate împiedica și promova dezvoltarea incluzivă?
- n) Politicile sunt elaborate cu intenția mai degrabă de a îmbunătăți cultura și practicile școlii, decât de a satisface inspectorii?
- o) Sunt toate politicile legate de strategii de implementare concrete?
- p) Efectele politicilor școlare privind cultura și practicile școlii sunt monitorizate și schimbate în funcție de necesități?
- q) Adulții și copiii fac schimb de idei cu școlile partenere și le vizitează pe acestea (poate într-o altă țară), cu scopul de a sprijini dezvoltarea reciprocă a școlilor și mediilor de proveniență?
- r) _____

B1.2 Școala propune o abordare incluzivă a leadership-ului.

A1.2 Membrii personalului școlii colaborează între ei;

B1.4 Experiența personalului este cunoscută și valorificată; C2.9 Profesorii colaborează între ei atunci când planifică, predau sau evaluează.

- a) Se înțelege faptul că liderii puternici pot fi colaborativi, mai degrabă decât autocratici?
- b) Școala evită restricțiile privind relațiile și învățarea, care pot apărea din cauza unei ierarhii rigide a conducerii, managementului de nivel mediu, personalului și copiilor?
- c) Există o împărțire echilibrată a sarcinilor între membrii personalului, astfel încât eventualele neplăceri să fie reduse la minim dacă o persoană cu experiență lipsește sau se pensionează?
- d) Evită școala presiunile pentru respectarea necondiționată a sarcinilor stabilite de echipa managerială sau de membrii CA?
- e) Evită directorul să preia sarcini din afara școlii dacă acestea nu pot fi adaptate la culturile, politicile și practicile din școală?
- f) Personalul de conducere contribuie la reducerea duratei de timp pe care personalul o petrece pentru elaborarea unor documente?
- g) Membrii personalului rezistă presiunilor de a face lucruri care sunt în conflict cu valorile lor?
- h) Persoanele care au fost promovate sunt atente să evite să se comporte ca și cum un statut superior conferă automat o mai bună experiență?
- i) Reprezentanții managementului (inclusiv responsabilii de catedre/comisii) sunt atenți să evite favorizarea unor membri ai personalului în defavoarea altora?
- j) Persoanele care sunt promovate continuă să manifeste dorința de a recunoaște atunci când au făcut greșeli?
- k) Deciziile sunt luate mai degrabă în baza argumentelor prezentate, decât prin simpla exercitare a autorității?
- l) Atunci când o persoană lucrează suplimentar, implicându-se în abordarea unei anumite probleme, este valorificată în luarea deciziilor viitoare?
- m) Cunoștințele și abilitățile relevante ale personalului sunt valorificate în luarea deciziilor?
- n) Ședințele sunt prezidate de diferiți membri ai personalului și asigură contribuția tuturor?
- o) Profesorii cu experiență sprijină și consiliază, în loc să inspecteze sau gestioneze detaliile muncii altor oameni?
- p) Există așteptări ca toți adulții și copiii să fie sau să devină independenți?
- q) Se consideră că autoritatea constă mai degrabă în cunoaștere, înțelepciune și abilități, decât într-o anumită funcție deținută?
- r) Directorul și alți membri ai conducerii au fost aleși, în mare parte, datorită abilităților lor de a sprijini membrii personalului să încurajeze învățarea în diverse grupuri?
- s) Directorul și alți membri ai conducerii au experiență în încurajarea dialogului?
- t) Membrii personalului ascultă cu atenție argumentele și clarificările interlocutorilor, înainte de a-și exprima dezacordul?
- u) Există metode necoercitive de soluționare a dezacordurilor?
- v) Există o distribuție deschisă și echitabilă a resurselor în școală?
- w) _____
- x) _____
- y) _____

B1.3 Angajarea și promovarea personalului sunt corecte.

A1.2 Membrii personalului școlii colaborează între ei.;

B1.2 Școala propune o abordare incluzivă a leadership-ului.

- a) Oportunitățile de angajare sunt deschise tuturor celor care sunt eligibili, din interiorul și din afara școlii?
- b) Evită membrii personalului să încerce să obțină avantaje prin auto-promovarea excesivă a cunoștințelor și experienței lor?
- c) Este descurajat personalul să caute avantaje prin petrecerea orelor suplimentare la școală, ore pe care angajații cu diferite angajamente sau priorități personale nu le-ar putea realiza?
- d) Școala își exprimă în mod clar și își face cunoscut angajamentul în ceea ce privește desemnarea pe posturi fără prejudecăți privind sexul, etnia, dizabilitatea, vârsta, orientarea sexuală sau orice alt aspect irelevant?
- e) Școala evită discriminarea în momentul desemnării pe posturi în funcție de vârstă, de exemplu, pentru a evita salarii mai mari pe care le va primi personalul cu o vârstă mai înaintată?
- f) Componenta personalului didactic și nedidactic reflectă comunitățile din localitatea/circumscripția școlii?
- g) Oamenii sunt încurajați și instruiți să își înainteze candidaturile pentru promovare, indiferent de sex, de situația familială, de originea etnică sau de orice alte aspecte irelevante?
- h) Membrii personalului, în special din școlile primare și grădinițe, consideră că este normal ca bărbații să își asume un rol în îngrijirea copiilor mici?
- i) Toți cei care cred ca ar dori să candideze pe un post sunt încurajați să facă acest lucru?
- j) Directorul și alți membri ai personalului evită să încurajeze în mod special prietenii apropiați sau rudele să obțină o promovare?
- k) Membrii CA dau dovadă de creativitate atunci când încurajează părinții și profesorii să vadă plăcerea și relevanța muncii ca membru al CA, astfel încât un număr important de persoane să-și înainteze candidaturile?
- l) Posturile promovate reflectă echilibrul dintre sexe și mediile din care vin membrii personalului din școală?
- m) Funcțiile de conducere reflectă toate segmentele comunităților școlii?
- n) Desemnarea în cadrul comisiilor de selecție este reprezentată de toate tipurile de personal al școlii, de membrii CA și de Consiliul Elevilor?
- o) Toți cei care lucrează la școală au un salariu suficient pentru a avea un trai decent?
- p) În cazul în care școala are un atașament față de o anumită credință, discriminarea este minimalizată la angajare în baza credinței?
- q) Comisiile de selecție sunt formate din reprezentanți ai diferitelor sexe, etnii și medii care reflectă comunitățile din școală?
- r) Sindicatele sunt implicate în acordarea sprijinului pentru elaborarea orientărilor privind angajarea și promovarea?
- s) Se solicită candidaților pentru locurile vacante să prezinte un aspect al muncii lor membrilor personalului, membrilor CA, părinților/reprezentanților legali și copiilor?
- t) Există o strategie pentru eliminarea obstacolelor la numirea în funcție a personalului cu dizabilități?
- u) Valorificarea diversității este un criteriu esențial pentru numirea în funcție a personalului?
- v) Se găsesc suplینitori temporari pentru personalul de sprijin absent, precum și învățători și profesori care predau o anumită disciplină?

w) _____

x) _____

Index pentru incluziune: un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive

B1.4 Experiența personalului este cunoscută și valorificată.

B1.2 Școala propune o abordare incluzivă a leadership-ului.

- a) Membrii personalului sunt cu adevărat interesați de cunoștințele și experiența celorlalți?
- b) Sunt cunoscute toate competențele, cunoștințele și interesele personalului didactic și nedidactic, nu doar cele care implică funcția sau care sunt prevăzute de fișa postului?
- c) Personalul este consultat cu privire la cel mai bun mod de a folosi abilitățile și cunoștințele sale în beneficiul școlii și al comunității sale?
- d) Profesorii și personalul suport sunt încurajați să folosească toate competențele și cunoștințele lor pentru a sprijini învățarea copiilor și a tinerilor?
- e) Membrii personalului sunt încurajați să își dezvolte competențe și interese noi?
- f) Membrii personalului sunt încurajați să împărtășească noile cunoștințe, interese și competențe?
- g) Membrii personalului sunt dornici să împărtășească din cunoștințele și abilitățile lor?
- h) Membrii personalului sunt atenți să nu treacă cu vederea cunoștințele și abilitățile colegilor, cum ar fi cele ale profesorilor de Desen și Educație fizică, în lucrul cu diverse grupuri de copii?
- i) Membrii personalului decid pe ce competențe suplimentare din afara școlii doresc să se bazeze?
- j) Varietatea limbilor vorbite de personal contribuie la dezvoltarea unei școli bazate pe învățarea limbilor străine?
- k) Este recunoscut faptul că este în regulă ca diferite persoane să aibă diferite puncte forte pe plan personal și profesional?
- l) Membrii personalului se întâlnesc pentru a face schimb de idei și experiență cu scopul de a îmbunătăți reciproc predarea și de a rezolva reciproc dificultățile în predare?
- m) Membrii personalului se ascultă unii pe alții și oferă perspective, alternative la preocupările legate de copii, fără a judeca negativ?
- n) Diferențele culturale și de experiență a personalului stau la baza dezvoltării curriculumului și a activităților de învățare?
- o) Membrii personalului învață din practicile educative și din experiența altor școli?
- p) Reprezentanții CSEI (Centrelor de Educație Incluzivă) sunt invitați să împărtășească personalului din școala de masă experiența lor cu privire la activitățile de predare-învățare cu diferite grupuri de copii?
- q) Se solicită observații cu privire la școală atunci când personalul este pe punctul de a pleca sau de a părăsi școala, pentru a obține informații noi, pe care aceștia ar putea fi dispuși să le ofere?
- r) Este recunoscut faptul că membrii mai tineri ai personalului pot avea o contribuție deosebită la viața școlii, care diferă de cea a personalului cu experiență?
- s) Este recunoscut faptul că ceea ce oferă oamenii unei anumite școli se poate schimba pe măsură ce aceștia înaintază în vârstă și că acest lucru ar putea fi în avantajul colegilor?
- t) _____
- u) _____
- v) _____

B1.5 Personalul nou venit este ajutat să se integreze în școală.

A1.2 Membrii personalului școlii colaborează între ei;

C2.9 Profesorii colaborează între ei atunci când planifică, predau sau evaluează.

- a) Există o politică privind acomodarea, aprobată pentru membrii personalului, ai CA și pentru părinții care oferă ajutor?
- b) Politica privind acomodarea îmbunătățește moralul noilor membri ai personalului?
- c) Noii membri ai personalului primesc toate informațiile necesare cu privire la școală, inclusiv politicile școlare și planul de dezvoltare a școlii și a mediului?
- d) Noii membri ai personalului sunt întrebați ce informații suplimentare le sunt necesare, fiindu-le furnizate?
- e) Toți noii membri ai personalului sunt invitați să viziteze școala înainte de data oficială de începere a activității lor?
- f) Este repartizat un mentor pentru noii membri ai personalului, pentru a-i ajuta să se integreze în școală, iar mentorul se întâlnește cu aceștia în prima zi de lucru și în mod regulat după aceea?
- g) Mentorul este disponibil în mod regulat, personal sau la telefon în primele săptămâni, pentru a răspunde la întrebări?
- h) Directorul se întâlnește cu noul membru al personalului cât mai curând posibil după ce acesta începe activitatea?
- i) Toți noii membri ai personalului au parte de o primire oficială din partea membrilor CA și ai părinților?
- j) Toți noii membri ai personalului au parte de o primire oficială din partea reprezentanților copiilor?
- k) Noii membri ai personalului sunt susținuți pentru a contribui la întâlnirile de lucru (Consilii Profesionale, ședințe de catedră, comisii metodice etc.)?
- l) Personalul care este deja încadrat recunoaște dificultățile pe care le pot avea noii angajați în ceea ce privește integrarea la noul loc de muncă, care poate fi într-o țară sau localitate nouă?
- m) Membrii mai vechi ai personalului îi invită pe cei noi, în special pe cei noi în zona respectivă sau în țară, în casele lor sau să socializeze în afara școlii?
- n) Membrii mai vechi ai personalului evită să îi facă pe noii membri ai personalului să se simtă excluși, de exemplu, prin utilizarea pronumelui „noi”, care nu îi include și pe aceștia?
- o) Personalului existent are un interes real în a afla cine sunt membrii noi ai personalului și ce pot ei oferi școlii?
- p) Noii membri ai personalului sunt încurajați să știe că prezența și contribuția lor vor influența în mod benefic cultura din cadrul școlii?
- q) Profesorii recent calificați sunt ajutați să își folosească bine timpul suplimentar pentru dezvoltare profesională?
- r) Toate cadrele didactice noi și personalul nedidactic sunt reuniți în structuri create pentru a-și acorda sprijin reciproc, pentru a observa practicile și pentru a discuta posibilitățile de dezvoltare a activităților de predare, de învățare și de sprijin?
- s) Personalul titular tratează profesorii angajați temporar, studenții și personalul suport, ca pe niște colegii cu drepturi depline?
- t) Observațiile cu privire la școală oferite de noii membri ai personalului și de studenții veniți la practică sunt solicitate și apreciate pentru perspectivele noi și pentru oportunitățile de acțiune pe care le pot furniza?
- u) _____
- v) _____
- w) _____

B1.6 Școala găsește soluții să școlarizeze toți copiii din localitate/circumscripție.

A2.6 Toți copiii sunt evaluați în mod similar.

- a) Dorința de a include toți copiii în școală este exprimată public drept politică a școlii?
- b) Denumirea școlii reflectă specificul ei complex și comunitar?
- c) Copiii din localitate sunt încurajați să frecventeze școala indiferent de reușită, dizabilitate sau statut social?
- d) Copiii persoanelor din grupurile etno-culturale itinerante (Travellers) care vizitează zona sunt primiți în mod activ în școală?
- e) Școala caută modalități prin care să depășească obstacolele în calea participării, cu care se confruntă diferite grupuri etnice din localitate?
- f) Copiii solicitanților de azil și ai refugiaților sunt încurajați să frecventeze școala?
- g) Sunt acceptați copiii din familiile cu reședință temporară să frecventeze școala?
- h) Sunt încurajate familiile cu copii care în prezent merg la școli speciale să-și trimită copiii la o școală de masă?
- i) Școala susține drepturile copiilor cu dizabilități de a frecventa școala?
- j) Dacă se știe că un copil a avut probleme la o școală anterioară, iar acesta se alătură altei școli, membrii personalului evită să sugereze că frecventarea acestei școli este temporară?
- k) Școala își exercită dreptul juridic de a accepta în școală în mod prioritar copiii din sistemul public?
- l) Școala își exprimă interesul de a primi în școală doar copiii „bine îngrijiți”?
- m) Școala respectă legea care îi impune să nu organizeze interviuri și să nu folosească informații din conversațiile cu părinții, frații și surorile sau comentariile unei persoane care cunoaște un potențial nou elev?
- n) Școala evită să solicite donații de la familii înainte de a fi acceptat la școală copilul acestora?
- o) Școala stabilește relații puternice și conlucrează cu alte școli din zonă, în situațiile în care apartenența religioasă a școlii este nereprezentativă pentru etniile din comunitățile din vecinătate?
- p) În cazul în care școala are o anumită apartenență religioasă, se acordă prioritate la admiterea copilului din considerente legate de religia din familia copilului sau de proximitate?
- q) Școala care împărtășește o anumită apartenență religioasă evită să restricționeze angajarea personalului care aparține altei confesiuni religioase?
- r) Școala de o anumită preferință confesională reduce la minimum diviziunea religioasă, de exemplu, prin faptul că nu preferă anumite ramuri din creștinism sau islam?
- s) Există o creștere în ceea ce privește proporția copiilor din localitate admiși în școală?
- t) Există o creștere în ceea ce privește diversitatea copiilor din localitate admiși în școală?
- u) _____
- v) _____
- w) _____

B1.7 Fiecare copil nou sosit este ajutat să se integreze în școală.

A1.3 Copiii se ajută reciproc; A1.4 Membrii personalului școlii și copiii se respectă reciproc; A2.6 Toți copiii sunt evaluați în mod similar; C2.5 Copiii învață unul de la celălalt.

- a) Există oportunități pentru copii de a vizita școala înainte de a frecventa respectiva școală?
- b) Există un program coordonat pentru a ajuta copiii să se stabilească la respectiva școală?
- c) Personalul școlii salută copiii într-o manieră prietenoasă?
- d) Există o singură *politică de acomodare* pentru copii, indiferent de momentul în care vin aceștia și indiferent de unde vin?
- e) *Politică de acomodare* este valabilă în egală măsură pentru copii și familiile acestora, indiferent dacă copilul se alătură școlii la începutul anului școlar sau în decursul anului?
- f) Se face față greutăților de formare a unei comunități atunci când în școală vin și pleacă mulți copiii în fiecare an?
- g) Copiii noi sunt prezentați pentru a deveni prieteni cu copiii care se află de mai mult timp în școală?
- h) Sunt ajutați toți să se simtă în largul lor?
- i) Este recunoscut faptul că unii copii pot să resimtă greutăți mai mari în a se simți în largul lor decât alții?
- j) Copiii sunt încurajați să simtă că sunt importante contribuțiilor lor încă din prima zi în care au început să meargă la școală?
- k) Sunt disponibile informații pentru părinți/reprezentanți legali cu privire la sistemul de educație local și național, cât și cu privire la școală în sine?
- l) Programul de acomodare ține cont de nivelul de dezvoltare atins de elevi și de limba pe care aceștia o vorbesc acasă?
- m) Copiii și adulții care cunosc deja copiii noi sunt implicați în primirea lor la intrarea în școală și la începutul anului de studiu?
- n) Se iau măsuri, după câteva săptămâni, pentru a verifica modul în care se simt copiii în școală?
- o) Există sprijin pentru copiii cu dificultăți de memorizare a structurii clădirii, în special când sunt noi în școală?
- p) Sunt disponibile hărți ale școlii pentru copiii nou sosiți?
- q) Copiii nou sosiți știu cui să ceară ajutor în situațiile dificile?
- r) Copiii nou-veniți sunt făcuți să simtă că activitatea și opiniile lor sunt importante încă din prima zi în care merg la școală?
- s) Li se acordă copiilor oportunitatea de a contribui la acțiunile de optimizare a politicilor școlii vizavi de „adaptarea” în școală?
- t) Copiii și adulții au obiceiul de a afla numele copiilor noi?
- u) Se face o prezentare pentru copiii nou-veniți cu privire la valorile respectate de școală și la modul în care trebuie primiți noii membri în școală de către ceilalți participanți?
- v) Experiența intrării într-un nou colectiv este integrată în activitățile de la lecții?
- w) _____
- x) _____
- z) _____

B1.8 Modalitatea de repartizare la clasă a elevilor și a profesorilor sprijină învățarea tuturor copiilor din școală.

A2.6 Toți copiii sunt evaluați în mod similar.

- a) Cadrele didactice au parte de tratament egal în utilizarea încăperilor, poziționarea sălilor de clasă, alocarea și distribuirea personalului de sprijin?
- b) Școala evită alocarea permanentă a spațiilor de calitate mai scăzută, de exemplu, a claselor mobile, copiilor cu statut considerat inferior pe criteriile de vârstă, realizări, dizabilități?
- c) Personalul școlii este receptiv la mesajele referitoare la identitatea și sentimentul de respect de sine în situațiile când spațiul din școală nu a fost alocat pe criterii echitabile?
- d) Personalul școlii creează oportunități pentru copii de a învăța și de a preda în diverse grupuri?
- e) Se acordă atenție doleanțelor copiilor, relațiilor de prietenie și prezenței altor persoane care vorbesc aceeași limbă atunci când se constituie formațiunile de lucru (clasele de elevi)?
- f) Organizarea și împărțirea cadrelor didactice în funcție de nivelul de reușită al copiilor sau de existența copiilor cu dizabilități este redusă la nivel minim?
- g) Se evită situațiile în care cadrele nedidactice sunt considerate responsabile pentru progresul copiilor cu reușita cea mai scăzută sau pentru copiii care întâmpină cele mai mari bariere în calea învățării și a participării?
- h) Membrii personalului școlii evită identificarea și gruparea unui număr disproporționat de băieți ca având realizări scăzute sau ca necesitând un curriculum adaptat?
- i) Evită personalul școlii gruparea copiilor pe baza comportamentului lor dificil, în cazul în care acest lucru limitează capacitatea copiilor de a se sprijini reciproc?
- j) Există un plan de a preveni efectele negative, atunci când se creează sentimentul de nemulțumire față de aranjarea în bănci în locuri mai puțin importante, în sala de clasă?
- k) Există posibilități pentru ca toți copiii să își schimbe locul în bancă la intervale regulate?
- l) Școala evită acțiunile de restricționare a curriculumului (cum ar fi omiterea limbii străine) pentru copiii care necesită sprijin suplimentar pentru alfabetizare sau care nu au înclinație pentru limba engleză?
- m) Aranjarea în bănci în sălile de clasă este supusă modificărilor după cum este necesar, pentru a descuraja crearea unor conflicte între grupuri, în funcție de etnie sau gen?
- n) Aranjarea în bănci în sălile de clasă este modificată în funcție de necesități, pentru a nu le permite copiilor să se descurajeze reciproc în procesul de învățare?
- o) Școlile își cunosc obligația de a educa împreună copiii cu sau fără dificultăți în procesul de învățare?
- p) Copiii înțeleg importanța respectului reciproc și încurajarea contribuției fiecăruia atunci când se creează o situație de disproporționalitate între băieți și fete?
- q) Școala ia în considerare formarea de clase unisex, în situațiile în care există o mare disproporție între băieți și fete?
- r) Le este permis tuturor copiilor să facă o alegere reală atunci când există opțiuni?
- s) _____
- t) _____
- u) _____

B1.9 Copiii sunt bine pregătiți pentru a se integra într-un alt cadru (școală nouă, alt nivel de învățământ)

C1.12 Copiii învață despre muncă și o conectează cu evoluția intereselor personale.

- a) Personalul respectă contribuția adusă la reușita copiilor a profesorilor care au lucrat în anii anteriori în școală sau în alte școli?
- b) Membrii personalului colaborează în ceea ce privește transferul dosarului personal de la școala precedentă, pentru a fi evaluată și utilizată de profesorii de la școala prezentă?
- c) Membrii personalului folosesc oportunitatea de a se implica în transferuri pentru a privi procesul de învățământ din diferite perspective?
- d) Membrii personalului recunosc că este nevoie de sprijin acordat copiilor pentru a redescoperi plăcerea de a învăța după testările de la finalul școlii primare sau secundare?
- e) Sunt disponibile broșuri și pagini web, scrise clar, fără a folosi un limbaj de specialitate, despre școală, cu contribuții din partea copiilor?
- f) Copiii li se prezintă rutina dintr-un nou mediu, înainte să fie transferați acolo?
- g) Părinților li se oferă informații exacte despre posibilele școli din proximitate?
- h) Transferurile copiilor între școli oferă informații privind curriculumul școlii de origine și de destinație, de exemplu, prin crearea de tururi virtuale, hărți, ghiduri, calendare săptămânale și piese de teatru creative privind deplasările oamenilor dintr-un loc în altul?
- i) Există discuții între personalul și elevii din școala de trimitere și școala primitoare despre măsura în care valorile lor sunt împărtășite?
- j) Personalul școlii se implică în facilitarea accesului la activități, înainte ca procesul de transfer să aibă loc?
- k) Activitățile din curriculum ar putea fi începute într-o școală, de exemplu limbile străine moderne, și să fie continuate în altă școală, ca activități extracurriculare, dacă este necesar?
- l) Școlile au zile speciale de activități înainte de transferul copilului, astfel încât să fie posibil să se organizeze întâlniri între copilul în cauză, personalul școlii și copiii din școala de primire?
- m) Copiii care s-au mutat într-un alt mediu, revin pentru a consilia copiii care urmează să se transfere?
- n) Există îngrijorări referitoare la prietenie și comportamentul agresiv din partea personalului școlii și a copiilor din școala destinată?
- o) Școala încurajează relațiile dintre copiii de vârstă diferită, astfel încât aceștia să nu se simtă vulnerabili din considerentul că sunt cei mai mici sau cei mai tineri din școală?
- p) Sunt integrate în primii ani de gimnaziu aspecte studiate în clasele primare, prin reducerea schimbului de elevi și profesori?
- q) Există o coordonare a sprijinului acordat copiilor care se deplasează între școli?
- r) Există grijă în timpul transferului pentru protejarea informațiilor confidențiale cu privire la elevi?
- s) Părinții copiilor „cu cerințe educaționale speciale” sunt ajutați să găsească un cadru primitiv la nivel local, după absolvire?
- t) Este recunoscut faptul că elevii care s-au transferat de mai multe ori, se pot confrunta cu dificultăți de adaptare?
- u) Copiii își mențin interesul, continuând activitățile după ce se transferă la alte școli sau termină școala?
- v) Copiii sunt încurajați să ia în considerare o serie de recomandări pentru orientare școlară și de carieră?
- w) Copiii sunt ajutați să devină independenți după absolvirea școlii, prin studierea modului în care se face un buget, cum se pregătește mâncarea, cum se face curățenia, cum să aibă grijă de sănătate, cum se menține o relație, cum se spală hainele, cum să se odihnească și cum să lucreze?

B1.10 Școala este, din punct de vedere fizic, accesibilă tuturor persoanelor.

A1.1 Toată lumea este binevenită;

B1.6 Școala găsește soluții să școlarizeze toți copiii din localitate/circumscripție;

B1.11 Clădirile și zona de proximitate sunt proiectate pentru a sprijini participarea tuturor.

- a) Există un plan de accesibilitate al școlii pentru a simplifica accesul fizic pe teritoriul și în clădirea școlii?
- b) Școala acordă atenție cerințelor legislative de a face progrese în fiecare an cu privire la accesul fizic în școală?
- c) Accesul pentru persoanele cu dizabilități este inclus în planul de modernizare a clădirii, integrat în planul de dezvoltare a școlii?
- d) Planul de accesibilitate face parte dintr-un efort concertat pentru a se asigura accesul facil al personalului și copiilor cu dizabilități?
- e) Planul de accesibilitate face parte dintr-un efort comun pentru a întâmpina dorința de a vizita și utiliza spațiile școlii de către toate persoanele cu dizabilități?
- f) Sunt luate în considerare nevoile tuturor în ceea ce privește accesibilitatea clădirilor, cum ar fi: persoanele cu deficiențe de auz, persoanele nevăzătoare și cu deficiențe de vedere, părinții cu copii mici (inclusiv cărucioare duble), persoanele în vârstă, precum și persoanele cu deficiențe fizice?
- g) Sunt consultate cu privire la accesibilitatea școlii, persoane cu dizabilități de diferite vârste, inclusiv cele din familiile copiilor și din comunitatea locală?
- h) Recunoaște școala faptul că persoanele cu dizabilități similare, inclusiv personalul școlii și copiii, pot avea viziuni diferite asupra modului de organizare a spațiului școlii, astfel încât acesta să devină accesibil necesităților lor?
- i) Accesul pentru persoanele cu dizabilități este verificat în fiecare an, în scopul de a moderniza planul clădirii?
- j) Echipamentele sunt ajustabile, astfel încât să fie utilizate sigur și ușor de persoane care au diferite înălțimi și de cele în scaune cu roțile?
- k) Sunt accesibile toate spațiile școlii, inclusiv intrările și ieșirile, sălile de clasă, coridoarele, grupurile sanitare, grădinile, locurile de joacă, cantina, indicatoarele și afișele?
- l) Trotuarele din jurul școlii sunt ușor accesibile pentru cei cu dizabilități, de exemplu, datorită iluminatului, indicatoarelor speciale, semnelor și liniilor marcate pe pavaj?
- m) Se acordă atenție specială pentru asigurarea demnității copiilor și adulților în toate facilitățile accesibile?
- n) Se acordă atenție specială pentru procedurile de semnalizare, securitate și evacuare?
- o) Școala este organizată, astfel încât să ofere confort atât persoanelor cu dizabilități, cât și celor fără dizabilități?
- p) Accesibilitatea este organizată pentru a servi tuturor: persoanelor cu dizabilități, membrilor CA, părinților/reprezentanților legali, vizitatorilor școlii și altor membri ai comunității și, desigur, copiilor?
- q) Proiectele de modernizare a accesibilității clădirii școlii, facilităților și terenurilor aferente sunt incluse în curriculum?
- r) _____
- s) _____
- t) _____

B1.11 Clădirile și zona de proximitate sunt proiectate pentru a sprijini participarea tuturor.

A1.10 Școala și comunitatea locală colaborează pentru dezvoltarea lor reciprocă;
 A2.4 Incluziunea este înțeleasă ca o deschidere către participarea tuturor;
 B1.10 Școala este, din punct de vedere fizic, accesibilă tuturor persoanelor.

- a) Planul de dezvoltare a clădirii este destinat sporirii participării adulților și copiilor și , fiind întocmit cu sprijinul întregului personal al școlii, a copiilor și a părinților/reprezentanților legali?
- b) Planul de dezvoltare a clădirii reflectă contribuțiile personalului, ale copiilor și ale părinților / reprezentanților legali?
- c) Se depun eforturi pentru ca toate spațiile școlii să fie atractive pentru adulți și copii, de exemplu, cu ajutorul proiectelor colaborative de artă sau plantare de flori și arbuști?
- d) Există planuri pe termen lung din partea personalului școlii sau a membrilor CA, care să reflecte problemele de mediu sau cele de natură financiară?
- e) Acțiunile de modernizare a spațiilor școlii și terenurilor acesteia asigură respectul față de interesele tuturor copiilor, fără a favoriza un anumit grup?
- f) Copiii sunt responsabili de viața și bunăstarea plantelor care cresc în interiorul clădirii școlii și în grădinile de pe terenurile aferente?
- g) Copiii și adulții sunt încurajați să facă vizite pentru a vedea cum pot fi modernizate cancelariile, sălile de clasă și terenurile școlii?
- h) Copiii și adulții sunt încurajați să facă sugestii despre cum pot fi modernizate clădirea școlii și terenurile acesteia?
- i) Încurajează școala expozițiile de artă, afișând lucrări ale propriilor elevi și angajați sau din alte școli, inclusiv ale membrilor comunității locale?
- j) Spațiile de joacă sunt echipate pentru a facilita evenimente active și mai contemplative, precum compunerea muzicii?
- k) Cancelariile oferă un spațiu primitiv pentru toți?
- l) Are întregul personal al școlii sentimentul că sunt asigurate toate condițiile de lucru la un nivel înalt?
- m) Clădirea școlii oferă spațiu de întâlniri pentru părinți/reprezentanți legali?
- n) Există o grădină a școlii cu diferite plante cultivate în scopuri alimentare, dar și pentru a fi admirate?
- o) Școala are terenurile sale sau terenuri închiriate pentru cultivarea de legume?
- p) Terenurile școlii încurajează diversitatea plantelor sălbatice, a animalelor și insectelor?
- q) Sunt școala și sălile de clasă dotate cu exponate, plante și obiecte care stimulează curiozitatea, discuția și învățarea?
- r) Oamenii sunt liberi să își exprime îngrijorările cu privire la utilizarea spațiului , iar acestea să fie soluționate în mod just?
- s) Este asigurată securitatea școlii, astfel încât atractivitatea ei să fie menținută?
- t) Clădirea și terenurile sunt disponibile pentru a putea fi utilizate de întreaga comunitate?
- u) Există un plan de sporire a securității, asumat de comunitate?
- v) _____
- w) _____

B1.12 Școala contribuie la reducerea poluării mediului și a consumului de apă.

B1.13 Școala contribuie la reducerea/reciclarea deșeurilor;

C1.2 Copiii studiază importanța apei; C1.7 Copiii investighează pământul, sistemul solar și universul; C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra;

C1.9 Copiii studiază sursele de energie.

- a) Amprenta de carbon a școlii este considerată a fi emisia anuală de gaze cu efect de seră?
- b) Copiii și adulții înțeleg că reducerea activităților legate de emisia gazelor cu efect de seră este mult mai importantă decât măsurarea exactă a amprentei de carbon?
- c) Adulții și copiii stabilesc indicatorii de succes pentru reducerea emisiilor gazelor cu efect de seră în școală, în viața din afară școlii și prin acțiuni de influențare a altor membri ai comunității?
- d) Există adulți și copii care coordonează activitățile de reducere a amprentei de carbon?
- e) Adulții și copiii planifică activități de reducere a amprentei de carbon acasă și la școală, prin controlul asupra consumului de combustibil și electricitate din surse neregenerabile în clădiri, asupra măsurilor de conservare a energiei, deplasarea elevilor și a membrilor personalului, managementul deșeurilor și consumul de bunuri și servicii?
- f) Se consideră că cea mai bună metodă de reducere a consumului energetic este cea care prevede reducerea producției și consumului de mărfuri?
- g) Școala creează legături cu experții locali în materie de eficiență energetică?
- h) Școala produce energie proprie sau are propriul sistem de încălzire, pe bază de turbine eoliene, panouri solare sau pompe de căldură?
- i) Școala utilizează furnizori de energie produsă pe baza resurselor regenerabile?
- j) Consumul de combustibil este redus prin opțiunea de a utiliza boilerul și alte aparate, a țevilor cu protecție, izolarea termică a pereților și podurilor, a geamurilor duble și instalarea acoperișului verde?
- k) Se consideră că o clădire nouă trebuie să respecte cele mai înalte standarde pentru conservarea energiei?
- l) Sistemul de încălzire este adaptat la schimbările de temperatură și ajustat la temperaturi mai scăzute pe măsură ce oamenii se obișnuiesc să se îmbrace cu haine mai călduroase?
- m) Școala folosește surse de iluminat cu consum energetic redus, fiind instalați senzori de lumină în încăperile unde lumina e necesară în mod regulat, dar nu permanent?
- n) Școala încurajează producătorii de gaz și electricitate, pentru a limita producția energetică?
- o) Consumul de combustibil este dirijat și monitorizat digital, fiind redus la minimum, prin deconectarea aparatelor de la sursă, atunci când nu sunt utilizate?
- p) Sunt reduse călătoriile, prin utilizarea în comun cu cineva a unui singur automobil, a transportului public, a bicicletei și a mersului pe jos?
- q) Dispune școala de dușuri confortabile pentru a încuraja deplasarea cu bicicleta?
- r) Insistă școala pe criteriul achizițiilor de alimente locale, de sezon, contribuind astfel la reducerea distanței mari de transport al produselor și mărfurilor?
- s) Copiii studiază dependența produselor ecologice și non-ecologice de combustibili fosili?
- t) Școala face parte din rețelele locale pentru a face achiziții în comun?
- u) Școala monitorizează consumul de apă și planifică reducerea acestui consum pentru fiecare persoană?
- v) Colectează școala apa de ploaie pentru udatul suprafețelor sale de grădină?
- w) A instalat școala sisteme de purificare a apei (folosită pentru spălat) pentru reutilizarea acesteia la toaletă și pentru grădina școlii?
- x) Consumul de apă este redus la grupul sanitar prin instalarea unui sistem de detectare și raportare a scurgerilor de apă și prin instalarea de robinete cu oprire automată a curgerii apei?

Index pentru incluziune: un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive

B1.13 Școala contribuie la reducerea/reciclarea deșeurilor.

B1.12 Școala contribuie la reducerea poluării mediului și a consumului de apă; C1.1 Copiii studiază ciclurile de producție și consum de alimente; C1.2 Copiii studiază importanța apei; C1.7 Copiii investighează pământul, sistemul solar și universul; C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.

- a) Adulții și copiii sunt încurajați să reducă deșeurile în interiorul școlii și în afara acesteia, prin acțiuni de reparare, reutilizare, reciclare și compostare (*acțiunea de producere a unui îngrășământ agricol natural prin fermentarea lentă a resturilor vegetale și animale*)?
- b) Școala încurajează consumul redus, drept cea mai bună acțiune de reducere a deșeurilor?
- c) Copiii studiază care deșeurii sunt biodegradabile, reciclabile sau care nu se încadrează în niciuna dintre aceste categorii?
- d) Politica de reducere a deșeurilor pune accent pe faptul că se reduc deșeurile depozitate?
- e) Există coordonatori printre adulți și copii pentru controlul compoziției deșeurilor, colectarea, sortarea, reducerea și reciclarea deșeurilor?
- f) Copiii învață ce se întâmplă cu deșeurile în situația în care sunt reciclate sau nu?
- g) Școala ia în considerare aderarea la vreun club preocupat de reducerea deșeurilor din localitatea sa?
- h) Copiii învață despre campaniile privind reducerea deșeurilor?
- i) Copiii învață despre măsurile de reducere a deșeurilor, prin menținerea legăturilor cu alte școli?
- j) Copiii studiază ce se reciclează în diferite părți ale lumii?
- k) Școala achiziționează produse în recipiente returnabile?
- l) Școala își maximizează achizițiile de bunuri confecționate din resurse reciclate, inclusiv de mobilier recondiționat?
- m) Școala încurajează achizițiile și consumul produselor alimentare cu ambalaj minimal?
- n) Copiii și familiile sunt sprijinite să realizeze pachete pentru prânz fără ambalaje care generează deșeurii?
- o) Școala încurajează utilizarea veselei și a tacâmurilor reutilizabile?
- p) Deșeurile alimentare sunt reduse prin negocierea cu copiii și familiile acestora, a numărului de mese și a cantității de mâncare?
- q) Sunt organizate puncte de colectare accesibile pentru resturile de mâncare și alte deșeurii, amplasate strategic în tot spațiul școlii?
- r) Școala are un centru de reciclare a hârtiei, cartonului, cărților, hainelor, sticlei, plasticului (inclusiv cele care nu pot fi reciclate în condiții de casă), echipamente electronice, consumabile pentru imprimantă, becuri, telefoane mobile, baterii, CD-uri/DVD-uri?
- s) Școala are un sistem propriu de schimb sau încurajează alte sisteme, cum ar fi „Freecycle” și donarea obiectelor nedorite, în scopuri de caritate?
- t) Colaborează școala cu familii și grupuri comunitare pentru a introduce în curriculum sau sub forma unor cluburi, cursuri de instruire pentru reparații, renovare, cusut, modificarea articolelor de îmbrăcăminte?
- u) Consumul de hârtie este redus prin imprimarea pe ambele părți ale foii și prin imprimarea directă pe plicuri și mape?
- v) Sunt disponibile ecrane pentru a vizualiza documente online pentru părinți și copii, pentru informări cu privire la evenimentele și acțiunile din școală, fără de a le tipări pe hârtie?
- w) Este utilizat e-mailul, acolo unde este posibil, pentru a comunica cu părinții/reprezentanții legali?
- x) Este încurajată reutilizarea consumabilelor pentru imprimantă?
- y) Există surse ușor accesibile și curate de apă potabilă?
- z) Descurajează școala achiziția de apă îmbuteliată și încurajează umplerea sticlelor de apă de la robinet?

B2.1 Personalul școlii colaborează pentru a oferi un sprijin coordonat copiilor.

C2.5 Copiii învață unul de la celălalt;

C2.9 Profesorii colaborează între ei atunci când planifică, predau sau evaluează;

C2.10 Personalul școlii dezvoltă resurse comune pentru a sprijini învățarea.

- a) Sprijinul este înțeles drept totalitatea activităților care sporesc capacitatea școlii de a răspunde diversității copiilor, astfel încât aceștia la fie tratați în mod egal?
- b) Sunt toate formele de sprijin coordonate și adaptate astfel încât ele să contribuie la dezvoltarea incluzivă a școlii?
- c) Sprijinul este considerat o acțiune de mobilizare a resurselor din interiorul și exteriorul școlii?
- d) Este subînțeles faptul că dezvoltarea activităților incluzive de învățare, precum și promovarea unei culturi de colaborare pentru școală și clasele acesteia, sunt forme de sprijin?
- e) Se consideră că dezvoltarea unei culturi colaborative și a capacității de reacție la diversitatea activităților de învățare, pot conduce la reducerea nevoii de sprijin individual?
- f) Se înțelege că dezvoltarea sprijinului între egali (peer-support) derivă mai mult din atenția acordată culturii colaborative a școlii, decât din suportul oferit copiilor din partea adulților?
- g) Reduce școala la minimum necesitatea de sprijin individual acordat din partea adulților pentru a susține procesul de învățare al copiilor?
- h) Se înțelege că sprijinul implică eliminarea barierelor din calea jocului, a învățării și participării?
- i) Se consideră că sprijinul include și dezvoltarea unui curriculum care reflectă interesele copiilor și se bazează pe experiența acestora?
- j) Sprijinul din partea serviciilor educaționale, de sănătate și sociale este integrat pentru copii și familiile lor?
- k) Toate activitățile de sprijin sunt coordonate prin prisma unei singure politici?
- l) Politica de acordare a sprijinului este negociată și aprobată cu implicarea părinților?
- m) Este clară politica de sprijin pentru participanții din exteriorul școlii, care acordă sprijin proceselor de învățare și participare din interiorul școlii?
- n) Procesul de coordonare a sprijinului este coordonat de către membrii personalului din structurile intermediare de management?
- o) Este personalul conștient de toate resursele umane (adulți și copii) care pot fi mobilizate pentru a îmbunătăți învățarea și participarea?
- p) Sunt atrași mentori adulți și voluntari, inclusiv vorbitori ai limbii materne și adulții cu dizabilități, ca resurse pentru școală?
- q) Școala reduce barierele din calea comunicării dintre profesioniștii din medii diferite?
- r) Personalul școlii semnalează anumite probleme atunci când are sentimentul că acțiunile celorlalți vizează doar menținerea jobului și nu ceea ce ține de interesul major al copiilor?
- s) Sunt solicitați toți cei ce oferă suport din afara școlii să-și coordoneze efortul cu alte intervenții, care pot să coincidă, înainte ca toate aceste acțiuni să fie integrate în activitățile școlii?
- t) _____
- u) _____
- v) _____

B2.2 Activitățile de dezvoltare profesională ajută personalul să răspundă nevoii de diversitate.

C2.9 Profesorii colaborează între ei atunci când planifică, predau sau evaluează;
C2.10 Personalul școlii dezvoltă resurse comune pentru a sprijini învățarea.

- a) Activitățile de dezvoltare profesională facilitează colaborarea personalului cu alte grupuri?
- b) Școala își dezvoltă practicile de recunoaștere și contracarare a discriminării și intimidării, inclusiv în funcție de statut social/clasă, vârstă, dizabilități, rasă, sex, homofobie, transfobie, precum și discriminare pe motive de religie și convingeri?
- c) Școala examinează nivelul său de discriminare în baza convingerilor și acțiunilor proprii?
- d) Activitățile de întocmire a curriculumului se referă întotdeauna la participarea copiilor și la procesul lor de învățare, indiferent de statutul lor, de experiență, gen, rezultate obținute și deficiențe?
- e) Personalul și membrii CA al școlii sunt incluși în procesul de planificare a dezvoltării profesionale proprii?
- f) Activitățile de întocmire a curriculumului abordează problema reducerii barierelor din calea proceselor de învățare și a participării?
- g) Personalul școlii valorifică spațiile exterioare școlii pentru a consolida învățarea pe baza schimbului de experiențe dintre copii?
- h) Școala dezvoltă modalități de învățare, având la bază obiecte și artefacte care prezintă importanță și interes pentru copii?
- i) Activitățile de dezvoltare profesională includ crearea unor legături între valori și acțiuni de promovare a învățării și a participării?
- j) Activitățile de dezvoltare profesională au în vedere modalități de utilizare deplină a oportunităților de învățare în afara sălii de clasă?
- k) Dezvoltarea profesională sprijină inițierea unor lecții inspirate din experiența împărtășită de copii?
- l) Personalul școlii își îmbunătățește competențele prin promovarea în sălile de clasă a unui proces de învățare colaborativ, unde activitățile includ atât lucrul individual, cât și cel în grup?
- m) Profesorii și personalul de sprijin învață împreună, pentru a intensifica colaborarea între ei?
- n) Profesorii și personalul de sprijin discută despre oportunitățile de a lua în considerare nemulțumirea copiilor și neliniștile acestora?
- o) Există oportunități pentru personal și elevi să abordeze învățarea în pereche, de la egal la egal?
- p) Personalul școlii planifică strategii care să combată ponderea excesivă în cadrul claselor a copiilor care întâmpină dificultăți în procesul de învățare și participare – de exemplu, în funcție de gen, origine etnică sau statut social?
- q) Există oportunități pentru personal și elevi să învețe în pereche despre medierea conflictelor și a disputelor?
- r) Cadrele didactice și personalul auxiliar își dezvoltă competențele de utilizare a tehnologiilor, cum ar fi: tabla albă, camerele de filmat, televiziunea, DVD-uri, proiectoarele, reportofonele, computerul/internetul etc.?
- s) Personalul școlii învață cum să ajute copii să dezvolte rețele sociale, care să servească drept sprijin în interiorul și exteriorul școlii, inclusiv în cercurile de prieteni?
- t) Membrii personalului organizează grupuri de lectură sau reuniuni informale în care învață împreună și își împărtășesc experiențele?

B2.3 Sprijinul oferit copiilor care vorbesc o limbă diferită de limba de predare reprezintă o resursă pentru întreaga școală.

A1.3 Copiii se ajută reciproc;

B2.1 Personalul școlii colaborează pentru a oferi un sprijin coordonat copiilor;

C2.6 Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.

- a) Împărtășesc adulții și copiii responsabilitatea de a-i ajuta să învețe "limba de predare" pe cei care vorbesc acasă o limbă diferită?
- b) Personalul se informează cu privire la existența resurselor de învățare în cadrul grupurilor celor care au sosit recent în țară, precum cele oferite de către instituțiile religioase și culturale?
- c) Școala oferă sau cunoaște oferte de cursuri pentru învățarea "limbii locale" și pentru creșterea nivelului de alfabetizare pentru părinți/reprezentanții legali și rudele mai în vârstă, într-un cadru de învățare atractiv pentru adulți, indiferent de statutul social și de genul acestora?
- d) Școala valorizează competențele de utilizare a mai multor limbi a celor ce au optat să învețe limba locală, ca limbă străină?
- e) Adulții și copiii manifestă interes pentru limbile vorbite de alții și depun efort să învețe unele cuvinte din limbile auzite?
- f) Limba vorbită acasă de copii este integrată la lecții sau în temele pentru acasă?
- g) Școala se asigură că se pune la dispoziția copiilor oportunitatea de a-și reflecta competențele lingvistice în cadrul opțiunilor de testare, din sistemul public?
- h) Școala pune în valoare tezaurul cultural, precum bucătăria națională, muzica și cântecele, pe care copiii și familiile acestora le aduc din țările lor?
- i) Sprijinul acordat celor care învață "limba locală", ca limbă diferită de cea vorbită acasă, ia în considerare obstacolele în calea învățării, în toate aspectele legate de predare, curriculum și organizare școlară?
- j) Optimizarea activităților care sporesc gradul de participare a copiilor în învățarea "limbii locale" ca limbă străină, au rolul să reducă barierele din calea învățării și a participării copiilor?
- k) Sprijinul acordat copiilor care învață "limba locală" se concentrează mai mult pe identificarea și depășirea barierelor din calea învățării și a participării, decât asupra diferențierii între „a avea dificultăți în învățarea unei limbi străine” și „a avea o dificultate de învățare”?
- l) Sunt disponibili interpreți pentru limbajul semnelor sau al limbii materne, pentru a acorda sprijin celor ce au nevoie de el?
- m) Este recunoscut drept barieră posibilă în calea proceselor de învățare și a participării faptul că s-a migrat într-o altă țară și într-o altă cultură?
- n) Sunt recunoscute traumele în urma experienței negative suferite de tinerii care solicită azil, drept factori care contribuie la dificultățile cu care se confruntă aceștia în școli?
- o) Copiii sunt ajutați de școală să înțeleagă faptul că, manifestând interes pentru comunicare și ascultându-i pe alții, îi ajută să depășească barierele din comunicarea cu copiii ce vorbesc alte limbi și provin din alte culturi?
- p) Profesorii fac apel, dacă există disponibilitate, la sprijinul acordat în predare din partea cuiva care are un trecut cultural comun cu copiii care vorbesc acasă o altă limbă?
- q) _____
- r) _____

B2.4 Școala susține continuitatea în educația copiilor aflați în sistemul de îngrijire publică (ex: Centre de plasament, asistență maternală).

A2.1 Școala dezvoltă valori incluzive comune; A2.7 Școala combate toate formele de discriminare; B2.8 Există preocupare pentru reducerea riscurilor legate de frecvența școlară a elevilor.

- a) Personalul școlii dă dovadă de precauție și nu intervine în viața copiilor vulnerabili, fără a i se fi cerut anterior sprijinul?
- b) Personalul școlii este informat cu privire la nivelul slab de acordare a sprijinului pentru copiii din serviciul public în țara lor de origine, pentru a evita un viitor problematic pentru acești copii, când ei vor deveni adulți?
- c) Se încearcă să se evite stabilirea unui traseu negativ de învățare și carieră pentru copiii și tinerii aflați în sistemul de îngrijire publică?
- d) Școala evită etichetarea copiilor din sistemul de îngrijire publică, considerând că toți aceștia întâmpină dificultăți?
- e) Copiii vulnerabili sunt ajutați de personalul școlii să contribuie la luarea deciziilor privind educația lor, precum și viața lor, într-o măsură cât mai mare?
- f) Școala evită învinovățirea copiilor din sistemul de îngrijire publică și a altor copii vulnerabili, pentru comportamentul discriminatoriu împotriva lor?
- g) Școala asigură disponibilitatea unor persoane cheie care să servească drept contact permanent pentru copiii aflați în nevoie în timpul în care aceștia sunt la școală, precum și după ce pleacă de la școală?
- h) Persoanele de contact desemnate pentru copiii din sistemul de îngrijire publică asigură depășirea de către acești copii a barierelor în formarea unor relații bune în procesul de conlucrare cu colegi care au o experiență profesională diferită?
- i) Sunt de acord toți cei ce lucrează cu copiii din sistemul de îngrijire publică cu beneficiile acordate acestora pentru performanța de studii?
- j) Personalului școlii își asumă răspunderea de a ajuta copiii vulnerabili, ca aceștia să se simtă bine și încrezători în sine?
- k) Personalul școlii se gândește la consecințele respingerii copiilor vulnerabili din sistemul de îngrijire publică sau la exmatricularea lor disciplinară, după caz?
- l) Se acordă atenție deosebită pentru depășirea barierelor prin implicarea copiilor din sistemul de îngrijire publică în activități extracurriculare?
- m) Sunt întreprinse eforturi speciale de a construi relații puternice cu părinții/reprezentanții legali?
- n) Sprijinul acordat copiilor din sistemul de îngrijire publică, încurajează continuitatea studiilor și reducerea la minimum a posibilității de transfer al copilului de la o școală la alta?
- o) Există sprijin copiilor care au lipsit de la școală, pentru a reveni în școală fără a întrerupe procesul de "construire a prieteniei" cu ceilalți?
- p) Oferă școala spațiu la sfârșitul orelor, unde copiii, la nevoie, își pot face temele pentru acasă?
- q) Oferă școala spațiu liniștit, unde copiii, la nevoie, își pot petrece timpul în recreație sau înainte și după ore?
- r) Sunt conștiente liceele și colegiile de suportul limitat pentru tinerii din serviciul de îngrijire publică după împlinirea de către aceștia a vârstei de 18 ani, chiar dacă se presupune că suportul ar fi trebuit să fie continuat?
- s) _____
- t) _____

B2.5 Școala se asigură că politicile privind „nevoile educaționale speciale” susțin incluziunea.

A2.4 Incluziunea este înțeleasă ca o deschidere către participarea tuturor.

- a) Atunci când personalul școlii consideră „un copil cu cerințe educaționale speciale”, se are în vedere „un copil cu necesități care nu au fost satisfăcute”, având drept cauză mai degrabă, lipsa unui mediu adecvat, decât o dizabilitate a copilului?
- b) Reflectează personalul școlii asupra experiențelor proprii de învățare, pentru a înțelege când și de ce copiilor le este greu să învețe?
- c) Este atent personalul să nu utilizeze sintagma „copii normali”, ceea ce presupune că cei cu „nevoi educaționale speciale” nu sunt „normali”?
- d) Școala ia în considerare înlocuirea noțiunii de copil „cu cerințe educaționale speciale” cu cea de „copil care întâmpină obstacole în calea învățării și a participării”?
- e) Este clar faptul că utilizarea termenului „dizabilitate”, în legătură cu „dizabilitatea motorie”, „vizuală”, „auditivă”, este compatibilă cu evitarea termenului mai larg „cerințe educaționale speciale”?
- f) Rezistă personalul școlii la tendința în continuă creștere a etichetării copiilor cu diagnosticul „autism”, „sindromul Asperger”, „tulburare hiperkinetică cu deficit de atenție” sau alți termeni similari?
- g) Admite școala posibilitatea riscului de consum al drogurilor pentru a controla comportamentul copiilor?
- h) Barierele în calea învățării și a participării apar în relații, în activitățile de predare-învățare, precum și în anumite circumstanțe sociale și materiale?
- i) Membrii personalului evită școlii utilizarea termenului „bariere”, cu referire la copiii cu dizabilități, ca în fraza „copii cu bariere”?
- j) Personalul răspunde solicitărilor oficiale de a identifica copiii ca fiind „cu nevoi educaționale speciale”, fără a adopta sintagma în discuțiile cu acești copii?
- k) Sunt utilizate resursele necesare pentru a sprijini elevii ca fiind „cu nevoi educaționale speciale” pentru a spori capacitatea școlii de a răspunde diversității?
- l) Există o persoană care coordonează sprijinul acordat copiilor, denumită, mai degrabă, persoană care asigură „suport pentru învățare”, „dezvoltarea procesului de învățare” sau „coordonator pentru incluziune”, decât „coordonator pentru persoanele cu cerințe educaționale speciale”?
- m) Oferă „coordonatorul care asigură suport pentru învățare” sprijin pentru a crește capacitatea școlii de a răspunde diversității, prin aplicarea unui tratament egal copiilor?
- n) Copiii care înfruntă bariere în procesul de învățare și participare sunt considerați drept indivizi cu diferite interese, cunoștințe și capacități, mai degrabă decât o parte componentă dintr-un grup omogen?
- o) Există încercări de a înlătura barierele în calea învățării și a participării pentru un singur copil, cu scopul de a promova optimizarea situației tuturor copiilor?
- p) Este suportul suplimentar din partea adulților considerat o necesitate pentru copii, atunci când aceștia au nevoie de el, și nu doar un drept asociat unei categorii sau unui tip de evaluare formală?
- q) Sunt făcute publice detaliile aferente dreptului la sprijin oferit copiilor și părinților/reprezentanților legali?
- r) Este redusă la minimum retragerea copiilor din învățământul de masă pentru a beneficia de sprijin în instituții dedicate?
- s) Există ideea conform căreia copiii din aceeași clasă ar putea să facă lucruri diferite în spații diferite, dar această separare să fie considerată o parte obișnuită a rutinei zilnice a copilului la școală?
- t) Sunt întocmite „planurile individuale de studiu” (*curriculum diferențiat*), în comun cu alții?
- u) Sunt „planurile individuale de studiu” considerate o oportunitate de a îmbunătăți metodele de predare și învățare pentru toți copiii?
- v) Expresia „cerințe educaționale speciale” vizează modalitatea prin care barierele în calea învățării și a participării pot fi depășite printr-un proces suportiv de predare și prin adaptarea învățării.
- w) _____

B2.6 Abordarea școlii privind purtarea copiilor (*exprimată în Regulamentul intern, proceduri, strategii etc.*) susține optimizarea învățării și a curriculumului.

A1.4 Membrii personalului școlii și copiii se respectă reciproc; A1.5 Personalul și părinții/reprezentanții legali colaborează; A1.9 Personalul școlii și elevii conștientizează varietatea modurilor prin care se poate exprima apartenența de gen; B2.7 Presiunile pentru sancționarea disciplinară a elevilor prin eliminarea de la cursuri sunt reduse; B2.9 Există preocupare pentru reducerea la minimum a comportamentului agresiv.

- a) Politica cu privire la comportament este clar descrisă și elaborată în baza consultărilor vaste și cu acordul copiilor, părinților, personalului școlii și sindicatelor respective?
- b) Codul de conduită este aplicat atât adulților, cât și copiilor?
- c) Politica în domeniul comportamentului este conectată cu dezvoltarea unei comunități colaborative în școală în care se împărtășesc valori comune?
- d) Scopul intervențiilor în planul comportamentului este acela de a îmbunătăți învățarea și relațiile?
- e) Școala este preocupată de a ridica gradul de implicare în studiu, cu scopul de a îmbunătăți activitățile de învățare?
- f) Există preocupări cu privire la modul în care creșterea angajamentului în învățare pentru unii copii, implică reflecție asupra modalităților de a îmbunătăți predarea și învățarea pentru toți copiii?
- g) Politica cu privire la comportament își concentrează atenția pe prevenirea nemulțumirilor și dificultăților comportamentale?
- h) Adulții și copiii identifică situațiile de comportament dificil care trebuie abordate din perspectiva politicii de comportament a școlii?
- i) Politicile de reducere a "comportamentelor dificile" sunt conectate cu strategiile de îmbunătățire a experiențelor copiilor înainte de ore și după acestea, precum și pe terenurile de joacă?
- j) Politica cu privire la comportament are în vedere barierele în calea învățării și a participării, prezente în cultura politicile, și practicile școlii?
- k) Se subînțelege clar că responsabilitatea pentru îmbunătățirea relațiilor în școală este pusă pe seama tuturor copiilor și adulților?
- l) Politica încurajează adulții să-și împărtășească dificultățile și să se ajute reciproc, pentru a dezvolta strategii de prevenire a conflictului cu copiii și între copii?
- m) Politica cu privire la comportament include starea de bine a copiilor mai puțin ascultători?
- n) Școala încearcă să dezvolte sentimentul de autoapreciere pentru copiii care au un nivel scăzut de stimă de sine?
- o) Copiii așa numiți "problemă" știu cum pot obține suport și atenție, înainte ca aceștia să manifeste dezinteres?
- p) Școala se bazează pe serviciile lucrătorilor sociali și ale tinerilor angajați în acțiunile de reducere a conflictului dintre grupurile de copii, cu antecedente conflictuale în afara școlii?
- q) Școala utilizează metode alternative de predare pentru a reduce la minimum dificultățile legate de comportament, de exemplu, prin țintirea aceleiași persoane în mod regulat și construirea relațiilor cu aceasta, concomitent cu acordarea repetată a suportului prin căile de rutină?
- r) Școala cercetează legătură dintre dezamăgirile băieților și reacțiile de masculinitate în cadrul și în afara școlii?
- s) _____
- t) _____

B2.7 Presiunile pentru sancționarea disciplinară a elevilor prin eliminarea de la cursuri sunt reduse.

A1.2 Membrii personalului școlii colaborează între ei; A1.4 Membrii personalului școlii și copiii se respectă reciproc; A1.7 Școala, ca organizație, reprezintă un model de cetățenie democratică; B2.6 Abordarea școlii privind purtarea copiilor susține optimizarea învățării și a curriculumului; C2.8 Disciplina se bazează pe respect reciproc.

- a) Excluderea disciplinară este considerată un proces de degradare treptată a relațiilor, precum și momentul de separare de clasă sau de școală?
- b) Politica cu privire la comportament încearcă să reducă la minimum toate formele de excludere disciplinară: temporare ori permanente, oficiale sau neformale?
- c) Se subînțelege faptul că excluderea disciplinară poate fi stopată prin sprijin și intervenții la nivelul predării, învățării și al relațiilor?
- d) Politicile promovate de școală contribuie la reducerea la minimum a excluderii disciplinare de la lecții?
- e) Cunoștințele copiilor și ale părinților/reprezentanților legali sunt utilizate pentru a reduce dezinteresul și absența?
- f) Există întâlniri cu personalul școlii, copiii, părinții și alți factori de decizie, în care se încearcă identificarea, în mod flexibil, a unor soluții pentru problemele existente, înainte ca acestea să escaladeze?
- g) Sunt recunoscute legăturile dintre sentimentul de depreciere, dezinteresul, absența și excluderea disciplinară?
- h) Școala evită să creeze situații generatoare de dezinteres în rândul copiilor, din cauza metodelor de predare învechite?
- i) Școala ia atitudine în situațiile când copiii suferă de sentimentul de depreciere, de exemplu, aceștia pot fi parte din minoritățile etnice sau din anumite grupuri sociale?
- j) Școala încearcă să reducă conflictul între grupurile etnice sau sociale?
- k) Răspunsurile la preocupările legate de comportamentul copiilor sunt întotdeauna legate mai degrabă de educație și reabilitare, decât de retribuția personalului?
- l) Sunt tratați cu înțelegere, fiind "iertăți" copiii și ceilalți considerați că au ofensat comunitatea școlară?
- m) Este bine cunoscut faptul, ca parte din cultura școlii, că oamenii își pot cere scuze și se pot împăca, fără a-și „mânca omenia”?
- n) Furia la copii este considerată, mai degrabă, prilej de a le oferi ajutor copiilor, decât să li se aplice pedepse?
- o) Personalul școlii își îndeplinește responsabilitățile de a avea grijă de toți copiii, chiar dacă întâmpină dificultăți de comportament?
- p) Există planuri clare și pozitive pentru reînscrierea copiilor absenți de la școală, pe motive disciplinare?
- q) Personalul școlii își asumă responsabilitatea pentru ce li se întâmplă copiilor cărora li se aplică exmatricularea disciplinară și care nu se mai află în școală?
- r) Există planuri pentru gestionarea/controlul și reducerea dependenței copiilor și tinerilor de nicotină și/sau alte droguri?
- s) Există un sistem regulat de raportare cu privire la exmatricularea disciplinară, furnizat personalului școlii, părinților, membrilor CA și copiilor?
- t) Se monitorizează de către personalul școlii reducerea temporară, permanentă, oficială și neoficială a exmatriculării disciplinare?
- u) _____

Index pentru incluziune: un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive

B2.8 Există preocupare pentru reducerea riscurilor legate de frecvența școlară a elevilor.

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să aibă o imagine bună despre sine;
B2.9 Există preocupare pentru reducerea la minimum a comportamentului agresiv.

- a) Sunt identificate toate barierele la frecventarea școlii la nivel de cultură, politici și practici ale școlii, precum și la nivel de atitudini din partea copiilor și tinerilor și mediul lor de acasă?
- b) Se investighează situațiile în care copiii întârzie permanent și le este oferit acestora un suport adecvat?
- c) Personalul știe pentru câți copii școala reprezintă o experiență pozitivă sau mai puțin pozitivă?
- d) Copii sunt încurajați să-și exprime constructiv opinia cu privire la modul în care experiența lor de la școală poate deveni mai bună?
- e) Școala dezvoltă abordări "neagresive" pentru a colabora cu părinții/reprezentanții legali la capitolul absențelor nemotivate?
- f) Școala evită să considere absențele nemotivate prin documente oficiale, drept motiv de excludere disciplinară?
- g) Școală evită încurajarea absenteismului ca o formă neoficială de excludere, inclusiv cu scopul de a obține o evaluare pozitivă în urma inspecțiilor?
- h) Sunt salutați copiii cu căldură și sinceritate la întoarcerea în școală, dacă au avut absențe?
- i) Sunt înregistrate absențele nemotivate ale tuturor copiilor în mod echitabil, indiferent de sex sau experiențele anterioare?
- j) Este recunoscută legătura dintre absenteism și vulnerabilitate, generată de lipsa unei prietenii de sprijin sau de sentimentul de insecuritate, pe motiv de identitate sexuală sau gen?
- k) Este recunoscută relația de cauzalitate dintre absenteism și situația de victimă a bullyingului (hărțuire/intimidare)?
- l) Școala încurajează participarea școlară a fetelor însărcinate, într-o manieră favorabilă și nediscriminatorie?
- m) Școala sprijină activ reîntoarcerea la școală și participarea copiilor care au trecut printr-o grea suferință, o boală cronică sau care au absentat pe termen lung?
- n) Este acceptată învoirea pentru o perioadă mai lungă de timp, cu scopul de a vizita „țara de origine” în baza unor negocieri cu comunitatea școlii?
- o) Personalul școlii este încurajat să integreze în activitățile de învățare experiențele aduse de cei care au lipsit pe o perioadă îndelungată?
- p) Există o strategie coordonată a școlii împreună cu alte instituții la nivel local, în ceea ce privește absenteismul școlar al elevilor?
- q) Există un sistem eficient de raportare și evidență a absențelor, cu confirmarea și înțelegerea motivului acestora?
- r) Există un sistem de evidență a absențelor și de la orele individuale?
- s) Sunt corelate absențele de la lecții cu dependență de nicotină și/sau consumul de droguri?
- t) Absenteismul repetat la o anumită disciplină reprezintă un motiv de a analiza relația elevilor cu profesorul și cu ce predă acesta?
- u) Sunt absențele nemotivate în scădere?
- v) _____
- w) _____

B2.9 Există preocupare pentru reducerea la minimum a comportamentului agresiv.

A2.8 Școala promovează interacțiunile non-violente și soluționarea pașnică a conflictelor;
C2.6 Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.

- a) Adulții și copiii împărtășesc o viziune comună asupra a ceea ce se consideră a însemna bullying (intimidare/hărțuire)?
- b) Există "o declarație" cu privire la bullying, cunoscută și înțeleasă de toată lumea, care stabilește ce comportamente sunt acceptate și neacceptate, inclusiv bullying-ul cibernetic?
- c) Este bullyingul văzut ca un aspect al tuturor relațiilor de putere și ca abuz de putere?
- d) Este bullyingul abordat din perspectiva variatelor forme de hărțuire și discriminare la adresa adulților și copiilor?
- e) Este personalul vigilent în a stopa „jocurile” de abuz fizic, precum a trage forțat pe cineva, a îmbrânci sau a lovi în organele genitale ale copiilor?
- f) Este bullyingul considerat drept ofensă verbală, emoțională sau atac fizic?
- g) Este "amenințarea cu retragerea prieteniei" înțeleasă ca formă de bullying?
- h) Se acceptă ideea că bullyingul apare atunci când cineva este făcut să se simtă vulnerabil din cauza identității sale?
- i) Sunt interpretate ca aspecte ale bullyingului comentariile și comportamentele rasiste, sexiste, homofobe, transfobe etc.?
- j) Comentariile asupra caracteristicilor personale, precum culoarea părului, greutatea corpului sau purtarea ochelarilor sunt considerate drept comportamente de bullying?
- k) Termenul de "homosexual" este asociat de adulți și copii cu ceva „murdar”?
- l) Membrii personalului școlii evită să facă presupuneri referitoare la cauzele bullyingului; de exemplu un copil cu dizabilități este victima bullyingului ca urmare a dizabilității sale?
- m) Adulții și copiii se simt în siguranță, dacă se autoidentifică drept altfel decât heterosexuali, femei sau bărbați?
- n) Sunt consultate o varietate de organizații cu scopul elaborării unui ghid de prevenire a bullyingului, de exemplu cu privire la persoanele din grupurile etno-culturale itinerante (Travellers), persoane lesbiene, homosexuale, bisexuale sau transsexuale, persoane cu dizabilități, persoane în căutare de azil și refugiați?
- o) Copiii se pot exprima liber ca fiind băieți, fete, niciuna din acestea sau ambele, fără să fie necăjiți și intimidați?
- p) Se face diferențiere între "stil de management suportiv" și "stil de management agresiv"?
- q) Bullyingul este considerat drept semnal că agresorul singur se simte vulnerabil și necesită suport?
- r) Conducerea școlii ascunde sau evită investigarea comportamentelor de bullying doar pentru a menține o imagine pozitivă a școlii?
- s) E posibil ca unii copii, victime ale bullyingului, să aleagă de cine să fie ajutați, având posibilitatea să opteze dintre membrii școlii, pentru persoane de gen diferit?
- t) Există persoane, în afară de sindicate, cărora li se pot adresa membrii personalului care au fost victimele bullyingului?
- u) Sunt instruiți copiii să medieze cazurile de hărțuire ca parte a implicării lor în prevenirea și minimizarea bullying-ului?
- v) Există un sistem transparent de evidență a comportamentelor de bullying?
- w) Este numărul comportamentelor de bullying în scădere?
- v) _____

Dimensiunea C: Evoluția practicilor incluzive

C1: Elaborarea unui curriculum pentru toți

- 1 Copiii studiază ciclurile de producție și consum de alimente.
- 2 Copiii studiază importanța apei.
- 3 Copiii învață despre îmbrăcăminte și ținuta vestimentară.
- 4 Copiii învață despre locuințe și despre mediul construit.
- 5 Copiii discută despre modul în care oamenii se deplasează în localitate și în lume, precum și despre motivele pentru care fac acest lucru.
- 6 Copiii învață despre sănătate și despre importanța relațiilor interumane.
- 7 Copiii cercetează pământul, sistemul solar și universul.
- 8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.
- 9 Copiii studiază sursele de energie.
- 10 Copiii învață despre comunicare și tehnologia comunicațiilor.
- 11 Copiii creează literatură, artă și muzică și se implică în aceste domenii.
- 12 Copiii învață despre muncă și o conectează cu evoluția intereselor personale.
- 13 Copiii învață despre etică, putere (autoritate) și guvernare.

C2: Organizarea învățării

- 1 Activitățile de învățare sunt planificate având în vedere nevoile tuturor copiilor.
- 2 Activitățile de învățare încurajează participarea tuturor copiilor.
- 3 Copiii sunt încurajați să aibă încredere să gândească critic.
- 4 Copiii sunt implicați activ în propriul proces de învățare.
- 5 Copiii învață unul de la celălalt.
- 6 Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.
- 7 Evaluările stimulează achizițiile și rezultatele fiecărui copil.
- 8 Disciplina se bazează pe respect reciproc.
- 9 Profesorii colaborează între ei atunci când planifică, predau sau evaluează.
- 10 Personalul școlii dezvoltă resurse comune pentru a sprijini învățarea.
- 11 Personalul suport (profesorii consilieri, logopezi, profesorii de sprijin, mediatorii școlari, laboranții, bibliotecarii) susține învățarea și participarea tuturor copiilor.
- 12 Tema pentru acasă contribuie la procesul de învățare al fiecărui copil.
- 13 Toți copiii sunt implicați în activități extrașcolare și extracurriculare.
- 14 Resursele din localitate sunt cunoscute și utilizate.

C1: Elaborarea unui curriculum pentru toți

Elaborarea unui curriculum pentru toți (Secțiunea C1) oferă o abordare a curriculumului, care include, în mod considerabil, valori incluzive. "Curriculumul pentru toți" încurajează un proces de învățare activ, critic și reflexiv. De asemenea, sugerează ca activitățile de învățare să fie raportate la experiențe care promovează înțelegerea interdependenței dintre mediu și oamenii din toată lumea. La fel ca și celelalte secțiuni, cea de față se va structura în baza întrebărilor. Ne propunem ca ele să fie utilizate în scopul de a iniția dezbateri în masă de către adulți și copii în cadrul orelor, precum și în afara lor, în ordinea indicatorilor enumerați în titlu. Natura sau specificul învățării active sunt justificate prin utilizarea cuvintelor „a învăța despre”, „a investiga”, „a examina”, „a studia” sau „a considera” pentru orice întrebare particulară.

Sarcina de structurare a abordării procesului de cunoaștere este instrumentală. Există mai multe întrebări pentru fiecare indicator aici mai mult decât în altă parte a *Indexului*. În această secțiune, noi am divizat întrebările conform denumirii capitolelor și subcapitolelor. Sperăm că întrebările vor genera apariția altor întrebări, pentru a încuraja curiozitatea copiilor și adulților. Multe din întrebările propuse în această secțiune aduc exemple pentru ce ar putea să fie inclus drept răspuns. Noi am ezitat să facem acest lucru, deoarece credem că activitățile de învățare trebuie să genereze aspecte mult mai vaste. Oricum, conținutul de aici are menirea de a arăta cum acești indicatori pot structura un curriculum, care să aibă un sens profund, pentru copii și adulți de toate vârstele, și, totodată, să ofere o alternativă viabilă la curriculumul structurat tradițional.

Această secțiune prezintă o versiune în proces de elaborare. Dar toate sugestiile pentru un curriculum pot fi considerate ca atare. Ele prezintă o invitație pentru adulții și copiii din școli la elaborarea în comun a curriculumului propriu, deoarece se vor lua în considerare toate circumstanțele specifice contextului educațional. Unele dintre sugestiile noastre sunt mai detaliate decât altele. Noi ne-am fi dorit să suplimentăm această lucrare prin colaborarea cu toți cei care se vor implica, fie din Anglia sau din alte țări ale Regatului Unit sau din orice altă țară din lume. Precum este sugerat în Partea a doua, noi sperăm că cititorii vor contribui cu răspunsuri și idei privind modul în care aceste propuneri de curriculum pot fi dezvoltate ulterior, trimițându-le la info@indexforinclusion.org. Le vom aduna și le vom pune la dispoziție pe site-ul web indexforinclusion.org.

C1.1 Copiii studiază ciclurile de producție și consum de alimente.

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să aibă o imagine bună despre sine; C1.6 Copiii învață despre sănătate și despre importanța relațiilor interumane; C1.7 Copiii investighează pământul, sistemul solar și universul; C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.

Relaționare la nivel local și global

- Există o grădină a școlii sau un lot de pământ unde copiii învață cum se cresc plantele folosite ca hrană pentru oameni?
- Școala are o relație cu o fermă locală?
- Copiii se gândesc de unde provin hrana și băuturile lor preferate?
- Copiii cercetează preferințele pentru hrană și regimuri alimentare în țara de origine și în alte țări?
- Copiii sunt încurajați de către familii și comunitate să învețe cum se cultivă plantele pentru hrană?
- Copiii învață despre hrană în baza meniului oferit de cantina școlii?
- Copiii învață despre starea de bine a animalelor, din politicile școlii de achiziție a lactatelor, ouălor și a cărnii?
- Școala achiziționează produse alimentare direct de la fermierii sau din piețele fermierilor din localitate?
- Oamenii care achiziționează, cresc, prepară hrană în ferme, în case și restaurante participă la lecții?
- Copiii identifică influențele globale asupra a ceea ce ei mănâncă, de unde provine și cum se prepară hrana?
- Copiii fac lista locurilor de unde provine hrana, înainte ca ea să ajungă pe rafturile magazinului și supermarketului și calculează întregul traseu pe care îl parcurg produsele?
- Copiii studiază despre diferențele locale, naționale și globale referitor la ce consumă oamenii în materie de alimentație?
- Copiii examinează cum comercianții stradali prepară bucatele la nivel local și internațional?

Cicluri alimentare

- Copiii învață că un ciclu alimentar include: pregătirea solului, însămânțarea, cultivarea, culegerea roadelor, depozitarea/conservarea, procesarea, distribuția/transportul, marketing-ul, cumpărarea, depozitarea, prepararea, consumarea, tratarea deșeurilor, compostarea și fertilizarea?
- Copiii învață cum ciclul de pregătire a mâncării este raportat la ciclul de viață al azotului, carbonului și apei?

Rețele alimentare (a se vedea înțelegerea sistemelor de susținere a vieții, pagina 142)

- Copiii creează lanțuri alimentare care conțin soarele, producătorii din sectorul vegetal, consumatorii de produse animale, animalele necrofage și organismele fungice și bacteriene de descompunere?

Cultivarea și utilizarea solului

- Copiii învață despre sol și cum compoziția acestuia contribuie la o bună creștere a plantelor cultivate?
- Copiii învață despre rolul bacteriilor la producerea unui sol fertil?
- Copiii învață despre cauzele și consecințele eroziunii solurilor?
- Copiii se gândesc la consecințele utilizării solului pentru însămânțare singulară sau prin rotație?
- Copiii se gândesc la motivele pentru care solul este utilizat la cultivarea ceaiului, cafelei, zahărului, băuturilor alcoolice, tutunului și drogurilor ilegale, ce provoacă dependență, în detrimentul cultivării produselor alimentare?
- Copiii investighează cine este proprietarul pământului pe care se cultivă produsele alimentare?
- Copiii învață despre conversia pădurilor în terenuri agricole și efectul produs asupra gazelor de seră?
- Copiii învață despre nivelul de mecanizare a agriculturii în diferite țări?

Sezoanele alimentare și condițiile de vreme

- Copiii cercetează relația dintre cultivarea plantelor și anotimpuri?
- Copiii învață despre efectele climei asupra creșterii plantelor?
- Copiii se gândesc la modul în care efectele încălzirii globale și condițiile extreme de anotimp afectează cultivarea și producerea hranei și cum se va manifesta acest fenomen pe viitor?

Dăunătorii și buruienile

- Copiii învață despre modul în care dăunătorii pot fi combătuți în mod natural și artificial?
- Copiii învață despre modul în care buruienile pot fi combătute în mod natural și artificial?

Animalele ca alimente

- Copiii învață cum animalele de la fermă sunt crescute pentru scopuri de hrană pentru oameni?
- Copiii învață cum peștele din mări, râuri și ferme piscicole devine hrană pentru oameni?
- Copiii învață despre cum stocurile de pește se epuizează, cum sunt determinate cotele de pescuit și care sunt posibilitățile de regenerare?
- Copiii învață cum sunt utilizate metodele industriale de creștere a animalelor pentru alimentație?
- Copiii investighează producția lactatelor obținute de la vaci, oi și alte animale?
- Copiii învață despre producția ouălor?
- Copiii învață despre producerea mierii de albine?
- Copiii învață despre bolile animalelor (febra aftoasă și ESB – encefalopatia spongiformă bovină) și care sunt consecințele răspândirii acestor boli în țara lor și în alte țări?
- Copiii învață despre utilizarea pesticidelor și a antibioticelor pentru controlul bolilor la animale?
- Copiii învață despre utilizarea hormonilor pentru stimularea creșterii animalelor?
- Copiii se gândesc la cât teren este necesar pentru producerea aceleași cantități de hrană, raportată la cultivarea legumelor și creșterea animalelor?
- Copiii învață despre cantitatea enormă de gaz cu efect de seră produsă de animale (metanul)?

Transportul

- Copiii învață cum produsele alimentare parcurg traseul global și național de la producător la consumator?
- Copiii învață cum animalele sunt transportate național și internațional spre abatoare și centrele de producere a cărnii?

Prepararea și consumul

- Copiii învață cum să prepare și să gătească mâncare la școală?
- Copiii găsesc plăcere în procesul de pregătire a hranei, precum și în savurarea acesteia?
- Copiii învață despre cine prepară mâncarea și de ce alți oameni nu pot face asta?
- Copiii învață în ce măsură oamenilor le place să citească despre prepararea bucatelor, să privească programe culinare la televizor și să pregătească singuri mâncarea?
- Copiii înțeleg de cât timp au nevoie diferiți oameni pentru a pregăti o mâncare?
- Copiii învață în ce măsură produsele alimentare sunt pregătite în prealabil (semipreparate) pentru a fi consumate ulterior, din cauza lipsei de timp pentru gătit?
- Copiii înțeleg cum servirea mesei împreună susține relațiile dintre oameni?

Condimentele

- Copiii învață despre evoluția în utilizarea condimentelor și mirodeniilor?
- Copiii învață despre evoluția utilizării sării în mâncăruri?
- Copiii învață despre modalitatea în care sarea și condimentele devin mărfuri de valoare în comerț?
- Copiii înțeleg beneficiile și dezavantajele utilizării aditivilor în produsele alimentare?
- Copiii investighează cum sunt utilizate condimentele în diferite culturi și tradiții culinare?

Conservarea/procesarea

- Copiii investighează cum produsele pot fi păstrate la frigider, fie conservate, fie îmbuteliate, fie afumate sau sărate?

Eliminarea deșeurilor, compostarea și fertilizarea.

- Copiii învață despre sistemele de canalizare și tratarea deșeurilor menajere?
- Copiii învață despre utilizarea bălegarului pentru îmbunătățirea solului?
- Copiii învață despre metodele de compostare, utilizarea platformelor de compostare și a sistemelor de compost produs de viermi/râme?

Nutriția, sănătatea și maladiile

- Copiii investighează cine are acces la hrană în mod suficient și insuficient?
- Copiii investighează importanța alimentelor de bază pentru majoritatea oamenilor de pe planeta noastră?
- Copiii compară alimentele necesare pentru menținerea sănătății cu cele consumate în mod obișnuit?
- Se face distincție între produsele promovate pentru sănătate și produsele fast-food nesănătoase?
- Copiii învață că hrana și apa contaminate pot reprezenta o sursă de infecție?
- Copiii învață cum afecțiunile generate de consumul produselor alimentare pot fi reduse la minimum, prin: conservarea alimentelor, servirea lor proaspete, spălarea și gătitul acestora?
- Copiii investighează despre consumul băuturilor alcoolice și ce impact au acestea asupra sănătății?

Costurile alimentelor

- Copiii învață despre costul alimentelor și despre modul în care aceasta se raportează la venitul din diferite gospodării?
- Copiii învață despre modul în care costul alimentelor afectează alegerea produselor cumpărate?
- Copiii se gândesc la reacția în lanț a cererii pentru produse ieftine asupra: creșterii animalelor, remunerarea și condițiile de lucru pentru producători, degradarea solului, utilizarea fertilizatorilor, erbicidelor și pesticidelor, pierderea pădurilor, biodiversitatea, fertilitatea solului și a pământului pentru producția locală, utilizarea energiei pentru păstrare, poluarea aerului, transportarea și parcurgerea traseului în afara orașului spre supermarket, pierderile pentru afacerile mici din localitate?

Comerțul și afacerile cu alimente

- Copiii învață cum oamenii își creează o afacere prin producerea, comercializarea, procesarea, distribuția, prepararea și vânzarea produselor alimentare?
- Copiii învață cum profitul de la cultivarea alimentelor crește datorită procesării și conservării, preparării și congelării acestora; copiii învață despre cine beneficiază de pe urma rezultatului acestor procese?
- Copiii studiază în ce măsură afacerile cu produse alimentare sunt deținute de către producătorii mari și mici, precum și de către comercianții en-gros, mari și mici, și de către vânzătorii cu amănuntul?
- Copiii învață cum acordurile comerciale și obstacolele întâlnite creează dificultăți pentru fermierii din țările cu economie săracă, de a concura cu importurile ieftine din țările bogate și de a vinde marfa în aceste țări?
- Copiii investighează creșterea și scăderea prețurilor și cum acestea afectează oamenii în mod diferit în țara lor, comparativ cu alte țări?
- Copiii investighează modul în care prețurile la alimente variază în funcție de prețul la petrol și de utilizarea terenului pentru combustibilii **din biomasă**?
- Copiii investighează de ce fermierii câștigă mai puțin, în timp ce prețurile la alimente cresc?

Etica și politicile în domeniul alimentar

- Se discută între copii și adulți despre responsabilitatea de a cunoaște condițiile în care a fost pregătită mâncarea pentru consum, starea sănătății oamenilor care au produs-o și cum se acționează în cazurile în care aceste etape enumerate contravin valorilor proprii?
- Copiii investighează cauzele apariției foametei în țările sărace, în timp ce țările bogate se bucură de o abundență de produse?

- Copiii analizează preocuparea guvernelor țărilor cu economie bogată cu privire la gradul de obezitate a populației?
- Copiii investighează posibilitatea ca publicitatea televizată a mâncărurilor și băuturilor să determine un consum în exces, ceea ce contribuie la apariția diferitor boli?
- Copiii investighează influența corporațiilor asupra prețurilor și calității produselor alimentare, producerea și distribuția acestora, precum și cercetările din domeniu, cu scopul de a genera noi surse și metode de cultivare?
- Copiii se gândesc la principiile ierarhiei alimentelor: care mâncare este² bună, care producători trebuie respectați, dacă producția trebuie să fie locală, oamenii din localitate trebuie să controleze resursele utilizate în producere, capacitățile locale trebuie dezvoltate, iar producerea hrănilor trebuie să protejeze natura? ³⁹
- Copiii investighează impactul asupra sănătății și naturii a consumului de carne, pește, produse lactate, vegetarianism și veganism?
- Copiii înțeleg principiile din spatele comerțului echitabil, precum și argumentele pro și contra dezvoltării acestuia?
- Copiii învață despre avantajele și dezavantajele producerii alimentelor ecologice comparativ cu cele care conțin pesticide și erbicide artificiale?
- Copiii se gândesc la modul în care pesticidele, precum DDT (diclor-difenil-triclorețan), interzis de o lungă perioadă de timp în țările dezvoltate, sunt utilizate în țările sărace?
- Copiii investighează de ce pesticidele provoacă moartea multor oameni din țările sărace din toată lumea și de ce foarte mulți alții se sinucid, consumând intenționat pesticide?
- Copiii învață despre pericolul în urma utilizării pesticidelor și erbicidelor pentru cultivatori și pentru consumatori, de exemplu cum DDT devine concentrat în laptele matern?
- Copiii învață despre faptul că mamele cu un acces mic la apă curată sunt oarecum încurajate să folosească laptele praf în locul laptelui matern, natural și steril?

Culturi modificate genetic

- Școala încurajează discuții pe marginea beneficiilor și problemelor apărute drept rezultat al implementării modificării genetice artificiale?
- Copiii investighează modul în care semințele sunt supuse modificărilor genetice pentru a le spori rezistența la secetă, insecte, pesticide și erbicide, făcându-le nefertile?
- Copiii se gândesc că avantajele și dezavantajele modificării genetice pot varia în funcție de natura și scopul modificării, de impactul asupra omului, asupra altor plante și asupra animalelor?
- Copiii discută despre avantajele și dezavantajele culturilor modificate genetic pentru furnizorii de semințe, fermieri și consumatori?
- Copiii investighează efectul rezistenței la dăunători al culturilor modificate genetic, asupra plantelor netratate din jurul acestora?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Copiii investighează modul în care s-a modificat modul de producere și consum al produselor alimentare de-a lungul timpului în localitatea lor, în țară și în întreaga lume?
- Copiii investighează modul în care efectele schimbărilor în materie de preferințe alimentare au afectat sănătatea și mediul înconjurător?
- Copiii investighează modul în care a evoluat alimentația oamenilor?
- Copiii se gândesc la ce fel de alimente vor fi produse și consumate în viitor în țara lor și în întreaga lume?
- Copiii examinează mutarea accentului către agricultura urbană?

³⁹ The pillars of food sovereignty, în Millstone, E. and Lang, T. (2008) The Atlas of Food, who eats what, where and why, Brighton, Earthscan p.101

C1.2 Copiii studiază importanța apei.

B1.12 Școala contribuie la reducerea poluării mediului și a consumului de apă; C1.5 Copiii discută despre modul în care oamenii se deplasează în localitate și în lume, precum și despre motivul pentru care fac acest lucru; C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.

Relaționare la nivel local și global

- Școala examinează posibilitatea de "a adopta" un râu sau un pârâu local, care poate fi cercetat și conservat, cu ajutorul căruia copiii vor putea înțelege cum funcționează ecosistemele și circuitul apei?
- Școala studiază un râu din altă parte a lumii, pentru a înțelege importanța lui în viața oamenilor de acolo?
- Oamenii care comercializează apa, o furnizează caselor, fabricilor și fermelor și administrează sistemul de apeduct își aduc contribuția la elaborarea curriculumului?
- Școala este implicată în conservarea râurilor și a bazinelor de apă din localitate?

Utilizarea resurselor limitate

- Copiii învață cât de esențială este apa pentru viața plantelor, a animalelor și a oamenilor?
- Copiii înțeleg importanța vitală a râurilor, lacurilor și bazinelor cu apă?
- Copiii înțeleg că apa potabilă proaspătă este doar o parte mică (2,5%) din toată cantitatea de apă de pe planetă și doar o treime este disponibilă pentru consumul vietăților de pe Terra?
- Copiii învață cum ghețarii plutitori sunt constituiți din apă potabilă?
- Copiii învață despre utilizarea apei de către oameni pentru băut, în scop sanitar, pentru igiena personală, spălatul produselor alimentare, veselei și îmbrăcămintei, grădinarit, agricultură și creșterea animalelor, inclusiv pescăriile, sfera industrială și producerea energiei?
- Copiii studiază rolul apei pentru activitățile de recreere a omului?

O resursă sub presiune

- Copiii studiază creșterea cererii pentru apă, din cauza creșterii populației, a extinderii sectorului de producere a alimentelor și a altor bunuri, a stilului de viață îmbelșugată și a consumului crescut?
- Copiii se gândesc la faptul, că „modul de viață industrializat necesită apă în aceeași măsură ca și petrol”?⁴⁰
- Copiii investighează presiunea exercitată asupra furnizărilor de apă din cauza creșterii nivelului de urbanizare, schimbării cursului râurilor și schimbărilor climatice?
- Copiii se gândesc în ce măsură apa este contaminată de deșeurile produse de oameni și în urma creșterii animalelor, precum și în urma proceselor industriale?
- Copiii învață despre consecințele secetelor în țara lor și în celelalte țări afectate?
- Copiii învață despre efectele deficitului de apă asupra migrării oamenilor și a animalelor?
- Copiii învață despre corelarea dintre necesarul de apă și consumul de apă?

Apa ca habitat

- Copiii investighează modul în care au evoluat primele forme de viață în mediul acvatic?
- Copiii învață despre vietățile și plantele care pot trăi în apă sărată și dulce?
- Copiii învață despre consecințele asupra animalelor și plantelor acvatice din cauza schimbului circuitului și fragmentării râurilor, din cauza secării lacurilor și dispariției mlaștinilor?

Stocarea și furnizarea

- Copiii învață cum se realizează furnizarea apei spre clădiri, inclusiv până în casa lor?
- Copiii învață cum fermele sunt dependente de apa stocată?
- Copiii învață cum este stocată apa pe cale naturală în rezervoare și bazine construite de oameni?
- Copiii învață despre apa potabilă și folosirea fântânilor?
- Copiii învață despre sistemele de irigare?
- Copiii învață să se gândească la avantajele și dezavantajele de a construi uzine pentru desalinizarea apelor pentru a produce apă potabilă?

⁴⁰ Black, M. and King, J. (2009) Atlasul apelor, Brighton, Earthscan; această pagină are la bază citirea acestei cărți.

Proprietățile apei

- Copiii studiază mișcarea apelor în râuri și curențele de apă?
- Copiii învață despre importanța menținerii vieții subacvatice **de la expansiunea apei**, deoarece ea se transformă în ghețari?
- Copiii studiază modul de transformare a apei în forme solide, lichide și gazoase?
- Copiii studiază importanța proprietății apei de presiune pe suprafețe, de la formarea picăturilor de ploaie și a valurilor, funcționarea celulelor, mișcarea pe verticală a apei în copaci și alte plante până la circulația sangvină la animale?
- Copiii studiază efectul stabilizator asupra climei prin faptul că schimbările de temperatură ale apelor sunt lente în comparație cu cele de pe suprafața Pământului?
- Copiii studiază utilizarea apei în calitate de dizolvant?
- Copiii studiază utilizarea apei pentru producerea hidrogenului în calitate de combustibil?
- Copiii studiază utilizarea apei drept agent frigorific pentru motoare și stațiile energetice?
- Copiii studiază transformarea apei în aburi și care sunt utilizările aburilor?
- Copiii învață despre energia apei curgătoare și despre modurile în care acest proces poate fi utilizat pentru generarea electricității din râuri și mări?
- Copiii învață despre efectele mișcării necontrolate a apelor provocate de ghețari, avalanșe, inundații și tsunami?

Apa și clima

- Copiii studiază ciclul de transformare a apei: evaporare, condensare, precipitare?
- Copiii învață despre formarea norilor?
- Copiii învață cum ploaia cade în funcție de relieful cu dealuri și văi?
- Copiii se gândesc la variațiile dintre ploaie și zăpadă, secetă și inundație?
- Copiii învață despre alunecările de teren și avalanșe?
- Copiii se gândesc la formarea fenomenelor de ceață și negură, rouă și brumă?
- Copiii studiază particularitățile de cădere a zăpezii în țara lor și în alte țări?
- Copiii se gândesc la consecințele creșterii nivelului de apă în mări și oceane din cauza încălzirii globale?

Apa și sănătatea

- Copiii învață despre importanța apei pentru igienă?
- Copiii învață despre evoluția vasului de toaletă cu apă, avantajele și dezavantajele acestuia și și măsura în care acesta este utilizat în întreaga lume?
- Copiii învață despre nivelul de poluare a apelor și consecințele acestui fenomen asupra viețuitoarelor de pe Pământ?
- Copiii se gândesc cum devine apa sigură pentru băut?
- Copiii învață despre rolul apei în răspândirea maladiilor și infecțiilor în țara lor și în alte țări?

Etică, responsabilitate și conflicte

- Copiii învață despre gradul de acces la apă potabilă și curată pentru omenire?
- Copiii învață despre avantajele și dezavantajele formelor de proprietate, publice sau private, asupra apelor statale?
- Copiii învață cum deficitul de apă potabilă și controlul asupra apelor provoacă conflicte în întreaga lume?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Copiii studiază modul în care se schimbă ploile pe parcursul timpului?
- Copiii studiază modul în care se schimbă nivelul apelor în mări?
- Copiii studiază modul în care se schimbă cererea pentru apă potabilă?
- Copiii studiază modul în care deficitul de apă poate fi evitat în viitor?

C1.3 Copiii învață despre îmbrăcăminte și ținuta vestimentară.

Relaționare la nivel local și global

- Școala invită comercianți de îmbrăcăminte, operatori de spălătorii, designeri, croitorese, reprezentanți ai serviciilor de reparații, bijutieri, frizeri, tatuatori, ca să își prezinte activitatea?
- Copiii învață despre răspândirea stilului vestimentar de la o țară la alta?
- Copiii studiază diversitatea mondială a modei în materie de îmbrăcăminte?
- Copiii învață despre relația dintre îmbrăcăminte, anotimpuri, temperaturi și prognoze meteo în țara lor și în alte țări?
- Școala face legătura dintre preferințele pentru îmbrăcăminte utilizată în anotimpul rece și necesitatea de încălzire în clădiri și case?
- Copiii studiază răspândirea stilului occidental vestimentar, în special în materie de costume business, cravată și blugi?
- Copiii studiază cazurile în care stilul tradițional de vestimentație este purtat de anumite grupuri sau gen de populație?
- Copiii învață cum este redusă diversitatea de stil a vestimentației în lume?

Ciclul de producere a vestimentației

- Învață copiii despre ciclul de producere a vestimentației, începând de la materia primă, marketing, modă, achiziții, utilizare, reparare, schimb, reciclare, returnare și ajungând până la aruncarea și eliminarea acesteia?

Producția

- Copiii învață cum încălțăminte și îmbrăcăminte sunt produse din plante, animale (lână și piele), mătase și surse petroliere?
- Copiii învață despre proporțiile fabricării încălțăminte și îmbrăcăminte din diferite resurse?
- Copiii înțeleg varietatea modurilor de confecționare a încălțăminte și îmbrăcăminte?

Modă și marketing

- Copiii învață despre designul pălărilor, vestimentației, încălțăminte și bijuteriilor?
- Copiii învață despre modul cum sunt comercializate articolele de vestimentație și bijuteriile?
- Copiii învață cum mărcile determină preferințele, valoarea și prețul vestimentației, încălțăminte, genților?
- Copiii învață cum promovarea modei și a stilului pune presiune asupra consumului de vestimentație și încălțăminte?

Preferințe vestimentare

- Copiii studiază despre presiunea care determină ce vestimentație și încălțăminte poartă?
- Copiii învață să facă o alegere activă pentru vestimentația și accesoriile pe care doresc să le poarte?
- Copiii învață de ce oamenii poartă haine în public și în viața privată?
- Școala studiază modul în care grupurile și anumite culturi încurajează și solicită bărbaților și femeilor să acopere sau să-și expună fața și corpul la vedere?
- Copiii studiază în ce mod și din ce cauză stilul convențional apare pentru ca un anumit fel de vestimentație să fie purtat de anumite grupuri în contexte date, precum: uniforme școlare, ținuta office sau vestimentația de gală?
- Copiii investighează cauzele diferențelor în preferințele pentru haine, în funcție de gen, în țara lor, precum și în alte țări?
- Copiii se gândesc la modul în care vestimentația vorbește despre apartenența la o organizație sau o subcultură?
- Copiii învață în ce mod și din ce cauză oamenii schimbă stilul vestimentației în funcție de vârsta lor?

Bijuteriile și decorarea/accesorizarea corpului

- Copiii studiază despre extragerea mineralelor pentru confecționarea bijuteriilor?
- Copiii studiază producerea și utilizarea bijuteriilor?
- Copiii studiază ornamentarea corpului, precum: pictatul, tatuajul, piercing-ul, cicatrizarea?
- Copiii învață despre moda aranjării părului și a frizurilor?
- Copiii se gândesc la motivele pentru care oamenii colorează, lasă să crească sau își înlătură părul?

Păstrarea hainelor

- Copiii învață despre diferitele modalități de spălare și uscare a vestimentației?
- Copiii învață tehnici de reparare a hainelor?

Reciclarea și eliminarea hainelor

- Copiii învață ce se întâmplă cu hainele nedorite și uzate?

Etica în materie de vestimentație și accesorii pentru corp

- Copiii învață despre costul ascuns al hainelor ieftine din cauză remunerației mici, exploatarea muncii copiilor și condițiile mizere de lucru?
- Copiii înțeleg cât de grav este nivelul de poluare din cauza utilizării pesticidelor la creșterea bumbacului?
- Copiii analizează cum se stabilește prețul plătit pentru un produs, prin raportare la profitul câștigat, începând de la producerea materiei prime, confecționarea vestimentației și a altor articole, precum sunt încălțăminte și bijuteriile, și până la distribuția acestora, și comercializarea lor în rețeaua de magazine?
- Copiii studiază măsura în care dorința de a controla industria minieră a pietrelor și metalelor prețioase contribuie la declanșarea războaielor?
- Copiii învață despre comerțul echitabil în industria vestimentației?
- Copiii studiază ideea vestimentației etice și care este însemnătatea acesteia pentru preferințele pe care copiii le fac în raport cu vestimentația recomandată de școală?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Copiii învață cum moda vestimentară variază de la o perioadă la alta?
- Copiii studiază măsura în care campaniile de informare au impact asupra lichidării industriei blănurilor?
- Copiii învață cum variază de la o perioadă la alta moda de "accesorizare" a corpului?
- Copiii se gândesc la disponibilitatea în viitor a materialelor/resurselor pentru vestimentație?
- Copiii se gândesc la costurile vestimentației în viitor?

C1.4 Copiii învață despre locuințe și mediul construit.

B1.12 Școala contribuie la reducerea poluării mediului și a consumului de apă.

Relaționare la nivel local și global

- Copiii examinează varietatea de clădiri din localitatea lor?
- Copiii se gândesc la ce clădiri din localitatea lor le sunt pe plac și de ce?
- Copiii înțeleg ce clădiri se pot construi în localitatea lor?
- Copiii învață în ce măsură sunt planificate construcțiile în orașul sau vecinătatea lor?
- Constructorii, operatorii de mașini, electricienii, instalatorii, tâmplarii, zugravii și decoratorii, dulgherii, faianțarii, tencuitorii, zidarii, arhitecții, muncitorii în demolări, urbanisții etc. contribuie la îmbogățirea curriculumului școlii?
- Copiii învață despre varietatea și proprietățile materialelor de construcție, precum cărămida, lutul, metalul, lemnul, materialele plastice, baloturile de paie, fetru, pânza, în țara lor și în alte țări?
- Copiii învață despre varietatea caselor, precum casele plutitoare, corturile, caravanele, construcțiile din cărămidă și piatră, casele din materiale dobândite și case pe piloni?

Locuințe și clădiri rurale și urbane

- Copiii învață despre originea orașelor și cum acestea se schimbă în timp?
- Copiii învață despre distribuția oamenilor în mediul urban și rural și cum diferă experiența lor de construire ambientală?
- Copiii învață despre scopurile diferite ale unor construcții, precum: fabricile, birourile, închisorile, construcțiile civile, bisericile, hambarele, locuințele, restaurantele și cafenelele?
- Copiii se gândesc la evoluția construcțiilor din localitățile rurale legate de populația rurală, de apariția unor noi tehnici de cultivare în agricultură?
- Copiii învață despre motivele amplasării construcției pentru casele de locuit pe un anumit teren?
- Copiii studiază modul în care sunt furnizate la domiciliu apa, electricitatea și gazul?
- Copiii învață cum sunt evacuate deșeurile de la domiciliu și din alte edificii?
- Copiii învață în ce mod și din ce cauză sunt demolate clădirile?

Forme ale construcțiilor și materiale de construcții

- Copiii învață despre construcția locuințelor de diferite dimensiuni, cu niveluri, începând de la bungalou (*casă cu un nivel cu verandă*) și până la bloc cu multe etaje?
- Copiii realizează sondaje privind casele construite pentru adulții singuri, cu sau fără copii, și pentru familiile numeroase?
- Copiii învață cum sunt executate fundațiile pentru case și cum acestea depind de starea terenului și riscul de expunere la furtuni și cutremure?
- Copiii învață cum clădirile sunt hidroizolate și protejate de apă?
- Copiii învață cum a fost fabricată sticla pentru ferestre?
- Copiii se gândesc în ce măsură materialele de construcție valorifică resursele locale?

Designul și planul construcției

- Copiii învață cum sunt proiectate locuințele și alte clădiri?
- Copiii studiază posibilitățile de proiectare a clădirilor din punct de vedere al eficienței energetice?
- Copiii se gândesc la modul în care sunt decorate locuințele?
- Copiii studiază de ce locuințele sunt construite pe câmpii inundate?

Forme de proprietate

- Copiii învață cum sunt atribuite în proprietate, ipotecate, închiriate, ocupate abuziv casele?
- Copiii studiază costul construcției, cumpărării și chiriei locuinței?
- Copiii învață despre amenajarea casei, lucrurilor din interiorul ei și cum acestea diferă de la o casă la alta?

Utilajele de construcție

- Copiii studiază întrebuintarea utilajelor mari în domeniul construcțiilor, pentru: săpături, găurit, ridicat, mixarea cimentului și a betonului?
- Copiii învață despre utilajele de mici dimensiuni, uneltele electrice și manuale folosite în procesul de construcție?
- Copiii învață despre metodele de instalare a schelelor, din trecut și prezent?

Securitatea locuinței

- Copiii învață despre rezistența locuințelor în caz de furtuni, incendii, inundații și cutremure?
- Copiii învață cum dispozitivele electrice, prizele și cablurile electrice pot fi exploatate cel mai sigur în casă?
- Copiii învață de ce instalațiile de apă sunt separate de rețelele electrice și dispozitivele electrice din casă?
- Copiii învață cum pot fi prevenite pericolele de incendiu de la aparatele electrice și de gaz și necesitatea utilizării sistemelor de alarmă de prevenire a incendiilor?
- Copiii învață despre metodele de asigurare și acoperire a riscurilor?

Încălzirea și răcirea

- Copiii învață cum sunt încălzite și răcorite clădirile?
- Copiii învață cum clădirile pot fi eficiente energetic, de exemplu, prin selectarea materialelor de construcție, a procedeelelor de izolare și prin reducerea curentului de aer rece?

Sectorul de construcții

- Copiii învață cum oamenii optează pentru profesii în sfera de construcții, arhitectură și proiectare a construcțiilor?
- Copiii studiază ce înseamnă să fii lucrător independent sau să fii angajat la companii de construcții mari și mici?
- Copiii învață în ce măsură constructorii se specializează sau obțin mai multe calificări?

Etica și politicile în domeniul construcțiilor

- Copiii învață cauzele pentru care unele persoane rămân fără adăpost și cine sunt cei afectați?
- Copiii se gândesc la ce determină mai mult sau mai puțin o vecinătate plăcută?
- Copiii studiază care sunt circumstanțele economice și alegerile ce determină preferințele pentru a decide locul casei?
- Copiii studiază de ce unii oameni au spațiul de locuit mult mai mare decât alții?
- Copiii învață despre cum sunt afectate casele oamenilor de război și de urmările acestuia?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Copiii învață cum au evoluat construcțiile în timp?
- Copiii se gândesc în ce mod și din ce cauză orașele se extind?
- Copiii studiază evoluția populației rurale?
- Copiii se gândesc la modul în care s-a redus suprafața terenurilor rurale?
- Copiii se gândesc la noile abordări în domeniul construcțiilor pe viitor?

C1.5 Copiii discută despre modul în care oamenii se deplasează în localitate și în lume, precum și despre motivele pentru care fac acest lucru.

C1.13 Copiii învață despre etică, putere și guvernare.

Relaționare la nivel local și global

- Copiii se gândesc la a ține o evidență, timp de o săptămână sau o lună, a traseului pe care îl fac de acasă până la punctele de destinație, în localitatea unde trăiesc și în afara acestora?
- Oamenii de afaceri din localitate, taximetriștii, șoferii de autobuze, mecanicii de tren, operatorii de motoare, angajații centrelor de vânzare și servicii auto/biciclete și persoanele care deservește transportul local, contribuie la optimizarea curriculumului?
- Oamenii ale căror familii au trăit în localitate deja de mult timp, contribuie la îmbunătățirea curriculumului?
- Contribuie la dezvoltarea curriculumului oamenii care au sosit din alte țări sau ai căror părinți, bunici sau alți strămoși îndepărtați au venit aici din alte țări?
- Copiii se gândesc la mijloacele de transport utilizate în diferite părți ale lumii?

Atașamentul pentru un anumit loc

- Copiii învață despre importanța locului natal pentru majoritatea oamenilor?
- Copiii se gândesc la ce anume face ca un anumit loc să fie bun de trai și ce condiționează dorința de a rămâne acolo?

De ce se mută oamenii?

- Copiii studiază modul în care oamenii migrează prin lume în căutarea satisfacerii nevoilor de bază pentru viață: hrană, apă, combustibil pentru pregătirea hranei, căldură, transport, adăpost, siguranță, educație și lucru?
- Copiii studiază modul în care oamenii aleg să călătorească în scop de turism, explorare, sport și relații?
- Copiii învață cum industria turismului promovează călătoriile?
- Copiii învață despre stilurile de călătorii în țara lor și în alte țări?
- Copiii învață cum oamenii sunt strămutați în alt loc din cauza schimbării utilizării terenului, precum proiectele hidroelectrice?
- Copiii învață cum oamenii sunt strămutați în alt loc din cauza conflictelor?
- Copiii învață cum oamenii sunt strămutați în alt loc din cauza degradării mediului?
- Copiii studiază de ce oamenii devin refugiați și sunt în căutare de azil?
- Copiii se gândesc la motivele de explorare a spațiului cosmic?

Comerțul

- Copiii învață despre rolul comerțului local și la distanță pentru promovarea călătoriilor?
- Copiii învață despre rolul schimbului de mărfuri în comerț?
- Copiii învață cum oamenii se deplasează pentru a obține materia primă?
- Copiii învață cum se câștigă profitul în comerț?
- Copiii învață despre avantajele și dezavantajele comerțului, cu și fără restricții, pentru țările sărace și cele dezvoltate?
- Copiii învață despre puterea organizațiilor internaționale și a acordurilor internaționale pentru a reglementa comerțul?

Conflictele, invaziile și ocupația

- Copiii învață despre motivele declanșării războaielor?
- Copiii învață cum unele țări ocupă alte țări pentru a le controla resursele?
- Copiii învață de ce unele părți ale lumii prezintă o importanță strategică?

Moduri de transport și forme de propulsie

- Copiii se gândesc la modul în care se deplasează oamenii prin mers, fugă, înot, cu bicicleta, în scaun cu rotile, călare pe animale, în camioane, automobile, tramvaie, trenuri, bărci, corăbii, vapoare, baloane cu heliu și aer fierbinte, elicoptere, ambarcațiuni pe pernă de aer, avioane și rachete?
- Copiii învață despre construcția rețelelor de drumuri și căi ferate?
- Copiii învață despre mecanismele de propulsie pe roți și motoare, motoare cu reacție, motoare de rachetă?

Transportul și mediul

- Copiii se gândesc la măsura în care transportul depinde de disponibilitatea combustibilului fosil sau alt tip neregenerabil?
- Copiii învață despre impactul asupra mediului atunci când pentru deplasarea mărfurilor sunt utilizate diferite mijloace de transport pentru parcurgerea diferitor distanțe?
- Copiii se gândesc la modul în care poate fi promovată utilizarea mijloacelor de deplasare, fără a cauza daune mediului, precum mersul pe jos sau cu bicicleta?
- Copiii studiază modul în care automobilul este popularizat prin publicitate, programe TV și sport?
- Copiii învață cum opțiunea pentru deplasarea cu automobilul sau avionul devine parte din identitatea persoanei?

Navigarea și hărțile

- Copiii învață despre evoluția hărților?
- Copiii învață despre evoluția navigației după stele, ceas și hărți și Sistemul de Poziționare Globală (GPS)?

Controlul circulației

- Copiii se gândesc la cine deține un pașaport și călătorește?
- Copiii se gândesc la modul în care este acordată sau refuzată viza de călătorie?
- Copiii învață despre restricțiile de circulație, impuse din considerente de proprietate asupra terenului, de hotarele naturale și de granițele de stat?

Circulația și etica

- Copiii investighează costul ascuns al călătoriilor auto și aeriene, generat de impactul negativ asupra mediului?
- Copiii învață cum sunt tratați oamenii în căutare de azil când ajung în această țară?
- Copiii studiază efectele atragerii persoanelor calificate din țările slab dezvoltate în țările dezvoltate asupra economiei și serviciilor din țările lor de origine?
- Copiii învață despre considerentele oamenilor asupra libertății de care au nevoie pentru a putea călători în alte țări și, respectiv, cât de liberi trebuie să fie alții pentru a ajunge în țara lor?
- Copiii învață despre responsabilitatea pe care o au față de persoanele strămutate și vulnerabile din țări aflate anterior în război cu țara natală?
- Discută copiii natura unei politici etice de imigrare?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Copiii studiază modul în care au evoluat mijloacele de transport?
- Copiii se gândesc la modul în care a crescut utilizarea automobilelor personale?
- Copiii studiază modul în care au evoluat fluxurile de migrație?
- Copiii învață cum evoluția și căderea imperiilor au afectat deplasarea și migrarea populațiilor?
- Copiii se gândesc în ce mod și din ce cauză transportul ar putea evolua în viitor?
- Copiii se gândesc la existența posibilelor migrații în viitor și controlul asupra deplasării maselor prin lume?

C1.6 Copiii învață despre sănătate și despre importanța relațiilor interumane.

A2.9 Școala încurajează copiii și adulții să aibă o imagine bună despre sine;

A2.10 Școala contribuie la sănătatea elevilor și adulților;

C1.1 Copiii studiază ciclurile de producție și consum de alimente;

C1.2 Copiii studiază importanța apei.

Relaționare la nivel local și global

- Copiii învață din experiența proprie sau a altor oameni cu privire la sănătate și la problemele de sănătate?
- Oamenii care promovează sănătatea fizică, mentală și sănătatea mediului și/sau tratează problemele de sănătate contribuie la dezvoltarea curriculumului?
- Copiii învață despre diferențele de evoluție a bolilor în diferite țări?
- Copiii învață despre relația dintre sărăcie, boli, calitatea hranei și apei, deficitul de hrană și apă?

Semnificația sănătății

- Copiii înțeleg ce înseamnă „a fi sănătos”?
- Copiii studiază ce înseamnă să fii sănătos în viziunea altor oameni?
- Copiii se gândesc că o stare bună de sănătate îți asigură o viață mai lungă?

Sănătatea și corpul

- Copiii învață despre anatomia și fiziologia corpului?
- Copiii învață despre evoluția înțelegerii rolului genelor și al ADN-ului?
- Copiii învață despre dependența sănătății de evoluția stării mediului?
- Copiii înțeleg cum corpul se schimbă odată cu avansarea în vârstă?

Sănătatea și bolile

- Copiii studiază măsura în care problemele de sănătate pot fi diminuate sau prevenite datorită: schimbărilor de mediu și nutriție, exercițiilor fizice, reducerii stresului și a intervențiilor medicale și paramedicale?
- Copiii se gândesc la realizările și progresele în schemele de tratament al bolilor?
- Copiii învață cum se răspândesc bolile de către oameni, animale, inclusiv păsări și insecte, prin aer și apă?
- Copiii învață despre rolul bacteriilor, virusurilor și al prionilor în apariția și dezvoltarea infecțiilor?
- Copiii învață despre rolul bacteriilor în menținerea sănătății?
- Copiii învață despre evoluția antibioticelor?
- Copiii studiază modul în care prescrierea excesivă a antibioticelor a contribuit la creșterea rezistenței față de acestea?
- Copiii studiază despre persistența „super-bacteriilor” în spitale?
- Copiii învață despre cancer și cum evoluează metodele de tratament al acestuia?
- Copiii investighează în ce mod și din ce cauză durata vieții diferă de la o persoană la alta și de la un grup de oameni la altul?
- Copiii învață cum industria farmaceutică promovează sănătatea și fac apel la aspecte ce au legătură cu bolile?
- Copiii învață despre importanța consumului de medicamente pentru a îmbunătăți viața unor oameni?
- Copiii învață despre rolul tratamentului bolilor cu scopul de a prelungi viața?
- Copiii studiază diferitele motive care stau la baza intervențiilor chirurgicale estetice?
- Copiii studiază importanța diferitor metode de tratament al bolilor?

Sănătatea mintală

- Copiii examinează impactul circumstanțelor personale, asupra măsurii în care oamenii se simt bine cu ei înșiși?
- Copiii învață cum unii oameni au anumite stări mentale care se repetă și care îi împiedică să facă ceea ce și-ar dori?
- Copiii se gândesc la modul în care starea mentală care se repetă a unor oameni interferează cu ceea ce doresc alții să facă?
- Copiii studiază în ce măsură oamenii sunt considerați că suferă de boli mentale?
- Copiii investighează varietatea de modalități prin care oamenii sunt ajutați să depășească bolile psihice și să-și recupereze sănătatea mentală?
- Copiii învață în ce măsură medicamentele sunt prescrise pentru un diagnostic de anxietate, depresie și alte boli mentale?
- Copiii studiază efectele medicamentelor menite să reducă problemele de sănătate mentală?
- Copiii se gândesc la dependența dintre realizarea unei activități și starea de sănătate mentală?

Relațiile

- Copiii discută natura relațiilor și cum acestea pot fi dezvoltate, menținute și pierdute?
- Copiii se gândesc la existența diferitor forme de relații cu persoanele cunoscute, prietenii și familia?
- Cunoștințele copiilor cu privire la varietatea și complexitatea relațiilor sunt incluse în curriculum?
- Situațiile de viață văzute la televizor sau pe alte canale media sunt utilizate la lecții?
- Copiii învață despre diferitele sensuri ale iubirii/dragostei?
- Copiii reflectează asupra modalităților prin care sentimentele îi impun să acționeze pozitiv sau negativ față de alții și față de sine?
- Copiii învață despre sentimentul de încredere în relații?
- Copiii învață despre varietatea modurilor de a fi într-o familie?
- Copiii învață despre modul în care se pot forma familii din grupul de prieteni care manifestă grijă unii față de ceilalți?

Îngrijirea copiilor

- Copiii învață despre satisfacția oferită de diferite perspective ale viitorului, în care ei vor avea sau nu vor avea copii?
- Copiii studiază specificul îngrijirii propriului copil sau altor copii în cadrul comunității lor naționale sau a celei internaționale?
- Copiii învață despre responsabilitățile și potențialele dificultăți în îngrijirea copiilor mici, apoi pe parcursul creșterii copilului, precum și despre toate bucuriile trăite alături de copii, care vor dura pe tot parcursul vieții?

Relațiile sexuale și educația sexuală

- Membrii personalului școlii evită atribuirea unor etichete sexuate elevilor care nu se identifică în acest sens ?
- Educația sexuală este concentrată pe relații și plăcere, precum și pe posibilitatea apariției sarcinii și a bolilor cu transmitere sexuală?
- Le este acordată copiilor informația completă cu privire la riscul incidentului, riscul infectării și tratamentul pentru bolile cu transmitere sexuală?
- Educația sexuală este conectată cu opțiunile pe care oamenii le preferă pentru corpul și viața lor?
- Copiii discută despre posibilitatea unei prietenii strânse între partenerii sexuali și cum ar putea să simtă persoanele dacă această prietenie nu există?
- Copiii discută sentimentul de gelozie și cum acesta afectează relațiile sexuale și celelalte aspecte ale relației dintre prieteni și în familie?

- Copiii studiază diferitele moduri în care sunt afectate/afecțați fetele/femeile și băieții/bărbații implicați în existența unei sarcini neplanificate?
- Copiii se gândesc la existența unei responsabilități comune atât pentru băieți/bărbați, cât și pentru fete/femei pentru apariția unei sarcini?
- Membrii personalului școlii evită să prezinte monogamia pe termen lung drept un mod de viață pe care fiecare și l-ar dori?
- Educația sexuală și educația privind formarea relațiilor este adresată tuturor: băieților, fetelor, hermafrodiților, transexualilor și persoanelor intersexuale, indiferent de modul în care aceștia se consideră: heterosexuali, lesbiene, homosexuali sau bisexuali?

Sănătatea și drogurile

- Copiii învață despre extinderea utilizării drogurilor, a substanțelor halucinogene legale și ilegale?
- Copiii învață despre consecințele utilizării drogurilor legale și ilegale asupra sănătății și a statutului social?
- Copiii studiază modul în care sunt întrebuințate drogurile legale și ilegale, dependența de ele, prescripția lor și cum acestea afectează mintea, corpul și viața, în general?
- Copiii învață proporția diferită în care oamenii consumă alcool?
- Copiii învață cum publicitatea, magazinele, barurile promovează persuasiv întrebuințarea drogurilor legale și ilegale, atât în mediul copiilor, cât și în cel al adulților?

Sănătatea și alimentele

- Copiii studiază modul în care obiceiurile alimentare contribuie la o stare bună de sănătate sau pun în pericol sănătatea?
- Sunt corelate obiceiurile alimentare sănătoase cu bugetul familiei?

Sănătatea și etica

- Copiii studiază argumentele pro și contra legalizării producerii și distribuției drogurilor ilegale?
- Sunt discutate diferitele opinii cu privire la contribuția la starea de sănătate a vegetarianismului, veganismului, a consumului de carne și pește?
- Oamenii au în vedere măsura în care intervențiile chirurgicale cosmetice, care nu sunt direct legate de starea de sănătate, implică un comportament mai puțin etic din partea medicilor chirurghi și a asistentelor medicale?
- Copiii studiază interesele producătorilor de alimente de a promova produse sănătoase sau dăunătoare sănătății?
- Copiii studiază măsura în care medicamentele, care salvează sau prelungesc viața, și posibilitățile de tratament sunt disponibile pentru oamenii săraci și bogați, la nivel național și global?
- Copiii învață despre cum bugetele naționale fixe, pentru sănătate, includ decizii prioritare care indică cine poate fi tratat și care este costul unui tratament?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Copiii studiază modul în care au evoluat bolile în timp?
- Copiii învață cum durata vieții a evoluat în timp și cum aceasta se va schimba în viitor?
- Copiii studiază modul în care schimbările în durata vieții afectează potențialul unei relații de lungă durată?
- Copiii învață cum îngrijirea și igiena la momentul nașterii copilului influențează speranța de viață pentru femei?
- Copiii se gândesc la modul în care specificul bolilor ar putea să se modifice din cauza creșterii rezistenței organismului față de antibiotice și a schimbărilor climatice?

C1.7 Copiii investighează pământul, sistemul solar și universul

A2.3 Școala încurajează respectul și protejarea planetei; B1.12 Școala contribuie la reducerea poluării mediului și a consumului de apă; B1.13 Școala contribuie la reducerea/reciclarea deșeurilor; C1.2 Copiii studiază importanța apei; C1.5 Copiii discută despre modul în care oamenii se deplasează în localitate și în lume, precum și despre motivul pentru care fac acest lucru; C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra; C1.9 Copiii studiază sursele de energie.

Relaționare la nivel local și global

- Copiii se gândesc la modul în care ar putea ei să comunice adresa lor cuiva care trăiește în apropiere, undeva prin Africa sau Asia, pe o altă planetă, într-un alt sistem solar sau galaxie și cum aceasta se poate realiza diferit față de felul cum au învățat ei să-și scrie adresa?
- Copiii fac fotografii în care immortalizează mediul în care trăiesc, peisajul, cerul, norii, variațiile meteorologice și fac schimb de fotografii cu persoane din alte regiuni ale țării sau alte părți ale lumii?
- Copiii fac fotografii, pictează sau desenează anumite detalii ale mediului local, care le plac sau nu le plac și își explică alegerile?
- Adulții și copiii înțeleg modul în care mediul înconjurător dintr-o parte a lumii are impact asupra oamenilor din alte părți ale lumii, prin utilizarea combustibilului fosil, defrișări, cutremure, accidente nucleare, erupții vulcanice?
- Copiii se gândesc la modul în care a evoluat în timp peisajul local?
- Școlile invită amatorii locali sau astronomii profesioniști, fizicienii, chimiștii, minierii, operatorii detectoarelor de metal, ceasornicarii, geografilor, cartografilor, meteorologii, oamenii de știință din domeniul solului, fotografiile peisagiști, designerii și artiștii, scriitorii și prietenii să-și împărtășească opiniile despre planeta noastră și aprecierile cu privire la relief și cer?
- Copiii țin o evidență despre cât de exactă este prognoza meteo locală?

Sistemul solar, galaxia și universul

- Copiii învață despre soare, ca fiind una dintre stele?
- Copiii se gândesc la soare ca la sursa pământului?
- Copiii consideră soarele sursa de energie pentru Pământ?
- Copiii se gândesc la ciclul de viață al stelelor?
- Copiii studiază faptul că Pământul este una dintre planetele ce se rotesc în jurul soarelui?
- Copiii studiază orbita Pământului și cum au apărut și s-au dezvoltat cunoștințele despre aceasta?
- Copiii învață despre galaxia lor, Calea Lactee și alte galaxii?
- Copiii studiază cât de diferit arată stelele în momente diferite de timp și dacă sunt privite din locuri diferite?
- Copiii definesc universul drept totalitatea tuturor galaxiilor și întregii materii?
- Copiii învață că cea mai mare parte a universului este alcătuită din hidrogen și heliu?
- Copiii învață cum toate stelele, planetele și viața de pe Pământ, inclusiv corpul lor, au evoluat din materia universului?
- Copiii învață cum este produsă lumina și cum aceasta parcurge distanța dinspre soare și stele?
- Copiii învață cum sunt măsurate distanțele interstelare în ani-lumină?
- Copiii înțeleg că doar trecutul universului poate fi studiat, deoarece a fost nevoie de timp pentru ca lumina să parcurgă distanța până la Pământ?
- Copiii studiază evoluția astronomiei și cum este utilizat telescopul pentru a studia universul?

Gravitația

- Copiii învață cum gravitația ne menține pe noi și atmosfera pe Pământ?
- Copiii învață cum gravitația "a sculptat" universul?
- Copiii învață cum gravitația menține soarele și planetele și luna pe orbitele lor?

Câmpul magnetic al Pământului

- Copiii învață despre câmpul magnetic al Pământului și despre polii magnetici produși?
- Copiii învață cum se modifică câmpul magnetic al Pământului și cum s-au inversat polii magnetici?
- Copiii studiază rolul câmpului magnetic al Pământului în protecția atmosferei, prin respingerea particulelor încărcate provenite din vântul solar?

Timpul, ceasul și calendarul

- Copiii învață ce este timpul și cum este acesta măsurat?
- Copiii învață că un an este timpul necesar pentru Pământ să se rotească în jurul soarelui?
- Copiii înțeleg cum prin rotația Pământului se produc ziua și noaptea?
- Copiii studiază modul în care de la **înclinația** Pământului se produc anotimpurile?
- Copiii înțeleg că orbita Lunii în jurul Pământului măsoară lunile?
- Copiii învață despre longitudine și latitudine și că la longitudinea de 0 grade a Meridianului Greenwich se raportează toate fusurile orare ale lumii?
- Copiii studiază perioadele geologice din istoria planetei Pământ?
- Copiii studiază diferitele modalități de întocmire a calendarului și cum au evoluat acestea?

Pământul și Luna sa

- Copiii se gândesc la faptul că originea Lunii prezintă o desprindere de la Pământ, formată în urma coliziunii Pământului cu o altă planetă?
- Copiii studiază compoziția Lunii și importanța descoperirii apei pe Lună?
- Copiii studiază dimensiunea Lunii și distanța până la Pământ și cum acestea conduc la producerea eclipselor totale de lună?
- Copiii se gândesc la modul în care Luna produce marea (flux și reflux)?
- Copiii se gândesc la modul în care ar fi afectată marea (fluxul și refluxul), dacă Luna ar fi mai aproape de Pământ?
- Copiii studiază modul în care înclinația și stabilitatea Pământului ar fi afectată, dacă Luna s-ar îndepărta de Pământ?

Oceanele

- Copiii învață despre suprafața extinderii oceanelor și cum acestea afectează prognoza meteo?
- Copiii învață despre transmisiunea energiei în valurile apelor?
- Copiii învață despre efectele valurilor și ale mării asupra modificărilor reliefului de-a lungul peisajelor costiere?
- Copiii studiază modul în care se formează nisipul și plajele?
- Copiii învață despre cauzele și efectele valurilor produse de marea sau tsunami?

Suprafața terestră

- Copiii studiază faptul că suprafața Pământului se mișcă de-a lungul liniilor plăcilor tectonice?
- Copiii se gândesc la modul în care continentele sunt în continuă mișcare?
- Copiii se gândesc la modul în care se formează munții, văile, râurile și lacurile, precum și alte forme de relief?
- Copiii învață despre structura rocilor de pe suprafața terestră, cum și când are loc procesul de formare a lor?
- Copiii învață despre procesul de formare a solului?

În interiorul Pământului

- Copiii învață despre structura internă a Pământului?
- Copiii învață despre cum interiorul Pământului generează cutremure de Pământ, erupții vulcanice, gheizere și izvoare cu apă fierbinte?

Materia Pământului

- Copiii învață despre compoziția Pământului, apariția naturală a elementelor și moleculelor acestuia?
- Copiii învață cum elementele și moleculele există în mod natural sub formă de gaze, lichide, dar preponderent sub formă de materie solidă?
- Copiii învață cum atomii și moleculele, prin rearanjare, formează gaze, lichide și mase solide?
- Copiii învață cum elementele Pământului s-au format în decursul ciclului de viață al stelelor?
- Copiii studiază structura internă a atomilor?

Resurse din Pământ

- Copiii învață cum unor materiale ale Pământului, precum sunt diamantele și aurul, li s-a atribuit o valoare financiară deosebită?
- Copiii învață cum resursele Pământului sunt și au fost exploatate pentru câștiguri personale și beneficii umane, fiind dobândite prin forarea suprafeței Pământului, săpat și minerit în interiorul Pământului?

Atmosfera și structura ei

- Copiii învață despre compoziția atmosferei, cum aceasta a fost formată, importanța ei pentru susținerea vieții și în ce mod și din ce cauză evoluează?
- Copiii se gândesc la modul în care este menținută atmosfera?
- Copiii se gândesc la cât de fin este stratul ei, fiind raportat la diametrul Pământului?
- Copiii învață despre proprietățile de izolație a atmosferei?
- Copiii învață faptul că materia atmosferei este mult mai concentrată în apropiere de suprafața Pământului?
- Copiii învață cum temperaturile sunt mai ridicate în apropiere de suprafața Pământului?
- Copiii se gândesc la importanța stratului de ozon la absorbția radiației?
- Copiii învață despre stările diferite de reacție a suprafeței și apelor Pământului la temperatura aerului?
- Copiii învață cum temperatura atmosferei îi schimbă presiunea?

Clima și vremea (vezi C1.2 Copiii studiază importanța apei: Apa și clima p.127)

- Copiii se gândesc la variațiile de climă din jurul lumii și cum acestea influențează relația dintre Pământ și Soare?
- Copiii se gândesc la modul în care variază clima în relație cu mările și munții?
- Copiii se gândesc de unde provine vântul?
- Copiii învață cum vântul se mișcă ca rezultat al variației de la o presiune atmosferică ridicată, spre una scăzută?
- Copiii învață despre formarea furtunilor, tunetului, uraganelor, taifunurilor, tornadelor și furtunilor de nisip?
- Copiii se gândesc care sunt efectele unui vânt obișnuit, precum sunt musonii și alizeele, și cum oamenii își planifică viața și deplasarea în funcție de acestea?
- Copiii învață despre curențele oceanice și sistemele de prognozare a timpului: curentul Gulfstream, El Niño și El Niña?
- Copiii învață despre curențele-jet și cum afectează ele timpul de zbor pentru avioane?

Schimbările climatice

- Copiii se gândesc la efectul gazelor de seră, de unde provin acestea și care este durata de menținerea lor în atmosferă?
- Copiii înțeleg că vaporii de apă sunt gaze cu efect de seră cu efecte multiple, precum creșterea temperaturii?

- Copiii studiază impactul industrializării și al utilizării combustibilului fosil asupra producerii gazelor cu efect de seră?
- Copiii învață cum funcționează și accelerează încălzirea globală efectul gazelor de seră?
- Copiii se gândesc la modul în care activitatea umană contribuie la producerea gazelor cu efect de seră și la schimbările climatice, prin utilizarea combustibilului fosil, distrugerea pădurilor și consumul crescut de carne și de mărfuri industriale?
- Copiii se gândesc la modul în care încălzirea globală generează: modificări de comportament la animale și plante, defrișări, modificarea caracteristicilor unor boli, fenomene meteo extreme, ploi musonice puternice, ridicarea nivelului mării, inundații, alunecări de teren, topirea ghețarilor arctici și antarctici, retragerea ghețarilor, lipsa reflecției radiației căldurii de pe suprafața zăpezii, pericol de lipsă de apă și hrană?
- Copiii se gândesc la modul în care nivelul ridicat de bioxid de carbon din atmosferă ridică aciditatea mărilor cu consecințe grave pentru corali și alte forme de viață din apele marine?
- Copiii învață despre pierderea permafrostului (*strat de sol înghețat permanent*), care afectează o pătrime din suprafață emisferei de nord și cum aceasta conduce la colapsul construcțiilor și al copacilor, prin eliminarea de metan și, bioxid de carbon de la materia organică moartă?
- Copiii consideră că negarea schimbărilor climatice reprezintă un comportament extremist periculos?

Combaterea schimbărilor climatice

- Copiii investighează modul în care încălzirea globală poate fi încetinită și redusă prin eficientizarea energetică, consum redus, dependență redusă de combustibilul fosil și creșterea utilizării resurselor regenerabile de energie?
- Copiii învață despre argumentele pro și contra energiei nucleare, ca modalitate de reducere a dependenței de combustibilul fosil?
- Copiii se gândesc la argumentele pro și contra utilizării terenului pentru cultivarea biocombustibililor?
- Copiii se gândesc la argumentele pro și contra companiilor și guvernelor care compensează emisia gazelor cu efect de seră prin plantarea copacilor, dar permit poluarea prin utilizarea mijloacelor de consum energetic mic?
- Copiii învață despre acordurile internaționale privind combaterea schimbărilor climatice, precum și despre criticile și laudele aduse acestor acorduri?
- Copiii studiază modul în care oamenii se adaptează la schimbările climatice?
- Copiii învață despre încercările de adaptare la o viață cu un consum redus, trecerea la o alimentație ecologică cultivată local, utilizare redusă de combustibil fosil, prin parcurgerea unor așa-numite perioade de tranziție?

Planeta și etica (a se vedea A2.3 Școala încurajează respectul și protejarea planetei.)

- Copiii studiază modul în care conservarea resurselor are o importanță imperativă pentru bunăstarea omului și a animalelor?
- Copiii se gândesc la modul în care reducerea ghețarilor arctici și antarctici îi poate încuraja pe unii să continue exploatarea resurselor Pământului?
- Copiii învață cum acțiunile umane pot reduce deteriorarea mediului înconjurător al planetei?
- Copiii studiază modul în care degradarea mediului și încălzirea globală îi afectează pe unii oameni în măsură mai mare decât pe alții, în funcție de nivelul de sărăcie, apartenență de gen și putere?
- Copiii se gândesc la modul în care sărăcia și bunăstarea, luate împreună, pot afecta conservarea resurselor limitate?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Copiii învață cum s-a schimbat în trecut și poate să se modifice în viitor clima?
- Copiii învață cum este reglementat în lume timpul?
- Copiii învață cum s-a deteriorat mediul și cum acesta este îmbunătățit la nivel local și global?
- Copiii se gândesc la posibile presiuni în viitor asupra mediului din cauza creșterii populației și a consumului?

C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.

A2.3 Școala încurajează respectul și protejarea planetei; B1.12 Școala contribuie la reducerea poluării mediului și a consumului de apă; B1.13 Școala contribuie la reducerea/reciclarea deșeurilor; C1.2 Copiii studiază importanța apei; C1.5 Copiii discută despre modul în care oamenii se deplasează în localitate și în lume, precum și despre motivele pentru care fac acest lucru; C1.7 Copiii investighează pământul, sistemul solar și universul; C1.9 Copiii studiază sursele de energie.

Relaționare la nivel local și global

- Copiii sunt încurajați să țină un jurnal, în scris, sub formă de desen, video, audio și fotografie, a varietății modului de viață a animalelor și plantelor aflate în interiorul clădirilor, în preajma și pe terenurile școlii?
- Copiii sunt implicați în proiecte de restabilire a pâraielor, râurilor, plantelor și formelor de viață sălbatică, aflate în pericol?
- Școala are legături cu organisme internaționale, care să-i ofere oportunitatea de explorare a diversității plantelor și animalelor?
- Școala se bazează pe suportul firmelor/organizațiilor locale de grădinărit, apicultorilor, serelor, organizațiilor de protecție a animalelor, ecologiștilor și membrilor campaniilor de protecție a mediului?
- Lecțiile oferite de școală oferă răspunsuri cu privire la schimbările anotimpurilor, creșterea copacilor și a altor plante, migrația păsărilor și animalelor?
- Copiii se gândesc la ce efecte au pisicile domestice asupra păsărilor și mamiferelor mici?
- Școala are acces la vreun lac natural pentru a studia viețuitoarele și plantele din el?
- Școala are vreun teren cu plante cultivate, care să fie atractiv pentru fluturi și alte insecte?
- Contribuie școala la dezvoltarea populațiilor de păsări din localitate, prin organizarea hrănirii acestora, instalării cuiburilor și desfășurarea campaniilor de protecției a habitatului?
- Școala încurajează protecția habitatului pentru vietățile vulnerabile la degradarea mediului înconjurător, precum albinele și broaștele?
- Sunt cultivate plante pe terenurile școlii, care să fie adaptate la condițiile de climă locale?
- Copiii învață despre modul în care animalele și plantele se adaptează la condițiile din diferite părți ale lumii?
- Copiii contribuie zilnic cu vreo specie de plante pentru colțul naturii, al clasei sau al școlii, indicând unde a fost găsită aceasta și în ce cantitate a fost adusă?

Principiile ecologice

- Sunt principiile ecologice considerate una dintre modalitățile de a administra școala, în conformitate cu principiile care susțin viața? ⁴¹
- Sunt interdependența, precum și competiția și dominarea, privite ca principii de bază pentru sistemele de viață, fiind utilizate ca o metaforă de ghidare a școlii?
- Se consideră că viețuitoarele există în medii și rețele interdependente? ⁴²
- Viața de pe Pământ este considerată a fi susținută printr-un set de sisteme interdependente, unde se contează pe relaționarea cu alte sisteme mai largi și, în final, depinzând de planetă și univers?
- Interacțiunile din cadrul ecosistemelor trebuie să fie controlate de către circuitul apei și alți nutrienți?
- Se consideră că viața depinde de fluxurile de energie care pornesc de la Soare?
- Se consideră că toate mediile se află într-o stare permanentă de dezvoltare?
- Ecosistemele sănătoase (*comunitățile biologice din mediile naturale distinctive*) sunt într-o stare bună de autoreglare și într-o stare dinamică de echilibru?
- Copiii înțeleg că echilibrul ecosistemelor poate fi întrerupt, astfel încât acesta să nu mai fie capabil să se autoregleze?

⁴¹ Un exemplu, inițiat de un elev de 15 ani, este oferit în Stone, M. (2009) *Smart by Nature: Schooling for sustainability*, pp174-183, Healdsburg, Watershed Media.

⁴² Cele șase noțiuni evidențiate cu litere cursive de aici sunt preluate din Fritjof Capra (2005), *Speaking nature's language* în Stone M. and Barlow Z. redactori *Ecological Literacy: Educating our children for a sustainable world*. San Francisco, Sierra Club Books.

Atitudinea față de alte viețuitoare

- Copiii examinează sentimentele proprii față de plantele, animalele și microbii din natură?
- Copiii examinează atitudinile proprii și ale altor oameni față de conservarea/protecția animalelor și a plantelor?
- Adulții și copiii înțeleg modul prin care ei împart ecosistemele cu celelalte viețuitoare de pe Pământ?
- Copiii învață că ei sunt formați din aceleași câteva elemente ca și celelalte viețuitoare de pe Pământ?
- Copiii se gândesc la faptul că ei au nevoie de alte specii mai mult decât aceste specii au nevoie de ei?
- Copiii se gândesc la faptul că poate să nu le placă aspecte ce țin de frumusețea și valoarea animalelor și a plantelor, precum sunt păianjenii, melcii, viespile, șerpii, urzica și ciulinii?

Înțelegerea biodiversității

- Copiii studiază diversitatea vietăților, inclusiv cea a animalelor, plantelor, ciupercilor, bacteriilor și a altor organisme monocelulare?
- Copiii investighează ideea conform căreia majoritatea viețuitoarelor sunt microorganisme unicelulare?
- Copiii învață că majoritatea covârșitoare a animalelor sunt insecte?
- Se consideră faptul că biodiversitatea presupune un ecosistem cu o varietate de specii și variații genetice în cadrul unei specii?
- Copiii învață despre varietatea ecosistemelor pe suprafața Pământului, în ape și pe frontiera dintre acestea?
- Copiii înțeleg importanța existenței elementelor chimice, pietrelor, solului, adăpostului, hranei, oxigenului și apei în interiorul ecosistemelor?
- Copiii învață cum plantele, animalele, micro-organismele și mediul acestora interacționează pentru a forma ecosisteme care se întrețin singure?
- Copiii sunt conștienți de faptul că bunăstarea lor depinde de bunăstarea altor specii, precum: utilitatea albinelor pentru polenizare, a bacteriilor pentru digestie, importanța azotului pentru procesul de descompunere?
- Copiii studiază modul în care diversitatea speciilor variază odată cu schimbarea climei, altitudinii, atacului din partea prădătorilor și gradul de reușită al unei anumite specii de a coloniza un ecosistem?
- Copiii studiază măsura în care speciile noi sunt descoperite sau pierdute înainte ca acestea să fie descoperite?

Înțelegerea evoluției

- Copiii studiază modul în care relicvele fosile ilustrează biodiversitatea în perioade geologice diferite?
- Copiii se gândesc la faptul, că fosilele contribuie la înțelegerea evoluției?
- Copiii învață despre natura speciilor și cum acestea au evoluat?
- Copiii învață cauzele de supraviețuire, răspândire și dispariție a speciilor?

Clasificarea viețuitoarelor și a ecosistemelor

- Copiii studiază diferitele modalități de grupare a viețuitoarelor după mărime, sau, de exemplu, după felul cum arată sau cum pot fi împerecheate pentru reproducere, utilizare în alimentație și în medicină?
- Copiii studiază diferitele modalități de divizare a viețuitoarelor în ordine ierarhică de la regn și până la specii?
- Copiii învață cât de diferit pot fi grupate ecosistemele în biomi, în funcție de climă, altitudine, latitudine, bazine de apă dulce și mări și oceane?

Înțelegerea sistemelor de susținere a vieții

- Copiii studiază sursele și rețelele de hrană?
- Copiii se gândesc la modul în care lanțul trofic includ soarele, producătorii din sectorul vegetal, consumatorii de produse animale, animalele necrofage și organismele fungice, precum și bacteriene, de descompunere?
- Copiii învață despre importanța azotului și cum contribuția acestuia la echilibrul ecologic poate fi distrusă prin supradozarea fertilizatorilor și îngrășămintelor?

- Copiii învață despre importanța carbonului și cum contribuția acestuia la echilibrul ecologic poate fi distrusă prin defrișarea pădurilor și utilizarea combustibilului pe bază de carbon?
- Copiii învață despre importanța apei și despre modul în care disponibilitatea acesteia poate fi distrusă prin poluare și schimbarea cursului apei din râuri sau construcția de baraje pe ape?

Structura viețuitoarelor

- Copiii învață despre structura internă a plantelor și a animalelor?
- Copiii învață despre varietatea celulelor diferite în structura plantelor și animalelor?
- Copiii învață cum toate variatele celule ale animalelor sunt formate din aceleași celule în fază de embrion?
- Copiii învață despre gene și cromozomi?
- Copiii învață despre genomul unic la fiecare specie?
- Copiii studiază despre moștenirea comună descoperită în genomul diferitor plante și animale?
- Copiii învață cum genele pot fi modificate pe cale naturală și artificială?
- Copiii învață cum viețuitoarele sunt alcătuite din molecule?
- Copiii învață cum moleculele din care sunt alcătuite viețuitoarele sunt constituite doar dintr-un număr mic de elemente chimice (59% hidrogen, 24% oxigen, 11% carbon, 4% azot, 2% altele)?
- Copiii învață cum interacțiunea dintre moleculele viețuitoarelor este exploatată de biochimie?
- Copiii studiază structura scheletelor, scoicilor și a corailor?

Pericolele pentru biodiversitate

- Copiii învață despre rata accelerată de dispariție a speciilor de animale și plante, la nivel global?
- Copiii se gândesc la cauzele de dispariție în masă a speciilor în trecut și pericolul din partea oamenilor pentru prezenta „dispariție în Holocen”?

Creșterea populației umane și consumul

- Copiii se gândesc la efectele creșterii populației umane (de la 2.5 miliarde în 1950 până la 7 miliarde estimate pentru 2012) asupra mediului ambiant al plantelor și animalelor?
- Copiii se gândesc la reacția întârziată a populației cu privire la reducerea nivelului de fertilitate umană?
- Copiii studiază modul în care scade rata de creștere a populației odată cu reducerea sărăciei?
- Copiii studiază modul în care efectele creșterii populației umane sunt corelate cu cantitatea de resurse limitate consumate?

Vânătoarea

- Copiii studiază pericolul pentru specii, ca urmare vânătorii și pescuitului, fie ele legale sau ilegale?
- Copiii studiază comerțul internațional cu speciile aflate în pericol/pe cale de dispariție?

Pierderea habitatului

- Copiii se documentează cu privire la măsura în care pădurile sunt defrișate în țara lor și în alte țări și la dificultățile cu care se confruntă acțiunile de protecție a speciilor de animale și plante?
- Copiii se gândesc la problematica existenței unei jumătăți din diversitatea speciilor în zonele pădurilor tropicale?
- Copiii se gândesc la pierderea habitatului din cauza creșterii nivelului de urbanizare și a extinderii rețelelor rutiere?
- Copiii se gândesc la faptul că habitatul este fragmentat de drumuri și dezvoltarea agriculturii?
- Copiii se gândesc la pierderea habitatului din cauza drenajului mlaștinilor?

Poluare și boli

- Copiii învață despre presiunile specifice asupra habitatului apelor dulci din cauza poluării?
- Copiii se gândesc la modul în care utilizarea erbicidelor și a insecticidelor are impact asupra biodiversității?
- Copiii studiază creșterea cantității deșeurilor industriale și a apelor menajere netratate și vărsate în râuri și mări?
- Copiii se gândesc la pericolul asupra biodiversității generat de maladiile plantelor și ale animalelor?

Introducerea speciilor non-autohtone și dispariția speciilor autohtone

- Copiii se gândesc la efectele potențial negative asupra plantelor existente în localitate prin introducerea plantelor non-autohtone, aduse din alte ecosisteme capabile să concureze mai bine pentru nutrienți, apă și lumină?
- Copiii se gândesc la efectele introducerii animalelor non-autohtone, capabile să concureze mai bine pentru hrană și apă?
- Copiii învață despre modul în care pierderea unui animal sau a unei plante dintr-un ecosistem poate afecta supraviețuirea celorlalte plante și animale?

Metode agricole și de pescuit

- Copiii se gândesc care este pericolul asupra speciilor din cauza exploatării excesive a Pământului și a mărilor?
- Copiii studiază reducerea dramatică a recoltelor de cereale din cauza metodelor de cultivare în țara lor și în alte țări, prin comparație cu varietatea largă de cereale în țările unde se aplică metode mecanizate mult mai puține?
- Copiii învață cum metodele de pescuit și intensitatea acestora afectează speciile din mare?
- Copiii învață cum reducerea diversității genetice (*prin reproducerea selectivă*) provoacă o vulnerabilitate pentru plante mai mare față de boli?
- Copiii se gândesc la pericolul asupra diversității genetice din cauza introducerii culturilor genetic modificate?

Schimbările climatice (a se vedea C1.7 Copiii investighează pământul, sistemul solar și universul.)

- Copiii studiază efectele asupra biodiversității din cauza schimbărilor climatice provocate de către om?

Creșterea biodiversității

- Copiii investighează efortul de conservare a animalelor și a plantelor în țara lor și în alte țări?
- Școala elaborează un plan de creștere a biodiversității în împrejurimile școlii?
- Copiii și adulții învață despre modalitățile de încurajare a vietăților sălbatice în același timp cu desfășurarea activităților de cultivare a pământului pentru producerea alimentelor?
- Copiii studiază modalitățile de recuperare a populațiilor de animale și pește prin restricționarea pescuitului și vânătorii?
- Copiii studiază în ce măsură grădinile zoologice contribuie la conservarea speciilor?
- Copiii studiază măsura în care pierderea habitatului pentru animale și plante poate fi recuperată?
- Copiii se gândesc la modul în care pot fi schimbate metodele de cultivare, astfel încât să fie posibilă menținerea varietății biodiversității?
- Copiii învață despre reintroducerea speciilor native în habitatele anterior ocupate de ele?
- Copiii și adulții învață cum pot fi recuperate terenurile degradate, precum a fost platoul Loess din China?

Biodiversitatea și etica

- Copiii se gândesc la modul în care sărăcia poate conduce la neglijență față de mediul înconjurător?
- Copiii sunt încurajați să aprecieze frumusețea pe care o oferă diversitatea vietăților din habitatul lor natural?
- Copiii se gândesc la argumentele pro și contra menținerii diversității plantelor și a animalelor?
- Copiii sunt informați despre proprietățile medicinale ale plantelor și numărul mic de plante pentru care s-au investigat asemenea proprietăți?
- Copiii studiază modul în care variația de specii a plantelor și a animalelor poate genera noi culturi de alimente, atunci când cerealele devin tot mai vulnerabile la insecte și boli?
- Copiii și adulții se gândesc la efectele asupra conservării biodiversității ca rezultat al *Convenției internaționale cu privire la Diversitatea Biologică și al Strategiilor Naționale și Planurilor de Acțiune pentru Biodiversitate* (din engleză – NBSAP/ National Biodiversity Strategies and Action Plans), care reies din aceste documente?
- Copiii și adulții se gândesc în ce măsură au fost ratate obiectivele stabilite la nivel internațional de a reduce dispariția speciilor până în 2010?
- Copiii și adulții se gândesc la modul prin care corporațiile internaționale se autoreglementează sau pot fi reglementate, cu scopul de a reduce poluarea, exploatarea excesivă a habitatului?
- Școala ia în considerare importanța conectării cu decada ONU cu privire la biodiversitate pentru perioada 2011-2020?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Copiii se gândesc la modul în care se schimbă relieful din aria lor, de exemplu de la prezența arbuștilor și copacilor, aplicarea metodelor de cultivare, construcția drumurilor și a clădirilor, și efectul acestora asupra plantelor și a animalelor?
- Copiii studiază diferitele modalități prin care vietățile au fost istoric grupate în țara lor sau grupate de diferiți oameni din alte țări ale lumii?
- Copiii se gândesc la modul în care s-au schimbat animalele și plantele în țara lor și în alte țări?
- Copiii se gândesc la modul în care va arăta viitorul, dacă se menține rata actuală de dispariție a speciilor?
- Copiii se gândesc la cum va arăta viitorul, dacă dispariția speciilor este încetinită sau stopată și cum se poate realiza acest lucru?

C1.9 Copiii studiază sursele de energie.

B1.12 Școala contribuie la reducerea poluării mediului și a consumului de apă;
 C1.7 Copiii investighează pământul, sistemul solar și universul;
 C1.8 Copiii studiază formele de viață de pe Terra.

Relaționare la nivel local și global

(a se vedea B1.12 pentru activitățile care indică utilizarea combustibilului de către școală și în localitate)

- Copiii studiază varietatea procedeelelor prin care electricitatea este produsă în localitatea lor?
- Copiii urmăresc furnizarea electricității de la producere și până la locurile de consum, cum ar fi școala și casele lor?
- Copiii urmăresc furnizarea gazului, a petrolului, a combustibilului și a motorinei de la procesul de extracție și până la locul de consum de acasă și de la școală?
- Furnizorii locali de combustibil și utilizatorii de baterii solare, turbine eoliene, pompe de căldură contribuie la îmbunătățirea curriculumului?
- Copiii învață cum este utilizat combustibilul în diferite părți ale lumii?
- Copiii învață despre cantitatea de combustibil utilizată de grupuri diferite de oameni din țara lor și în alte țări?

Înțelegerea energiei

- Se întreprind discuții pe tema „energiei” într-un mod în care ajută copiii să înțeleagă cum se schimbă lumea din jur, în același timp, evitând confundarea cu noțiunea de utilizare a energiei, în domeniul fizicii?
- Se subînțelege energia drept capacitatea de a pune în mișcare ceva, pentru a face un lucru?
- Sunt percepuți oamenii și animalele drept surse de energie, care pot pune în funcțiune mașini și pot transporta greutate?
- Copiii se gândesc de unde provine energia din corpul lor?
- Copiii studiază modul în care sursele de energie sunt necesare pentru: pregătirea mâncării, încălzire, răcorire, iluminare, funcționarea aparatelor casnice și a utilajelor industriale, pentru transport?
- Copiii se gândesc la măsura în care soarele reprezintă sursa de energie pentru Pământ?
- Copiii învață cum energia generată de soare contribuie la crearea combustibilului bazat pe carbon, precum și alte surse de energie, cum ar fi vântul și valurile?
- Copiii înțeleg cum uzinele convertesc energia solară în produse alimentare și combustibil?
- Copiii se gândesc la originea energiei provenite de la scoarța Pământului, de la mare și fisiunea nucleară?
- Copiii se gândesc la modul în care energia de la soare își are originea în urma formării Universului prin colapsul gravitațional al materiei și fisiunii nucleare?
- Copiii reflectează asupra faptului că suma totală a energiei și materiei din univers în care energia este conservată este zero, dacă universul a început de la valoarea zero a materiei și energiei?
- Copiii studiază modul în care energia din interiorul Pământului a rezultat în urma desprinderii continentelor, în formarea munților, a erupțiilor vulcanice și a cutremurelor?
- Copiii înțeleg că energia are forme diferite (magnetică, cinetică, termală/încălzire, lumină/radiații, sunet, chimică, electrică, gravitațională, elastică, nucleară)?

Surse de energie regenerabilă și neregenerabilă

- Copiii învață despre energia regenerabilă provenită de la soare, vânt, râuri, plante sau biomasă, valuri, pompe de căldură și surse geotermale?
- Copiii se gândesc la modul în care hidrogenul, în calitate de combustibil regenerabil, poate fi produs de la utilizarea altor surse de energie, atât regenerabile, cât și neregenerabile?
- Copiii învață cum pădurile servesc drept surse regenerabile și neregenerabile de combustibil în diferite părți ale lumii?

- Copiii studiază modul în care vântul este utilizat în calitate de sursă directă de energie pentru morile de vânt?
- Copiii învață cum cărbunele, țițeiul, gazul și uraniul reprezintă surse neregenerabile?
- Copiii studiază modul în care sursele neregenerabile de energie sunt extrase din pământ și din mări?
- Copiii învață cum este prelucrat țițeiul pentru a fi utilizat la producerea petrolului, a motorinei și a motoarelor cu reacție?

Producerea energiei electrice

- Copiii învață cum este produsă electricitatea prin convertirea surselor regenerabile și neregenerabile de energie?
- Copiii învață cum este produsă electricitatea prin utilizarea surselor regenerabile prin hidrocentralele de pe râuri, valuri și marea, turbinele eoliene, sursele geotermale, pompele de căldură, în funcție de diferențele de temperatură și energie solară?
- Copiii învață cum poate fi produsă electricitatea din sursele neregenerabile de energie a cărbunelui, gaz și stații de energie nucleară?
- Copiii învață despre utilizarea aburilor pentru generarea energiei?
- Copiii învață despre turbo-alternatoare și rolul magnetismului din acestea?
- Copiii învață despre cât de receptivă este generarea energiei față de reducerea utilizării energiei în case și școală?

Furnizarea energiei și stocarea ei

- Copiii învață cum este transportat combustibilul?
- Copiii învață cum este stocat combustibilul?
- Copiii învață cum pot fi stocate gazele în stare lichidă?
- Copiii învață cum este furnizată energia electrică spre case, clădiri, în rețeaua națională?
- Copiii învață cum energia electrică produsă local contribuie la rezervele naționale?
- Copiii învață cum energia electrică poate fi stocată în baterii?

Afacerile cu combustibil

- Copiii învață cine câștigă de pe urma extragerii și distribuției combustibilului, generând și furnizând energie electrică?
- Copiii se gândesc la costurile aferente producerii energiei prin utilizarea surselor regenerabile și neregenerabile?
- Copiii studiază modul în care condițiile financiare pot fi modificate pentru favorizarea producției energetice din surse regenerabile și neregenerabile?
- Copiii se gândesc în ce măsură producerea de energie este în interesul producătorilor, pentru a încuraja consumul, în raport cu conservarea energiei?

Reducerea utilizării combustibilului pe bază de carbon

- Copiii se gândesc la cantitatea de energie electrică generată de combustibilul fosil neregenerabil (90%) și consecințele emisiilor de gaze cu efect de seră și cum pot fi diminuate acestea?
- Copiii se gândesc la modul în care cererea pentru energie electrică poate fi redusă prin utilizarea acestuia cu o eficiență mai mare?
- Copiii se gândesc la modul în care utilizarea combustibilului pe bază de carbon poate fi redusă prin diminuarea consumului de produse care depind de acesta?
- Copiii se gândesc la modul în care se pot opune presiunii de a consuma cât mai mult, care vine din partea guvernelor, a publicității, a magazinelor și a corporațiilor?
- Copiii se gândesc la modul în care dorința de a consuma devine parte din identitatea noastră, astfel încât consumând mai mult ni se pare că ne simțim mai bine?
- Copiii studiază măsura în care avem nevoie de o schimbare personală, dacă ne dorim să consumăm mai puțin?

Etica privind combustibilii

- Copiii învață despre pericolele pentru om și mediu generate de extragerea petrolului, a gazului, a cărbunelui și a uraniului fisionabil din Pământ și mări?
- Copiii studiază în ce măsură cetățenii unei țări producătoare de combustibil, beneficiază din extragerea petrolului sau altor tipuri de combustibil?
- Copiii învață despre disponibilitatea limitată a pădurilor, ca sursă pentru combustibil și consecințele pentru mediul înconjurător, dacă se recurge la un astfel de tip de sursă?
- Copiii se gândesc la argumentele pro și contra existenței monopolului statului asupra extragerii combustibilului și producerii de energie electrică?
- Copiii învață despre riscurile cu privire la mediu, impuse prin extragerea surselor de petrol mai puțin accesibile de pe fundul mărilor sau de sub calotele glaciare?
- Copiii se gândesc la modul în care țările intră în război pentru a-și păstra rezervele proprii de petrol și gaz?
- Copiii învață despre consecințele producerii la scară largă a combustibilului din biomasă (*combustibilul din plante*) prin distrugerea habitatului pentru animale și plante și disponibilitatea redusă de teren pentru culturi destinate hranei oamenilor?
- Copiii învață despre efectele producerii combustibilului din biomasă, asupra prețului la produsele alimentare?
- Copiii compară "costurile" umanității și pericolul la care se expun oamenii, prin modalitățile variate de producere a energiei?
- Copiii se gândesc la consecințele modului în care sunt organizate societățile, dacă oamenii trebuie să asigure securitatea deșeurilor nucleare de-a lungul a sute de ani?
- Copiii învață despre interdependența dintre combustibilul nuclear și industria militară?
- Copiii învață cum pot diferența furnizorii de energie, prin angajamentul luat de utilizare a surselor regenerabile, și cum acest fapt poate afecta alegerile făcute de familii și școli?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Copiii învață despre apogeul extragerii petrolului și cum se vor adapta oamenii în momentul când disponibilitatea de petrol intră în declin?
- Copiii studiază modul în care disponibilitatea de țiței a afectat dezvoltarea producerii petrolului, a motorinei și a motoarelor cu reacție?
- Copiii învață despre cum oamenii și-au asigurat casele cu lumină și căldură, au pregătit mâncare în diferite perioade de timp, în trecut?
- Copiii studiază utilizarea variată a combustibilului provenit din lemne, turbă, cărbune, gaz și țiței?
- Copiii învață în ce mod și din ce cauză consumul de combustibil variază în diferite părți ale lumii?
- Copiii se gândesc la modul în care oamenii își vor încălzi casele, vor călători și vor produce bunuri în viitor?

C1.10 Copiii învață despre comunicare și tehnologia comunicațiilor.

A1.8 Școala sprijină înțelegerea legăturilor profunde dintre oameni la nivel global; C1.11 Copiii creează literatură, artă și muzică și se implică în aceste domenii.

Relaționare la nivel local și global

- Ziariștii și proprietarii de redacții, designerii web, producătorii de software și computere, autorii de cărți științifice și operatorii de telefonie contribuie la dezvoltarea curriculumului?
- Copiii studiază cine din întreaga lume vorbește aceeași limbă cu cea vorbită și la școala lor?
- Comunică copiii cu alții, direct sau la distanță, prin scrisori, on-line, inclusiv e-mail sau prin telefon?
- Copiii învață măsura în care oamenii comunică în mod similar sau diferit în lume, de exemplu oral, în scris sau prin intermediul tehnologiilor?
- Școala este conectată la alte școli la nivel local, național sau internațional?

Mijloacele de comunicare

- Copiii studiază modurile de comunicare, precum vorbirea directă, în scris, ziare și cărți, radio, televiziune, internet, mijloace tehnologice, telefoane mobile, telefoane fixe, e-mail și rețele de socializare?
- Copiii studiază rolul mass-media în influențarea atitudinilor, convingerilor și cunoștințelor?
- Copiii se gândesc la modul în care ei și alții sunt influențați de publicitate?
- Copiii învață despre realizările internetului și cum este utilizat acesta?
- Copiii învață despre măsura în care computerele sunt utilizate pentru acumularea cunoștințelor, socializare și jocuri?

Alfabetizarea

- Copiii învață să citească într-un mod care să le atragă interesul și să le ofere plăcere?
- Copiii învață să scrie prin exerciții de comunicare, cum ar fi: înregistrarea evenimentelor, creând divertisment sau povestind altora, aflați la distanță, despre viața lor?
- Acuratețea scrisului copiilor se dezvoltă din dorința de a comunica?

Limbi și dialecte

- Copiii învață despre limbile vorbite și limbajele de semne din lume, răspândirea geografică a acestora și interconexiunea dintre ele?
- Copiii studiază motivele pentru a învăța limbi străine pentru serviciu, plăcerea de a comunica cu oameni din alte țări sau în scop turistic și de explorare?
- Sunt încurajați toți copiii și adulții să studieze limbi străine sau limbaje prin semne?
- Sunt ajutați copiii să vorbească fluent, să citească și să scrie sau să cunoască bine limbajul semnelor în limba lor maternă?
- Copiii învață cum este redusă diversitatea lingvistică din lume?
- Copiii studiază în ce mod și din ce cauză limba engleză a devenit o limbă internațională dominantă?
- Copiii studiază efectele limbii engleze, în calitate de limbă mondială, asupra educației copiilor din alte țări?
- Copiii studiază efectele internetului asupra modului de comunicare a oamenilor din toată lumea?

Depășirea barierelor de comunicare

- Oamenii înțeleg cum comunicarea poate fi ascunsă prin utilizarea parolelor, trecerea la jargon pe înțelesul doar al celor ce fac parte dintr-un anumit grup?
- Copiii se gândesc la modul în care dialogul depinde de stabilirea echilibrului de putere dintre vorbitor și ascultător?
- Copiii sunt învățați să asculte, să citească, să scrie, să gândească cu atenție, pentru a facilita procesul de comunicare?
- Copiii sunt învățați să dezvolte precizie în comunicarea verbală și scrisă?
- Copiii studiază ce poate împiedica sau contribui la comunicarea în diferitele comunități și culturi, în interiorul țării sau în lume?
- Copiii studiază ce poate împiedica sau contribui la comunicarea între generații?
- Copiii învață despre rolul diferit pe care îl au gesturile și expresia feței în procesul de comunicare?

Comunicarea și afacerile în domeniul telecomunicațiilor

- Copiii studiază despre telefon, televiziune, ziare, radio, publicitate, computer, programe soft, website-uri, jocurile pe calculator, precum și despre afacerile legate de acestea și industria lor?
- Copiii studiază modul în care programele digitale au schimbat modul de interacțiune în domeniul afacerilor, precum relația dintre bănci și clienții acestora?
- Copiii studiază modul în care programele digitale pentru afaceri au eficientizat universitățile și școlile?
- Copiii studiază modul în care oamenii câștigă bani prin intermediul internetului?
- Copiii se gândesc la modul în care s-au îmbogățit cei care au creat motoare de căutare sau au creat rețele de socializare?
- Copiii studiază munca profesorilor, traducătorilor și interpreților?

Comunicarea, tehnologia comunicațiilor și etica

- Copiii învață despre diferențele dintre casele lor, în funcție de accesul la tehnologiile de comunicații?
- Copiii învață cum rezervele de minerale pentru telefoanele mobile pot genera conflicte în țările sărace din punct de vedere economic?
- Copiii studiază despre beneficiile și pericolele internetului?
- Copiii se gândesc la modul în care dialectele, accentul și vocabularul utilizat sunt apreciate sau neapreciate în țara ta, de exemplu, putând fi asociate cu apartenența la o anumită clasă socială?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Copiii învață despre trecut, din istoria vorbită sau scrisă?
- Copiii învață cum informația despre trecut este comunicată prin înregistrări geologice și fosile, prin arhitectura clădirilor și alte artefacte, simboluri și documente?
- Copiii învață cum formele de comunicare au evoluat și continuă să se modifice, de exemplu, odată cu dispariția unor limbi, s-a intensificat răspândirea și a crescut statutul limbii engleze, a crescut gradul de utilizare a telefonului și a computerului?
- Copiii se gândesc la modul în care alte limbi ar putea să devină mai dominante decât limba engleză, odată cu creșterea puterii economice a altor țări?
- Copiii studiază evoluția mijloacelor de comunicare, inclusiv mesageria prin călăreți, foc și fum, telegraf, telefon, telefon mobil și multimedia?
- Copiii învață despre evoluția radioului și a televiziunii, ca mijloace de comunicare la distanță?
- Copiii învață cum schimbările din comunicațiile media au afectat modul de petrecere a timpului liber de către oameni?

C1.11 Copiii creează literatură, artă și muzică și se implică în aceste domenii.

Relaționare la nivel local și global

- Încurajează școala artiștii, fotografii, compozitorii, muzicienii și alți oameni de artă, poeți și prozatori din localitate să-și împărtășească competențele la nivelul școlii, prin intermediul creațiilor lor?
- Organizează școala vreun festival unde copiii și adulții de la școală și din localitate pot concerta?
- Copiii și familiile acestora sunt încurajate să viziteze expozițiile de artă și meșteșugurile din localitate?
- Copiii se gândesc la diferențele cu privire la ce le place să privească, să citească și să asculte?
- Copiii studiază modul în care sunt produse cărțile lor preferate, programele TV, filmele?
- Copiii se gândesc la diferențele cu privire la arta, muzica, spectacolele produse în diferite părți ale lumii?
- Copiii se gândesc la modul în care arta, muzica și drama dintr-o țară "sunt importate" în alte țări?
- Copiii înțeleg faptul că toate țările au scriitori, pictori, dansatori și muzicieni contemporani și că a considera importante doar formele tradiționale de artă, poate conduce la stereotipizare?
- Copiii învață că toate formele de artă sunt rezultatul fuziunii mai multor influențe?

Dezvoltarea intereselor

- Este considerat fiecare capabil să-și asume rolul de prozator, poet, producător de filme, fotograf, cântăreț, dansator, muzician, actor, pictor, sculptor, ceramist, meșter de covoare?
- Sunt elevii încurajați să-și dezvolte interesele pentru arta creativă, prin organizarea activităților în afara școlii?
- Sunt oferite copiilor oportunități multiple de a asculta cântece, muzică, lecturi, poezii și de a viziona fotografii, teatru, dans și arte vizuale?
- Copiii sunt încurajați să descopere și să urmeze arta, teatrul, muzica pe care le apreciază cel mai mult?

Muzica

- Copiii sunt încurajați să asculte muzică de mai multe genuri?
- Le sunt oferite copiilor oportunități de a învăța și de a performa la instrumentele cu strune, de fanfară, de suflat din lemn, de percuție, care sunt făcute acasă/cumpărate?
- Copiii învață cum se realizează o compoziție și cum aceasta transmite mesaje și sentimente?
- Există oportunități de a merge la diferite cercuri corale?
- Își dezvoltă școala repertoriul de cântece, astfel încât să fie cunoscut de fiecare?
- Include repertoriul școlii, cântece cunoscute și preferate de copii?
- Există oportunități de a interpreta cântece în diferite stiluri muzicale?
- Include repertoriul cântecele copiilor, aduse din școlile precedente?
- Școala învață copiii despre stilurile de a cânta din alte țări, de exemplu, de a cânta la acordeon?
- Se iau măsuri pentru depășirea emoțiilor copiilor atunci când ei cred că a cânta nu este "cool" sau când se rușinează să cânte în fața cuiva?
- Lecțiile valorifică muzica și versurile cântecelor pe care le cunosc copiii, pentru dezvoltarea competențelor de citit-scris?
 - Copiii învață să scrie versuri?
 - Copiii învață să scrie și să interpreteze cântece scrise de ei sau de alții la evenimentele personale, naționale, locale sau la cele din incinta școlii?

Dansul

- Copiii învață despre varietatea stilurilor de dans?
- Copiii sunt încurajați să-și găsească stilul de dans preferat?
- Sunt încurajate școlile de dans și dansatorii să-și prezinte performanțele la școală, pentru a atrage copiii?

Povestirea

- Copiii sunt încurajați să își dezvolte capacitatea de a povesti?
- Copiii își folosesc calitățile de povestitori, acasă și în comunitățile lor?
- Dezvoltarea capacității copiilor de a povesti facilitează scrierea poveștilor?

Literatura

- Își împărtășesc adulții din școală înalta apreciere pentru poezie, ficțiune și teatru?
- Copiii învață să aprecieze diferitele stiluri de literatură și să-și dezvolte un stil propriu?
- Copiii învață să aprecieze o serie de stiluri literare și să își dezvolte stilul propriu?

Poezia

- Copiii sunt încurajați să se exprime prin poezie într-un stil care li se potrivește?
- Copiilor li se prezintă diferitele stiluri de poezie?
- Copiii sunt încurajați să scrie, să-și împărtășească experiența, să recite poeziile proprii, ca modalitate de a reacționa la anumite sentimente și evenimente?

Teatru

- Integrează curriculumul varietatea de aptitudini teatrale, asociate, de exemplu, cu teatrul de păpuși sau jocul de rol?
- Copiii învață să inventeze, să scrie și să interpreteze creațiile proprii?
- Este drama folosită ca să încurajeze copiii să-și dezvolte o opinie puternică și sigură?
- Învață fiecare că magia teatrului - suspendarea neîncrederii – poate fi realizată în cele mai simple condiții?
- Copiii învață despre potențialul dramatic prin adăugarea luminilor, a muzicii și a altor mijloace pentru realizarea piesei de teatru?

Film și televiziune

- Copiii urmăresc filme în limba maternă și în alte limbi?
- Copiii compară cărțile cu filmele făcute pe baza cărților?
- Copiii folosesc filmele și programele TV drept referință pentru poveștile proprii?
- Copiii învață să producă filme proprii, să scrie scenarii, să facă filmări, să le redacteze și să le asigure un fundal muzical?

Fotografie

- Copiii învață să fotografieze?
- Copiii discută ce le place și ce nu le place în arta fotografiei?
- Copiii folosesc fotografia pentru a ilustra poveștile, de exemplu, relatările despre localitatea lor, sau pentru a crea povești foto imaginare?

Afacerile în domeniul artistic

- Copiii studiază cine își câștigă existența prin realizarea unor obiecte de artă și prin punerea în scenă a unor reprezentații artistice?
- Copiii învață cine câștigă bani din punerea în scenă și din vânzarea și cumpărarea operelor de artă?

Artă și etică

- Copiii se gândesc la modul în care unele forme de artă sunt inaccesibile pentru mulți oameni, din cauza costului ridicat?
- Copiii se gândesc la posibilitatea cenzurii, în sensul limitării scenelor denigratoare și de violență?
- Copiii se gândesc la posibilitatea ca portretizarea unor relații de exploatare să presupună relații de exploatare?
- Copiii se gândesc la valoarea diferenței dintre artă și lucru manual?
- Copiii se gândesc la măsura în care personalitatea și acțiunile unui autor sau ale unui artist, afectează valoarea producărilor artistice ale acestora?
- Copiii înțeleg relația dintre valoarea și costul obiectului de artă?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Copiii se gândesc la modul în care au evoluat cărțile și literatura?
- Copiii se gândesc la modul în care s-a dezvoltat tiparul?
- Copiii se gândesc la caracterul variabil al muzicii care se bucură de popularitate?
- Copiii se gândesc la modul în care s-a schimbat muzica clasică?
- Copiii se gândesc la efectul pe care îl au internetul și echipamentele electronice asupra modului în care oamenii interacționează cu literatura și cu muzica și la modul în care acest lucru se va schimba în viitor?
- Copiii cercetează modul în care au luat naștere o mulțime de forme de artă?
- Copiii se gândesc la felul în care formele de artă s-au dezvoltat diferit, în diferite locuri?

C1.12 Copiii învață despre muncă și o conectează cu evoluția intereselor personale.

B1.9 Copiii sunt bine pregătiți pentru a se integra într-un alt cadru (*școală nouă, alt nivel de învățământ*).

Relaționare la nivel local și global

- Copiii învață despre tipurile de muncă/activități pe care oamenii le practică în propriile localități, în țara lor sau în întreaga lume, în relație cu: alimentele, vestimentația, construcțiile, transportul, energia, finanțele, drogurile legale și ilegale, sănătatea, educația, îngrijirea copilului, mediul fizic și natural, turismul, petrecerea timpului liber, arta, administrația publică?
- Copiii studiază modul în care locul de muncă într-o parte a lumii depinde de cel din alte părți ale lumii?
- Copiii studiază modul în care locurile de muncă pot fi mutate dintr-o țară în alta?
- Localnicii cu ocupații și genuri diferite, contribuie la procesul de învățare din școală?
- Copiii țin evidența diferitelor activități în care au fost implicați pe parcursul unei săptămâni sau al unei luni?

Natura muncii și a activității

- Copiii învață despre competențele necesare pentru diferite profesii și cum sunt acestea formate?
- Copiii învață despre faptul că oamenii își schimbă locul de muncă de mai multe ori, pe parcursul vieții?
- Copiii învață cum se poate schimba locul de muncă sau profesia, dacă acestea le displac?
- Copiii învață despre diferența dintre angajarea în sectorul public și cel privat?
- Copiii învață despre faptul că o muncă importantă, precum ar fi cea casnică sau îngrijirea unei persoane, este deseori neplătită?
- Copiii învață despre diversitatea activităților de voluntariat, întreprinse de oameni?
- Copiii învață despre faptul că munca influențează identitatea multor oameni?
- Copiii studiază consecințele pensionării oamenilor care au lucrat din greu, având grijă de cineva, dar nu au fost remunerați pentru această activitate?
- Copiii înțeleg însemnătatea pensionării pentru toți cei care s-au implicat în mai multe activități în timpul liber, în afara orelor de muncă petrecute la serviciul de bază?

Semnificația șomajului

- Copiii fac distincție între șomaj, inactivitate și situația în care oamenii nu sunt plătiți ca urmare a încadrării în muncă?
- Copiii înțeleg de ce unii oameni sunt șomeri și modul în care se schimbă acest fapt odată cu schimbările potențialului economiei naționale?

Dezvoltarea intereselor și a activităților

- Copiii învață cum locul de muncă al unor oameni este conectat cu interesele proprii, în timp ce alții își urmează interesele proprii în afara locului de muncă pentru care sunt plătiți?
- Copiii sunt ajutați să dezvolte un șir de activități extrașcolare, conectate cu interesele proprii, pe care ar putea să le continue după absolvirea școlii?

Munca, salariul și aspectele financiare

- Copiii învață despre bugetarea venitului și a cheltuielilor?
- Copiii învață în ce mod și din ce cauză se fac rețineri din salarii pentru impozite și pensii?

- Copiii se gândesc la avantajele și dezavantajele asociate deținerii unui card bancar de debit sau de credit?
- Copiii învață cum operațiunile de vânzare-cumpărare de bunuri și mărfuri pot genera profit sau pierderi?
- Copiii studiază relația dintre cantitatea de muncă necesară pentru crearea unui produs și prețul acestuia?
- Copiii își formează o idee despre productivitate?
- Copiii învață despre activitatea băncilor și cum acestea fac bani din activități de investiții, mai mult sau mai puțin riscante?
- Copiii învață despre companiile publice, obligațiuni, acțiuni, hârtii de valoare, dividende?
- Copiii studiază industria jocurilor, inclusiv loteria națională și cine câștigă sau pierde de pe urma acestora?

Munca, etica și politicile

- Copiii studiază varietatea oportunităților de locuri de muncă, salarizare și profit?
- Copiii învață cum schimbul de servicii și munca plătită, se pot realiza în afara economiei oficiale, "la negru"?
- Copiii învață despre sistemul de salarizare pentru diferite locuri de muncă?
- Copiii se gândesc la modul în care valoarea muncii este raportată la dimensiunea salariului?
- Copiii studiază semnificația unui salariu decent pentru trai și ce înseamnă să trăiești în sărăcie sau în bunăstare sau să ai un standard „bun” de viață?
- Copiii se gândesc care este scopul și nivelul dorit al salariului minim?
- Copiii se gândesc la faptul că există o limită dincolo de care, un salariu încetează a mai fi legitim, fiind considerat un furt.
- Copiii învață despre egalitate, inegalitate, intimidare și discriminare la locul de muncă?
- Copiii se gândesc la diferența de salarizare dintre bărbați și femei, precum și în cazul grupurilor etnice și dacă această diferență trebuie redusă și prin ce metode?
- Copiii învață despre drepturile la locul de muncă?
- Copiii învață despre exploatare și despre modul în care aceasta poate fi prevenită?
- Copiii învață cum ilegalitățile de la locul de muncă pot fi combătute?
- Copiii studiază de ce unii oameni cred că câștigă bani drept răsplătă pentru munca lor, iar alții cred că au primit un salariu?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Copiii se gândesc la modul în care au evoluat profesiile în ultimii cincizeci de ani sau de-a lungul unei perioade și mai mari în țara lor și în alte țări?
- Copiii învață cum au evoluat inegalitățile cu privire la venituri?
- Copiii învață despre modul în care companiile din trecut au intenționat să îmbunătățească condițiile de muncă, inclusiv obținerea de bonusuri pentru zilele de sărbătoare, concedii de boală plătite, indemnizații pentru concediul de maternitate și paternitate, precum și salarizare egală pentru bărbați și femei, precum și ce s-a realizat datorită acestor campanii?
- Copiii studiază profesiile acasă, în familie și se discută cu membrii vârstnici din familie despre ocupațiile acestora din trecut?
- Copiii se gândesc la modul în care viața la locul de muncă s-a schimbat în raport cu durata vieții, vârsta legală pentru a munci și vârsta de pensionare?
- Copiii se gândesc la modul în care conceptul de "muncă" va evolua în viitor?

C1.13 Copiii învață despre etică, putere și guvernare.

A1.7 Școala, ca organizație, reprezintă un model de cetățenie democratică; A2.1 Școala dezvoltă valori incluzive comune; A2.2 Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului/copiilor; C1.12 Copiii învață despre muncă și o conectează cu evoluția intereselor personale.

Relaționare la nivel local și global

- Filosofii, politicienii, bancherii, oficialii sindicatelor, umaniștii, liderii religioși contribuie la dezvoltarea curriculumului?
- Copiii învață despre modul în care formele de guvernare din alte părți sunt similare sau diferite de cele care există și sunt aplicate în țara lor?
- Copiii studiază asemănările și diferențele dintre sistemul legislativ din țara lor și cel din alte țări?
- Copiii studiază semnificația corupției și măsura în care aceasta afectează guvernul și alte instituții de stat din țara lor sau din alte țări?
- Copiii se gândesc care ar fi forma de guvernare din toate pe care le cunosc, ce ar descrie cel mai bine școala proprie, familia proprie, alte instituții?

Cine are putere?

- Copiii se gândesc la cine are puterea de a pune în acțiune lucrurile care afectează viețile din familie, școală, vecinătate, la nivel local, național și global?
- Copiii studiază modalitățile prin care puterea și influența pot fi distribuite între agențiile guvernamentale la nivel național și local, sistemele juridice, organizațiile militare, corporații, societăți pe acțiuni, sectorul de afaceri, instituțiile financiare, media, sindicatele, clasele sociale, comunități, familii și cetățeni?
- Copiii învață despre măsura în care corporațiile exercită o putere mai mare asupra vieților oamenilor decât unele guverne?
- Copiii se gândesc la cât de relativă este puterea în diferite țări?

Țări și frontiere

- Copiii se gândesc la modul în care au apărut națiunile și cum au fost stabilite granițele?
- Copiii se gândesc la modul în care granițele devin subiect de dispută?
- Copiii învață cum au fost și sunt colonizate și ocupate țările?
- Copiii învață despre modul în care oamenii au fost (și continuă să fie) tratați ca marfă, cumpărați și vânduți în sclavie?
- Copiii se gândesc ce este o mișcare de secesiune și independență?
- Copiii studiază specificul alianțelor dintre guverne, în ce mod și din ce cauză alte țări devin aliați sau inamici?
- Copiii studiază semnificația suveranității sau independenței de stat și cum aceasta este afectată de : legislația europeană, Parlamentul European, circuitul banilor, suma datoriilor, proprietatea asupra ziarelor, securitatea alimentară, petrolieră și energetică, proprietatea asupra terenurilor și a serviciilor locale?

Democrația și alte forme de guvernare

- Copiii se gândesc la modul în care oamenii sunt guvernați în regim de monarhie, dictatură și democrație?
- Copiii studiază care este activitatea unui Consiliu local/județean și un guvern național?
- Copiii studiază semnificația democrației?
- Se subînțelege faptul că democrația este în permanentă evoluție?
- Copiii învață despre varietatea sistemelor de vot?

- Copiii învață care este rolul consilierilor locali, al membrilor Parlamentului, inclusiv ai Parlamentului European?
- Copiii învață de ce oamenii merg la vot la alegerile locale, naționale și cele europene?
- Copiii învață cum pot fi exercitate și împiedicate drepturile democratice?
- Copiii învață despre relația dintre biserică, de exemplu Biserica ortodoxă, alte religii și stat?
- Copiii se gândesc la modul în care prioritizarea unei religii impune ideea că alte religii sau credințe nereligioase au o valoare mai scăzută?
- Copiii învață despre partidele politice și cine sunt membrii acestora?
- Copiii învață cine este proprietarul mass-mediei și cum interesele proprietarilor conduc la gestionarea politicii în anumite direcții?
- Copiii studiază aportul inițiativelor private sau publice (de stat) la varietatea de servicii, precum: fabricarea vestimentației, transportul, livrările, sectorul bancar, furnizarea apei, serviciile telefonice, furnizarea de gaz și energie electrică?
- Copiii învață despre contribuția dezvoltării sau reducerii sectorului public, la dezvoltarea coeziunii naționale și acțiuni colective?
- Copiii studiază despre relația între bunăstare, sărăcie și participare în societate?

Sistemele juridice

- Copiii învață cum le este afectată viața de legislația națională?
- Copiii învață despre funcționarea judecătorilor?
- Copiii învață în ce măsură nerespectarea legilor este pedepsită?
- Copiii învață despre diferitele forme de pedeapsă, reglementate prin sistemele juridice, care sunt scopurile și rezultatul acestora?
- Copiii învață cât de just este aplicată legea?
- Copiii învață cum sunt afectați de legislația internațională?
- Copiii învață despre puterea Curților Internaționale de Justiție, și pe cine aduc sau nu aduc acestea, în fața justiției?

Finanțe publice și private

- Copiii învață cum guvernele obțin venituri?
- Copiii se gândesc la modul în care guvernul decide ce cantitate de bani să fie emisă?
- Copiii învață despre distribuția veniturilor și bunăstării la nivel național și internațional?
- Copiii învață pentru ce/cine guvernul cheltuiește banii și cum se decide asupra acestui fapt?
- Copiii studiază de unde guvernul împrumută bani și când țara se îndatorează?
- Copiii învață despre Fondul Monetar Internațional și cum este finanțat acesta?
- Copiii se gândesc în ce măsură finanțele guvernului sunt afectate de situațiile financiare internaționale?
- Copiii se gândesc la modul în care decurg tranzacțiile cu alte țări (Balanța de plăți) și care sunt implicațiile când se importă mai mult decât se exportă sau se câștigă din alte țări?
- Copiii înțeleg cum se determină dobânda la creditele bancare?
- Copiii studiază modul în care oamenii și țările obțin un rating de credit?
- Copiii învață despre cauzele și consecințele inflației, ce nivel are și cum este determinată și controlată?
- Copiii studiază diferitele modalități de determinare a inflației și deflației și cum se decide asupra unui nivel ideal de inflație?
- Copiii învață cum sunt raportate valutele la alte monede naționale?
- Copiii studiază care sunt împrumuturile și granturile pe care guvernul țării lor le oferă altor țări?

Etica personală și politică

- Copiii se gândesc dacă aceleași sau diferite valori trebuie să guverneze viața personală, profesională sau în politică?
- Copiii se gândesc care țări au și dacă nu au o politică externă a eticii?
- Copiii studiază valorile care să fundamenteze acțiunile proprii și ale celorlalți?
- Își dezvoltă copiii capacitatea de a raporta valoarea la acțiune?
- Își dezvoltă copiii capacitatea de a face raționamente în situațiile când valorile conduc la un impuls conflictual în raport cu acțiunea?
- Copiii învață cum să argumenteze în baza unor valori morale?
- Copiii studiază diferitele valori care explică acțiunile diferitor oameni?
- Copiii se gândesc la semnificația și specificul pedepsei și ce fel de metode de pedepsire ar fi adecvate, în opinia lor, pentru a fi aplicate la școală, în familie și în închisori?
- Copiii studiază modul în care dorințele lor, preferințele lor și etica, sunt influențate de guvern, religie, familie, prieteni, media și publicitate?

Relația dintre trecut, prezent și viitor

- Copiii învață cum a evoluat istoria democrațiilor în țara lor și pe plan internațional?
- Copiii învață despre lupta oamenilor pentru obținerea drepturilor democratice?
- Copiii învață despre ce s-a putut obține datorită acțiunilor colective?
- Copiii învață despre rolul partidelor politice, sindicatelor și acțiunilor colective în țările cu democrația în dezvoltare?
- Copiii studiază specificul formei de guvernământ din țara lor și dacă aceasta reprezintă o etapă din traseul spre o democrație mult mai matură?
- Copiii studiază modul în care țara lor, comunitatea, școala și familiile pot deveni mai democratice?
- Copiii se gândesc la modul în care puterea ar putea fi distribuită în țara lor pe viitor?

C2.1 Activitățile de învățare sunt planificate având în vedere nevoile tuturor copiilor.

C2.2 Activitățile de învățare încurajează participarea tuturor copiilor.

- a) Activitățile sunt planificate astfel încât ele să susțină procesul de învățare și nu parcurgerea curriculumului?
- b) Reflectă materialele curriculumului statutul, experiența și interesele tuturor copiilor?
- c) Reflectă activitățile de învățare varietatea intereselor copiilor?
- d) Sunt prevăzute activități care să includă: prezentări orale și discuții, audiere, lectură, scris, desen, soluționare de probleme, teatru, utilizarea bibliotecii, materiale audio/video, exerciții practice?
- e) Oferă activitățile de învățare oportunități pentru lucru în pereche sau în grup, precum și lucru individual sau cu toată clasa?
- f) Activitățile propun elevilor experiențe în afara sălii de clasă, pe terenurile și împrejurimile școlii și vizite în locuri mai îndepărtate?
- g) Sunt activitățile menite să asigure reușita învățării de către toți copiii?
- h) Dezvoltă activitățile capacitățile copiilor de a gândi, a vorbi, a scrie și a învăța?
- i) Încurajează activitățile de învățare, perspectiva unui proces continuu, ci nu un exercițiu care se finalizează odată cu rezolvarea sarcinilor?
- j) Sunt planurile de studii flexibile astfel încât, copiii să poată opta pentru un curs de limbă străină sau de literatură?
- k) Sunt disponibili traducătorii pentru copiii cu deficiențe de vorbire și de auz sau cu alte dizabilități, pentru care limba vorbită în școală este limbă străină?
- l) Se identifică și se reduc la minimum, prin acțiunile de planificare, toate obstacolele din calea procesului de învățare și participării unor anumiți copii?
- m) Membrii personalului propun activități care abordează o varietate de moduri prin intermediul cărora copiii își conștientizează genul?
- n) Valorifică personalul școlii oportunitățile oferite de subiectele aflate în atenția mass-media care ar putea motiva anumite grupuri de copii (exemplu: practicarea fotbalului de către fete sau băieți), oferind, în același timp, alternative pentru cei care nu sunt interesați de un anumit subiect?
- o) Este posibil pentru copii să participe la lecții, precum științe și educația fizică, în vestimentația care este permisă de religia lor?
- p) Este curriculumul adaptat la copiii care nu frecventează, de exemplu, orele de artă, muzică, din considerente religioase?
- q) Sunt lecțiile adaptate, dacă este necesar, pentru copiii cu dizabilități fizice sau senzoriale, astfel încât aceștia să aibă oportunitatea să-și dezvolte competențele și cunoștințele în domeniul educației fizice, al cunoașterii sunetului și a luminii sau al activităților practice?
- r) Membrii personalului înțeleg necesitatea suplimentării timpului de lucru pentru copiii cu dizabilități care utilizează echipamente în cadrul activităților practice?
- s) Se acordă atenție deosebită implicării în procesul de învățare a copiilor considerați neastâmpărați, neatenți și lipsiți de interes?
- t) _____
- u) _____
- v) _____

C2.2 Activitățile de învățare încurajează participarea tuturor copiilor.

C2.1 Activitățile de învățare sunt planificate având în vedere nevoile tuturor copiilor.

- a) Activitățile de învățare facilitează experiențe comune care pot fi dezvoltate de copii într-o varietate de moduri?
- b) Evită profesorii menționarea obiectivelor la începutul lecției, ca modalitate de impunere a așteptărilor cu privire la învățare?
- c) Lecțiile se desfășoară în mod regulat cu ajutorul întrebărilor ghidate, de tip deschis?
- d) Profesorii limitează întrebările la care se așteaptă un singur răspuns corect?
- e) Lecțiile se bazează pe experiența, cunoștințele și deprinderile pe care le-au dobândit copiii în afara școlii?
- f) Sunt implicați emoțional copiii în timpul lecțiilor?
- g) Se reușește implicarea și motivația intrinsecă în activitățile de învățare cu elevii?
- h) Își demonstrează profesorii dragostea proprie pentru învățare?
- i) Este limbajul scris și vorbit, folosit în timpul lecțiilor, accesibil tuturor copiilor?
- j) Este utilizat vocabularul tehnic doar acolo unde este necesar, fiind explicat și aplicat în timpul lecțiilor?
- k) Sunt încurajați copiii să spună atunci când ei nu înțeleg ceva?
- l) Pot copiii să-și înregistreze activitatea în diferite moduri, utilizând desenul, fotografierea, înregistrarea video și audio sau textul scris?
- m) Se încurajează dialogul în timpul lecțiilor între personalul școlii și copii sau între copii?
- n) Copiii învață cum să-și adreseze întrebări, astfel încât să se susțină reciproc în procesul de învățare?
- o) Lecțiile încurajează copiii să discute despre procesele de gândire și învățare?
- p) Continuă copiii să lucreze individual, după ce au finalizat sarcina indicată de profesor?
- q) Își perfecționează adulții și copiii competențele digitale pentru a fi ajutați în procesul de învățare la școală și acasă?
- r) Au elevii caiete cu notițe corecte care să îi ajute să învețe suplimentar?
- s) Se oferă oportunități copiilor pentru care limba vorbită în școală este limbă străină, să vorbească, să scrie și să se exprime în limba maternă în timpul lecțiilor și să utilizeze capacitățile personale de traducere?
- t) Personalul școlii face adaptări necesare pentru participarea copiilor cu dizabilități?
- u) Membrii personalului recunosc efortul fizic, depus de către unii copii cu dizabilități sau care suferă de boli cronice, și oboseala rezultată în urma efortului depus pentru îndeplinirea sarcinilor?
- v) Membrii personalului recunosc efortul mental depus pentru cititul pe buze și utilizarea mijloacelor vizuale?
- w) Sunt exploatate mijloace tehnice, precum programele de recunoaștere a vorbirii, pentru a susține copiii cu dificultăți severe de scriere?

x) _____

y) _____

z) _____

C2.3 Copiii sunt încurajați să aibă încredere să gândească critic.

C2.4 Copiii sunt implicați activ în propriul proces de învățare.

- a) Personalul școlii își oferă suport reciproc pentru a avea încredere să gândească critic?
- b) Există o înțelegere a faptului ca dialogul funcționează cel mai bine când oamenii lasă deoparte diferențele în ceea ce privește puterea și statutul perceput?
- c) Membrii personalului demonstrează că respectă și apreciază opiniile alternative?
- d) Copiii și adulții sunt încurajați să-și exprime punctul de vedere în mod asertiv, însă nu agresiv?
- e) Sunt încurajate dezbaterile, astfel încât oamenii să poată să audă și să exerseze exprimarea unor puncte de vedere diferite de cele proprii?
- f) Copiii sunt încurajați să își formeze și să își exprime opiniile și sentimentele cu privire la evenimentele importante de la nivel local, național și internațional, de exemplu atunci când țara lor este implicată într-un război sau când s-a produs o catastrofă în țara lor sau într-o altă țară?
- g) Copiii sunt încurajați să adreseze întrebări dificile?
- h) Persoanele aflate pe poziții opuse în cadrul unei dispute, recunosc importanța altor perspective pentru clarificarea opiniilor și pentru găsirea unor soluții comune pentru anumite probleme?
- i) Copiii învață să depisteze contradicțiile din propriile argumente sau ale altor persoane?
- j) Copiii și adulții învață să aprecieze forța argumentelor, inclusiv a celor personale?
- k) Copiii învață cum își pot da seama când o afirmație sau un argument necesită dovezi justificative?
- l) Copiii învață cum se utilizează exemplele pentru a susține un argument?
- m) Copiii învață despre modul în care exemplele selectate cu atenție pot demonstra dezavantajele generalizărilor?
- n) Copiii învață să pună întrebarea „în ce măsură.....?” sau „în ce situație.....?” atunci când oamenii afirmă că un anumit lucru este adevărat în ceea ce privește lumea (*de exemplu în ceea ce privește diferențele dintre genuri*)?
- o) Copiii învață cum să evalueze publicul căruia îi este destinată o lucrare scrisă?
- p) Copiii învață cum oamenii pur și simplu consideră unele argumente corecte, chiar dacă acestea nu sunt, deoarece acestea par să fie promovate/susținute de o autoritate?
- q) Copiii și adulții identifică valorile și convingerile care stau la baza diferențelor de opinie?
- r) Copiii și adulții beneficiază de sprijin pentru a-și îmbunătăți fluența argumentării?
- s) Copiii învață despre presiunile exercitate asupra lor pentru a gândi și acționa în anumite moduri?
- t) Copiii cercetează care sunt motivele care stau la baza opiniilor exprimate?
- u) Sunt susținuți toți cei care participă la dialog să își conserve stima de sine?
- v) Oamenii evită să manifeste o atitudine triumfătoare atunci când simt că au câștigat o dispută?
- w) Mentorii, atât copiii, cât și adulții, vin în sprijinul altor persoane, pentru ca acestea să își exprime părerile?
- x) Se acordă atenție deosebită sprijinului acordat celor timizi, pentru ca aceștia să își facă vocea auzită și să își aducă propria contribuție?
- y) _____
- z) _____
- aa) _____

C2.4 Copiii sunt implicați activ în propriul proces de învățare.

A1.11 Personalul școlii cunoaște condițiile de viață ale copiilor și adaptează activitățile educaționale în funcție de acestea; C2.3 Copiii sunt încurajați să aibă încredere să gândească critic.

- a) Este evident că și adulții din școală sunt co-interesați să studieze activ, având multe domenii de interes?
- b) Sunt încurajați copiii să creadă că își pot mări capacitatea de a studia independent?
- c) Se recunoaște faptul că, dacă unii copii își măresc capacitatea de a studia și colabora independent, atunci profesorii devin mai liberi pentru a-i putea ajuta pe alți copii să devină și aceștia independenți?
- d) Sunt încurajați copiii să identifice tot ce își doresc să studieze și să-și asume responsabilitatea pentru învățarea independentă?
- e) Copiii sunt încurajați să-și dezvolte interesul pentru învățare, în afara școlii?
- f) Sunt numeroase ocaziile când copiii pot alege singuri ce își doresc să studieze?
- g) Sunt ajutați copiii să scrie propriile titluri și subtitluri pentru a structura o lucrare?
- h) Sunt încurajați copiii să pună întrebări dificile la care nicio persoană nu are un răspuns imediat?
- i) Sunt temele curriculare discutate cu copiii, astfel încât ei să poată alege ce teme și subiecte să fie studiate mai rapid și care să fie studiate mai în detaliu?
- j) Se oferă sprijin copiilor pentru a fi ajutați să avanseze cu învățarea materialului în baza cunoștințelor și a capacităților pe care le dețin deja?
- k) Sunt învățați copiii cum să întreprindă o cercetare și să stabilească tema unei lucrări?
- l) Le este permis copiilor să utilizeze biblioteca și resursele digitale, în mod independent?
- m) Sunt învățați copiii cum să ia notițe la lecții, din manuale și de pe internet?
- n) Sunt ajutați copiii să investigheze o temă prin întocmirea unei liste de întrebări exacte, la care se încearcă găsirea răspunsurilor?
- o) Copiii învață să se ajute reciproc atunci când investighează, ascultând cu atenție ceea ce altă persoană încearcă să facă și ulterior adresând întrebări pentru a înțelege cum gândește persoana în cauză?
- p) Copiii învață să elaboreze rezumate succinte ale propriilor lucrări, pentru a putea oferi o imagine de ansamblu asupra structurii acesteia?
- q) Sunt evitate activitățile de copiere mecanică?
- r) Sunt învățați copiii cum să prezinte o lucrare proprie, în formă orală, scrisă și în alte forme, individual și în grup?
- s) Sunt ajutați copiii să planifice și să parcurgă recapitulările necesare pentru testări și examene?
- t) Sunt consultați copiii cu privire la suportul acordat în procesul de învățare de care au nevoie?
- u) Oferă copiii comentarii constructive despre cum pot fi îmbunătățite activitățile de învățare?
- v) Este luat în considerare feedback-ul acordat de copii în ceea ce privește organizarea activităților de învățare?
- w) Sunt implicați copiii în identificarea unor soluții de depășire a problemelor proprii sau ale altora în procesul de învățare?
- x) _____
- y) _____

C2.5 Copiii învață unul de la celălalt.

A1.3 Copiii se ajută reciproc.

- a) Copiii se gândesc că este normal să se ajute reciproc?
- b) Este fiecare copil încurajat să-i asculte cu atenție pe alții, fără să-l întrerupă pe cel ce vorbește?
- c) Sunt învățați copiii cum să ceară reciproc clarificări pentru a înțelege mai bine ce se discută și pentru a ajuta interlocutorul să-și dezvolte ideile?
- d) Evită copiii să râdă de cineva sau față de contribuția cu opinii a cuiva, cu excepția cazului în care fac o glumă?
- e) Își arată copiii dezacordul față de ideile altcuiva, fără a recurge la intimidare?
- f) Copiii recunosc când schimbă tema de discuție, în loc să o dezvolte pe cea anterioară?
- g) Includ lecțiile în mod regulat oportunități pentru lucrul în grup?
- h) Copiii învață cum să modereze discuțiile, astfel încât fiecare să aibă ocazia să participe și să contribuie cu opinii?
- i) Copiii utilizează aceleași semne pentru a contribui în timpul sesiunilor de lucru în grup la fel ca și la discuțiile din timpul lecțiilor?
- j) Activitățile de învățare în grup țin cont de existența unor diferențe în cunoștințele și experiențele copiilor, cum ar fi cele cauzate de țara de unde provin, geografia locală și originea familiei?
- k) Activitățile de învățare în grup permit copiilor să împartă sarcinile și ulterior să îmbine ce au învățat?
- l) Se realizează o prezentare finală, pe baza contribuțiilor fiecărui copil?
- m) Sunt planificate activitățile, astfel încât copiii cu vârste și reușite diferite să se ajute reciproc în procesul de învățare?
- n) Copiii învață cum să prezinte și să-i învețe pe alții despre ceea ce ei cunosc sau au realizat deja?
- o) Se subînțelege că procesul predării presupune valorificarea competențelor superioare pentru a sprijini procesul de învățare al copiilor și al profesorilor, deopotrivă?
- p) Se subînțelege că fiecare poate contribui la procesul de predare și învățare, indiferent de reușita sau deficiența/dizabilitatea sa?
- q) Copiii reflectează asupra ideilor și soluțiilor oferite la problema discutată, fără a judeca contribuțiile făcute de alții?
- r) Copiii apreciază învățarea prin intermediul activităților de grup?
- s) Copiii împart responsabilitatea cu profesorul, pentru a ajuta alți copii să depășească barierele întâlnite în învățare?
- t) Copiii menționează contribuțiile altora aduse propriilor lucrări?
- u) Copiii oferă comentarii critice și constructive asupra reușitei proprii și a altora?
- v) Copiii își demonstrează capacitățile de a vorbi o limbă străină, jonglerie, șah, origami, crichet, în timpul pauzelor și prânzului, precum și în grupurile de after school?
- w) Este varietatea limbilor vorbite de copii valorificată pentru a dezvolta cunoștințele lingvistice ale tuturor?
- x) Copiii împărtășesc propriile experiențe legate de depășirea problemelor în învățare și relaționare cu ceilalți?
- y) Proiectele care vizează designul și rezolvarea problemelor pentru copii, implică soluții imaginative pentru depășirea barierelor pe care ei sau alții le experimentează, cum ar fi accesul la clădiri sau la curiculă?
- z) _____
- aa) _____
- ab) _____

C2.6 Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.

A1.8 Școala sprijină înțelegerea legăturilor profunde dintre oameni la nivel global.

- a) Activitățile de învățare facilitează perceperea diferențelor de statut social, cultură, etnie, gen, dizabilități, orientare sexuală, convingeri, religie și politică?
- b) Sunt create oportunități pentru copii de a conlucra cu alții, care sunt diferiți prin statut social, etnie, dizabilități și gen?
- c) Materialele utilizate la lecții sunt reprezentative pentru diversitatea umană?
- d) Copiii adresează întrebări cu privire la stereotipurile întâlnite în materialele curriculare sau în discuțiile curente?
- e) Copiii recunosc asemănările cu sine ale celor care se consideră foarte diferiți?
- f) Copiii recunosc diferențele dintre ei și cei care se consideră asemănători?
- g) Copiii recunosc diferențele dintre oameni pe care ei îi consideră foarte asemănători?
- h) Copiii sunt încurajați să facă paralele între trecutul și prezentul propriei țări cu acțiunile similare din alte țări considerate necivilizate, discriminatorii și anti-democratice?
- i) Sunt raportate activitățile în mod regulat la evenimentele și viețile oamenilor din alte țări?
- j) Copiii învață despre originea diferențelor în ceea ce privește răspândirea geografică a religiilor și a sisteme politice?
- k) Școala facilitează înțelegerea diferențelor cu privire la nivelul de sărăcie, sănătate, durata vieții, bunăstarea și securitatea oamenilor din diferite părți ale țării și diferite părți ale lumii?
- l) Copiii studiază din punct de vedere istoric moștenirea atitudinilor negative și discriminarea repetată a oamenilor, de exemplu a popoarelor indigene care au fost înrobite sau colonizate?
- m) Copiii învață cât de ușor oamenii neagă și resping caracteristici și atitudini proprii, cum sunt situațiile când bătrânii uită cum a fost atunci când erau și ei odată tineri?
- n) Se identifică copiii cu bătrânii, înțelegând că și ei vor îmbătrâni, la rândul lor?
- o) Se identifică copiii, care nu au nicio dizabilitate, cu aceia care au o dizabilitate, prin recunoașterea faptului că este posibil ca și ei să dobândească o dizabilitate?
- p) Copiii investighează modul în care nedreptățile din trecut pot contribui la inegalitățile din prezent?
- q) Este recunoscută identificarea profundă cu un anumit loc pentru acei ale căror familii au trăit pe un teritoriu timp de mai multe generații?
- r) Înțeleg adulții și copiii cum convingerea că există o singură cultură națională discriminează oamenii și limitează înțelegerea între aceștia?
- s) Lecțiile provoacă generalizările despre gen prin afirmații precum „băieții sunt mai puternici sau aleargă mai repede decât fetele”?
- t) Copiilor le sunt oferite oportunități de a comunica cu copiii din țări cu economie slabă sau puternică, din diferite părți ale lumii?
- u) _____
- v) _____
- w) _____

C2.7 Evaluările stimulează achizițiile și rezultatele fiecărui copil.

C2.4 Copiii sunt implicați activ în propriul proces de învățare;

C2.12 Temele pentru acasă contribuie la procesul de învățare al fiecărui copil.

- a) Evaluarea copiilor generează, în rândul profesorilor, întotdeauna un moment de reflecție asupra predării?
- b) Adulții se bazează pe experiența proprie de a fi evaluați pentru a îmbunătăți modul de evaluare a copiilor?
- c) Copiii sunt ajutați să reflecteze asupra contribuțiilor proprii la lecții, în formă orală, scrisă și în alte forme, astfel încât ei să înțeleagă cum să-și îmbunătățească propriul proces de învățare?
- d) Copiii sunt implicați în susținerea și formularea de comentarii asupra reușitei de învățare a altor copii?
- e) Evaluarea copiilor implică identificarea barierelor în procesul de învățare?
- f) Evaluarea identifică modul în care relațiile dintre adulți și copii pot împiedica sau susține procesul de învățare?
- g) Personalul școlii evaluează gradul în care relația copilului cu adulții sau cu alți copii poate împiedica sau susține procesul de învățare?
- h) Comentariile asupra lucrărilor copiilor sunt respectuoase și pline de încurajări?
- i) Evaluarea copiilor implică încercarea de a înțelege procesul de învățare din punctul de vedere al copiilor?
- j) Profesorii și personalul de sprijin încearcă să înțeleagă procesul de învățare al copiilor prin observare atentă și descriere?
- k) Adulții se ajută reciproc pentru a înțelege implicațiile observațiilor proprii asupra procesului de învățare al copiilor?
- l) Evaluarea copiilor conduce la introducerea modificărilor în activitățile de învățare?
- m) Evaluarea este direcționată pentru a ajuta copiii să reflecteze asupra învățării?
- n) Evaluarea este utilizată pentru a crește capacitatea copiilor de a se autoevalua?
- o) Membrii personalului școlii evită evaluările care ar include judecarea abilităților sau a potențialului copiilor, ceea ce ar conduce la reducerea așteptărilor sau ar limita oportunitățile pentru copii?
- p) Sunt făcute adaptări ale evaluărilor naționale precum: acordarea de timp suplimentar, facilitarea unor mijloace de comunicare sau disponibilitatea interpreților, astfel încât aceste evaluări să devină echitabile pentru copiii cu dizabilități?
- q) Părinții/reprezentanții legali sunt invitați să comenteze asupra procesului de învățare al propriilor copii?
- r) Există o varietate de modalități de evaluare a procesului de învățare, care să țină cont de diferențele de caracter, interese și totalitatea capacităților pe care le au copiii?
- s) Se evaluează în mod regulat, de către adulți și copii, lucrările realizate în colaborare cu alții?
- t) Copiii înțeleg de ce se organizează evaluări la nivel de clasă și de țară?
- u) Copiii sunt informați în mod onest despre scopul evaluărilor naționale pentru a determina performanța școlii?
- v) Copiii sunt informați despre consecințele de a fi acceptați pentru o anumită treaptă de examinare și cum acest fapt este perceput de oameni, inclusiv de către angajator?
- w) Sunt monitorizate reușitele diferitor grupuri de copii (băieți/fete/minorități etnice/copii cu dizabilități) cu scopul descoperirii, investigării și eliminării barierelor din procesul de învățare al copiilor?
- x) Înregistrarea reușitelor se face în colaborare cu elevii, astfel încât acestea să reflecte o gamă largă de competențe, cunoștințe și experiențe?
- t) _____

C2.8 Disciplina se bazează pe respect reciproc.

A1.4 Membrii personalului școlii și copiii se respectă reciproc;
B2.7 Presiunile pentru sancționarea disciplinară a elevilor prin eliminarea de la cursuri sunt reduse.

- a) Modul în care copiii și adulții se comportă unii cu alții este o reflecție a culturii respectului din școală?
- b) Autodisciplina este încurajată prin felul în care este abordată disciplina?
- c) Profesorii sunt ajutați de copii la crearea unei atmosfere ce susține procesul de învățare?
- d) Personalul auxiliar se ajută reciproc pentru a fi fermi, fără să fie furioși?
- e) Profesorii împărtășesc responsabilitatea pentru depășirea dificultăților cu disciplina, cu care se confruntă un alt coleg la clasă?
- f) Personalul școlii îmbină cunoștințele și competențele fiecărui membru pentru a depăși problema absenteismului și a dezinteresului față de școală a unor copii?
- g) Disciplina este privită drept un rezultat al relației bune cu copiii?
- h) Evită adulții și copiii să se afle pe poziții opuse în situația unui conflict?
- i) Membrii personalului școlii evită să exprime opinii conform cărora copiii trebuie să respecte orbește indicațiile autorității?
- j) Comportamentul la lecții așteptat din partea copiilor este în concordanță cu un cadrul de valori stabilit în comun de personalului școlii, părinții/reprezentanții legali, copii și tinerii?
- k) Copiii înțeleg că procesul de învățare în sala de clasă sau în afara acesteia, impune un comportament similar?
- l) Copiii și membrii personalului se simt în largul lor să recunoască dacă nu dețin anumite cunoștințe sau că au făcut o greșeală?
- m) Copiii vin cu idei de îmbunătățire, în situațiile în care nu sunt atenți la lecții?
- n) Copiii și adulții fac diferența între câteva șoapte și intervențiile perturbatoare?
- o) Copiii vorbesc mai încet când sunt rugați, astfel încât să permită tuturor să învețe?
- p) Copiii recunosc că fiecare copil ar trebui să aibă ocazia de a fi în centrul atenției?
- q) Copiii oferă ajutor pentru a-i liniști pe ceilalți, în loc să agite spiritele atunci când lecțiile sunt deja deranjate?
- r) În situația în care sunt desemnați mai mulți adulți să lucreze la clasă, responsabilitatea pentru bunul mers al lecției este împărțită între aceștia?
- s) Există proceduri clare, pe înțelesul copiilor și al profesorilor, de a acționa în situațiile extreme de comportament dificil?
- t) Copiii se simt tratați echitabil, indiferent de genul lor, clasă sau etnie?
- u) Este recunoscut faptul că nu este corect pentru un anumit gen să solicite mai multă atenție sau timp din partea profesorului pe parcursul lecțiilor sau al discuțiilor de grup, în comparație cu celălalt tip de gen?
- v) _____
- w) _____
- x) _____

C2.9 Profesorii colaborează între ei atunci când planifică, predau sau evaluează.

A1.2 Membrii personalului școlii colaborează între ei;

C2.10 Personalul școlii dezvoltă resurse comune pentru a sprijini învățarea.

- a) Grupurile de profesori și personalul de sprijin planifică împreună lecțiile și temele pentru acasă?
- b) Activitățile de predare sunt planificate astfel încât să fie implicați toți adulții prezenți în clasă la lecții?
- c) Cunoștințele personalului de sprijin ajută în procesul de planificare al experiențelor copiilor, mulate în timpul diferitor lecții?
- d) Profesorii planifică activitățile, valorificând cunoștințele și abilitățile celorlalți?
- e) Profesorii utilizează predarea în colaborare drept oportunitate de a învăța reciproc?
- f) Profesorii se ajută reciproc în vederea utilizării tehnologiilor, precum computerele și tablele interactive?
- g) Profesorii reflectează asupra practicilor didactice utilizate în alte școli pentru de a-și revizui și adapta propriile practici?
- h) Profesorii aplică idei de la alți colegi, inclusiv din alte instituții de învățământ?
- i) Profesorii și personalul de sprijin își revizuiesc practicile proprii, în raport cu un cadrul de valori dezvoltat în comun?
- j) Sunt utilizate interasistențele la clasă, urmate de discuții în grup, pentru a îmbunătăți predarea și învățarea?
- k) Profesorii își filmează lecțiile unuia altuia și le revizuiesc mai apoi împreună?
- l) Acceptă profesorii comentariile venite din partea colegilor privind, de exemplu, accesibilitatea limbajului pe care îl folosesc sau calitatea participării copiilor la activități?
- m) Profesorii își revizuiesc metodele de predare ca răspuns la opiniile colegilor?
- n) Profesorii se asistă reciproc ca să înțeleagă cum este privit procesul de învățare din perspectiva copiilor?
- o) Profesorii obțin permisiunea de a ilustra experiența unor grupuri de copii sau anumiți tineri, care au fost pregătiți de alți profesori, ca să înțeleagă și să-și extindă experiența de învățare?
- p) Toți profesorii prezenți în clasă sunt responsabili în egală măsură să asigure participarea tuturor copiilor la activitățile propuse?
- q) Toți profesorii se includ în procesul de soluționare a problemelor în comun cu colegii, în incinta sau în afară școlii, în situațiile când progresul unui copil sau a unui grup de copii reprezintă un motiv de îngrijorare?
- r) Membrii personalului sunt încrezători să-și influențeze reciproc maniera de a gândi în legătură cu apariția problemelor?
- s) Personalul școlii se încurajează reciproc în încercarea de a aplica noi metode de predare și activități?
- t) Profesorii iau în considerare emoțiile pe care le resimt în legătură cu capacitatea de învățare a unui copil, conștientizând că acestea pot împiedica sau facilita înlăturarea barierelor întâmpinate de acel copil?
- u) _____
- v) _____
- w) _____

C2.10 Personalul școlii dezvoltă resurse comune pentru a sprijini învățarea.

C2.14 Resursele din localitate sunt cunoscute și utilizate.

- a) Există o zonă în cancelarie, unde personalul poate furniza/plasa informații despre cărțile și website-urile (resursele digitale) preferate?
- b) Există vreun website al școlii, care conține informațiile despre interesele copiilor, ale personalului școlii și ale părinților?
- c) Oferă acest website al școlii conectarea cu alte școli pe plan local/național sau din alte țări?
- d) Profesorii și elevii fac schimb de informații cu scopul de a realiza un ziar despre evenimentele și problemele importante pentru ei, pentru ca ulterior acestea să fie integrate în programul activităților?
- e) Sălile de clasă sunt amenajate ca un mediu propice pentru învățare, astfel încât să reflecte cunoștințele și interesele copiilor, ca mai apoi acestea să fie utilizate de alte clase și să stimuleze procesul de învățare?
- f) Profesorii utilizează plantele din clasă, insectele incubate, crescătorile de viermi etc.?
- g) Sunt disponibile și utilizate echipamente și mijloace vizuale pentru a stimula imaginația copiilor și a tinerilor?
- h) Personalul școlii colaborează la crearea unei grădini a școlii, a unei livezi sau a unui teren amenajat?
- i) Adulții și copiii împart o încăpere dedicată poveștilor, precum o cameră sau o construcție auxiliară?
- j) Adulții și copiii colaborează în sensul colectării de artefacte pentru muzeul școlii, împreună cu poveștile din spatele acestora?
- k) Personalul școlii a organizat o bibliotecă deschisă care facilitează învățarea tuturor?
- l) Biblioteca este organizată astfel încât să ofere condiții pentru lucrul individual al copiilor?
- m) Există o colecție de DVD-uri/CD-uri și alte mijloace de stocare digitală, ușor accesibilă pentru toți?
- n) Personalul bibliotecii este implicat în procesul planificării activităților de învățare și predare?
- o) Există un sistem disponibil pentru înregistrarea, organizarea și vizionarea programelor TV?
- p) Copiii au acces la cărți digitale și dispozitive de citit, cărți electronice?
- q) Există disponibile cărți beletristice și științifice, care satisfac diversitatea de preferințe a celor ce studiază?
- r) Cărțile sunt disponibile în majoritatea limbilor vorbite și studiate de către copiii din școală?
- s) Materialele curriculumului sunt disponibile în formă adaptată pentru copiii cu dizabilități, de exemplu, în format mare, versiune audio sau sistem Braille?
- t) Clasele primare au acces la teatrul de păpuși și la un set de jucării și jocuri?
- u) _____
- v) _____
- w) _____

C.2.11 Personalul suport susține învățarea și participarea tuturor copiilor.

A1.2 Membrii personalului școlii colaborează între ei;
B1.4 Experiența personalului este cunoscută și valorificată.

- a) Personalul suport este desemnat să sprijine activitatea în sălile de clasă sau capitole din curriculum și nu pentru un grup anumit de copii?
- b) Personalul suport sunt preocupați de sporirea participării tuturor copiilor?
- c) Personalul suport demonstrează că și ei sunt motivați să studieze, având o serie de interese?
- d) Personalul de sprijin are rolul de a-i determina pe copii să devină independenți?
- e) Personalul de sprijin încurajează ajutorul oferit de colegi pentru copiii care întâmpină greutăți în procesul de învățare?
- f) Personalul de sprijin contribuie cu viziunea lor asupra percepției barierelor în procesul de învățare și participare a copiilor și tinerilor din școală?
- g) Personalul de sprijin contribuie cu cunoștințele proprii despre localitatea și comunitatea din care face parte școala?
- h) Personalul de sprijin sunt implicați în procesul de planificare și recapitulare a activităților de învățare?
- i) Personalul de sprijin evită să se implice în relațiile pe care le dezvoltă copiii între ei sau cu alți membri ai personalului școlii?
- j) Spațiul din sălile de clasă este organizat astfel încât profesorii și personalul de sprijin să poată lucra atât în grup, cât și cu o serie de copii, individual?
- k) Sunt făcute încercări de a angaja personalul de sprijin de gen feminin și masculin?
- l) Sunt solicitate opiniile personalului de sprijin referitoare la specificul sarcinilor pe care trebuie să le îndeplinească?
- m) Personalul de sprijin negociază fișa postului?
- n) Toți profesorii sunt familiarizați cu lista activităților pentru care este angajat personalul de sprijin?
- o) Personalul de sprijin este plătit pentru toate orele lucrate în școală, inclusiv participarea la ședințe, pregătirea materialelor pentru profesori și orele de dezvoltare a personalului?
- p) Se recunoaște faptul că unii copii cu dizabilități ar putea să necesite un asistent personal (mai mult decât un profesor de sprijin)?
- q) Personalul de sprijin cu dizabilități este încurajat să se angajeze în cadrul școlii?
- r) Personalul de sprijin are aceleași preocupări ca și profesorii, în sensul de a-i acorda suport copilului, ca acesta să participe cu alți copii la activitățile din interiorul sau exteriorul școlii?
- s) Copiii cu dizabilități sunt consultați în legătură cu suportul de care ei ar putea să aibă nevoie și care sunt caracteristicile persoanei capabile să le ofere acest suport?
- t) Este recunoscut faptul că membrii personalului de sprijin pot fi solicitați să-și asume un rol de susținere pentru unii copii și tineri?
- u) _____
- v) _____
- w) _____

C2.12 Tema pentru casă contribuie la procesul de învățare al fiecărui copil.

C2.7 Evaluările stimulează achizițiile și rezultatele fiecărui copil;
C2.1 Activitățile de învățare sunt planificate având în vedere nevoile tuturor copiilor.

- a) Profesorii apreciază în ce măsură tema pentru acasă susține sau afectează învățarea?
- b) Personalul școlii consideră că există o limită de vârstă, sub nivelul căreia tema pentru acasă nu mai este oportună?
- c) Personalul școlii înțelege care sunt acele lucruri pe care copiii le învață acasă, atunci când temele nu sunt rezolvate?
- d) Tema pentru acasă este recomandată pentru a contribui la procesul de învățare, mai degrabă decât din alte motive, cum ar fi conformarea la rutină?
- e) Personalul școlii lucrează cu părinții și copiii pentru a revizui regulile școlii privind tema pentru acasă?
- f) Profesorii au o idee clară asupra necesarului de timp pentru rezolvarea temelor?
- g) Tema pentru acasă este stabilă, astfel încât să dezvolte competențele și cunoștințele tuturor copiilor?
- h) Personalul are în vedere cum să încurajeze copiii să-și întâmpine propriile interese, mai degrabă decât să stabilească temele pentru acasă?
- i) Profesorii se ajută reciproc pentru identificarea modalităților de stabilire a unor teme utile pentru acasă?
- j) Tema pentru acasă este integrată în planificarea curriculumului pentru fiecare semestru/an?
- k) Profesorul verifică dacă toți copiii au înțeles ce trebuie să facă pentru a rezolva temele?
- l) Copiilor li se oferă variante de teme de casă, astfel încât ei să aleagă în funcție de cunoștințele și interesele lor?
- m) Condițiile temei de casă sunt modificate dacă în procesul de discuții se determină că tema de casă nu prezintă însemnătate sau nu este adecvată pentru unii copii?
- n) Copiii își pot extinde învățarea, determinând singuri condiții și întrebări pentru tema de casă?
- o) Tema pentru acasă îi încurajează pe copii să-și asume responsabilitatea pentru procesul propriu de învățare?
- p) Personalul școlii știe dacă copiii rezolvă temele singuri sau cu ajutorul fraților și surorilor mai mari, al părinților sau reprezentanților legali?
- q) Personalul școlii știe dacă copiii rezolvă temele cu ajutorul cărților și al computerului?
- r) Personalul școlii le oferă copiilor ajutor alternativ în situațiile când aceștia nu au ajutor acasă pentru rezolvarea temelor?
- s) Există oportunități de a rezolva temele și de a primi ajutor în acest sens, în incinta școlii, după lecții?
- t) Copiii pot utiliza tema de casă pentru a susține interesele proprii, pentru o perioadă de timp?
- u) Rezolvarea temelor îi încurajează pe copii să colaboreze?
- v) Există oportunități de a rezolva și furniza temele, în diferite moduri?
- w) _____
- x) _____
- y) _____

C2.13 Toți copiii sunt implicați în activități extrașcolare și extracurriculare.

C2.14 Resursele din localitate sunt cunoscute și utilizate.

- a) Copiilor le este oferită o serie variată de activități disponibile înainte de ore, la pauza de masă și după lecții?
- b) Jocurile propuse în timpul pauzelor reflectă interesele copiilor?
- c) Copiii învață jocuri de grup, astfel încât nimeni să nu fie exclus?
- d) Copiii sunt consultați cu privire la activitățile disponibile în timpul pauzelor, înainte de ore și după lecții?
- e) Există oportunități pentru adulți și copii de a învăța împreună, de exemplu, limbile străine, informatică, literatura?
- f) Este transportul disponibil pentru copiii care trăiesc departe de școală, astfel încât ei să poată participa la activitățile desfășurate înainte de ore și după lecții?
- g) Sunt încurajați toți copiii să participe la activități extracurriculare de muzică, teatru, dans sau activități fizice?
- h) Se depune efort pentru a face activitățile atractive pentru toți copiii, în cazurile când un anumit gen predomină?
- i) Pot băieții și fetele să participe la activități de grup unisex, dacă există activități în care predomină un anumit gen, cum ar fi cluburile de informatică, șah sau cor?
- j) Există oportunități de formare a grupurilor de copii unisex, atunci când activitățile mixte sunt interzise din motive culturale sau religioase?
- k) Sunt descurajate anumite grupuri de copii și tineri să monopolizeze spațiul de pe terenul de joacă, de exemplu pentru fotbal?
- l) Sărbătorile sportive includ activități la care pot participa toți, indiferent de nivelul sau al dizabilităților?
- m) Copiii selectați să reprezinte clasa sau școala lor la întrecerile sportive, teatru sau la alte evenimente, reflectă diversitatea tuturor copiilor din întreaga școală?
- n) Vizitele peste hotare au în vedere diversitatea copiilor din școală?
- o) Sunt disponibile pentru toți copiii călătoriile, inclusiv vizitele peste hotare, indiferent de reușită, dizabilități și venitul părinților?
- p) Sunt oferite oportunități pentru toți copiii de a lua parte la activitățile extrașcolare?
- q) Sunt oferite oportunități pentru toți copiii de a lua parte la activitățile organizate în beneficiul comunității?
- r) _____
- s) _____
- t) _____

C2.14 Resursele din localitate sunt cunoscute și utilizate.

C1.1 – C1.13 și C2.1 – C2.13

- Membrii comunității locale contribuie la activitățile de predare din școală?
- Părinții/reprezentanții legali și alți membri ai comunității susțin procesul de învățare în școală?
- Este acordat suport din partea organizațiilor locale pentru organizarea procesului de învățare în afara claselor și a școlii?
- Oamenii din vecinătate se oferă să fie mentori pentru copiii care întâmpină greutăți?
- Este recunoscut faptul că unii adulți, cum ar fi cei cu dizabilități, familiile itinerante (Travellers) sau cei ce vorbesc o limbă minoritară, pot juca un rol special în sprijinirea copiilor care ar putea să se simtă vulnerabili?
- Sunt puse la dispoziția unui grup mai mare de copii, în anumite momente, resursele unor familii, precum: cunoștințe și competențe deosebite, computere și materiale de referință, spații etc.?
- Există o bază de date cu resursele din localitate, actualizată periodic și ușor accesibilă personalului, care poate sprijini predarea și învățarea?

Resursele pot include:

terenuri	autoritățile de conservare a patrimoniului și a clădirilor vechi	centre și servicii de reciclare
serviciul de urgență	cluburi de hobby	centre profesionale
galerii de artă	case de bătrâni/centre de zi	oficii poștale
organizații de caritate și promovare	organizații ale lesbianelor, homosexualilor, bisexualilor și transsexualilor	centre comerciale și alte societăți comerciale
maternități	biblioteci	grupuri de interpreți
cinematografe	autorități locale/agenții pentru copii	cluburi și centre sportive
birouri de informare pentru cetățeni	expoziții și evenimente	centre de animatori stradali
ferme agricole urbane și rurale, fermieri	organizații ale persoanelor cu dizabilități	centre de studiu
grupuri comunitare	alte școli/instituții de învățământ superior	bazine de înot
autorități locale, instanțe de judecată	părinți/reprezentanți legali și membrii comunității	companii de telefonie/comunicații mobile
parcuri și grădini	consilii parohiale, orășenești, municipale și județene	teatru/trupe de teatru
cluburi de dans/trupe de dans	poliția, serviciul de pompieri, spitale	gări, stații de autobuze, aeroporturi, porturi maritime
organizații ecologice	politicieni și partide politice	sindicate
organizații și lideri ai minorităților etnice		autoritățile de gestionare a apelor, râurilor și canalelor
evenimente și sărbători naționale, grădini și parcuri		centre de meditație și yoga
grădini botanice		centre pentru tineret etc., etc., etc.
asistență socială		
asistență medicală		

5 Cadrul de planificare și chestionarele

Cadrul de planificare și chestionarele

Partea a cincea a Indexului conține un cadru de planificare și patru chestionare. Cadrul de planificare a fost inclus aici astfel încât să poată fi fotocopiât ușor și să poată fi folosit pentru a reflecta un plan de dezvoltare în care modificările aduse fiecărei dimensiuni și secțiuni a *Indexului* se consolidează reciproc (a se vedea activitatea 13 de la pagina 61).

Chestionarele pot fi utilizate pentru a determina adulții și copiii să decidă ce necesită să urmeze a fi dezvoltat în cadrul școlii lor. Ele pot ajuta să implice un grup larg de persoane în revizuirea a ceea ce se întâmplă și cum trebuie îmbunătățit. Dar ele sunt cel mai bine utilizate ca parte a dialogurilor continue, care să aprofundeze participarea personalului didactic și nedidactic, a membrilor Consiliului de Administrație, a părinților/reprezentanților legali, a copiilor și tinerilor și a altor persoane implicate în școală.

Chestionarul 1 ar putea fi cel mai frecvent utilizat pentru personalul didactic și nedidactic și membrilor Consiliului de Administrație. Părinții și copiii care sunt interesați cu privire la modul în care este structurat *Indexul* și cum indicatorii sunt conectați cu întrebările, l-ar putea, de asemenea, folosi ca parte a unui proces de implicare în materialele furnizate prin intermediul *Indexului*.

Chestionarul 2 este pentru părinți/reprezentanți legali. *Chestionarele 3 și 4* sunt pentru copii și tineri. Limbajul folosit în *Chestionarul 3* poate fi perceput drept infantil de către copiii mai mari. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că a fost scris pentru a prezenta interes pentru copiii dintr-o paletă largă de vârste – dar formularea poate fi schimbată, pentru ca ei să simtă că întrebările li se adresează direct. *Chestionarul 4* a fost adaptat pentru a fi utilizat de către cei mai mici copii.

Cadrul de planificare	179
Chestionarul 1: Indicatori	180
Chestionarul 2: Școala copilului meu	182
Chestionarul 3: Școala mea (pentru copii și tineri)	184
Chestionarul 4: Școala mea (pentru copiii cei mai mici)	186

CADRUL DE PLANIFICARE

Vă rugăm să notați pe foaie prioritățile pentru dezvoltare, exprimate în orice mod doriți. Va trebui să luați în considerare modul în care schimbarea din cadrul unei secțiuni ar avea nevoie să fie sprijinită de schimbări în altă parte, dacă se impune a fi susținută. Ați putea baza sugestiile dumneavoastră pe un indicator, o întrebare sau un grup de întrebări sau alte idei privind bariere în învățare și participare, precum și ce resurse trebuie să fie mobilizate pentru a le depăși. Dacă această foaie este utilizată la un atelier de lucru, ați putea indica relația dumneavoastră cu școala prin bifarea căsuței pentru oricare din următoarele variante aplicabile pentru dumneavoastră:

- profesor personal suport alt membru al personalului (Vă rugăm să specificați.) _____
- membru al CA părinte/îngrijitor copil sau tânăr altele (Vă rugăm să specificați.) _____

CADRUL DE PLANIFICARE	
Crearea culturilor școlare incluzive	
Consolidarea comunității	Stabilirea valorilor incluzive
Elaborarea politicilor incluzive	
Dezvoltarea școlii pentru toți	Asigurarea sprijinului pentru diversitate
Dezvoltarea practicilor incluzive	
Elaborarea unui curriculum pentru toți	Organizarea învățării

CHESTIONARUL 1: INDICATORII

Vă rugăm să bifați căsuțele pentru grupurile de mai jos care descriu implicarea dumneavoastră în școală:

- profesor asistent didactic alt membru al personalului părinte îngrijitor
 copil sau tânăr membru al consiliului de administrație
 altul (vă rugăm să specificați) _____

Bifați căsuța care reflectă cel mai bine opinia dumneavoastră

Acord

Acord și
dezacord în
egala măsură

Dezacord

Necesită informații
suplimentare

Dimensiunea A - Crearea culturilor școlare incluzive					
A1: Consolidarea comunității	1	Toată lumea este binevenită.			
	2	Membrii personalului colaborează între ei.			
	3	Copiii se ajută reciproc.			
	4	Membrii personalului școlii și copiii se respectă reciproc.			
	5	Personalul și părinții/reprezentanții legali colaborează.			
	6	Personalul și conducătorii lucrează bine împreună.			
	7	Școala reprezintă un model de cetățenie democratică.			
	8	Școala sprijină înțelegerea legăturilor profunde dintre oameni la nivel global.			
	9	Adulții și copiii conștientizează că identificarea cu un anumit gen se poate realiza într-o varietate de moduri.			
	10	Școala și comunitățile locale contribuie la dezvoltarea lor reciprocă.			
	11	Membrii personalului fac legătura între ceea ce se întâmplă la școală și în viața de acasă a copiilor.			
A2: Stabilirea valorilor incluzive	1	Școala dezvoltă valori incluzive comune.			
	2	Școala încurajează respectarea tuturor drepturilor omului.			
	3	Școala încurajează respectul pentru integritatea planetei Pământ.			
	4	Incluziunea este înțeleasă ca o deschidere către participarea tuturor.			
	5	Există așteptări înalte pentru fiecare copil			
	6	Toți copiii sunt evaluați în mod similar.			
	7	Școala combate toate formele de discriminare.			
	8	Școala promovează interacțiunile non-violente și soluționarea conflictelor.			
	9	Școala încurajează copiii și adulții să aibă o imagine bună despre sine.			
	10	Școala contribuie la sănătatea copiilor și a adulților.			
Dimensiunea B - Elaborarea politicilor incluzive					
B1: Dezvoltarea școlii pentru toți	1	Școala promovează un proces de dezvoltare participativă.			
	2	Școala propune o abordare incluzivă a leadership-ului.			
	3	Angajarea și promovarea personalului sunt corecte.			
	4	Experiența personalului este cunoscută și valorificată.			
	5	Personalul nou venit este ajutat să se integreze în școală.			
	6	Școala urmărește să primească toți copiii din localitate.			
	7	Toți copiii nou sosiți sunt ajutați să se integreze în școală.			
	8	Grupurile de predare și învățare sunt organizate corect, pentru a promova învățarea tuturor copiilor.			
	9	Copiii sunt bine pregătiți pentru a se integra într-o școală nouă.			
	10	Școala este, din punct de vedere fizic, accesibilă tuturor persoanelor.			
	11	Clădirile și terenurile sunt proiectate pentru a sprijini participarea tuturor.			
	12	Școala reduce amprenta de carbon și consumul de apă.			
	13	Școala contribuie la reducerea deșeurilor.			

B2: Asigurarea sprijinului pentru diversitate	1	Toate formele de sprijin sunt coordonate.				
	2	Activitățile de dezvoltare profesională ajută personalul să răspundă nevoii de diversitate.				
	3	Întreaga școală are acces la resursele de predare a englezei ca limbă secundară.				
	4	Școala susține continuitatea în educația copiilor aflați în sistemul de îngrijire publică.				
	5	Școala se asigură că politicile privind „nevoile educaționale speciale” susțin incluziunea.				
	6	Politica de comportament a școlii susține optimizarea învățării și a curriculumului.				
	7	Presiunile pentru excluderea disciplinară sunt reduse.				
	8	Barierele în calea frecvenței sunt reduse.				
	9	Comportamentul agresiv este redus la minimum.				
Dimensiunea C – Dezvoltarea practicilor incluzive						
C1: Elaborarea unui curriculum pentru toți	1	Copiii studiază ciclurile de producție și consum de alimente.				
	2	Copiii studiază importanța apei.				
	3	Copiii învață despre îmbrăcăminte și ținuta vestimentară.				
	4	Copiii află despre locuințe și mediul construit.				
	5	Copiii se gândesc la modul în care oamenii se deplasează în localitate și în lume, precum și la motivul pentru care fac acest lucru.				
	6	Copiii învață despre sănătate și despre importanța relațiilor interumane.				
	7	Copiii investighează pământul, sistemul solar și universul.				
	8	Copiii studiază formele de viață de pe Terra.				
	9	Copiii studiază sursele de energie.				
	10	Copiii învață despre comunicare și tehnologia comunicațiilor.				
	11	Copiii interacționează și creează literatură, artă și muzică.				
	12	Copiii învață despre muncă și o conectează cu evoluția intereselor personale.				
	13	Copiii învață despre etică, putere și guvernare.				
C2: Organizarea învățării	1	Activitățile de învățare sunt planificate având în vedere nevoile tuturor copiilor.				
	2	Activitățile de învățare încurajează participarea tuturor copiilor.				
	3	Copiii sunt încurajați să aibă încredere să gândească critic.				
	4	Copiii sunt implicați activ în propriul proces de învățare.				
	5	Copiii învață unul de la celălalt.				
	6	Lecțiile îi ajută pe copii să înțeleagă asemănările și diferențele dintre oameni.				
	7	Evaluările stimulează achizițiile și rezultatele fiecărui copil.				
	8	Disciplina se bazează pe respect reciproc.				
	9	Profesorii colaborează între ei atunci când planifică, predau sau evaluează.				
	10	Personalul dezvoltă resurse comune pentru a sprijini învățarea.				
	11	Asistenții susțin învățarea și participarea tuturor copiilor.				
	12	Tema pentru acasă contribuie la procesul de învățare al fiecărui copil.				
	13	Sunt puse la dispoziția tuturor copiilor activități în afara lecțiilor formale.				
	14	Resursele din localitate sunt cunoscute și utilizate.				

Trei lucruri care îmi plac cel mai mult la această școală:

Trei lucruri pe care mi-aș dori cel mai mult să le schimb:

1 _____

2 _____

3 _____

1 _____

2 _____

3 _____

CHESTIONARUL 2: ȘCOALA COPILULUI MEU

Bifați căsuța care reflectă cel mai bine opinia dumneavoastră

Acord și dezacord
în egală
măsură

1	De obicei, copilul așteaptă cu nerăbdare să vină la școală.			
2	Copilul meu are prieteni buni la școală.			
3	Simt că fac parte din comunitatea școlară.			
4	Școala mă informează despre ceea ce se întâmplă.			
5	Mi s-a cerut să contribui la lecții.			
6	Cred că aceasta este cea mai bună școală din zonă.			
7	Școala și terenul de joacă sunt atractive.			
8	Toaletele sunt curate și sigure.			
9	Copiii se înțeleg bine între ei.			
10	Cadrele didactice se înțeleg bine între ele.			
11	Adulții și copiii se înțeleg bine între ei.			
12	Cadrele didactice și părinții se înțeleg bine între ei.			
13	Toate familiile sunt la fel de importante pentru profesorii din școală.			
14	Am prieteni printre ceilalți părinți.			
15	Îmi plac profesorii.			
16	Profesorii sunt interesați de ceea ce le spun despre copilul meu.			
17	Este bine să fie copii din medii diferite la școală.			
18	Prin simpla sa prezență la școală, copilul meu învață cum să se înțeleagă cu oamenii.			
19	Copilul meu învață ce înseamnă democrația doar prin faptul că este la această școală.			
20	Copilul meu învață care este importanța îngrijirii mediului.			
21	Copilul meu mănâncă sănătos după școală.			
22	Am fost implicat în transformarea școlii într-un loc mai bun.			
23	Orice copil care locuiește aproape de această școală este binevenit să vină aici.			
24	Când copilul meu a început să frecventeze această școală, s-au depus eforturi pentru a mă face să mă simt implicată.			
25	Fiecare copil este tratat cu respect.			
26	Copiii cu dizabilități sunt acceptați și respectați în cadrul școlii.			
27	Băieții și fetele se înțeleg bine între ei.			
28	Faptul că unele persoane sunt homosexuale, lesbiene sau transgen este considerat a fi ceva obișnuit.			
29	Ești respectat, indiferent de culoarea pielii.			
30	Reprezinți o parte egală a școlii, indiferent de religia ta sau dacă nu ai nicio religie.			
31	Oamenii nu desconsideră copiii din cauza îmbrăcămintei lor.			
32	Ești respectat pentru efortul pe care îl depui, nu pentru notele obținute la teste.			

33	Copiii ar trebui să evite să se jignească între ei.			
34	Comportamentul agresiv nu reprezintă o problemă.			
35	Dacă cineva ar avea un comportament agresiv față de copilul meu, știu că aș beneficia de ajutor din partea școlii.			
36	Când un copil lipsește o zi, profesorul vrea să știe unde a fost.			
37	Profesorii nu au preferații în rândul copiilor.			
38	Cred că profesorii sunt imparțiali atunci când laudă un elev.			
39	Cred că profesorii sunt imparțiali atunci când pedepsesc un elev.			
40	Când un copil întrerupe lecțiile, alți copii îl ajută să se liniștească.			
41	Copilul meu învață să soluționeze dezacordurile ascultând, vorbind și făcând compromisuri.			
42	Școala trimite copiii acasă dacă aceștia au avut un comportament inadecvat.			
43	Lecțiile valorifică lucrurile învățate de copilul meu în afara școlii.			
44	Școala are un sistem bun prin care susține copiii, dacă aceștia au o problemă.			
45	Copilul meu învață mult la această școală.			
46	De multe ori, copiii sunt lăsați să învețe pe cont propriu.			
47	Școala este orientată spre economisirea energiei.			
48	Copilul meu învață să aibă grijă de mediul din școală și din zona din jurul ei.			
49	Copiii se ajută unii pe alții atunci când se blochează în activitatea lor.			
50	Copilul meu știe cum să obțină ajutor în activitatea sa, atunci când este necesar.			
51	Școala este un loc în care oamenii într-adevăr își ascultă ideile.			
52	Copilul meu înțelege întotdeauna ce trebuie să facă în continuare la lecție.			
53	De obicei, copilul meu înțelege ce să facă atunci când primește teme de casă.			
54	Temele de casă îl ajută pe copilul meu să învețe.			
55	În pauza de prânz, uneori copilul meu participă la activități în cluburi sau practică un sport.			
56	După școală, uneori copilul meu participă la activități în cluburi sau practică un sport.			

Acestea sunt cele trei lucruri care îmi plac cel mai mult la această școală:

1 _____

2 _____

3 _____

Acestea sunt cele trei lucruri pe care mi-aș dori cel mai mult să le schimb la această școală:

1 _____

2 _____

3 _____

CHESTIONARUL 3: ȘCOALA MEA

Rețineți că în acest chestionar, atunci când folosim cuvântul „copil” sau „copii”, ne referim atât la copiii de vârstă mai mare, cât și la tineri.

Bifați căsuța care reflectă cel mai bine opinia dumneavoastră

Acord Acord și
dezacord Dezacord

1	Aștept cu nerăbdare să vin la școală.			
2	că fac parte dintr-o mare comunitate.			
3	Școala și terenul de joacă au un aspect atractiv.			
4	Toaletele sunt curate și sigure.			
5	Copiii se înțeleg bine între ei.			
6	Adulții se înțeleg bine între ei.			
7	Adulții și copiii se înțeleg bine între ei.			
8	Am câțiva prieteni buni.			
9	Îmi plac profesorii mei.			
10	Școala mă ajută să am o părere bună despre mine.			
11	Școala mă ajută să am un sentiment plăcut în ceea ce privește viitorul.			
12	Suntem încurajați să susținem ceea ce credem că este corect.			
13	Este bine să fie copii din medii diferite.			
14	Prin simpla prezență la școală, înveți cum să se te înțelegi cu oamenii.			
15	Am învățat ce înseamnă democrația doar prin faptul că sunt la școală.			
16	Am învățat că acțiunile mele îi afectează pe ceilalți.			
17	Am învățat că acțiunile mele afectează alte persoane din lume.			
18	Am învățat că valorile mele afectează modul în care acționez.			
19	Mănânc sănătos la școală.			
20	Familia mea se simte implicată în ceea ce se întâmplă la școală.			
21	Când profesorii spun că vor face ceva, chiar așa se întâmplă.			
22	Oamenii recunosc când fac o greșeală.			
23	Este un loc comod în incinta școlii, unde pot merge în pauza de prânz.			
24	Am fost implicat în transformarea școlii într-un loc mai bun.			
25	Orice copil care locuiește aproape de această școală este binevenit să vină aici.			
26	Când am venit pentru prima dată la școală, am fost susținut ca să mă obișnuiesc.			
27	Ești respectat, indiferent de culoarea pielii.			
28	Simți că reprezinți o parte egală a școlii, indiferent de religia ta sau dacă nu ai nicio religie.			
29	Copiii nu desconsideră alți copii din cauza îmbrăcăminteii lor.			
30	Băieții și fetele se înțeleg bine între ei.			
31	Faptul că unele persoane sunt homosexuale sau lesbiene este considerat a fi ceva obișnuit în viață.			
32	Copiii cu dizabilități sunt respectați și acceptați.			

33	Copiii evită să se jignească între ei.			
34	Dacă cineva ar avea un comportament agresiv față de mine sau față de oricine altcineva, aş spune unui profesor.			
35	Profesorii nu au preferați în rândul copiilor.			
36	Dacă lipsesc o zi, profesorul vrea să știe unde am fost			
37	Cred că profesorii sunt imparțiali atunci când laudă un copil.			
38	Cred că profesorii sunt imparțiali atunci când pedepsesc un copil.			
39	Profesorii știu cum să nu lase copiii să întrerupă lecțiile.			
40	Când un copil întrerupe lecțiile, alți copii îl liniștesc.			
41	Învățăm să soluționăm dezacordurile ascultând, vorbind și făcând compromisuri.			
42	La lecții, copiii se ajută reciproc de multe ori în perechi și în grupuri mici.			
43	La lecții, copiii împărtășesc celorlalți copii ce știu.			
44	Dacă am o problemă la o lecție, un profesor sau un asistent didactic mă va ajuta.			
45	Îmi plac cele mai multe lecții.			
46	Învăț despre ceea ce se întâmplă în lume.			
47	Am învățat despre importanța drepturilor omului.			
48	Învăț despre modul în care se poate reduce suferința din lume.			
49	Învăț multe la această școală.			
50	Uneori, copiii sunt lăsați să învețe pe cont propriu.			
51	Învățăm cum să economisim energie la școală.			
52	Învățăm să avem grijă de mediul din școală și din zona din jurul ei.			
53	Învățăm să respectăm planeta Pământ.			
54	Când asistenții didactici sunt în clasă, aceștia ajută pe toți cei care au nevoie de ajutor.			
55	Profesorii sunt interesați să îmi asculte ideile.			
56	Copiii sunt interesați să își asculte reciproc ideile.			
57	La lecții, știu întotdeauna ce să fac mai departe.			
58	Îmi dau seama când am făcut o treabă bună.			
59	Profesorii nu se supără dacă fac greșeli în ceea ce lucrez, atât timp cât mă străduiesc.			
60	Lucrările mele sunt expuse pe pereții școlii.			
61	Când primesc teme de casă, de obicei înțeleg ce am de făcut.			
62	Mi se pare că temele de casă mă ajută să învăț.			
63	În pauza de prânz sau după școală, uneori particip la activitățile unor cluburi sau am un antrenament sportiv.			

CHESTIONARUL 3: ȘCOALA MEA

Sunteți de acord sau nu sunteți de acord? Desenați o linie pe fața care indică ce părere aveți.

1	Sunt fericit la școală.			
2	Îmi place cum arată școala.			
3	Am prieteni buni la școală.			
4	Copiii sunt amabili unii cu alții la școală.			
5	Adulții sunt amabili cu copii la școală.			
6	Îmi plac profesorii mei.			
7	Mâncarea de la școală îmi face bine.			
8	Îmi place să le povestesc celor din familie ce am făcut la școală.			
9	Când am venit pentru prima dată la școală, am fost susținut ca să mă simt fericit.			
10	Băieții și fetele se înțeleg bine între ei.			
11	Copiii nu sunt bătuți sau jigniți la școală.			
12	Mă simt în siguranță pe terenul de joacă și la toaletă.			
13	Profesorii nu lasă copiii să agite spiritele în timpul orelor.			
14	Copiii se ajută deseori unii pe alții la lecții.			
15	Dacă am o problemă, pot ruga o persoană adultă să mă ajute.			
16	Învăț tot felul de lucruri interesante la școală.			
17	Învăț despre oamenii din alte părți ale lumii.			
18	Învățăm cum să economisim energie la școală.			
19	Învățăm să avem grijă de mediu.			
20	Profesorii sunt interesați să îmi asculte ideile.			
21	Știu întotdeauna ce să fac la ore.			
22	Profesorii nu se supără dacă fac greșeli, atât timp cât mă străduiesc.			
23	Lucrările mele sunt expuse uneori pe pereții din școala mea.			
24	Uneori particip la activitățile unor cluburi înainte sau după școală.			

Care sunt cele trei lucruri care vă plac cel mai mult la școala dumneavoastră?

1 _____

2 _____

3 _____

Care sunt cele trei lucruri pe care v-ați dori cel mai mult să le schimbați în școala dumneavoastră?

1 _____

2 _____

3 _____

6 Resurse

Resurse

- Abdi, A. and Shultz, L. (2008) *Educating for human rights and global citizenship*, Albany: State University of New York Press.
- Actionaid (2008) *Power down: save energy, be the solution*, Chard: Action Aid.
- Alexander, R. (2010) (ed.) *Children, their world, their education: final report and recommendations of the Cambridge Primary Review*, Londra: Routledge.
- Andreotti, V. and de Souza, L. M. (2008) *Learning to read the world through other eyes*, Derby: Global Education.
- Au, W. and Tempel, M. (2012) *Rethinking high-stakes testing and accountability in public schools*, Milwaukee, Rethinking Schools.
- Baginsky, W. (2004) *Peer mediation in the UK, a guide for schools*, Londra: NSPCC. Balshaw, M. (1999) *Help in the classroom (2nd edition)*, Londra: Fulton.
- Barnes, J. (2011) *Cross-curricular learning 3-14 (2nd edition)*, Londra: Sage.
- Bigelow, B. and Swinehart, T. redactori (2014) *A people's curriculum for the earth*, Milwaukee, Rethinking Schools.
- Bigelow, B. and Swinehart, T. redactori (2014) *A people's curriculum for the earth*, Milwaukee, Rethinking Schools.
- Black, M. and King, J. (2009) *The atlas of water: mapping the world's most critical resource*, Brighton: Earthscan.
- Blair, M. and Bourne, J. with Coffin, C., Creese, A. and Kenner, C. (1999) *Making the difference: teaching and learning strategies in successful multi-ethnic schools*, Londra: HMSO.
- Boaler, J. (2010) *The Elephant in the Classroom: helping children learn and love maths*, Londra: Souvenir Press.
- Bohm, D. (1996) *On Dialogue*, Londra: Routledge.
- Brighton and Hove City Council (2005) *Biodiversity Action Plan*, Brighton: BHCC.
- Buckingham, S. and Turner, M. (redactori) (2008) *Understanding environmental issues*, Londra: Sage. Centre for Equity in Education (2007) *Equity in Education: new directions, second annual report on the state of equity in the English education system*, Manchester: The University of Manchester.
- Centre for Studies on Inclusive Education (2010) *Developing a single equality policy for your school: a CSIE guide*, Bristol: CSIE.
- Clark, A. and Moss, P. (2001) *Listening to young children*, Londra: National Children's Bureau.
- Clutterbuck, P. (2008) *Values: a programme of study for primary schools*, Carmarthen: Crown House Publishing Ltd.
- Collaborative Learning Project: www.collaborativelearning.org
- Craig, D. (2009) *The weather book: why it happens and where it comes from*, Londra: Michael O'Mara Books.
- Dahlberg, G., Moss, P. and Pence, A. (2007) *Beyond quality in early childhood education and care*, Londra: Routledge.
- Denman-Sparks, L. and the A.B.C. Task Force (1989) *Anti- Bias Curriculum, tools for empowering young children*, Washington: National Association for the Education of Young Children.
- Department for Children, Families, Lifelong Learning and Skills, (2008) *Careers and the world of work: a framework for 11-19 year olds in Wales*, Cardiff: Welsh Assembly.
- Department for Children, Schools and Families (2008) *Top tips for developing the global dimension in schools*, Londra: DCSF.
- Department for Children, Schools and Families (2008) *Top tips for sustainable purchasing in schools*, Londra: DCSF.

- Department for Children, Schools and Families (2008) Planning a sustainable school: driving school improvement through sustainable development, Londra: DCSF.
- Department for Children, Schools and Families (2009) S3: Sustainable school self-evaluation, Londra: DCSF.
- Department for Education and Employment (1999) 'Inclusion: providing effective learning opportunities for all pupils', în The national curriculum handbook for primary teachers in England, Londra: DfEE.
- Department for Education and Employment (2000) Working with teaching assistants: a good practice guide, Londra: DfEE.
- Department for Education and Employment (2000) Guidance on the education of children and young people in care, Londra: DfEE.
- Department for Education and Skills (2002) Accessible schools: planning to increase access to schools for disabled pupils [Guidance] Londra: DfES.
- Department for Education and Skills (2006) Implementing the Disability Discrimination Act in schools and early years settings, Londra: DfES.
- Department for Education and Skills (2006) Learning outside the classroom manifesto, Londra: DfES.
- Department for Education and Skills (2007) Top tips to reduce energy and water use in school, Londra: DfES.
- Dow, K. and Downing, T. (2006) The atlas of climate change, mapping the world's greatest challenge, Brighton: Earthscan.
- Dressner, S. (2008) The principles of sustainability, Londra: Earthscan. Drummond, M. J. (2003) Assessing children's learning, Londra: David Fulton.
- Durbin, G., Morris, S. and Wilkinson, S. (1990) A teacher's guide to learning from objects, Londra: English Heritage.
- Egan, K. (1988) Teaching as Storytelling, an alternative approach to teaching and the curriculum, Londra: Routledge.
- Farrer, F. (2000) A quiet revolution, encouraging positive values in our children, Londra: Ebury Press.
- Fielding, M. and Moss, P. (2011) Radical education for the common school, Londra: Routledge.
- Fisher, R. (2003) Teaching thinking, Londra: Continuum.
- Flowers, N. (2000) Human rights education handbook: effective practices for learning, action and change, Minneapolis: Human Rights Resource Centre, University of Minnesota.
- Forest Schools: www.forestschools.com
- George, S. (2010) Whose crisis, whose future? Towards a greener, fairer, richer world, Cambridge: Polity.
- Hart, S. (1996) Beyond special needs: enhancing children's learning through innovative thinking, Londra: Paul Chapman Publishing.
- Hart, S. (2000) Thinking through teaching: a framework for enhancing participation and learning, Londra: David Fulton.
- Hart, S., Dixon, A., Drummond, M.J. and McIntyre, D. (2006) Learning without limits, Buckingham: Open University Press. <http://learningwithoutlimits.educ.cam.ac.uk>
- Hatcher, R. (2006) 'Social class and schooling: differentiation or democracy?' in Cole, M. (ed.) Education, equality and human rights: issues of gender, race, sexual orientation, disability and social class (2nd edition), Londra: Routledge.
- Hawkes, N. (2003) How to inspire and develop positive values in your classroom, Cambridge: LDA.
- Higgins, P. (2010) Eradicating ecocide, Londra: Shephard-Walwyn.

- Holmes, T., Blackmore E., Hawkins, R. and Wakeford, T. (2011) *The common cause handbook: values and frames*, Machynlleth, Public Interest Research Centre.
- Klein, N. (2014) *This changes everything, capitalism versus the climate*, New York, Simon Schuster.
- Knight, S. (2011) *Forest School for All*, Londra, Sage.
- Kohn, A. (2006) *The homework myth: why our kids get too much of a bad thing*, Cambridge, MA: Da Capo Press.
- Language and Curriculum Access Service (LCAS) (1999) *Enabling progress in multilingual classrooms*, Londra: London Borough of Enfield.
- Leggett, J. (2005) *Half gone: oil, gas, hot air and the global energy crisis*, Londra: Portobello Books.
- Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender History Month (2009) *Toolkit for schools*, Londra: LGBT. www.lgbthistorymonth.org.uk
- Mackay, M. (2008) *Sustainable energy without the hot air*: www.withouthotair.com
- McNamara, S. and Moreton, G. (1997) *Understanding Differentiation: A Teacher's Guide*, Londra: David Fulton.
- Marlowe, B. A. and Page, M. L. (1998) *Creating and sustaining the constructivist classroom*, Londra: Corwin Press/Sage.
- Martin, F. and Owens, P. (2008) *Caring for our world: a practical guide to education for sustainable development*, Sheffield: Geographical association.
- Millstone, E. and Lang, T. (2008) *The atlas of food: who eats what, where and why?* Brighton: Earthscan.
- Noddings, N. (2005) *The challenge to care in schools, an alternative approach to education*, New York: Teachers College Press.
- Noddings, N. (2005) *Critical lessons: what our schools should teach*, New York: Cambridge University Press.
- Norfolk County Council (2009) *February is Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender History Month, Ideas for primary schools*, Norwich: NCC.
- Norfolk County Council (2009) *February is Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender History Month, Ideas for secondary schools*, Norwich: NCC.
- Northern Ireland Curriculum (2009) *Clothes conscious, learning for life and work*, Belfast: CCEA.
- Noyes, A. (2007) *Rethinking school mathematics*, Londra: Paul Chapman Publishing.
- Office for Standards in Education (2008) *Learning outside the classroom*, Londra: Ofsted.
- Office for Standards in Education (2009) *Education for sustainable development*, Londra: Ofsted.
- Ollerton, M. and Watson, A. (2004) *Inclusive mathematics 11-18*, Londra: Continuum.
- O'Neill, O. (2002) *A question of trust*, BBC Reith Lectures, Cambridge, Cambridge University Press.
- Open spaces for dialogue and enquiry, critical literacy in global citizenship education, Nottingham: Centre for the study of social and global justice.
- Orr, D. (2004) *Earth in mind: on education, environment and the human prospect*, Washington: Island Press.
- Owen, J. (1991) *The ecology of a garden, the first fifteen years*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Pearl, A. (1997) 'Democratic education as an alternative to deficit thinking', in Valencia, R. (ed.) *The evolution of deficit thinking: educational thought and practice*, Londra: Falmer Press.
- Potts, P. (ed.) (2002) *Inclusion in the city*, Londra: Routledge.

- Qualifications and Curriculum Authority (2007) *The global dimension in action: a curriculum planning guide for schools*, Londra: QCA.
- Rich, D., Casanova, D., Dixon, A., Drummond, M.J., Durrant, A. and Myer, C. (2004) *First hand experience, what matters to children*, Clopton: Rich Learning Opportunities.
- Rich, D., Drummond, M.J. and Myer, C. (2008) *Learning: what matters to children*, Clopton: Rich Learning Opportunities.
- Rustemier, S. and Booth, T. (2005) *Learning about the Index in use, a study of the use of the Index in schools and LEAs in England*, Bristol: CSIE.
- Save the Children (2000) *The school council: a children's guide*, Londra: Save the Children. School councils UK: www.schoolcouncils.org
- Schools out classroom: www.schools-out.org.uk/classroom
- Scoffham, S. (2010) (ed.) *Primary Geography Handbook*, Sheffield: Geographical Association.
- Scoffham, S., Bridge, C. and Jewson, T. (2006) *Keystart World Atlas*, Londra: Harper Collins.
- Scottish Health Promoting Schools Unit (2004) *Being well, doing well*, Dundee: Learning and Teaching Scotland.
- Steel, C. (2008) *Hungry city: how food shapes our lives*, Londra: Vintage Books.
- Stibbe, A. (2009) *The handbook of sustainability literacy: skills for a changing world*, Dartington: Green Books.
- Stone, M. (2009) *Smart by Nature: schooling for sustainability*, Healdsburg: Watershed Media.
- Stone, M. and Barlow, Z. (2005) *Ecological Literacy: educating our children for a sustainable world*, San Francisco: Sierra Club Books.
- Sustain: the alliance for better food and farming (2010) *Every school a food growing school*, Londra: Sustain.
- Sustainability and environmental education: www.se-ed.co.uk
- Sustainable Development Commission (2009) *Prosperity without Growth? The transition to a sustainable economy*, Londra: Sustainable Development Commission.
- Swann, M. and Peacock, A. (2012) *Creating learning without limits*, Buckingham: Open University Press.
- Swann, M., Peacock, A., Hart, H. and Drummond, M. (2012) *Creating learning without limits*, Maidenhead, Open University Press.
- UNICEF UK (2008) *Rights respecting schools in England*, Londra: Unicef. UNICEF/UNESCO (2007) *A human rights based approach to education for all*, New York, Paris: UNICEF/UNESCO.
- Wallace, B. (2001) *Teaching thinking skills in the early years/across primary years*, Londra: David Fulton.
- Warwick, I. and Douglas, N. (2001) *Safe for all: a best practice guide to prevent homophobic bullying in secondary schools*, Londra: Citizenship 21.
- Watson, A. (2006) *Raising achievement in secondary mathematics*, Maidenhead: Open University Press.
- Winter, R. (1989) *Learning from experience: principles and practice in action research*, Londra: Falmer.
- World of Inclusion: www.worldofinclusion.com
- Wrigley, T. (2006) *Another school is possible*, Londra: Bookmarks Publications.
- Young, M. (2002) *Global Citizenship, the handbook for primary teaching*, Cambridge: Oxfam.

Din cauza unei anumite separări între sistemele juridice din Anglia, Scoția, Irlanda de Nord și Țara Galilor, adoptarea acestor instrumente în legislație diferă în fiecare țară din Regatul Unit.

Documentele sunt:

- Declarația universală a drepturilor omului din 1948 (votată în cadrul Adunării Generale a ONU de către Regatul Unit în 1948)
- Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială din 1965 (ratificată în Regatul Unit în 1969)
- Pactul internațional privind drepturile civile și politice din 1966 (ratificat de Regatul Unit în 1976)
- Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 1966 (ratificat de Regatul Unit în 1976)
- Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei din 1979 (ratificată de Regatul Unit în 1986)
- Convenția cu privire la drepturile copilului din 1989 (ratificată de Regatul Unit cu rezerve în 1991, integral 2006)
- Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap din 2006 (ratificată de Regatul Unit în 2009 cu rezerve privind includerea în învățământul general)
- Convenția europeană a drepturilor omului din 1950 (inclusă în dreptul englezesc în 1998)

Declarația universală a drepturilor omului 1948

Aceasta este declarația care stă la baza tuturor celorlalte documente privind drepturile omului. A luat naștere în urma Războiului mondial din 1939-1945 și a condus la înființarea Curții Penale Internaționale. A fost elaborată de un comitet prezidat de Eleanor Roosevelt, soția președintelui Statelor Unite. A fost adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite în 1948. A afirma un drept înseamnă a spune că acesta este universal, însă nu toată lumea este de acord că toate articolele *Declarației* constituie drepturi. Deși se poate considera că dreptul la viață include necesitatea asigurării protecției mediului, există puține trimiteri la mediu în cadrul declarației.

Extrase:

Articolul 1:

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unii față de altele în spiritul fraternității.

Articolul 2:

Fiecare om se poate prevala de toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta *Declarație* fără niciun fel de deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări. În afară de aceasta, nu se va face nicio deosebire după statutul politic, juridic sau internațional al țării sau al teritoriului de care ține o persoană, fie că această țară sau teritoriu sunt independente, sub tutelă, neautonome sau supuse vreunei alte limitări a suveranității.

Articolul 3:

Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale.

Articolul 17:

1. Orice persoană are dreptul la proprietate, atât singură, cât și în asociere cu alții.
2. Nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de proprietatea sa.

Articolul 26:

Orice persoana are dreptul la învățătură. Învățământul trebuie să fie gratuit, cel puțin în ceea ce privește învățământul elementar și general. Învățământul elementar trebuie să fie obligatoriu. Învățământul tehnic și profesional trebuie să fie la îndemâna tuturor, iar învățământul superior trebuie să fie de asemenea egal, accesibil tuturor, pe bază de merit.

Învățământul trebuie să urmărească dezvoltarea deplină a personalității umane și întărirea respectului față de drepturile omului și libertățile fundamentale. El trebuie să promoveze înțelegerea, toleranța, prietenia între toate popoarele și toate grupurile rasiale sau religioase, precum și dezvoltarea activității Organizației Națiunilor Unite pentru menținerea păcii.

Părinții au dreptul de prioritate în alegerea felului de învățământ pentru copiii lor minori.

Convenția cu privire la drepturile copilului

Regatul Unit a ratificat *Convenția* în decembrie 1991, însă a afirmat că nu va respecta cerințele care vizează tratamentul copiilor solicitanților de azil și cele privind vârsta la care intervine răspunderea penală. În plus, Regatul Unit a fost criticat de Comitetul ONU pentru drepturile copilului în anul 1995 pentru creșterea nivelului de sărăcie în rândul copiilor și a inegalității, și pentru lipsa oportunităților de exprimare a opiniilor de către copii și tineri. Raportul Comitetului din anul 2002 sublinia preocupările referitoare la bunăstarea copiilor în custodie, precum și la impactul negativ al sărăciei asupra drepturilor copiilor. S-a menționat continuarea aplicării pedepselor corporale în școlile private din Irlanda de Nord, unde acestea au fost abolite în cele din urmă în 2003. Raportul din 2002 descriese opinia Regatului Unit, potrivit căreia părinții ar trebui să poată folosi „pedepsirea rezonabilă” a copiilor ca „încălcare gravă a demnității copilului”. Acest lucru nu a fost acceptat de Guvernul Regatului Unit. Deși Guvernul și-a eliminat „rezervele” în anul 2008, în 2011 era în continuare permis de lege ca părinții să disciplineze copii prin lovire, iar vârsta la care intervine răspunderea penală era mai scăzută decât în toate celelalte țări din Europa (10 ani în Anglia, Țara Galilor și Irlanda de Nord, 12 ani în Scoția, față de 8 ani în 2011).

Extras:**Articolul 29: Statele părți sunt de acord că educația copilului trebuie să urmărească:**

- a) dezvoltarea plenară a personalității, a vocațiilor și a aptitudinilor mentale și fizice ale copilului;
- b) cultivarea respectului pentru drepturile omului și libertățile fundamentale, precum și pentru principiile consacrate în Carta Națiunilor Unite;
- c) educarea copilului în spiritul respectului față de părinții săi, față de limba sa, de identitatea și valorile sale culturale, față de valorile naționale ale țării în care acesta locuiește, ale țării de origine, precum și față de civilizații diferite de a sa;
- d) pregătirea copilului, astfel încât acesta să își asume responsabilitățile vieții într-o societate liberă, într-un spirit de înțelegere, de pace, de toleranță, de egalitate între sexe și prietenie între toate popoarele și grupurile etnice, naționale și religioase și cu persoanele de origine autohtonă;
- e) educarea copilului în spiritul respectului față de mediul natural.

Extrase din Declarația Universală a Drepturilor Planetei-Mamă

Această declarație a fost adoptată de Conferința Mondială privind Schimbările Climatice și Drepturile Planetei-Mamă din 22 aprilie 2010 în Bolivia și a fost înaintată Națiunilor Unite spre examinare.

Articolul 2: Drepturile inerente ale Mamei Terra

- (1) Mama Terra împreună cu toate ființele care intră în componența ei au următoarele drepturi inerente:
 - (a) dreptul să trăiască și să existe;
 - (b) dreptul să fie respectate;
 - (c) dreptul să își continue ciclul vieții fără intervenția omului;
 - (d) dreptul să își mențină identitatea și integritatea ca ființă distinctă, autoreglatoare și interconectată;
 - (e) dreptul la apă ca sursă de viață;
 - (f) dreptul la aer curat;
 - (g) dreptul la sănătate deplină;
 - (h) dreptul de a nu fi contaminat, poluat și afectat de reziduuri toxice sau radioactive;
 - (i) dreptul de a nu-i modifica structura genetică astfel încât să îi fie amenințată integritatea sau sănătatea;
 - (j) dreptul să fie vindecată în cazul încălcării drepturilor recunoscute în această declarație din cauza activităților umane;
- (2) Fiecare ființă are dreptul la un loc și dreptul de a-și îndeplini rolul în ceea ce privește Mama Terra pentru funcționarea sa armonioasă.
- (3) Fiecare ființă are dreptul la bunăstare și dreptul de a trăi fără tortură și fără tratamente crude din partea ființelor umane.

Articolul 3: Obligațiile ființelor umane față de Mama Terra

- (1) Fiecare om trebuie să respecte și să trăiască în armonie cu Mama Terra.
- (2) Oamenii, națiunile, instituțiile publice și private trebuie:
 - (a) să se comporte în concordanță cu drepturile și obligațiile recunoscute în această declarație;
 - (b) să recunoască și să promoveze implementarea și aplicarea drepturilor și obligațiilor recunoscute în această declarație;
 - (c) să promoveze și să participe la învățarea, analizarea, interpretarea și comunicarea temei vieții în armonie cu Mama Terra în concordanță cu drepturile și obligațiile recunoscute în această declarație;
 - (d) să se asigure că bunăstarea oamenilor contribuie la bunăstarea Mamei Terra, acum și în viitor;
 - (e) să stabilească și să aplice norme și legi care să apere, să protejeze și să conserve drepturile Mamei Terra;
 - (f) să respecte, să protejeze, să conserve și, după caz, să refacă integritatea ciclurilor vitale, proceselor și echilibrului Mamei Terra;
 - (g) să garanteze că distrugerile cauzate de încălcarea acestor drepturi de către oameni sunt refăcute și că vinovații sunt trași la răspundere;
 - (h) să permită oamenilor și instituțiilor să apere drepturile Mamei Terra și a tuturor ființelor;
 - (i) să ia măsuri pentru a împiedica activitățile oamenilor să determine dispariția speciilor, distrugerea ecosistemelor și întreruperea ciclurilor ecologice;
 - (j) să mențină pacea și să elimine armele nucleare, chimice și biologice;
 - (k) să promoveze și să susțină respectarea Mamei Terra și a tuturor ființelor în concordanță cu tradițiile, culturile și obiceiurile lor;
 - (l) să promoveze sistemele economice care sunt în armonie cu Mama Terra și în concordanță cu drepturile recunoscute în această declarație.

53 <http://therightsofnature.org/universal-declaration/>

Index pentru incluziune: un ghid al dezvoltării școlare bazate pe valori incluzive

Cum ar trebui să trăim împreună? Ce trebuie să știm pentru a trăi bine împreună? *Indexul pentru incluziune*, care a fost tradus până în prezent în peste patruzeci și cinci de limbi, oferă o perspectivă nouă asupra acestor vechi întrebări filozofice. Răspunsul acestuia la prima întrebare reprezintă un cadru de valori incluzive. Implicațiile valorilor incluzive pentru acțiune, consolidate cu principiile incluzive de predare și de învățare, sunt descrise prin șaptezeci de indicatori, fiecare dintre aceștia căpătând sens prin intermediul unor întrebări dificile. Acestea se referă la detaliile vieții școlare din sălile de clasă, din cancelarii, din locurile de joacă și din relațiile dintre copii și adulți. *Indexul* reunește intervenții care se referă la sustenabilitatea mediului, cetățenia globală, promovarea sănătății, democrație, drepturi și non-violență. Oamenii pot urmări preocupările lor cele mai stringente și mai importante în detaliile *Indexului* și pot găsi modalități în care să le abordeze.

Răspunsul la cea de-a doua întrebare este o propunere detaliată de curriculum pentru secolul XXI, care reflectă experiența copiilor, a tinerilor și a familiilor acestora, face legătura între activitățile din sala de clasă și problemele de la nivel local și global, inclusiv activitatea economică. Fiecare domeniu face legătura între trecut, prezent și viitor.

Indexul încurajează revizuirea și dezvoltarea colaborativă a culturilor, a politicilor și a practicilor din cadrul școlilor. Îmbunătățirea școlilor, inclusiv toate realizările tuturor copiilor, pot fi susținute prin crearea unor culturi incluzive.

Cadrele didactice din școlile primare și secundare implicate în proiectul-pilot al celei de-a treia ediții au comentat:

- „ **Mi-a plăcut foarte mult secțiunea referitoare la valori. Exact așa mi-ar plăcea să mă gândesc la școala mea când devin director.** ”
- „ ***Indexul* aduce claritate și concentrare în plus față de Ofsted.** ”
- „ **Este ușor de răsfoit sau de citit de la un capăt la altul; este o autoevaluare, realizată pentru tine, dar mult mai bine.** ”
- „ **Un sistem fără etichete, fără căsuțe de bifat, care își propune să ofere sprijin, care ajută într-o serie de activități de dezvoltare, inclusiv reorganizarea școlii.** ”
- „ **Mi-a plăcut modul în care se poate analiza un curriculum și modul în care se poate dezvolta un curriculum prin intermediul acestuia. Mi-au plăcut elementele nou adăugate, în special dimensiunea globală.** ”
- „ **Un document care te stimulează, incredibil de util, un document care îți ridică o serie de provocări.** ”

Disponibil de la:
Index for Inclusion Network
www.indexforinclusion.org
Contact info@inclusion.org

Achiziționarea de la noi contribuie la răspândirea activității de dezvoltare educațională, coordonată prin valori incluzive.

